

Джек ЛОНДОН

СЕРЦЯ ТРЬОХ

Переклад Миколи Іванова

ПЕРЕДМОВА

Шановний читач, сподіваюся, пробачить мені, що я починаю цю передмову з вихваляння. Річ у тім, що цей твір ювілейний. Його завершенням я відзначаю своє сорокаліття, свою п'ятдесяту книгу, шістнадцять років своєї письменницької діяльності і новий напрям у творчості. А "Серця трьох" — це новий напрям. Досі я, безперечно, не писав нічого подібного і майже переконаний, що й надалі не писатиму. І я зовсім не маю наміру приховувати, що пишаюся цим твором. А тепер я радив би читачеві, який любить стрімкий розвиток дії, обминути усі ті вихваляння, що містить передмова, заглибитися в оповідь і хай він насмілиться потім сказати мені, що від моєї книги легко відірватися.

Для допитливих дозволю собі дещо пояснити. У міру того як кінематограф ставав найбільш популярною формою розваги в усьому світі, запас фабул та інтриг, створений світовою белетристикою, став швидко вичерпуватися. Будь-яка кінокомпанія за допомогою двох десятків режисерів протягом певного часу здатна екранізувати всю літературну спадщину Шекспіра, Бальзака, Діккенса, Скотта, Золя, Толстого і десятків менш плідних письменників. А оскільки таких кінокомпаній сотні, то неважко зрозуміти, що незабаром вони зможуть залишитися без сировини, з якої фабрикують кінокартини.

Право на екранізацію всіх романів, оповідань і п'єс, виданих або які мають бути виданими тими чи іншими видавництвами або особами, уже давно куплено й оформлено договорами. Коли ж трапляється матеріал, право власності на який минуло за давністю літ, то він екранізується з

такою ж швидкістю, з якою матроси, опинившись на березі із золотим піском, кидаються збирати самородки. Тисячі сценаристів — а точніше, десятки тисяч, бо немає такого чоловіка, жінки чи дитини, що не вважали б себе цілком дозрілими для написання сценарію, — отже, десятки тисяч сценаристів нишпорять по літературі (як застереженої так і незастереженої) і висмикують журнали ледве не з друкарської машинки, сподіваючись поживитися якоюсь новою сценкою, фабулою або історійкою, придуманою їхніми побратимами по перу.

Проте задля справедливості слід зазначити, що зовсім нещодавно, у ті дні, коли сценаристів ще не вельми поважали, вони виснажували себе працею за п'ятнадцять-двадцять доларів на тиждень, а траплялося, що скупі директори платили їм поштучно: десять-двадцять доларів за сценарій, та ще в п'ятдесяти випадках зі ста не видавали сценаристам і тих грошей, які їм належали. Бувало й так, що товар, украдений сценаристами, у свою чергу, крали в них не менш безсовісні і безсоромні люди, котрі працювали в штаті. Так було тільки вчора, а сьогодні я знаю сценаристів, у яких є по три машини і по два шофери, котрі посилають своїх дітей у найдорожчі школи і взагалі мають стійку платоспроможність.

Значною мірою саме через брак белетристичної сировини і почали цінувати і поважати сценаристів. На них з'явився попит, вони здобули визнання, їм стали краще платити, а від них вимагати продукцію значно вищої якості. Почалися нові пошуки матеріалу, що вилилися, зокрема, у спроби залучити відомих письменників для роботи в кіно. Але те, що людина написала двадцять романів, ще не може бути запорукою, що вона здатна написати гарний сценарій. Якраз навпаки: досить швидко з'ясувалося, що успіх у белетристиці — гарантія провалу на екрані.

Але тут втрутилися господарі кінокомпаній. Поділ праці — насамперед. І ось, зв'язавшись із могутніми газетними об'єднаннями чи з окремими особами, що і відбулося в цьому випадку, — я маю на увазі "Серця трьох", — вони замовляють висококваліфікованим сценаристам (котрі навіть заради порятунку власного життя не зуміли б написати

роман) сценарій, який романісти (навіть заради порятунку власного життя не спромоглися б написати сценарій) перетворюють потім на роман.

Отже, приходить м-р Чарлз Годард до якогось Джека Лондона і говорить йому: "Час дії, місце дії і дійові особи визначені; кінокомпанії, газети і капітал до наших послуг. Тепер домовляймося". І ми домовилися. Наслідок — "Серця трьох". Ні в кого не може виникнути сумніву в майстерності м-ра Годарда після того, як я перелічу його твори, а перу його належать: "Пригоди Поліни", "Пригоди Елейн", "Богиня", "Збагачуйся, Волінгфорде" та ін. Крім того, ім'я героїні цього роману — Леонсія — теж він вигадав.

Перші кілька епізодів він написав на своєму ранчо в Місячній Долині. Але писав він швидше, ніж я, і закінчив свої п'ятнадцять епізодів на багато тижнів раніш за мене. Хай не введе вас в оману слово "епізод". На перший епізод витратили три тисячі футів плівки, а на наступні чотирнадцять — по дві тисячі футів на кожний. У кожному епізоді пересічно дев'яносто сцен, а це разом близько тисячі трьохсот сцен. Отже, ми працювали одночасно, кожен над своїм шматком. Коли я писав якийсь розділ, я, звісно, не міг враховувати того, що відбувається в наступному чи через дванадцять розділів, оскільки я цього не знав. Не знав цього і м-р Годард. Звідси неминучі наслідки: не можна сказати, щоб оповідь в "Серцях трьох" відрізнялася особливою стрункістю, хоча вона, безумовно, не позбавлена логіки.

Уявіть собі мій подив, коли я, будучи на Гаваях, раптом одержую від м-ра Годарда поштою з Нью-Йорка чотирнадцятий епізод сценарію (а я в цей час опрацьовував десятий епізод) і бачу, що мій герой одружений зовсім не з тією жінкою! І в нашій розпорядженні усього лише один епізод, коли можна її позбутися і зв'язати мого героя законним шлюбом з єдиною жінкою, з якою він має одружитися. Як це зроблено — прошу подивитися в останньому розділі чи п'ятнадцятому епізоді. Можете не сумніватися, що м-р Годард наравляв мені, як це зробити.

Справа в тім, що м-р Годард — майстер щодо розвитку дії і геній стосовно її швидкості. Розвиток дії аж ніяк не хвилює його. "Показати", — спокійно зазначає він в авторській ремарці кіноактору. Очевидно, актор "показує", бо м-р Годард відразу починає нагромаджувати одну дію на одну. "Відобразити горе!" — наказує він, або "сум", або "гнів", або "щире співчуття", або "бажання убити", або "прагнення самогубства". От і все. Так і має бути — інакше коли б він завершив роботу і написав свої тисячу триста сцен?

Проте можете собі уявити, як довелося мені, бідоласі, котрий не міг обмежитися чарівним словом "відобразити", а мав описати — і до того ж досить докладно — усі ті настрої і положення, що одним розчерком пера намітив м-р Годард! Хай йому чорт! Діккенсу не здавалося надмірним витратити тисячу слів на описування і найтонше окреслення сумних переживань того чи іншого героя. А от м-р Годард говорить: "Відобразити" — і раби кіноапарата роблять усе, що потрібно.

А розвиток дії! Свого часу я написав кілька пригодницьких романів, проте навіть у них разом не було стільки дії, як у "Серцях трьох".

Зате тепер я знаю, чому кінематограф має таку популярність. Я тепер знаю, чому "Пани Барнес із Нью-Йорка" і "Гончар із Техаса" розійшлися мільйонами примірників. Я тепер знаю, чому якась пихата агітаційна промова може зібрати куди більше голосів, ніж доблесний вчинок чи задум державного діяча. Перероблення сценарію м-ра Годарда на роман було для мене цікавим досвідом — і досить повчальним. Ця праця по-новому висвітлила давно осмислені мною соціологічні узагальнення, підвела під них нову основу і зміцнила їх. Після цієї спроби своїх сил як письменника у новій для себе царині я почав розуміти душу народу глибше, ніж розумів досі, і усвідомив, яким високим мистецтвом жесту і міміки має володіти демагог, котрий залучає голоси виборців на свій бік за допомогою уміння грати на колективній душі мас. Я буду вельми здивований, якщо ця книга не набуде масового розповсюдження. ("Показати здивування", — сказав би м-р Годард, або — "Відобразити масовий розпродаж".)

Коли в основі цієї авантюри, іменованої "Серця трьох", лежить співробітництво, то принцип співробітництва захоплює мене. Проте боюся, що такого колегу, як м-р Годард, можна здібати не частіше, ніж одного на мільйон. Ми жодного разу не прохопилися навіть словом, у нас не було жодної суперечки чи дискусії. Але в такому разі я також не просто спільник, а мрія! Хіба не я дозволив йому беззастережно "відобразити" усе, що йому заманеться, протягом 15 епізодів сценарію, 1300 сцен і 31 000 футів плівки і, зрештою, 111 000 слів, що склали роман? і все ж тепер, коли я закінчив цю працю, я вельми був би радий, коли б не розпочинав її, — з однієї простої причини: мені хотілося б самому прочитати книгу і подивитися, як вона читається. А мене це вельми цікавить. Вельми.

Джек Лондон

Вайкікі, Гавайські острови,

23 березня 1916 року

Давня піратська пісня

Шукачам пригод і долі

Я таку пораду дам:

Йдіть корсарами на море,

Де привілля всім вітрам.

Приспів:

Нас в морські бої і шторми

Не пройме переполох, —

Станем спинами до щогли,

Проти тисячі удвох!

Приготуємо пістолі —

Й в справжнє судно, не в міраж,

Пошлемо з гармати ядра

Й підемо на абордаж!

Приспів:

Гей, корсари, славмо вітер,

За кормою водоверть!

Пожаліємо матросів, —

Капітану ж буде смерть!

Приспів.

Із захопленого судна

Забираймо лиш вино,

Чарівних жінок і злото, —

Решта хай іде на дно!

Приспів:

Джордж Стерлінг

РОЗДІЛ I

Цього пізнього весняного ранку події в житті Френка Моргана змінювалися надто швидко. Якщо коли-небудь людині призначено було, перемістившись у часі, стати учасником жорстокої, кривавої драми, а точніше — трагедії простих душ, і водночас свідком середньовічної мелодрами, насиченої сентиментальністю і бурхливими пристрастями, властивими мешканцям Латинського Нового Світу, то цією людиною Доля призначила бути Френкові Моргану, і то досить незабарно.

Проте сам Френк Морган перебував у незнанні того, що у світі щось для нього готується, і навряд чи був готовий до подій, які насувалися. Засидівшись за бриджем, він пізно розпочинав свій день. За пізнім пробудженням і запізні лий сніданок із фруктів і каші; покінчивши з цим, Френк подався до бібліотеки — зі смаком обставленої кімнати, звідки його батько останніми роками життя керував своїми великими і різноманітними справами.

— Паркере, — звернувся Френк до камердинера, що служив ще його батькові, — ти не помічав ознак ожиріння в Р. Г. М. останніми роками його життя?

— Ні, сер, — відповідав той із усією шанобливістю добре вимуштруваного слуги, але мимоволі змірявши швидким поглядом чудову постать молодика. — Ваш батько, сер, завжди був струнким. Постава його ніколи не змінювалася: він був широкоплечий, з могутніми грудьми, маслакуватий, проте талія, сер, у нього була тонка. Завжди тонка. Коли його покладали на стіл, багато молодиків у нашому місті могли б

засоромитися своєї постави. Він завжди ретельно дбав про себе, сер, — я маю на увазі всі ці вправи, що він робив у постелі, півгодини щоранку. Ніщо не могло йому завадити. Він називав це своїм культом.

— Атож, постать у батька була рідкісна, — неуважно вимовив молодик, дивлячись на біржовий телеграф і кілька телефонних апаратів, установлених ще його батьком.

— Чудова, — переконливо ствердив Паркер. — Ваш батько був стрункий, як аристократ, незважаючи на ширококостість, могутні плечі й груди. І ви це успадкували, сер; тільки ви ще досконаліші.

Молодий Френк Морган, що успадкував від свого батька не тільки постать, а й чимало мільйонів, безтурботно розвалився в широкому шкіряному кріслі і витягнув ноги, зовсім як могутній лев у клітці, не знаючи, куди подіти свої сили. Розгорнувши ранкову газету, він поглянув на заголовок, що повідомляв про новий зсув на К'юлебрській ділянці Панамського каналу.

— Добре, що ми, Моргани, не схильні до повноти, — позіхаючи, промовив він, — а то я міг би і розтовстіти від такого життя... Правда, Паркере?

Старий камердинер, не розчувши, зніяковіло подивився на свого хазяїна.

— Так, сер, — поспішно сказав він., — Тобто я хочу сказати: ні, сер. Ви зараз маєте найкращий вигляд.

— Нічого подібного, — переконано заявив молодик. — Я, можливо, і не розжирів, але безумовно обм'якнув... Га, Паркере?

— Так, сер... Тобто ні, сер... я хотів сказати: ні, сер. Ви все такий же, яким повернулися з коледжу три роки тому.

— І вирішив, що неробство — моє покликання, — розсміявся Френк. — Паркере!

Паркер шанобливо витягнувся. Проте пан його вже занурився в глибокий роздум, немов вирішував проблему першорядної важливості, а рука його раз у раз смикала маленькі настобурчені вусики, які він віднедавна почав відрощувати.

— Паркере, я їду рибалити.

— Так, сер.

— Я виписав кілька вудок. Будь ласка, склади їх і принеси сюди, я хочу оглянути. Я гадаю, що поїхати тижнів на два кудись до лісу — це для мене найкорисніше. Якщо я цього не зроблю, то, без сумніву, почну товстіти і зганьблю весь наш рід. Адже ти чув про сера Генрі? Старого оригінала сера Генрі, пірата і головоріза ?

— Так, сер. Я читав про нього, сер.

Паркер уже стояв біля дверей і чекав тієї хвилини, коли балакучість молодого пана вичерпається, аби виконати його доручення.

— Авжеж, пишатися тут нічим — старий розбійник!

— О ні, сер! — запротестував Паркер. — Адже він був губернатором на Ямайці і помер у пошані.

— Добре, що його не повісили, — розреготався Френк. — Власне кажучи, тільки він один і ганьбить наш рід, який сам і заснував. Але я ось що хотів сказати: я досить ретельно переглянув усе, що його стосується. Він вельми піклувався про свою постать і, слава Богові, до самої смерті зберіг тонкий стан. Це гарна спадщина, що перейшла й до нас. А от скарбу його ми, Моргани, так і не знайшли; втім, тонкий стан — це

дорожче від рубінів. Родова ознака, як казали професори біології, котрі мене навчали.

Запала довга пауза, і Паркер обережно вислизнув з кімнати, а Френк Морган заглибився у вивчення газетної статті про Панаму й з'ясував, що канал відкриють для судноплавства, очевидно, не раніш як за три тижні.

Задзвонив телефон, і за допомогою електричних нервів сучасної високої цивілізації Доля зробила першу спробу простягнути свої щупальця і дістатися до Френка Моргана, що сидів у бібліотеці особняка, вибудованого його батьком на Ріверсайд-драйв.

— Шановна місіс Карузерс, — запротестував він у слухавку, — що б там не було, це просто тимчасовий ажіотаж. "Темпіко петролеум" у повному порядку. Це не спекулятивні папери, а цілком надійне вкладення капіталу. Тримайте їх. Тримайте міцно... Уся справа, напевно, в тім, що якийсь фермер з Міннесоти приїхав до Нью-Йорка і вирішив купити кілька пакетів акцій, бо вони здаються йому солідними, а так воно і є... Ну й що тут такого, що вони подорожчають ще трохи? Все одно не продавайте. "Темпіко петролеум" — це вам не лотерея і не рулетка. Це — надійне підприємство. Мені б, наприклад, вельми хотілося, аби воно було не таким величезним, — я б тоді міг фінансувати його сам... Та ні, вислухайте мене: зовсім це не жарт! Ми нині замовили тільки цистерн більше ніж на мільйон доларів. Наша залізниця і три нафтопроводи коштують понад п'ять мільйонів. Тільки діючі нафтосвердловини дадуть нам нафти на сто мільйонів доларів, так що нині головне наше завдання — доставити її до моря на танкери. Тепер саме час для вкладання коштів. Мине рік чи два, і державні папери порівняно з вашими акціями видадуться справжньою дурницею...

...Авжеж, прошу. Не звертайте уваги на біржовий ринок. І потім — не я радив вам купувати ці акції. Я ніколи не давав своїм друзям таких порад. Та коли ви їх придбали, то тримайтеся за них. "Темпіко" таке саме солідне підприємство, як Англійський банк... Так, ми з Діком поділили вчора виграш. Дібралася чудова компанія. Хоча Дік, треба сказати,

надто гарячий для бриджу... Так, щастило, як гравцю на біржі... Ха-ха! Я гарячий? Ха-ха!.. Так?.. Скажіть Гаррі, що я зникаю тижнів на два... Поїду вудити форель... Знаєте, весна, струмочки дзюрчать, у деревах бродить сік, розпускаються бруньки, зацвітають квіти... Так, на все добре. І тримайтеся обома руками за "Темпіко петролеум". Якщо вони трішки впадуть після того, як цей міннесотський фермер скінчить грати на підвищення, купіть ще. Я теж збираюся так зробити. Це все одно що знайти гроші... Авжеж...

Атож, безперечно... Занадто це солідні папери, щоб отак — ні з сього ні з того — взяти і продати їх, адже вони, можливо, ніколи більше не подешевшають... Ну, звичайно, я знаю, що кажу. Я поспав сьогодні вісім годин і ще не випив ні краплі... Так, так... До побачення.

Не зводячись з крісла, Френк потягнув до себе стрічку біржового телетайпа і ліниво пробіг її очима; те, що в ній повідомлялося, не викликало в нього особливого інтересу.

Повернувся Паркер, несучи кілька тоненьких вудок; кожна з них була взірцем мистецтва і майстерності. Френк миттю підхопився з крісла, відкинув убік телеграфну стрічку, про яку відразу забув, і, ніби хлопчисько, з радістю і захопленням взявся оглядати іграшки і пробувати їх одну за одною: він то змахував вудками, аж волосінь свистіла, мов батіг, то обережно, спритним рухом, закидав її під високу стелю, ніби на другому кінці кімнати був невидимий ставок, у якому таємниче поблискувала форель.

Знову задзвонив телефон. Обличчя Френка спалахнуло гнівом.

— Бога ради, поговори ти, Паркере, — наказав він. — Якщо це знову якась жінка, котра грає на біржі, скажи, що я вмер, або п'яний, або захворів на тиф, або одружуюся — словом, вигадай щось.

Після недовгої розмови спокійним, ввічливим тоном, що так пасував до вишуканого стилю цієї холодної кімнати, Паркер сказав у слухавку; "Одну хвилинку, сер" — і, прикривши її рукою, сказав:

— Це містер Беском, сер. Він просить вас.

— Скажи містеру Бескому, щоб він ішов до дідька, — відповів Френк, замахнувшись так, начебто хотів хтозна-куди закинути вудку; і справді, якби описала волосінь ту дугу, яку накреслив його зачарований погляд, вона вилетіла б у вікно і, цілком імовірно, на смерть перелякала б садівника, що, стоячи навколішках, пересаджував куш троянди.

— Містер Беском говорить, що це щодо становища на біржі, сер, і що він затримає вас не більш як на п'ять хвилин, — наполягав Паркер, але так делікатно і м'яко, немов переказував якесь зовсім несуттєве, дріб'язкове доручення.

— Гаразд! — Френк обережно приставив вудку до столу і взяв слухавку. — Алло, — сказав він в апарат. — Так, це я, Морган. Тільки хутчіше. В чому річ?

Він із хвилину послухав, потім роздратовано перебив співрозмовника:

— Продавати? Дзуськи. В жодному разі... Звичайно, я радий це чути. Але навіть якщо акції подорожчають на десять пунктів, — чого, звичайно, не трапиться, — все одно тримайте їх. Цілком можливо, що це закономірне підвищення і вони вже більше не впадуть. Ці акції — штука солідна. Вони коштують значно дорожче, ніж котируються. Взагалі цього можуть і не знати, але ж я знаю. За рік вони дійдуть двохсот, — звичайно, якщо в Мексиці припиняться ці вічні революції... А ось коли акції впадуть, ви одержите від мене наказ купувати... Дурниця. Хто це хоче придбати контрольний пакет? Та ні, це суто спорадичне явище... Що? Прошу пробачення. Я хотів сказати: суто тимчасове явище. Нині я їду тижнів на два вудити рибу. Якщо акції впадуть на п'ять пунктів — купуйте. Купуйте

все, що будуть пропонувати. Запам'ятайте: коли в людини велике підприємство і розпочинається гра на підвищення його акцій, це може бути так само небезпечно, як гра на зниження... Так... Звичайно... Так... До побачення.

Френк із захватом знову взявся за вудочки, а тим часом на іншому кінці міста, у кабінеті Томаса Рігана, уже невтомно працювала Доля. Томас Ріган віддав своїй армії маклерів наказ скуповувати акції "Темпіко петролеум", пустив за посередництвом різноманітних каналів таємничу чутку, ніби в "Темпіко петролеум" якісь ускладнення з мексиканським урядом із приводу концесії, і заходився читати звіт свого експерта з нафти, який два місяці знайомився на місці із справжніми перспективами й можливостями цієї компанії.

Зайшов клерк, подав візитну картку і доповів, що якийсь іноземець проситься на прийом. Ріган глянув на картку.

— Передайте цьому панові, сеньйору Альваресу Торесу, — сказав він, — що я не можу його прийняти.

За п'ять хвилин клерк повернувся з тією ж картою, але тепер на другому її боці було щось надряпано олівцем. Ріган так і розплився в посмішці, прочитавши:

"Вельмишановний містере Ріган. Маю честь повідомити Вам, що мені відоме місце, де за давніх піратських часів сер Генрі Морган заховав свій скарб.

Альварес Торес".

Ріган похитав головою; клерк був уже біля дверей, коли хазяїн раптом гукнув йому:

— Нехай зайде. Негайно!

Залишившись сам, Ріган беззвучно розсміявся, обмізковуючи ідею, котра зародилася в нього у голові.

— Молокосос! Щеня! — буркотів він крізь хмару диму, розкурюючи сигару. — Уявляє себе левом, ніби він сам старий Р. Г. М. Гарна прочуханка — ось що йому потрібно, і старий стріляний горобець Ріган уже подбає про це.

Англійська мова сеньйора Альвареса Тореса була настільки ж бездоганною, як і його модний весняний костюм. Хоча смаглява шкіра видавала його латиноамериканське походження, а блиск чорних очей досить красномовно засвідчував, що в жилах цієї людини тече давня суміш іспанської й індіанської крові, проте він видавався настільки типовим нью-йоркцем, що Томас Ріган більшого і бажати б не міг.

— Після багатьох років завзятої праці і пошуків, — почав Торес, — я нарешті розгадав, де захований скарб сера Генрі Моргана. Я певен, що на Москітовому Березі. Скажу точніше: до нього не більше тисячі миль від лагуни Чирікви, а найближче до нього місто — Бокас-дель-Торо. Я там народився, хоча освіту здобув у Парижі; знаю місцевість як свої п'ять пальців. Для такої експедиції досить було б маленької шхуни. Адже спорядити її обійдеться зовсім дешево, зате який буде прибуток! Винагорода — цілий скарб!

Сеньйор Торес замовк: йому бракувало слів, аби висловитися переконливіше, але Ріган, крута і тверда людина, яка звикла мати справу з людьми такого ж складу, як і він сам, почав витягати з нього все, ніби адвокат, що веде перехресний допит.

— Авжеж, — погодився сеньйор Торес, — нині я маю певну скруту... як би це сказати?.. у готівці.

— Вам потрібні гроші, — грубо уточнив біржовик, і той сумовито схилив голову.

І ще багато чого іншого змушений був визнати Альварес Торес під швидким вогнем допиту. Атож, він лише нещодавно залишив Бокас-дель-Торо і сподівається, що ніколи більше туди не повернеться. Проте він готовий повернутися, якщо вони дійдуть якоїсь згоди...

Але Ріган зупинив його владним жестом людини, що звикла наказувати простим смертним: він узяв чекову книжку і виписав чек на ім'я Альвареса Тореса. Коли той глянув на папірець, то побачив, що там проставлено суму в тисячу доларів.

— Ось яка справа, — сказав Ріган. — Я особисто анітрохи не вірю вашим вигадкам. Але в мене є один юний друг. Я вельми люблю цього хлопчика, і мене засмучує, що його занадто розбещують спокуси великого міста — Бродвей з його красунями тощо, — ну, ви розумієте.

Сеньйор Альварес Торес уклонився, як вихована людина, що розмовляє зі світською людиною.

— Отже, заради його здоров'я, а також порятунку не тільки його душі, а й добробуту, найкраще, що можна було б придумати, — це подорож по скарб, сповнена пригод, що вимагає фізичної напруги, і... словом, я переконаний, що ви мене розумієте.

Альварес Торес знову вклонився.

— Вам потрібні гроші, — продовжував Ріган. — Спробуйте зацікавити його. Ця тисяча вам за працю. Зацікавте його так, аби він вирушив на пошуки золота старого Моргана, — і ще дві тисячі ваші. Якщо зумієте зацікавити його настільки, що він пробуде в мандрах три місяці, — я додам вам ще дві тисячі, а якщо півроку — то п'ять тисяч. Можете мені повірити: я добре знав його батька, ми з ним були компаньйонами, я... я можу навіть сказати: майже братами. Я готовий пожертвувати будь-якою сумою, аби скерувати сина мого друга на правильний шлях і зробити з нього людину. Що ви на це скажете? Для початку ось вам тисяча. Згода?

Сеньйор Альварес Торес тремтячими пальцями згортав і розгортав чек.

— Я... я згодний, — затинаючись, вимовив Торес і навіть почав заїкатися від хвилювання. — Я... я... як би це сказати?.. Я весь до ваших послуг.

За п'ять хвилин Торесу були дані всі інструкції щодо тієї ролі, яку йому випадало грати, а його розповідь про скарб Моргана була трохи видозмінена, для більшої правдоподібності, хитрим, практичним біржовиком; після цього іспанець підвівся і перш ніж попрощатися, зауважив жартівливо, але не без смутку:

— Найкумедніше, містере Ріган, що все це чистісінька правда. Зміни, що ви внесли в мою історію, роблять її правдоподібнішою, проте вона правдива і без них. Мені потрібні гроші. Ви вельми щедрі, і я намагатимуся зробити все... Я... я пишаюся тим, що непоганий артист. І все ж присягаюся: я справді розгадав, де захований скарб, що награвував і закопав Морган. Я міг користуватися документами, не доступними для широкого загалу; та й все одно навряд чи комусь вдалося б у них розібратися. Ці документи зберігаються в нашій родині, і чимало моїх пращурів сушили голови над ними все життя, але так і не знайшли розгадки. Проте вони були на правильному шляху, їм тільки не вистачало кмітливості: вони помилялися на двадцять миль. Але ж місце точно зазначено в документах. Вони помилялися, мені здається, тому, що там навмисно все було зашифровано, заплутано, написано у вигляді ребуса; і тільки я, тільки я зумів зрозуміти це і розгадати. Усі давні мореплавці вдавалися до таких трюків, коли креслили свої карти. Мої іспанські пращури таким чином приховали Гавайські острови, змістивши їх убік на п'ять градусів довготи.

Для Томаса Рігана все це було китайською грамотою; він слухав Тореса з терплячою посмішкою, що явно говорила: "От, змушують зайняту людину відриватися від справ і вислуховувати якісь небилиці".

Не встиг сеньйор Торес відкланятися, як до кабінету зайшов Френк Морган.

— Вирішив на хвильку забігти до вас за порадою, — сказав він після звичайного обміну вітаннями. — Та й до кого ж мені звертатися, як не до вас, — адже ви стільки років працювали з моїм батьком. Наскільки мені відомо, ви були його компаньйоном у найбільших операціях. Він завжди радив мені довіряти вашим судженням. Ну, ось я і прийшов. Насамперед скажіть, що відбувається з "Темпіко петролеум"? Справа в тім, що я хочу поїхати порибалити.

— Що відбувається з "Темпіко петролеум"? — запитанням на запитання відповів Ріган, спритно вдаючи, ніби він нічого не знає, хоча саме він і був в усьому винен.

Френк кивнув і, опустившись у крісло, запалив сигарету, а Ріган почав переглядати стрічку біржового телеграфу.

— Акції "Темпіко петролеум" піднялися... на два пункти... А тебе, власне, що турбує? — запитав він.

— Та нічого, — відповів Френк. — Зовсім нічого. Але чи не гадаєте ви, що якась група хоче прибрати "Темпіко" до рук, — адже потенційна цінність підприємства колосальна. Це, як ви розумієте, між нами, тобто я хочу сказати — цілком конфіденційно.

Ріган кивнув.

— Підприємство величезне, — продовжував Френк. — Досить прибуткове. Солідне з усякого погляду. Без обману. І раптом такий стрибок! Чи не здається вам, що якась особа або група осіб хоче заволодіти контрольним пакетом акцій?

Компаньйон його батька труснув своєю сивою гривною, — проте в голові, покритій цими шляхетними сивинами, таїлися аж ніяк не шляхетні думки.

— Ну що ти, — зауважив він, — мабуть, це просто випадковий стрибок. А може, публіка, що грає на біржі, запідозрила, що акції "Темпіко петролеум" — штука справді прибуткова. Як ти гадаєш?

— Звісно, що прибуткова, — гаряче відповів Френк. — Я отримав такі приємні новини, Рігане, що ви ахнете від подиву. Я своїм друзям кажу, що це підприємство солідне, без обману. Проте прикро, що мені довелося залучити сторонній капітал. Але підприємство виявилось настільки великим, що я просто змушений був це зробити. Навіть якби я уклав усі гроші, що залишив мені батько, — я маю на увазі вільний капітал, а не те, що уже вкладено в інші підприємства, коротше: готівку, — все одно мені самому це не під силу.

— У тебе що, погано з готівкою? — спитав старий Ріган.

— У мене є кругленька сума, якою я можу оперувати, — безтурботно відповів молодик.

— Ти хочеш сказати...

— Звичайно. Саме так. Якщо акції "Темпіко" упадуть, я буду купувати. Адже це все одно що знайти гроші!

— На скільки ж ти маєш намір купувати? — запитав Ріган, намагаючись прощупати свого гостя, проте ховаючи свою зацікавленість під личиною добродушності і схвалення.

— На всі гроші, які в мене є, — не задумуючись, відповів Френк Морган. — Я ж кажу вам, Рігане: це перспективне підприємство!

— Я не цікавився цим по-справжньому і не можу сказати, чого воно варте, Френку, але з тих фактів, що мені відомі, воно видається цілком солідним.

— "Видається"! Кажу вам, Рігане, що це золоте дно, без усялякого обману; і мені соромно, що його акції довелося випустити на біржу. Зате на них вже ніхто не розориться. Я тільки зроблю послугу світу, викинувши на ринок... навіть не можу зараз точно сказати, скільки сотень мільйонів барелей чистої нафти... Так ви знаєте, що в мене є свердловина на Гаустекських розробках, яка вже сім місяців дає по двадцять сім тисяч барелей на день. І фонтан ще не висох. Проте це крапля в морі порівняно з тим, що ми здатні поставити на ринок. У цієї нафти питома вага двадцять два, а осаду в ній менше двох десятих відсотка. Потім є ще один фонтан — до нього треба тільки прокласти миль із шістдесят нафтопроводу, — який викидає близько сімдесяти тисяч барелей на день і, незважаючи на вжиті заходи, буквально заливає нафтою всі околиці. Це я ділюся з вами, звичайно, по секрету, самі розумієте. Справи в нас ідуть непогано, і я зовсім не хочу, щоб акції "Темпіко петролеум" підскочили до неба.

— Можеш не турбуватися про це, синку. Ще треба, щоб нафта потекла по нафтопроводах і щоб у Мексиці припинилися революції, — тільки тоді акції "Темпіко" можуть підскочити. А поки їдь порибалити й забудь про це. — Ріган помовчав, потім, удавши, ніби раптом щось згадав, узяв зі столу візитну картку Альвареса Тореса, на якій олівцем була надряпана записка. — Глянь, хто в мене щойно був. — Ріган помовчав, немов обмірковуючи думку, що раптово йому спала. — Ну, навіщо тобі їхати вудити якусь форель? Адже це зрештою порожня розвага. А ось тут є для тебе улов набагато цікавіший — це розвага сьогоднішня, гідна чоловіка, не те що дача в Адирондакських горах на зразок перського палацу, де є і морозиво, і слуги, і електричні дзвоники. Твій батько завжди вельми пишався цим піратом, від якого пішов увесь ваш рід. Він твердив, що схожий на нього, ну, а ти, безперечно, схожий на свого батька.

— На сера Генрі, — з посмішкою зауважив Френк, простягаючи руку за карткою. — Адже і я пишаюся цим старим розбійником!

Прочитавши карлючки, надряпані на візитній картці, він запитливо поглянув на Рігана.

— Історія, що розповів мені цей хлопець, звучить цілком правдоподібно, — пояснив Ріган. — Він говорить, що народився на цьому самому Москітовому Березі і дізнався про скарб із документів, що зберігаються в їхній родині. Але я, звичайно, не вірю жодному його слову. У мене немає ні часу, ні бажання цікавитися тим, що ніяк не стосується моїх справ.

— Дивно, що сер Генрі помер майже бідняком, — зауважив Френк; брови його зішлися, і між ними прорізалися вперті морганівські складки, — а захований ним скарб так ніхто і не знайшов.

— Ну що ж, бажаю успіху на рибалці, — добродушно посміхнувся Ріган.

— А все ж мені б хотілося побачити цього Альвареса Тореса, — заявив молодик.

— Усе це маячня щодо захованого золота, — продовжував Ріган. — Хоча, мушу зізнатися, історія, що розповів мені цей хлопець, звучить цілком правдоподібно. Можливо, коли б я був молодшим... проте мені, очевидно, усе життя призначено просидіти тут.

— Чи не знаєте, де б я міг знайти його? — уже через хвилину запитував Френк, довірливо всовуючи шию в петлю, яку Доля в образі Томаса Рігана приготувала, щоби спіймати його.

...Побачення відбулося наступного ранку в кабінеті Рігана. Побачивши Френка, сеньйор Альварес Торес здригнувся, але відразу опанував себе. Це помітив Ріган, і запитав з усмішкою:

— Що, старий пірат власною персоною, га?

— Так, схожість просто вражаюча, — збрехав, або майже збрехав, Торес, бо хоч і помітив подібність Френка до портретів сера Генрі Моргана, але в той же час перед ним постав образ іншої, живої людини, що була схожою і на Френка, і на сера Генрі так само, як і вони обидва були схожими один на одного.

Френк був молодий, а молодість не визнає перешкод. Негайно були розгорнуті сучасні атласи і стародавні географічні карти, документи, писані вицвілим чорнилом на пожовклому від часу папері, — і не минуло й півгодини, як Френк оголосив, що відтепер рибалитиме тільки на Бику або на Тельці, тобто на одному з двох острівців у лагуні Чирикви, де, як запевняв Торес, має бути закопаний скарб.

— Сьогодні ж увечері виїжджаю потягом до Нового Орлеана, — оголосив Френк. — Тоді я встигну потрапити на один із пароплавів "Юнайтед фрут компанії", який іде в Колон. Я вчора все з'ясував, перш ніж лягти спати.

— Тільки не фрахуйте шхуни в Колоні, — порадив Торес, — а краще поїдьте верхи до Белена. Там найліпше зафрахтувати судію: і матроси простіші — тубільці, та й усякі формальності теж.

— Добре, — погодився Френк. — Мені давно хотілося побачити тамтешні краї. А ви встигнете на цей потяг, сеньйоре Торес? Ви, звичайно, розумієте, що я беру на себе обов'язки скарбника й оплати усіх витрат.

Але, перехопивши погляд Рігана, Альварес Торес миттю зміркував, що від нього потрібно, і взявся натхненно брехати:

— На жаль, містере Морган, я змушений затриматися і приєднаюся до вас пізніше. У мене тут одна невідкладна справа... як би це сказати?.. невеликий судовий процес, який мені треба довести до кінця. Сума позову, щоправда, незначна, але тут порушені інтереси родини, і тому ця справа для мене надзвичайно важлива. У нас, Торесів, є своя гордість. Я знаю, вам, американцям, це видається смішним, але для нас — річ надто серйозна.

— Він потім приєднається до тебе і допоможе, якщо ти зіб'єшся з дороги, — запевнив Френка Ріган. — До речі, поки ви не забули, не завадило б вам заздалегідь домовитися про розподіл скарбу... якщо ви, звичайно, колись його знайдете.

— Слово за вами. Що ви скажете? — запитав Френк.

— Порівну. Точно навпіл, — запропонував Ріган, великодушно даруючи їм те, чого, як він був переконаний, зовсім не існувало.

— І ви відразу ж приїдете, як тільки зможете, так? — запитав Френк Тореса. — Слухайте, Рігане, візьміться за його позов і залагодьте усе якнайшвидше. Добре?

— Неодмінно, мій хлопчику, — була відповідь. — А якщо йому будуть потрібні гроші? Дати?

— Безумовно! — Френк міцно потис обом руки. — Це позбавить мене зайвих турбот. Ну, а тепер я біжу: треба зібратися, скасувати всі призначені побачення і встигнути на потяг. На все добре, Рігане. До швидкої зустрічі, сеньйоре Торес, десь біля Бокас-дель-Торо або в якійсь ямі на Бику чи Тельці. Так, по-вашому, скарб на Тельці? Ну, загалом, до зустрічі. Adios!

А сеньйор Альварес Торес залишився ще на короткий час у Рігана й одержав найдокладніші вказівки про ту роль, яку йому належало відіграти, а саме, якнайдовше затримувати і зволікати експедицію Френка.

— Коротше кажучи, — закінчив Ріган, — я не шкодуватиму, коли в інтересах свого здоров'я він залишиться там надовго, і плакати не буду, якщо не повернеться взагалі.

РОЗДІЛ II

Гроші, як і молодість, ніколи не знають перешкод, і Френк Морган, законний і природний власник і молодості, і грошей, одного чудового ранку, через три тижні після того, як він розпрощався з Ріганом, опинився на борту найнятої ним шхуни "Анжеліка", яка потрапила неподалік від берега в штиль. Вода була, ніби скло, шхуну ледь гойдало, і Френк Морган, від нудьги і надлишку енергії, котра так само, як молодість, не знає перешкод, попросив метиса-капітана, сина ямайського негра й індіанки, спустити за борт маленький ялик.

— Схоже, тут можна підстрелити папугу або мавпу, або щось інше, — зауважив Френк, розглядаючи в могутній цейсівський бінокль берег, що поріс непрохідним чагарником, за півмилі від них.

— Швидше за все, сер, ви наткнетесь на лабару — місцеву отруйну змію, укус якої смертельний, — посміхнувся капітан і власник "Анжеліки", що успадкував від свого батька-ямайця хист до мов.

Але Френка вже неможливо було стримати: саме в цю мить він побачив у бінокль спершу білу гасіенду удаліні, а потім постать жінки в білому на березі; він навіть помітив, що жінка теж розглядає в бінокль його самого і шхуну.

— Спустіть ялик, капітане, — наказав він. — Хто там живе? Білі?

— Сімейство Енріко Солано, сер, — була відповідь. — Це родовиті іспанські аристократи. Їм належить уся ця місцевість, від моря до Кордильєр, а також половина лагуни Чирикви. Землі в них багато, а от грошей — мало. Гордії страшенні, ну і запальні, як порох.

Коли Френк у маленькому ялику вирушив до берега, зірке око капітана помітило, що він не взяв із собою ні рушниці, ні дробовика для передбачуваного полювання на папуг або мавп. А ще око капітана розгледіло постать жінки в білому, що виділялася на темному тлі джунглів.

Френк гріб прямо до берега, покритого білим кораловим піском, не наважуючись подивитися, чи там ще ця жінка, чи вже нема. У його думках не було нічого лихого, лише цілком природне для молодії людини бажання познайомитися з молодю сільською дівчиною, можливо, напівдиком, а в кращому випадку — наївною провінціалочкою, з якою можна буде розважитися, поки штиль затримує "Анжеліку". Коли дно ялика шурхнуло по піску, Френк вистрибнув з човна, сильною рукою витяг на берег і тільки після цього озирнувся. Навкруги не було жодної душі. Френк довірливо пішов уперед. "Кожен мандрівник, потрапивши на незнайомий берег, має право шукати місцевих жителів, аби розпитати дорогу", — сказав він собі.

І Френк, що розраховував лише на скороминущу розвагу, отримав стільки розваг, і таких, про які навіть мріяти не міг. Із-за зеленої стіни джунглів, ніби фея з чарівної скриньки, раптово вискочила вже бачена ним молода жінка й обома руками схопила його за руку. З першого погляду на неї було видно, що це цілком дозріла дівчина. Френка здивували сила і ніжність, з якими вона стисла його руку. Вільною рукою він зірвав з голови капелюх і уклонився незнайомці з незворушністю Моргана, вихованого в Нью-Йорку і звиклого нічому не дивуватися, але був вражений, та ще й як! Причому вразила його не лише врода дівчини, а й погляд, яким вона дивилася на нього, — суворий і непохитний. Йому навіть здалося, нібито він уже десь зустрічався з нею, бо зовсім незнайомі люди не могли так дивитися одне на одного.

Дівчина обома руками потягнула його за руку і схвильовано прошепотіла:

— Скоріше! Ходіть за мною!

Якусь мить він вагався. Тоді вона нетерпляче смикнула його і повела за собою. Вирішивши, що це якась дивна гра, властива мешканцям узбережжя Центральної Америки, він з посмішкою піддався — і вже сам не знав, чи добровільно йде за нею, чи вона силоміць тягне його в джунглі.

— Робіть те, що й я, — кинула вона йому через плече, тримаючи його тепер тільки однією рукою.

Він підкорився з посмішкою: повз, коли повзла вона, згинався в три дуги, коли вона згиналася, і раз у раз порівнював себе з Джоном Смітом і Покахонтасом.

Раптом дівчина зупинилася і сіла, жестом наказавши Френку сісти поруч; тепер вона відпустила свого бранця і приклала руку до серця.

— Слава Богові! — прошепотіла вона. — О милосердна Діво Маріє!

Наслідуючи їй — така була її воля і такі були, очевидно, правила гри, — він з посмішкою теж приклав руку до серця, хоч і не звернувся при цьому ні до Бога, ні до Діви Марії.

— Невже ви ніколи не навчитеся бути серйозним? — гнівно блиснувши очима, напустилася на нього дівчина.

Френк негайно став серйозним і поважним.

— Шановна моя леді... — почав було він.

Але вона різким жестом обірвала його. Зі зростаючим подивом Френк побачив, як вона нахилилася і почала прислухатися, а потім і сам почув кроки людей, що спускалися стежиною недалеко від них.

Звелівши м'яким дотиком теплої долоні до його руки мовчати, дівчина рвучко підвелася — Френк уже дійшов висновку, що ця поривчастість у неї в натурі, — і побігла вниз по стежці. Він ледве не свиснув від здивування. Він би й свиснув, якби не почув недалеко її голос: вона різко запитувала щось по-іспанськи, а чоловічі голоси хоча і шанобливо, але заперечували їй.

Потім Френк почув, як вони пішли далі, продовжуючи розмовляти. Хвилин п'ять панувала мертва тиша, потім до Френка знову долинув голос дівчини: вона наказувала йому вийти.

"Цікаво, а як би поведився Ріган за такої пригоди?" — з усмішкою подумав він, вилазячи з кущів.

Він ішов за нею слідом — тепер вона вже не тримала його за руку — через джунглі до моря. Коли вона зупинилася, він підійшов майже впритул і став перед нею, усе ще вважаючи, що це гра.

— Застукав! — розсміявся він, торкаючись до її плеча. — Застукав! — повторив він. — Тепер вам ловити!

Її чорні очі блиснули спопеляючим гнівом.

— Дурень! — вигукнула вона і тицьнула пальцем — як йому здалося, із зайвою фамільярністю — у його вусики. — Невже ви гадаєте, що це робить вас невпізнаним?

— Але, шановна моя леді... — почав було він, намагаючись пояснити дівчині, що, безумовно, бачить її вперше.

Проте подальше змусило його прикусити язика і було настільки ж несподіване, як і все, що дівчина робила досі. Це сталося так блискавично, що він навіть не помітив, звідки з'явився малесенький срібний револьвер, дуло якого було не лише націлене на нього, а й притиснуте до його живота.

— Шановна леді... — знову почав він.

— Я не хочу говорити з вами, — перебила вона його. — Повертайтеся на свою шхуну і пливіть... — Френку здалося, що дівчина стримує ридання. І лише після паузи вона додала: — Назавжди.

Він хотів щось сказати, але, відчувши різкий поштовх револьвером під ложечку, замовк.

— Якщо ви ще колись повернетесь — хай простить мені Мадонна! — я застрелю вас.

— У такому разі мені, мабуть, краще забратися звідси, — жартівливо кинув він і, повернувшись, пішов до ялика; йому було і соромно, і смішно від думки про те, у якому кумедному становищі він опинився.

Він намагався зберегти останні залишки гідності і робив вигляд, начебто не помічає, що незнайомка йде за ним. Витягаючи з піску ніс ялика, він помітив, що легкий вітерець зашелестів листям пальм. Від бризу, що налетів із суші, там, за ще гладенькою, як дзеркало, лагуною, де на обрії зводилися, ніби міражі, далекі рифи, потемніло й захвилювалося море.

Френк уже збирався сісти в ялик, як раптом почув ридання, що змусило його повернути голову. Дивна дівчина стояла, опустивши револьвер, і плакала. В одну мить Френк опинився поруч з нею й співчутливо доторкнувся до її плеча. Дівчина здригнулася від його дотику і, відхилившись, докірливо глянула на нього. Френк знизав плечима, ніби

говорячи, що відмовляється розуміти незбагненну зміну її настрою, і знову повернувся було до човна, але незнайомка зупинила його.

— Ви... — спочатку вона затнулася і важко зітхнула, — ви могли б хоч поцілувати мене на прощання.

І дівчина рвучко кинулася до нього, розкривши обійми, але усе ще продовжуючи тримати в правій руці настільки недоречний для цього випадку револьвер. Френк, украй спантеличений, якусь мить стояв розгублений, потім обійняв її і був винагороджений жагучим поцілунком у уста, що викликало в нього цілковите здивування; а незнайомка, схиливши голову йому на плече, заплакала. У Френка в очах потемніло, проте він реально відчував вагу револьвера, притиснутого до його спини. За мить дівчина підвела мокре від сліз обличчя і поцілувала Френка кілька разів, а він ще подумав: чи не підло з його боку відповідати на її поцілунки з такою ж, не менш загадковою пристрасстю?

І тільки він устиг сказати собі, що, взагалі, йому байдуже, скільки часу триватиме ця ніжна сцена, як дівчина раптом відхилилася від нього, обличчя її знову спалахнуло гнівом і, загрозово змахнувши револьвером, вона вказала йому на човен.

Стенувши плечима і ніби говорячи, що він ні в чому не може відмовити вродливій жінці, Френк підкорився, сів на весла, обличчям до неї, і почав гребти від берега.

— Хай врятує мене Діва Марія і не дасть загинути через моє слабке серце! — вигукнула дівчина, вільною рукою зриваючи із шиї медальйон. Золоті бусинки посипалися дощем, і медальйон полетів у воду, що розділяла її і Френка.

У цю мить із джунглів вискочили троє чоловіків з рушницями і бігцем кинулися до дівчини, яка у знеможі опустилася на пісок. Вони стали піднімати її й тут тільки помітили Френка, що гріб тепер з усієї сили.

Френк поспішно оглянувся, щоб упевнитися, чи далеко ще до "Анжеліки", і побачив, що шхуна, злегка нахилившись, розрізаючи носом воду, йде йому назустріч. У цю мить один із трьох чоловіків на березі — літній бородань — вихопив у дівчини бінокль і спрямував його на Френка. А наступної миті, кинувши бінокль, він уже цілився в нього з рушниці.

Куля плюснула в воду на відстані якогось ярда від човна, але, перш ніж пролунав другий постріл, дівчина поспішно підхопилася на ноги й ударом знизу вибила рушницю з рук стрільця. Продовжуючи вперто гребти, Френк побачив, як чоловік, відбігши від дівчини, прицілив в нього, але вона вихопила свій револьвер і, навівши на них, змусила опустити рушницю.

"Анжеліка", поставлена проти вітру, завмерла, спінюючи воду, і Френк спритним стрибком вихопився на палубу; тієї ж миті капітан повернув стерно, вітрила надулися, і шхуна попливла в море. З хлоп'ячим бешкетництвом Френк послав на прощання повітряний поцілунок незнайомці, яка продовжувала дивитися йому вслід, і побачив, як вона, у знемозі, припала до грудей бороданя.

— Ну й порох ці прокляті Солано! А горді до божевілля, — зауважив метис-капітан і посміхнувся до Френка, блиснувши білими зубами.

— Шалені якісь, справжні психопати! — розсміявся Френк і, підбігши до борта, послав ще кілька повітряних поцілунків ексцентричній дівчині.

Завдяки погожому вітру, який віяв з материка, "Анжеліка" дійшла до рифів, що одгороджують вхід до лагуни Чирикви, і, зробивши ще миль із п'ятдесят уздовж них, опівночі підійшла до островів Бика і Тельця, де капітан поставив судно на якір, вирішивши дочекатися світанку. Після сніданку Френк, прихопивши із собою матроса, негра з Ямайки, як весляра, вирушив у ялику обстежити острів Бика — дещо більший від острова Тельця і залюднений у цей час року, за словами шкіпера,

індіанцями, що перебираються сюди з материка для полювання на черепах.

Ще не встигнувши підпливти до острова, Френк зрозумів, що його відокремлюють від Нью-Йорка не лише тридцять градусів широти, а й тридцять сторіч, через які він перенісся, потрапивши з ультрасучасної цивілізації мало не до первісного дикунства. Зовсім голі, якщо не рахувати пов'язок із мішковини на стегнах, озброєні важкими, надзвичайно гострими сокирами-мачете, ловці черепах досить швидко довели, що вони надзвичайні прошаки і не зупиняться перед убивством. Острів Бика належить їм, оголосили вони Френку через перекладача-матроса, що привіз його туди, а Телець, який колись теж належав їм у сезон полювання на черепах, тепер захопив один шалений грінго, запеклий урвиголова, незговірливий і владний, котрий зумів погрозами завоювати їхню повагу — повагу перед двоногою істотою, лютішою, аніж вони самі.

За срібний долар Френк умовив одного з індіанців відвідати таємничого грінго і передати йому, що він хотів би з ним зустрітись. Тим часом інші оточили ялик і, розглядаючи Френка, клянчили в нього гроші і навіть спробували викрасти в нього люльку, яку він вийняв з рота і поклав поруч. Френк негайно вдарив у вухо злодія, а потім стусонув другого, який вихопив її в першого, і повернув собі люльку. За мить уся юрба наїжилася, загрозливо заблискали на сонці відточені леза мачете, але Френк швидко вгамував запал індіанців, навівши на них свій револьвер; вони позадкували і, збившись до купи, зловісно зашепотіли. Тут Френк помітив, що його єдиний супутник і перекладач злякався; підійшовши до ловців черепах, він заговорив з ними явно запобігливим тоном, що вельми не сподобалося Френку.

Тим часом повернувся посланий із запискою, і Френк, зрозумівши, що йому самому доведеться порозумітись з ним, бо на ямайця не можна покластися, взяв у нього аркуш, впоперек якого олівцем було надряпано: "Vamos! Пішов ти до біса!"

— Доведеться мені, очевидно, самому до нього податися, — сказав Френк, покликавши до себе негра-матроса.

— Будьте якомога обережнішим і обачнішим, сер, — попередив його негр. — Ці тварюки здатні на все, сер.

— Сідай у човен і греби, — коротко наказав Френк.

— Ні, сер. Шкодную, але ні, сер, — відповів чорношкірий матрос. — Я наймався, сер, до капітана Трефезена в матроси, а не в самогубці, і я не піду з вами, сер, на неминучу смерть. Найкраще для нас було б забратися з цього пекла; якщо ж ми залишимося, сер, то нам тут добре всиплять — це вже точно.

Обурений до глибини душі, Френк зміряв матроса презирливим поглядом, сховав до кишені пістолета і, повернувшись спиною до напівголих дикунів, подався через пальмовий гай. Там, де з землі стирчав величезний шматок коралового рифа, викинутий колись із моря землетрусом, він вийшов на берег. На острові Тельця, від якого його відокремлювала вузька протока, він побачив припнутий ялик. На цьому березі, де був він, самотіло видовбане з дерева старе і, безсумнівно, діряве каное. Френк перевернув його, щоб вилити воду, і тут помітив, що ловці черепах пішли за ним і, зупинившись на галявині пальмового гаю, спостерігають за його діями; проте боягузливого матроса серед них не було.

Переправитися через протоку було для Френка справою кількох хвилин, але на березі Тельця його чекав не менш привітний прийом; з-за пальми вийшов високий молодик, босоніж, з револьвером у руці, і гаркнув:

— Vamos! Забирайтеся геть звідси! Хутко!

— О боги морських глибин із усіма їхніми рибами і рибенятками! — напівжартома-напівсерйозно вигукнув Френк і посміхнувся. — Тут у вас людині і кроку не можна ступити, аби їй не тицьнули пістолетом в обличчя. І всі кричать: "Забирайся геть, pronto! "

— Ніхто вас не запрошував сюди, — заперечив незнайомець. — Ви з'явилися без дозволу. Забирайтеся з мого острова. Даю півхвилини.

— Чи знаєте, голубе, я починаю злитися, — щиросердно зізнався Френк, у той же час скоса позираючи на найближчу пальму і міркуючи, яка відстань відокремлює його від неї. — Усі, кого я тут не зустрічав, якісь шалені і до того ж нечеми: проганяють людину без будь-якого сорому. Зрештою, у мене теж настрої зіпсувався. А ось щодо того, ніби цей острів ваш, то ці слова ще не є доказом...

І, не докінчивши фрази, Френк метнувся під прикриття пальми. Ледве він заховався за дерево, як у стовбур влучила куля.

— Ах так! — крикнув він і всадив кулю в стовбур пальми, за якою зник незнайомець.

Кілька хвилин тривала перестрілка: супротивники то стріляли один в одного, то вичікували, ретельно рахуючи постріли. Нарешті Френк випустив восьму, і останню, кулю й тут без особливого задоволення згадав, що нарахував усього сім пострілів з боку незнайомця. Тоді він обережно висунув свій корковий шолом із-за пальми — шолом був негайно ж пробитий кулею.

— Якої системи у вас револьвер? — холодно-ввічливим тоном поцікавився він.

— Кольт, — надійшла відповідь.

Френк сміливо вийшов із свого укриття.

— У такому разі ви вичерпали увесь свій запас. Я лічив постріли. Вісім. Тепер ми можемо поговорити.

Незнайомець теж вийшов з-за дерева. І Френк мимоволі замилувався його стрункою постаттю, яку не міг спотворити навіть костюм, що складався з брудних парусинових штанів, тільника і сомбреро з обвислими крисами. Більше того: Френку здалося, що він уже десь бачив цю людину, хоча йому й на думку не спало, що він дивиться на власну копію.

— Поговорити! — фиркнув незнайомець і, відкинувши револьвер, вихопив ножа. — Ось зараз відріжу тобі вуха, а потім, може, і скальпа здеру.

— Чи ба! Які милі і добрі звірі водяться в тутешніх лісах, — у тон йому заговорив Френк, відчуваючи, як у ньому нарастають гнів і обурення. Він теж вихопив свого мисливського ножа, зовсім ще новенького і блискучого. — Давай-но краще поборемося без усілякої різанини, як у дешевому кримінальному романі.

— Мені потрібні твої вуха, — люб'язно заперечив незнайомець і почав повільно наступати на Френка.

— Гаразд. Хто перший буде покладений на обидві лопатки, той і віддасть свої вуха переможцю.

— Згодний! — молодик в парусинових штанях заховав ножа.

— Шкода, що тут немає кіноапарата, щоб зняти цю сцену, — посміхнувся Френк, і собі ховаючи ножа. — Я лютий, як сто чортів! Як найлютіший індіанець! Бережися! Я тебе зараз будь-що покладу на лопатки!

Сказано — зроблено, але блискучий натиск Френка привів до найганебніших результатів: незнайомиць, на перший погляд, здавалося б, здатний витримати будь-який натиск, як тільки вони зійшлися, впав на спину. Це була хитрість: піднявши ногу, він штовхнув Френка в живіт, та так, що той, перекинувшись у повітрі, перелетів через нього.

Від падіння у Френка аж дух забило, а тут ще супротивник навалився на нього всією вагою. Френк лежав на спині, не в змозі вимовити й слова, як раптом помітив, що людина, яка навалилася на нього, з великою цікавістю розглядає його.

— Навіщо тобі ці вусики? — запитав незнайомиць.

— Гаразд, не розмовляй, відріжай вуха, — проговорив Френк, як тільки відновився його подих. — Вуха твої, а вуса — мої. Ми щодо них не домовлялися. А взагалі ти поклав мене на лопатки за всіма правилами джіу-джитсу .

— Ти ж сам сказав: "Будь-яким способом покладу на лопатки", — процитував зі сміхом незнайомиць. — Отже: вуха можеш залишити собі, я і не збирався відрізати їх, а тепер, придивившись до них ближче, і зовсім не збираюся — вони мені не потрібні. Вставай і забирайся геть. Я тебе подолав. Vamos! І не смій більше з'являтися тут і винюхувати! іди геть! Хутко!

Обурений ще більше, ніж до цього, і принижений усвідомленням своєї поразки, Френк повернувся на берег, де стояло його каное.

— Агов, хлопче, може, хоч свою візитну картку залишите? — крикнув йому навздогін переможець.

— Візитних карток шибеникам не залишають, — кинув через плече Френк, стрибаючи в каное і відштовхуючись веслом від берега. — А прізвище моє — Морган.

На обличчі незнайомця відбилосся страшенне здивування; він розкрив було рота, намагаючись щось сказати, потім передумав і лише пробурмотів собі під ніс: "Однієї породи! Не дивно, що ми такі схожі".

Все ще обурюючись, Френк повернувся на Бика, витяг каное на берег, присів на борт, набив люльку, запалив і поринув у похмурі роздуми. "Усі тут шалені, абсолютно всі, — думав він. — Жоден не поводитьсь по-людськи. Цікаво, як би старий Ріган чинив з такими людьми? Йому б вони, напевне, вуха відрізали".

Коли б цієї миті Френк міг бачити власника парусинових штанів, так схожого на нього, він остаточно переконався б, що жителі Латинської Америки — справді божевільні, бо згаданий молодик тепер сидів у критій травою хатині в себе на острові і, посміхаючись до власних думок, говорив уголос:

— Здається, я все ж добряче настрахав Цього представника морганівської сімейки. — І, підійшовши до стіни, взявся розглядати копію, що висіла на ній, з портрета сера Генрі, родоначальника Морганів. — Отже, пане пірате, — посміхнувшись, продовжував він, — двоє ваших останніх нащадків ледве не прикінчили один одного з револьверів, порівняно з якими ваша допотопна зброя — копійчана іграшка.

Він схилився до старенької, побитої шашелем морської скриньки, підняв віко з вирізаною на ній літерою "М" і знову звернувся до портрета:

— Так, шляхетний предку, валлійський пірате, небагато ж ти мені залишив: старе ганчір'я та обличчя, як дві краплі води схоже на твоє. Але коли б мене обстріляли, як тебе в Порт-о-Пренсі, я б теж зумів себе не гірше показати.

З цими словами він почав натягати на себе поїдений міллю одяг, постарілий за довгі роки лежання в скрині.

— Ось я і причепурився, — додав він через хвилину. — Нумо, найдорожчий предку, вийди-но з рами і тільки посмій сказати, що ми з тобою не схожі як дві краплі води!

Тепер, коли молодик убрався в стародавній одяг сера Генрі Моргана, засунув за широкий пояс два величезні, прикрашені різьбою кремінні пістолі та припасував до, нього ножа, подібність між ним, живою людиною, і портретом старого пірата, що давно перетворився на порох, стала воістину разючою.

Нас в морські бої і шторми

Не пройме переполох, —

Станем спинами до щогли,

Проти тисячі удвох! —

заспівав молодик, торкаючи струни гітари, давню піратську пісню. Поступово образ, що дивився на нього з портрета, став розпливатися, і молодик побачив перед собою зовсім іншу картину. Притиснувшись спиною до щогли, поблискуючи ножем, стояв старий пірат, а перед ним півколом юрбилися химерно повдягані матроси; спиною до нього, з другого боку щогли, стояла інша людина, одягнена так само і теж із ножем у руці, перед таким же півколом матросів, що утворювали коло довкруг щогли.

Яскраве видіння молодика раптом зникло з дзенькотом розірваної струни, що лопнула від надмірного запалу молодика. У тиші, що запанувала, йому здалося, що старий сер Генрі вийшов із рами і, ставши перед ним, смикає його за рукав, немов наказуючи вийти з хатини, а сам потойбічним голосом усе шепоче:

Станем спинами до щогли,

Проти тисячі удвох!

Підкоряючись заклику примари, а можливо, власній загостреній інтуїції, молодик вийшов з хатини і спустився до моря. Поглянувши через вузьку протоку на острів Бика, він побачив свого недавнього супротивника, який, притиснувшись спиною до величезного уламка коралового рифа, відбивався від напівголих індіанців, котрі наступали на нього зі своїми мачете; у руках у нього була важка ломака, виловлена, мабуть, із води.

У цей час хтось влучив Френку каменем по голові, і все попливло в нього перед очима; непритомніючи, він раптом побачив щось, що майже переконало його, що він уже перебуває в царстві тіней: сер Генрі Морган, власною персоною, з ножем у руці, поспішав берегом йому на допомогу. Більше того, він розмахував цим ножем і, трощачи індіанців праворуч і ліворуч, співав гучним голосом:

Нас в морські бої і шторми

Не пройме переполох, —

Станем спинами до щогли,

Проти тисячі удвох! —

Ноги у Френка підігнулися, він весь обм'як і повільно опустився на землю; останнє, що він запам'ятав — індіанці, що кинулися врозтіч, переслідувані таємничим піратом.

"Боже милосердний!", "Свята Діво, врятуй нас!", "Адже це примара старого Моргана!" — долинули до нього їхні крики.

Френк опритомнів лише у вкритій травою хатині на Тельці. Перше, що він побачив — був портрет сера Генрі Моргана, який дивився на нього зі

стіни. А потім він побачив точну копію сера Генрі, тільки зовсім молодого, із плоті й крові, — і цей сер Генрі підніс до його губ флягу з бренді і примусив зробити ковток. Як тільки Френк ковтнув із фляги, сили відразу повернулися до нього, і він звівся на ноги; пройняті однаковим спонуканням, молоді люди пильно подивилися один на одного, потім на портрет і, цокнувшись флягами, випили за предка і за себе.

— Ви сказали мені, що ви Морган, — вимовив незнайомець. — Я теж Морган. Ця людина на стіні дала початок моєму роду. А ваш рід звідки бере початок?

— Від нього ж, — відповів Френк. — Мене звать Френк. А вас?

— Генрі — так само, як нашого предка. Ми з вами, вочевидь, далека рідня — брати в четвертих чи щось подібне. Я тут шукаю скарби хитрого старого скнари валлійця.

— Я теж, — сказав Френк і простяг йому руку. — Тільки до біса усілякий розподіл!

— Це в тобі промовляє кров Морганів, — схвально посміхнувся Генрі. — Хай дістанеться все тому, хто знайде. Я перевернув майже весь острів за ці півроку, і все, що знайшов — оце ганчір'я. Я, звичайно, спробую знайти скарб раніше за тебе, але як тільки знадоблюся тобі і ти мене покличеш, стану з тобою пліч-о-пліч біля щогли.

— Це чудова пісня, — сказав Френк, — я б хотів її вивчити. Нумо, повторімо приспів ще раз.

І, цокнувшись флягами, вони заспівали:

Станем спинами до щогли,

Проти тисячі удвох!

РОЗДІЛ III

Проте нестерпний головний біль змусив Френка припинити спів, і він з радістю дозволив Генрі укласти себе в гамак у холодку. Тим часом Генрі поплив на "Анжеліку" — передати капітанові наказ свого гостя стояти на якорі і ні в якому разі не пускати матросів на берег Тельця. Лише вранці наступного дня, після довгого важкого сну, Френк нарешті звівся на ноги і сказав, що голова в нього знову ясна.

— Я знаю, як то буває, сам якось упав з коня, — співчутливо зауважив його дивний родич, наливаючи йому великий кухоль ароматної чорної кави. — Випий-но, і відразу станеш іншою людиною. Не можу запропонувати тобі нічого особливого на сніданок, окрім солонини, сухарів та яєчні з черепашачих яєць. Яйця свіжі, за це можу ручитися: я викопав їх ранком, поки ти ще спав.

— Кава й сама вже сніданок, — тоном знавця відгукнувся Френк, розглядаючи свого нового родича і час від часу переводячи погляд з нього на портрет.

— Адже ти точна його копія, і схожі ви не тільки зовні, — розсміявся Генрі, спіймавши погляд Френка. — Коли ти відмовився вчора ділитися, то був такий, як старий сер Генрі. Він мав уроджену антипатію до поділу, навіть із власною командою. Звідси все його лихо. І звичайно ж, він не поділився б жодним пенні зі своїми нащадками. А ось я зовсім інший. Я не тільки готовий віддати тобі половину Тельця, а й свою половину на додачу, разом із майном і добром: бери собі і хатину, і чарівну обстановку, і родинні цінності — усе, навіть невиконані черепашачі яйця. Коли ж вам завгодно буде вступити у володіння всім цим?

— Як це розуміти? — запитав Френк.

— А ось як. Тут нічого немає. Я, можна сказати, перевернув увесь острів, і єдине, що я знайшов, — це скриня, набита ганчір'ям.

— Але це мало б надихнути тебе на подальші пошуки!

— Ще б пак! Я вже думав, що скарб у мене в кишені. В усякому разі, ця скриня свідчила, що я на правильному шляху.

— А чому б нам не спробувати щастя на острові Бика? — запитав Френк.

— І я такої думки, хоча в мене є підстави припускати, що скарб сховано десь на материку. Адже в давнину люди мали звичку зазначати довготу і широту з відступом на кілька градусів.

— Атож, якщо на карті позначено десять градусів північної широти і дев'яносто східної довготи, це цілком може означати дванадцять градусів північної широти і дев'яносто двох східної довготи, — ствердив Френк. — А може означати і вісім градусів північної широти і вісімдесят вісім східної довготи. Пірати тримали поправки в голові, і якщо вмирали раптово, а це було їхнім звичаєм, то секрет умирав разом з ними.

— Я вже майже вирішив перебратися на острів Бика і всіх цих ловців черепах вигнати звідти на материк, — продовжував Генрі. — А потім мені раптом здалося, що, мабуть, починати краще з материка. У тебе теж, напевно, є свої ключі для пошуків скарбу?

— Звичайно, — кивнув Френк. — Але знаєш, мені хотілося б узяти назад свої слова щодо поділу.

— То бери, — підохотив його Генрі.

— Ну, тоді беру!

І, скріплюючи свою угоду, вони міцно потисли один одному руки.

— "Морган і Морган" — компанія усього з двох осіб, — розсміявся Френк.

— Актив: усе Карибське море, іспанські колонії на материку, більша частина Центральної Америки, скриня, набита нікуди не придатним мотлохом, і безліч ям, викопаних у землі, — підхоплюючи жарт, продовжував Генрі. — Пасив: зміїні укуси, грабіжники-індіанці, малярія, жовта лихоманка...

— І красиві дівчата, що спочатку цілують зовсім незнайому людину, а потім тикають їй у живіт блискучим срібним револьвером, — додав Френк. — Я зараз розповім тобі одну цікаву історію. Позавчора я приплив на шлюпці до материка. Не встиг висадитися на берег, як до мене підскочила найвродливіша на світі дівчина і потягла за собою в джунглі. Я вирішив, що вона або збирається з'їсти мене, або одружитися зі мною. Але що саме — зрозуміти не міг. І, перш ніж я встиг це з'ясувати, як ти гадаєш, що зробила ця чарівна особа? Сказала щось досить непорядне про мої вуса і, пригрозивши револьвером, погнала назад до човна. А там заявила, щоб я негайно їхав і ніколи більше не повертався або щось подібне.

— А де ж це трапилося? — запитав Генрі, весь перетворившись на слух.

Але Френк, захоплений спогадами про свою невдалу пригоду, не помітив підвищеного інтересу співрозмовника.

— На протилежному боці лагуни Чирикви, — відповів він. — Я довідався потім, що це родовий маєток сімейства Солано. Ну і люди ж — справжній порох! Але я ще не все тобі розповів. Слухай. Спочатку, виходить, ця особа потягла мене в зарості й образливо відгукнулася про мої вуса, потім, загрожуючи револьвером, погнала мене назад до човна. А під кінець побажала дізнатися, чому я її не поцілував. Ні, чув ти щось подібне?

— І ти поцілував її? — запитав Генрі, і рука його мимоволі стиснулася в кулак.

— А що залишалося робити бідолашному чужоземцю в чужому краї? Дівчисько було прегарненьке!..

Наступної миті Френк схопився на рівні і, прикривши рукою щелепу, ледве встиг відбити удар могутнього кулака Генрі.

— Я... я... вибач, будь ласка, — промимрив Генрі, важко опускаючись на стародавню морську скриньку. — Я ідіот — знаю, але нехай мене повісять, бо я не можу дозволити...

— Ну ось, знову, — з докором перебив його Френк. — Ні, ти справді навіжений, як і всі в цій божевільній країні. Щойно ти перев'язував мені рану на голові, а тепер готовий знести цю саму голову з пліч. Поводишся не краще, аніж те дівчисько, що спочатку розцілювало мене, а потім стало тикати револьвером у череву.

— Правильно! Лай мене, я заслужив цього, — сумно мовив Генрі і відразу мимоволі знову спалахнув: — Біс би тебе забрав, адже це була Леонсія!

— Ну і що з того, що Леонсія? Або Мерседес? Або Долорес? Невже, коли хлопець поцілував гарненьке дівчисько, та ще під дулом револьвера, це дає право якомусь пройдисвіту в брудних парусинових штанях знести йому голову з пліч?

— А якщо гарненьке дівчисько заручене з пройдисвітом у брудних парусинових штанях?..

— Не може бути!.. — палко перервав його Френк.

— Так, і цьому обшарпанцю, — продовжував Генрі, — не досить приємно чути, що його наречена цілувалася з пройдисвітом, якого вона ніколи не бачила до того, як він висадився зі шхуни якогось сумнівного ямайського негра.

— Виходить, вона гадала, що це ти, — задумливо мовив Френк, починаючи розуміти, як усе те сталося. — Я не ображаюся за те, що ти скипів, хоча, мушу сказати, характер у тебе препоганий. Це ж учора ти збирався відрізати мені вуха, чи не так?

— У тебе теж вдача не краща, Френку. Як ти насідав, аби я відрізав тобі вуха, коли я поклав тебе на лопатки, ха-ха!

І обоє весело розреготалися.

— Це характер старого Моргана, — сказав Генрі. — Він, судячи з переказів, був задерикуватий, як чорт.

— Та, напевно, не задерикуватіший від цих Солано, з якими ти збираєшся породичатися. Там майже все сімейство висипало на берег і явно хотіло зрешетити мене, поки я гріб до шхуни. А твоя Леонсія схопила свою гармату і пригрозила довгобородому, вочевидь, батькові, мовляв, пристрелить його, якщо він не припинить стріляти в мене.

— Б'юся об заклад, що це і був її батько, старий Енріко! — вигукнув Генрі. — А решта — її брати.

— Милі голуб'ята! — мовив Френк. — Скажи, а ти не боїшся, що твоє життя стане занадто монотонним, після того як одружишся і ввійдеш у цю мирну, лагідну сімейку? — Проте відразу перебив себе: — Слухай, Генрі, якщо вони приймали мене за тебе, якого біса їм так хотілося тебе вбити? Знову, напевно, та сварлива морганівська вдача! Чим це ти роздратував родичів майбутньої дружини?

Генрі з хвилину дивився на нього, ніби зважуючи, сказати чи ні, і нарешті відповів:

— Ну що ж, можу тобі, мабуть, розповісти. Це паскудна історія, і, напевне, тут завинила моя вдача. Я посварився з її дядьком. Це був наймолодший брат її батька...

— Був?.. — перебив його Френк багатозначно.

— Я ж сказав, що був, — кивком стверджуючи свої слова, продовжував Генрі. — Його вже немає на світі. Звали його Альфаро Солано, і характер у нього був теж препоганий. Усі вони вважають себе нащадками іспанських конкістадорів і пишаються цим, Як індики. Альфаро набув собі багатство на продажі цінних порід деревини і саме тоді розвів на узбережжі велику плантацію кампешевого дерева. Якось я з ним посварився. Сталося це в маленькому містечку Сан-Антоніо. Можливо, це було непорозуміння, хоча я досі вважаю, що він був не правий. Він завжди затівав зі мною сварку: розумієш, не хотів, щоб я одружився з Леонсією.

Ну от і сталося! Почалося все в пулькерії. Альфаро пив там мескаль і випив трохи зайвого. Він образив мене не на жарт. Нас розвели і відібрали рушниці; але, перш ніж розійтися, ми запри-сяглися убити один одного, і все лихо в тім, що під час нашої сварки було людей двадцять свідків і всі вони чули, як ми погрожували один одному.

Години за дві комісар із двома жандармами проходив глухим провулком тоді, коли я нахилився над тілом Альфаро: йому хтось усадив ніж у спину, і я спіткнувся об його труп, йдучи до берега. Що тут можна було сказати? Нічого! Усі знали про сварку і погрозу помсти. І ось не минуло і двох годин, як мене спіймали на гарячому біля ще не охололого трупа Альфаро. Відтоді я жодного разу не був у Сан-Антоніо — я тоді миттю дав драла. Альфаро був вельми популярний: це був хвацький

хлопець, а таких завжди люблять. Мене навіть і не судили б, відразу випустили б кишки. Тому я негайно наживав п'ятами — pronto!

Потім, коли я вже був у Бокас-дель-Торо, мене розшукав посланець від Леонсії і передав мені обручку з діамантом, що я їй подарував. Тепер ти знаєш усе. Після цієї історії мені все остогидло. Повернутися в ті краї я не наважуюсь, знаючи, що Солано, та й тамтешні жителі прагнуть моєї крові; от я і перебрався сюди пожити трішки самотником і пошукати скарб Моргана... Проте мені вельми хотілося б дізнатися, хто загнав ножа в Альфаро. Якщо мені вдасться знайти вбивцю, я виправдаюся перед Леонсією й іншими Солано; і тоді можна не сумніватися, що ми одружимося. Тобі ж я можу зізнатися, що Альфаро був зовсім непоганий хлопець, хоч і запальний.

— Ясно як день, — промурмотів Френк. — Тепер я розумію, чому її батько і брати хотіли продірявити мене... Справді, чим більше я дивлюся на тебе, тим більше переконаюся, що ми схожі, як дві горошини, якщо не вважати моїх вусів...

— І ось цього. — Генрі засукав рукав, і Френк побачив довгий тонкий рубець, що білів у нього на лівій руці. — Це в мене з дитинства: упав з вітряка крізь скляний дах оранжереї.

— Слухай, що я тобі скажу, — почав Френк, просяявши від думки, яка спала йому у голову. — Хтось має витягти тебе з цієї брудної історії. І зроби це не хто інший, як Френк, компаньйон фірми "Морган і Морган"! Можеш залишатися тут або податися на острів Бика і почати там розвідку, а я поїду назад і поясню все Леонсії та її рідні...

— Якщо вони не вб'ють тебе перш, ніж ти зумієш пояснити, що ти — це не я, — гірко зауважив Генрі. — От лихо з цими Солано! Вони спочатку стріляють, а вже потім розмовляють. Вони не захочуть нічого й чути, доки не вб'ють супротивника.

— І все ж я спробую щастя, голубе, — запевнив його Френк, запалавши бажанням усунути сумне непорозуміння між Генрі та його коханою.

Проте його хвилювало дивне почуття від згадки про неї. Йому було невимовно шкода, що ця чарівна істота по праву належить людині, так схожій на нього. Френку знову привиділася дівчина там, на березі, коли, охоплена суперечливими почуттями, вона то пригорталася з любов'ю до нього, то нападала на нього з гнівом і презирством. Він мимоволі зітхнув.

— Чому зітхаєш? — глумливо запитав його Генрі.

— Леонсія на диво вродлива дівчина, — відверто зізнався Френк. — Але вона твоя, тому я подбаю, аби вона тобі й дісталася. Де та обручка? Якщо я не надіну її на палець Леонсії від твого імені і не повернуся сюди через тиждень з добрими звістками, можеш відрізати мені не тільки вуха, а й вуса.

За годину до берега Тельця підійшла шлюпка з "Анжеліки", вислана капітаном Трефезеном у відповідь на поданий з берега сигнал. І хлопці почали прощатися.

— Ще дві речі, Френку. По-перше, забув тобі сказати, що Леонсія зовсім не Солано, хоч вона цього і не знає. Про це мені сказав сам Альфаро. Вона прийомна донька, але старий Енріко обожнює її, хоча у неї немає ані краплі його крові і вона навіть не однієї з ним національності. Альфаро ніколи не розповідав мені подробиць, сказав тільки, що вона не іспанка. Я навіть не знаю; хто вона: англійка чи американка. Вона досить пристойно говорить англійською, хоча вивчила цю мову в монастирі. Бач, Енріко удочерив її, коли вона була зовсім крихіткою, вона і не здогадується, що він не її батько.

— Не дивно, що вона з таким презирством і ненавистю поставилася до мене! — розреготався Френк. — Адже вона прийняла мене за тебе. І

вона вважала — та й досі вважає, — що це ти загнав ножа в спину її рідному дядечкові.

Генрі кивнув і продовжив перервану розповідь:

— По-друге, я хочу попередити тебе про одну надзвичайно важливу обставину. Йдеться про тутешні закони, або, точніше, про відсутність таких. У цій глухомані із законом роблять, що хочуть. До Панами далеко, а губернатор цього штату — чи округу, чи як він там у них називається — старе рам'я. А ось начальник поліції Сан-Антоніо — людина, з якою треба бути пильним. Він у цій глушині цар і Бог, і негідник винятковий — я в цьому певен. Хабарник — це м'яке слово щодо нього; жорстокий і кровожерливий, як тхір. Для нього найбільша насолода — страчувати людей; він обожнює вішати. Отже, стережися його... Ну, гаразд, до зустрічі. Половина того, що я знайду на острові Бика, — твоя... Тож дивися, надінь обручку на палець Леонсії.

Минуло два дні. Після того як метис-капітан сам зробив розвідку і привіз звістку, що всі чоловіки Солано відсутні, Френк висадився на берег, де уперше зустрівся з Леонсією. Цього разу поблизу не видно було ні дівчат зі срібними револьверами, їй чоловіків з рушницями. Навкруги панував спокій, і лише обірваний хлопчисько-індіанець сидів на березі; побачивши монету, він охоче погодився віднести записку молодій сеньйориті у велику гасієнду. Френк вирвав із блокнота аркуш і почав писати: "Я той, кого Ви прийняли за Генрі Моргана; у мене до Вас доручення від нього..." — аж ніяк не підозрюючи, які надзвичайні події мають впасти на нього з не меншою стрімкістю, ніж за його першого відвідування тутешніх місць. Коли б йому спало на думку зазирнути за виступ скелі, на яку спирався спиною, пишучи до Леонсії, він би побачив вражаючу картину: Леонсія ніби морська царівна, виходила після купання з води. Але Френк продовжував спокійно писати, а маленький індіанець був також поглинутий цією процедурою, так що Леонсія, вийшовши з-за скелі, перша побачила їх. Пригасивши зойк здивування, вона повернулася і, не розбираючи шляху, майнула в зелені зарості джунглів.

Френк зрозумів, що вона десь поруч, почувши її зляканий вигук. Він кинув на пісок олівець і записку і майнув на крик; не встиг він зробити й кількох кроків, як зіткнувся з мокрою напіводягнутою дівчиною, що налякана бігла, рятуючись від чогось. Не зрозумівши, що Френк прийшов їй на допомогу, Леонсія знову скрикнула.

Вона метнулася убік, ледве не збивши з ніг хлопчиська-індіанця, і зупинилася лише на піщаній обмілині. Від страху лице її поблідло як полотно. Тільки тут вона обернулася і побачила, що перед нею не новий ворог, а рятівник.

— Що з вами? — схвильовано запитав Френк. — Ви не забилися? Що сталося?

Дівчина вказала на своє голе коліно, де з двох ледве помітних ранок виступили малесенькі крапельки крові.

— Гадюка, — сказала вона. — її укус смертельний. Через п'ять хвилин я помру, і я рада цьому, вельми рада: принаймні тоді ви не будете більше краяти моє серце.

І Леонсія, докірливо тикнувши в нього пальцем, хотіла було висловити все, що вона думає про нього, але сили полишили її, і вона непритомна впала на пісок.

Френк лише чув про гадюк Центральної Америки, проте й те, що він чув, було жахливе: говорили, що навіть мули і собаки вмирають у страшних муках за п'ять-десять хвилин після укусу маленького плазуна. "Нічого дивного, що вона знепритомніла, — подумав він, — адже ця отрута діє досить швидко". Про те, яку допомогу надають при зміїних укусах, Френк знав теж зовсім мало. Але він миттєво згадав, що треба туго перев'язати ногу вище укусу, щоб припинити циркуляцію крові і не дати отруті добратися до серця.

Він вийняв носову хустку, перев'язав нею ногу Леонсії вище коліна, просунув у вузлик підібрану на піску коротеньку паличку і туго скрутив хустку. Потім, діючи так, як чув колись, швидко дістав кишенькового ножа, обпалив кількома сірниками його лезо, аби продезинфікувати, і обережно, але рішуче зробив кілька надрізів там, де було видно сліди зміїних зубів.

Френк був неймовірно наляканий; він діяв із гарячковою поспішністю, щохвилини очікуючи прояву в дівчини страшних смертельних ознак. Він чув, що від зміїного укусу тіло швидко розпухає до неймовірних розмірів. Ще не покінчивши з надрізами, він уже вирішив, що буде робити далі. Насамперед він висмокче скільки зможе всю отруту, а потім розкурить сигарету і нею припече ранки. Не встиг Френк зробити і двох хрестоподібних надрізів ножем, як дівчина неспокійно заворушилася.

— Лежіть спокійно! — наказав він.

Але Леонсія сіла саме тієї миті, коли він нахилився, щоб висмоктати з ранки отруту. Відповіддю на його слова був дзвінкий ляпас, завданий йому маленького ручкою Леонсії.

А тим часом із джунглів вискочив хлопчисько-індіанець, пританцьовуючи і розмахуючи мертвою змією, яку тримав за хвоста.

— Лабарі! Лабарі! — захиляючись від захоплення, кричав він. Френк, почувши це, вирішив, що справа зовсім кепська.

— Лежіть тихо! — різко повторив він. — Не можна гаяти ні секунди.

Але Леонсія так і вп'ялася очима в мертво змію. На душі в неї явно полегшало, проте Френк цього не помітив: він уже нахилився, збираючись за всіма правилами взятися за лікування.

— Та як ви смієте! — вигукнула Леонсія. — Це ж лабарі, ще змієня, тому її укус нешкідливий. А я гадала, що то гадюка; Маленькі лабарі надто схожі на гадюк.

Відчувши, що в неї оніміла нога — джгут, яким вона була перетягнена, майже припинив кровообіг, — Леонсія опустила очі й побачила хустку Френка над своїм коліном.

— Ну навіщо ви це зробили? — Яскравий рум'янець закрасив її обличчя. — Адже це лише маленька лабарі, — з докором повторила вона.

— Ви ж самі сказали, що це гадюка! — заперечив він.

Дівчина затулила лице долонями, але сховати своєї ніяковості не могла: вуха в неї так і палали. Френк міг би заприсягтися, що вона сміється, — якщо це, звичайно, була не істерика. Тільки тут він зрозумів, як важко буде виконати взяту на себе обіцянку: надіти обручку іншого чоловіка на палець Леонсії. Але він твердо вирішив не піддаватися її чарам.

— Ну, тепер ваші родичі, треба гадати, неодмінно зрешетять мене за те, що я не можу відрізнити лабарі від гадюки, — з гіркотою зауважив він. — Можете покликати когось із гасієнди, аби вони виконали цю місію! Чи, може, ви побажаєте пристрелити мене власноручно?

Але вона, вочевидь, не чула його: схопившись легко і граціозно, як і слід було очікувати від такої бездоганної істоти, вона заходилася тупотіти по піску.

— У мене нога затерпла, — пояснила вона зі сміхом, уже не ховаючи обличчя.

— Ви поводитесь просто ганебно, — серйозно зауважив він. — Адже ви вважаєте, що це я вбив вашого дядечка.

Леонсія відразу перестала сміятися і зблідла. Вона нічого не відповіла, тільки схилилася і тремтячими від гніву пальцями спробувала розв'язати хустку, ніби вона пекла їй ногу.

— Хочете, я допоможу вам, — люб'язно запропонував Френк.

— Ви звірюка! — запально вигукнула вона. — Відійдіть убік. Ваша тінь падає на мене.

— Ось тепер ви зовсім чарівні, невимовно, — продовжував кепкувати Френк, стримуючи владне бажання вхопити її в обійми. — Ви зараз точнісінько така, як я вас запам'ятав, коли вперше побачив на березі: то ви дорікали мені, чому я не поцілував вас, то починали самі цілувати мене — так, так, ви мене цілували! — а вже наступної миті загрожували навіки зіпсувати мені травлення тією вашою срібною іграшкою. Ні, ви ані на йоту не змінилися відтоді. Ви все той же вулкан на ім'я Леонсія. Давайте вже краще я розв'язу хустку. Невже ви не бачите, що вузол затягнуто? Вашим пальчикам ніколи з ним не впоратися.

Леонсія розгнівано тупнула ногою.

— Мені пощастило, що ви не берете із собою вашу іграшку, коли йдете купатися, — продовжував піддражнювати її Френк, — а то довелося б улаштувати тут похорон гарного молодика, чиї наміри стосовно вас завжди відрізнялися шляхетністю.

Цієї миті до них підбіг хлопчисько-індіанець з купальним халатом Леонсії; вона схопила його і, поспішно надівши, заходилася за допомогою хлопчика розв'язувати вузол. Коли хустка була розв'язана, вона відкинула її від себе з таким виглядом, ніби то була отруйна змія.

— Фу, гидота! — вигукнула вона, щоб образити Френка.

Але Френк, борючись сам із собою і намагаючись не піддаватися на її чари, повільно похитав головою.

— Це вам не допоможе, Леонсіє, — сказав він. — Я залишив вам знак на все життя. — Він доторкнувся до надрізів, зроблених на її коліні, і розсміявся.

— Мітка звірюки, — кинула вона через плече і повернулася, аби піти. — Попереджаю вас, містере Генрі Морган, не попадайтеся більше на моєму шляху.

Але він зробив крок і заступив дорогу.

— Ну, а тепер поговоримо по-діловому, міс Солано, — сказав він, змінюючи тон. — І ви вислухаєте мене. Можете блискати очима скільки вам завгодно, але прошу мене не перебивати. — Він нахилився і підняв записку, яку почав було писати. — Я саме збирався надіслати це вам із хлопчиком, коли ви зойкнули. Візьміть її і прочитайте. Вона вас не вкусить. Адже це не отруйна змія.

Хоча Леонсія рішуче відмовилася взяти записку, однак очима вона мимоволі пробігла перший рядок:

"Я той, кого Ви прийняли за Генрі Моргана..." Дівчина глянула на свого співрозмовника. По її зляканих очах було видно, що вона багато чого не розуміє, але невиразно про щось вже здогадується.

— Слово честі, — серйозно сказав він.

— Ви... не... не Генрі? — затинаючись запитала вона.

— Ні, я не Генрі. Можливо, ви все ж візьмете записку і прочитаєте?

Вона підкорилася і стала читати, а він, не відриваючись, дивився на її обличчя, побронзоване тропічним сонцем, що не тільки золотило тіло, а й гріло кров, і, можливо, саме гаряча кров додавала шкірі Леонсії того гарного відтінку.

Немов прокинувшись від сну, Френк раптом зрозумів, що дивиться прямо в її злякані карі очі.

— А чий підпис мав стояти під цією запискою? — уже вдруге запитувала його Леонсія.

Отямившись, він з гідністю вклонився.

— Але ім'я? Як вас звать?

— Морган, Френк Морган. Як я вже пояснив у записці, ми з Генрі — далекі родичі, троюрідні брати чи щось подібне.

На здивування Френка, в очах її раптом з'явився сумнів і погляд знову став колючим.

— Генрі, — з докором сказала вона йому, — адже це обман, диявольська хитрість! Ви просто намагаєтеся обдурити мене. Звичайно, ви Генрі.

Френк показав на свої вуса.

— Ви встигли відростити їх з того часу, — відказала вона.

Тоді він засукав рукав і показав їй свою ліву руку від зап'ястя до ліктя. Але вона тільки здивовано дивилася на нього, явно не розуміючи, що він хоче цим довести.

— Ви пам'ятаєте рубець? — запитав він її. Вона кивнула.

— Тоді спробуйте його знайти.

Дівчина схилилася, ковзнула по його руці поглядом і повільно похитала головою.

— Я... — затинаючись вимовила вона, — я прошу вибачити мені. Це жахлива помилка. Важко уявити, як... як я поведилася з вами...

— Ви подарували мені цілющий поцілунок, — ніби пустун-школяр зауважив він.

Але вона згадала те, що сталося зовсім нещодавно, глянула на своє коліно і, як йому здалося, пригасила вируючий у ній сміх.

— Ви сказали, що маєте доручення від Генрі? — запитала вона, раптом змінюючи тему розмови. — І що він не винен?.. Це правда? Як би мені хотілося вам повірити!

— Я певен, що Генрі настільки ж невинний в убивстві вашого дядечка, як і я.

— Тоді не кажіть більше нічого, принаймні зараз, — радісно перервала вона його. — Насамперед я мушу вибачитися, хоч ви і не можете заперечувати, що деякі ваші слова і вчинки були просто обурливі. І ви не мали права мене цілувати.

— Якщо ви пригадаєте, — заперечив він, — я зробив це під погрозою револьвера. А раптом би ви пристрелили мене, коли б я вас не поцілував?

— Годі, замовкніть! — заблагала вона. — А тепер ходімо до нас і дорогою ви розкажете мені про Генрі.

Погляд її випадково упав на хустку, яку вона так презирливо відкинула убік. Вона підбігла і підняла її.

— Бідолашна, скривджена хусточко, як я погано з тобою повелася! — ніжно промовила вона. — Тепер треба перепросити. Я сама тебе виперу і... — вона підвела очі на Френка, — і поверну її вам, сер, свіженькою й чистенькою, просякнутою щирістю мого серця...

— Це звірюці? — запитав він.

— Вибачте, будь ласка, — каючись сказала вона.

— І мені тепер буде дозволено кидати свою тінь на вас?

— Так, так! — весело вигукнула вона. — От! Бачите, я вже у вашій тіні. А тепер ходімо.

Френк кинув песо зраділому хлопчиську-індіанцю й у гарному настрої пішов за Леонсією стежиною, що крізь густу тропічну рослинність вела до білої гасієнди.

* * *

Альварес Торес, сидячи на широкій терасі перед гасієндою Солано, побачив крізь густий чагарник молоду пару, що наближалася до будинку звивистою алеєю. І те, що він побачив, змусило його заскреготіти зубами і дійти досить помилкових висновків. Він промурмотав про себе проклін і зозла навіть не помітив, що в нього погасла сигарета.

Він бачив Леонсію і Френка, поглинутих жвавою розмовою, котрі, здавалося, забули про все на світі. Він бачив, як Френк розмахував руками, гаряче щось доводячи, — Леонсія навіть зупинилася, явно пройнята благаннями свого супутника. Він бачив — Торес із зусиллям міг повірити власним очам, — як Френк вийняв персня, а Леонсія,

відвернувшись, простягнула ліву руку і підставила йому безіменний палець — палець, на який надівають обручку. У цьому Торес міг би заприсягтися.

А насправді Френк просто надів на палець Леонсії подарунок Генрі. Леонсія, сама не знаючи чому, без особливого бажання прийняла обручку.

Торес відкинув погаслу сигарету, люто закрутив вуса, немов від цього йому полегшало, і подався назустріч молодим людям, що вже сходили на терасу. Навіть не відповівши на привітання дівчини, він з перекошеним від гніву лицем напосівся на Френка:

— Годі, звичайно, чекати від убивці сорому, але він міг би принаймні дотримуватися пристойності!

Френк іронічно посміхнувся.

— Знову те саме, — сказав він. — Ще один божевільний у цій божевільній країні! Останній раз, Леонсіє, я бачив цього джентльмена в Нью-Йорку. Він був тоді сповнений готовності брати участь зі мною в одній справі. А тепер я його зустрічаю тут, і перше, що він мені каже, — це що я нищий, безсоромний убивця.

— Сеньйоре Торес, ви мусите вибачитися, — втрутилася обурена дівчина. — У домі Солано не сміють ображати гостей.

— У такому разі, наскільки я розумію, в домі Солано дозволено усіляким авантюристам убивати членів їхньої родини, — у тон їй заявив вій. — Звичайно, немає такої жертви, котру не можна було б принести в ім'я гостинності.

— Отямтеся, сеньйоре Торес, — люб'язно порадив йому Френк. — Ви занадто собі дозволяєте. Я скажу вам, у чому ваша помилка. Ви

вважаєте, що я Генрі Морган. А я Френк Морган, і ми з вами нещодавно розмовляли в кабінеті Рігана в Нью-Йорку. Ось вам моя рука, потисніть її — іншого вибачення за обставин, що склалися, я від вас не зажадаю.

Торес, зовсім приголомшений тим, що міг так помилитися, узяв простягнену Френком руку і розсипався у вибаченнях перед ним і Леонсією.

— А тепер, — сказала дівчина, радісно розсміявшись, і ляснула в долоні, викликаючи служницю, — мені треба помістити кудись містера Моргана, а самій піти переодягтися. Після цього, сеньйоре Торес, якщо ви дозволите, ми розповімо вам про Генрі.

Леонсія пішла на свою половину. Френк слідом за молоденькою гарненькою метискою-покоївкою теж подався до відведеної йому кімнати. А Торес тим часом трохи опам'ятався, та подиву його і злості не було меж. Виходить, цьому прибульцю, зовсім незнайомій людині, Леонсія дозволила надіти їй на палець обручку, немов він її наречений. І мозок Тореса запрацював шалено й швидко. Леонсія, котру він називав у душі володаркою його мрій, раптом за якусь мить заручилася з чужоземцем, з нью-йоркським грінго! Неймовірно! Дивовижно!

Ляснувши в долоні, він велів подати екіпаж, найнятий ним у Сан-Антоніо. І коли Френк вийшов на терасу, щоб поговорити з ним детальніше про місцезнаходження скарбу старого Моргана, Торес у своєму екіпажі був уже біля воріт.

Після сніданку Френк помітив, що вітер віє з суші, — отже, можна буде швидко перетнути лагуну Чирикви й уздовж берега дістатися до островів Бика і Тельця. Палко бажаючи скоріше порадувати Генрі звісткою про те, що його обручка знову прикрашає пальчик Леонсії, він рішуче відхилив її люб'язну пропозицію заночувати в них і познайомитися з Енріко Солано і його синами. У Френка була і ще одна причина для поспішного від'їзду: він не наважувався далі залишатися поряд із

Леонсією. І зовсім не тому, що вона була йому неприємна, навпаки: вона вабила його, притягувала настільки, що він не міг більше бути тут, піддаючись дії її чарів, оскільки хотів дотримати слова, даного людині в парусинових штанях, що тепер шукала скарб на острові Бика.

Отже, Френк вирушив, несучи в кишені лист Леонсії до Генрі. Прощання було коротким. Із таким прихованим зітханням, що Леонсія навіть подумала, чи не привиділося їй це, він швидко пішов від неї звивистою алеєю. Вона дивилася йому вслід, поки він не зник з виду, потім з неясною тривогою перевела погляд на обручку, яка блищала в неї на пальці.

Вийшовши на берег, Френк подав знак на "Анжеліку", що стояла на якорі, аби за ним вислали шлюпку. Але не встигли матроси спустити її на воду, як з лісу вискочили шестеро вершників з револьверами при поясі і рушницями при сідлі і галопом помчали до нього. Двоє скакали попереду. В одному з них Френк упізнав Тореса. Інші четверо — метиси з обличчями справжніх бандитів. Усі націлили зброю на Френка, так що йому залишалось лише підкоритися незнайомому ватажку, який гаркнув, вимагаючи, щоб він підняв руки вгору.

— Подумати тільки, — сказав Френк, — вчора ще, чи, можливо, мільйон років тому — я вважав бридж по долару за фішку найбільш хвилюючою розвагою. А тут раптом ви, панове, верхи і загрожуєте начинити мою бідолашну плоть усілякими сторонніми тілами. То, може, поясните мені, в чому справа? Невже мені завжди призначено залишати цей берег під акомпанемент пострілів? Що вам, власне, потрібно: мої вуха, чи вистачить вусів?

— Нам потрібний ти сам, — відповів незнайомий ватажок; вуса його люто наїжачилися, а чорні очиці люто поблискували.

— То, може, ви мені скажете, хто ви такі?

— Це високоповажний сеньйор Мар'яно Веркара-і-Іхос, начальник поліції Сан-Антоніо, коротше — шеф, — відповів Торес.

— Он як! — розсміявся Френк, згадавши, як описував цього суб'єкта Генрі. — Очевидно, ви вважаєте, що я порушив якісь правила стоянки суден чи розпорядження санітарної комісії, кинувши тут якір. Але про це вам треба говорити з моїм шкіпером — капітаном Трефезеном, досить поважним джентльменом. А я — тільки особа, що найняла шхуну, звичайний пасажир. Ви, безумовно, переконаєтеся, що капітан Трефезен — великий знавець законів мореплавання і стоянки суден у порту.

— Ви мусите відповісти за вбивство Альфаро Солано, — сказав Торес. — Вам не вдалося обдурити мене, Генрі Моргане, вашими розмовами в гасієнді про те, що ви нібито хтось інший. Я знаю цього іншого. Його звать Френк Морган, і я сміливо заявляю, що він зовсім не вбивця, а джентльмен.

— О боги морські! — вигукнув Френк. — Адже ви тиснули мені руку, сеньйоре Торес!

— Мене обдурили, — понуро зізнався Торес, — але тільки на мить. Ну, то підете ви добровільно?

— Ніби я можу... — Френк глянув на шість рушниць і красномовно низав плечима. — Я гадаю, ви будете судити мене pronto і на світанку повісите?

— Правосуддя в Панамі часу не марнує, — відповів начальник поліції англійською; говорив він більш-менш зрозуміло, тільки з дивним акцентом. — Але й не так швидко. Ми повісимо вас не на світанку, а краще о десятій ранку — так для всіх буде зручніше. Як ви гадаєте?

— О, вирішуйте самі, — відповів Френк. — Можна й об одинадцятій чи о дванадцятій, мені все одно.

— Попрошу вас їхати з нами, сеньйоре, — сказав Мар'яно Веркара-і-Іхос м'яким тоном, котрий, однак, не міг приховати залізної твердості його намірів. — Хуане! Ігнасіо! Злазьте з коней! — скомандував він по-іспанському. — Заберіть у нього зброю! Ні, руки зв'язувати не треба. Посадіть його на коня за Грегоріо.

Френка вштовхнули в акуратно вибілену камеру з глинобитними стінами футів із п'ять завтовшки; на долівці спали в різних позах шестеро арештантів-пеонів. Слухаючи глухі удари сокири, що звучали десь неподалік, Френк згадав судовий процес, який тільки-но закінчився, і тихо, протяжно свиснув. Було пів на дев'яту вечора. Суд розпочався о восьмій. А сокири вже стукали по колодах, з яких споруджували шибеницю, — завтра о десятій ранку на цьому помості йому, на шию накинуть мотузку і піднімуть. Розгляд справи тривав усього тридцять хвилин, за його годинником. Вони уклалися б і в двадцять, якби до зали не вдерлася Леонсія і не затримала увагу суддів ще на десять хвилин, люб'язно наданих їй, як дамі зі знатного роду Солано.

"Шеф мав рацію, — мовив про себе Френк. — Правосуддя в Панамі часу не марнує". Одне те, що в кишені в нього знайшли лист від Леонсії на ім'я Генрі Моргана, уже губило його. Інше було просто. Півдюжини свідків присягнули, що було скоєне убивство, і впізнали його як убивцю. Те саме підтвердив і сам начальник поліції. Єдиним світлим моментом була раптова поява Леонсії в супроводі німічної тітоньки. У Френка завмерло серце, коли побачив, з якою енергією чарівна дівчина кинулася захищати його життя, хоча її дія була заздалегідь приречена на провал.

Вона відразу ж звеліла Френку засукати рукав і показати ліву руку, при цьому Френк помітив, як начальник поліції презирливо пересмикнув плечима. Потім Леонсія повернулася до Тореса і заговорила іспанською, палко доводячи щось, — що саме, Френк не міг зрозуміти, бо говорила вона надто швидко. А далі він бачив і чув, як репетувала і жестикулювала юрба, що наповняла залу, коли слово узяв Торес.

Але чого він не бачив — це як Торес потихеньку обмінявся кількома словами з начальником поліції, перш ніж протиснутися крізь юрбу до місця, відведеного для свідків. Він не бачив цієї сценки, як не знав і того, що Торес отримує платню від Рігана за те, щоб утримувати Френка далеко від Нью-Йорка якомога довше, а якщо вдасться, то і все життя. Не знав Френк і того, що Торес закоханий у Леонсію і його роздирають ревності.

Тому Френк не зрозумів усього, що крилося за відповідями Тореса на запитання Леонсії, котра змусила його визнати, що той ніколи не бачив шраму на лівій руці Френка Моргана. Леонтія переможно глянула на старенького суддю, але тут начальник поліції вийшов наперед і гучним голосом запитав Тореса:

— А чи можете ви заприсягтися, що коли-небудь бачили шрам на руці Генрі Моргана?

Спантеличений Торес розгублено зиркнув на суддю, потім благально перевів погляд на Леонсію і нарешті мовчки похитав головою на знак того, що не може в цьому заприсягтися.

Юрба тріумфуюче заревіла. Суддя оголосив смертний вирок, ревіння зросло, і кілька жандармів на чолі з комісаром поспішно вивели Френка — не без його опору — із залу суду і перепровадили до камери, вочевидь, прагнучи захистити його від юрби, яка не бажала чекати до десятої години ранку.

"Ех, як цей бідолаха Торес попався, коли почали його запитувати про шрам Генрі!" — дружельюбно розмірковував Френк.

Раптом загримотіли засуви, двері до його камери відчинилися, і на порозі з'явилася Леонсія.

Френк звівся їй назустріч. Але вона, не відповідаючи на його вітання, повернулася до комісара, що супроводжував її, і накинулася на нього, підкріплюючи свою мову владними жестами. Комісар, очевидно, дав себе умовити і наказав наглядачеві перевести пеонів до іншої камери, а сам якось нервово вклонився, немов перепрошуючи Леонсію, і вийшов, причинивши за собою двері.

Тільки тоді самовладання зрадило Леонсію: вона впала в обійми Френку і розридалася в нього на плечі.

— Проклята країна, проклята країна! Немає в пій справедливості! Тримаючи в обіймах її гнучке тіло, таке хвилююче прекрасне,

Френк згадав Генрі — босого, у парусинових штанях та обвислому сомбреро, котрий там, на острові Бика, завзято перекопував пісок у пошуках скарбу.

І хоча його тягло до Леонсії, він намагався вивільнитися з її обіймів. Проте це йому цілком не вдалося. Нарешті він зумів опанувати себе і заговорив з нею голосом розуму, а не серця, яке владно нагадувало йому про себе.

— Тепер принаймні я знаю, що таке змова, — сказав він, хоча серце його в цю мить підказувало йому зовсім інші слова. — Якби ваші співвітчизники вмiли спокійно міркувати, а не діяти зопалу, вони б прокладали залізницю і розбудовували свою країну. Гляньте на цей суд — адже він весь був побудований на грі пристрастей, на змові. Ті, хто мене судив, заздалегідь знали, що я винний, і їм так хотілося покарати мене, що навіть не спромоглися відшукати докази моєї вини або хоча б установити особу обвинувачуваного. Для чого відкладати? Вони знали, що Генрі Морган убив ножем Альфаро. Вони знали, що я Генрі Морган. А коли людина знає, навіщо гаяти час на перевірку?

Не слухаючи його, Леонсія схлипувала й усе поривалася обійняти його, а як тільки він замовк, вона вже була в його обіймах, голівка її припала до його грудей, губи — до його губ; і не встиг він опам'ятатися, як уже сам цілував її.

— Кохаю тебе, кохаю! — крізь сльози шепотіла вона.

— Ні, пі! — сказав він, відштовхуючи від себе ту, котрої найбільше прагнув. — Просто ми надто схожі з Генрі. Адже ви любите Генрі, а я не Генрі.

Випрочавшись із обіймів, вона зірвала з пальця кільце Генрі і жбурнула його на землю. Френк зовсім розгубився: він і сам не знав, що могло б статися наступної миті, коли б не поява комісара з годинником у руці, котрий, не підводячи голови, завзято дивився на хвилину стрілку і робив вигляд, що для нього більше нічого не існує.

Леонсія гордовито випросталася, але коли Френк знову надів їй на палець обручку Генрі і на прощання поцілував руку, вона ледве не розридалася. Вже біля дверей вона обернулася й одними вустами беззвучно прошепотіла: "Кохаю тебе".

Рівно о десятій, під бій годинника, Френка вивели на тюремний двір, де стояла шибениця. Усі мешканці Сан-Антоніо, а також багатьох довколишніх селищ зібралися тут; юрба була збуджена і весело налаштована. Леонсія, Енріко Солано і п'ять його синів теж були тут. Батько і брати Леонсії, лютуючи, нетерпляче походжали біля шибениці, начальник поліції, оточений жандармами на чолі з комісаром, залишався незворушним. Марно намагалася Леонсія протиснутися до Френка, коли його підвели до шибениці, і марно намагалися рідні умовити дівчину піти геть. І так само марно протестували її батько і брати, повторюючи, що Френк не та людина, яку шукає правосуддя. Начальник поліції лише презирливо посміхнувся і наказав розпочинати страту.

Коли Френк зійшов на поміст і ступив уже на сходи, приставлені до шибениці, до нього підійшов священник, але Френк відмовився від його напучення; він сказав йому іспанською, що коли вішають безневинну людину, то вона і без чужих молитов потрапить до раю, — нехай моляться ті, хто його вішає.

Френку зв'язали ноги і почали в'язати руки, на нього вже збиралися надягти чорний ковпак і накинути на шию петлю, як раптом через тюремну огорожу долинув, наближаючись, голос співака:

Станем спинами до щогли,

Проти тисячі удвох!

Леонсія, яка перебувала в напівнепритомному стані, зачувши цей голос, отямилася і навіть скрикнула з радості, побачивши Генрі Моргана, який, розштовхавши сторожу, зайшов до двору.

Лише Торес засмутився з появою Генрі, але цього ніхто не помітив. Глядачі не заперечували, коли начальник поліції, знизавши плечами, оголосив, що йому байдуже, кого з цих двох вішати, — аби повісити. Зате вся чоловіча половина сімейства Солано гаряче запротестувала, твердячи, що Генрі теж невинний в убивстві Альфаро. Проте вирішив справу Френк. Усе ще стоячи на помості, поки йому розв'язували руки і ноги, він крикнув, перекриваючи шум натовпу:

— Ви судили мене, а не його! Ви не можете повісити людину без суду! Спершу має відбутися суд!

Френк зійшов із помосту й обома руками схопив руку Генрі, але не встиг він потиснути її, як до них підійшов комісар із начальником поліції і дотримуючись усіх формальностей, заарештував Генрі Моргана за вбивство Альфаро Солано.

РОЗДІЛ IV

— Треба діяти швидко — це головне, — заявив Френк на невеликій сімейній раді на веранді гасієнди Солано.

— "Головне"! — докірливо вигукнула Леонсія, припинивши схвильовано ходити верандою. — Головне — це врятувати його!

І вона обурливо насварилася пальцем на Френка, ніби підкреслюючи значення сказаного. Не вдовольнившись цим, вона насварилася пальцем на батька та братів.

— І швидко! — запально продовжувала вона. — Ми мусимо діяти швидко, а як не так... — І голос Леонсії обірвався від невимовного жаху, що охопив її від думки про те, що може статися з Генрі, якщо вони не будуть діяти швидко.

— Для шефа всі грінго однакові, — у тон їй зауважив Френк, асам при цьому подумав: "Яка вона вродлива і прекрасна". — Шеф, безумовно, цар і Бог у Сан-Антонію, — продовжував він, — і звик діяти не роздумуючи. Він дасть Генрі не більше часу, ніж мені. Ми мусимо сьогодні ж визволити бідолаху з в'язниці.

— Слухайте! — знову заговорила Леонсія. — Ми, Солано, не можемо допустити цієї... цієї страти. Наша гордість... наша честь... Ми не можемо допустити цього. Ну, говоріть же! Та говоріть же хто-небудь! Хоч ти, тату, запропонуй щось.

Поки йшло обговорення, Френк, який мовчки слухав їхні дебати, глибоко переживав. З яким запалом говорила Леонсія, проте цей запал був викликаний почуттям до іншої людини, що, звичайно, не могло порадувати Френка. Сцена, що розігралася на тюремному дворі після того, як його відпустили, а Генрі заарештували, все ще стояла перед очима. Він ніби зараз бачив — і серце йому мліло від згадки про це, — як

Леонсія кинулася в обійми Генрі, а той відшукав її руку, аби перекопатися, чи на місці його обручка, і, перекопавшись, міцно обійняв дівчину і поцілував довгим поцілунком.

"Ну годі", — зітхнувши, подумав Френк. У всякому разі, він зробив усе, що міг. Хіба після того, як повели Генрі, він не сказав Леонсії — спокійно і навіть холодно, — що Генрі її наречений і коханий, і що кращого вибору дочка Солано і зробити не могла? Проте ці спогади аж ніяк не тішили його, як і усвідомлення того, що діяв правильно. Так, правильно. Він жодного разу в цьому не засумнівався, і це давало йому змогу гасити в собі почуття до Леонсії. Але власна правота не давала йому почуватися щасливим. На що ж інше міг він розраховувати? Просто йому не пощастило: він прибув до Центральної Америки занадто пізно — от і все; приїхав, коли ця чарівна жінка уже віддала своє серце тому, хто прийшов до нього — людині, нітрохи не гіршої за нього, а можливо, як підказувало йому почуття справедливості, навіть і кращої. І це почуття справедливості вимагало, аби він чесно ставився до Генрі — свого кривного родича Генрі Моргана, невгамовного нащадка неприборканого предка, людини в парусинових штанях і обшарпаному сомбреро, небайдужого до вух незнайомих молодиків, котрий їсть сухарі і черепащачі яйця і готовий перекопати цілих два острови — Бика і Тельця — у пошуках скарбу старого пірата.

Енріко Солано та його сини, сидячи на широкій веранді, обговорювали плани порятунку Генрі, а Френк неухважно слухав їх; у цей час із будинку вийшла служниця, прошепотіла щось на вухо Леонсії і повела її за ріг гасієнди, де відбулася сцена, яка, певне, розсмішила б Френка, якби він її спостеріг.

За рогом Леонсія побачила Альвареса Тореса, вбраного в пишний середньовічний костюм багатого плантатора, які ще носять у Латинській Америці. Торес зняв сомбреро і схилився перед дівчиною, ледве не до землі, потім підвів її до плетеного диванчика з індійського очерету і посадив. Леонсія сумно відповіла на його вітання, хоча в тоні її вчувалася цікавість, ніби вона сподівалася на якусь підбадьорливу звістку.

— Суд закінчився, Леонсіє. — сказав Торес тихо її журливо, немов говорив про небіжчика. — Завтра о десятій ранку — страта. Усе це вельми сумно, надзвичайно сумно, проте... — він знизав плечима. — Ні, я не скажу про нього нічого поганого. Він був гідною людиною. Єдина його вада — нестриманість. Занадто він був гарячий, занадто запальний. Це і згубило його, змусило скоїти злочин. Аби він був тієї миті спокійнішим, то не вбив би Альфаро...

— Але ж не він убив мого дядька! — вигукнула Леонсія, підвівши голову.

— Усе це досить сумно, — зажурено продовжував Торес, щоб не суперечити їй. — Суддя, народ, начальник поліції — усі, на жаль, певні, що він винний. Досить сумно, звичайно. Але не про це я прийшов з вами говорити. Я пропоную вам мої послуги. Розраховуйте в усьому на мене. Моє життя, моя честь — до ваших послуг. Наказуйте. Я ваш раб.

І Торес раптом граціозно опустився перед нею на одне коліно; узявши її ліву руку, він, очевидно, збирався продовжувати свою барвисту мову, але цієї миті погляд його упав на обручку з діамантом на безіменному пальці Леонсії. Він насупився й схилив голову; потім, поспішно падавши своєму обличчю звичайного виразу, заговорив:

— Я знав вас іще дитям, Леонсіє, чарівною крихіткою, і я вже тоді любив вас. Ні, вислухайте мене! Прошу вас, Я маю відкрити своє серце. Вислухайте мене до кінця. А ось коли ви повернулися з-за кордону після навчання — повернулися вже дорослою, шляхетною панянкою, я був просто вражений вашою красою. Я був терплячий. Я не говорив вам про свої почуття. Але ви могли здогадатися про них. І ви, звичайно, здогадувалися. Відтоді я запалав до вас пристрастю. Мене пекло полум'я вашої вроди, вашої душі, прекраснішої за вроду.

Леонсія знала, що зупинити його неможливо, і тому терпляче слухала, дивилася на схилену голову Тореса і мимоволі міркувала, чому

він так некрасиво підстрижений і де він востаннє стригся — у Нью-Йорку чи в Сан-Антоніо.

— Чи відомо вам, ким ви були для мене відтоді, як повернулися?

Вона не відповідала і не намагалася вивільнити свою руку, хоча він так сильно стискав її, що обручка Генрі Моргана врізалася в неї, завдаючи гострого болю. Вона не слухала слів Тореса, заглибившись у свої думки. І перша її думка була про те, що зовсім не такими пишномовними тирадами сказав їй Генрі Морган про своє кохання і завоював її взаємність. І чому це іспанці завжди так пишномовно і багатослівно виражають свої почуття? Генрі поводився зовсім інакше. Він узагалі майже жодного слова не сказав їй. Він діяв. Піддавшись її чарівності, відчуваючи, що і вона небайдужа до нього, він без усякого попередження — так він був упевнені!, що не здивує і п'є злякає кохану, — пригорнув її до себе і поцілував. Вона не злякалася і не залишилася байдужою. Тільки після цього першого поцілунку, продовжуючи тримати її в обіймах, Генрі заговорив про своє кохання.

А про що радяться зараз там, на іншому кінці тераси, її рідні і Френк Морган, що вони придумали? Думки її бігли далі — вона була глуха до благань свого шанувальника. Френк! Ах!.. Вона навіть зітхнула: чому, незважаючи на любов до Генрі, цей чужий грінго так хвилює її серце? Невже вона настільки аморальна? Хто ж із них їй миліший? Цей? Чи той? Чи взагалі будь-який чоловік може її звабити? Ні! Ні! Вона не легковажна і не віроломна. І все ж?.. Можливо, це тому, що Френк і Генрі так схожі один на одного, і її бідолашне нерозумне жіноче серденько не в змозі їх розрізнити? Колись їй здавалося, що вона готова піти за Генрі на край світу, ділити з ним радості й горе; а тепер вона гадає, що готова піти за Френком ще далі. Вона безумовно любить Генрі — серце говорить їй це. Але вона кохає і Френка і майже упевнена, що Френк кохає її: вона пам'ятає, з яким запалом вони цілувалися там, у в'язниці. І хоча любила вона двох молодих людей по-різному, почуття це не укладалося в її свідомості, а часом навіть змушувало доходити ганебного висновку: вона

— остання і єдина представниця жіночої лінії в родині Солано — аморальна жінка.

Обручка Генрі боляче врізалася в палець Леонсії — Торес у пориві пристрасті знову міцно стис їй руку, — і це повернуло її до дійсності, вона мимоволі почала слухати його красномовність.

— Ви — колюча троянда мого серця, гостра шпора, що ранить груди, але це солодкі рани кохання. Я мріяв про вас... І про те, що зроблю заради вас. У мене було для вас особливе ім'я, завжди єдине: королева моїх мрій! і ви одружитесь зі мною, моя Леонсіє! Ми забудемо цього божевільного грінго, який зараз уже все одно що помер. Я буду з вами ніжний і добрий. Я буду вічно кохати вас. І ніколи образ того, іншого, не постане поміж нас. Щодо мене, то я не дозволю собі згадувати про нього. Що ж до вас... я буду кохати вас так палко, що ви забудете про цю людину і спогад про неї ніколи не краятиме ваше серце.

Леонсія мовчала, обмірковуючи, як бути, і мовчання це тільки розпалювало сподівання Тореса. Дівчина відчувала, що треба виграти час і не відповідати відразу. Якщо братися за порятунок Генрі... адже Торес пропонує їй свої послуги! Навіщо ж його відштовхувати, коли від нього, можливо, залежить життя людини.

— Говоріть! Я згоряю від нетерпіння!.. — благав тремтливим голосом Торес.

— Не треба! Не треба! — м'яко сказала вона. — Ну як же я можу слухати про чиєсь кохання, коли той, кого я кохала, ще живий?

Кохала!.. Вона навіть здригнулася, вживши минулий час. Здригнувся і Торес — і надія розгорілася в ньому ще яскравішим полум'ям. Він вважав Леонсію вже майже своєю. Адже вона сказала: "кохала", виходить, вона вже більше не кохає Генрі. Вона кохала його, але тепер це все в минулому. І звичайно, жінка з такою ніжною та чуйною душею, як вона,

не може говорити з ним про кохання, поки той, інший, ще живий. Яка тонкість почуттів! Торес з гордістю подумав і про тонкість власних почуттів і навіть привітав себе в душі з тим, що зумів так правильно розгадати таємні помисли Леонсії. Тепер вже він подбає, вирішив Торес, аби ця людина, котра має вмерти наступного ранку, не була помилувана і не втекла з в'язниці. Для нього було зрозуміло одне: чим скоріше Генрі Морган помре, тим скоріше він матиме Леонсію.

— Не будемо більше про це говорити... поки, — сказав він з лицарською галантністю, не менш галантно потиснувши руку Леонсії; потім підвівся з колій і пильно подивився на неї.

Вона відповіла йому вдячним потиском і, визволивши свою руку з його руки, теж підвелася.

— Ходімо, — сказала вона, — подивимося, що роблять наші. Адже вони зараз розробляють — або, вірніше, намагаються розробити — план порятунку Генрі Моргана.

Коли вони вийшли на терасу, розмова негайно урвалася, немов присутність Тореса викликала недовіру.

— Ну як, придумали що-небудь? — запитала Леонсія.

Старий Енріко, який, незважаючи на свій вік, був такий же

стрункий і Спритний, як кожен із його синів, тільки похитав головою.

— Я можу, якщо ви дозволите, запропонувати вам один план, — почав було Торес, але відразу замовк, побачивши застережливий погляд Александро.

На алеї, що вела до веранди, з'явилося двоє обшарпаних хлопчаків. Судячи зі зросту, вони мали не більше десяти років, але за хитрим

виразом очей і обличчя вони здавалися дещо старшими. Одягнені вони були кумедно: один мав сорочку, а другий штани. Але яка сорочка! і які штани! Були вони старі, парусинові й у свій час належали дорослій людині; хлопчисько ж натягнув їх на себе до підборіддя й обв'язав мотузкою навколо шиї, щоб вони не могли зісковзнути, а руки просмикнув у діри, що з'явилися на місці бічних кишень; унизу штани були обрізані ножом — за його зростом. На другому хлопчиськові була чоловіча сорочка, поділ якої волілася по землі.

— Геть! — гаркнув на них Александро.

Але хлопчисько в штанях незворушно зняв камінь, що ніс на голові, і витяг з-під нього листа. Алесандро перекинувся через балюстраду, узяв листа і, глянувши на адресу, передав Леонсії, а хлопчиськи взялися канючити гроші. Френк, дивлячись на це забавне видовище, мимоволі розсміявся, кинув кілька срібних монеток, і сорочка зі штаньми негайно подалися алеєю геть.

Лист був від Генрі, і Леонсія швидко пробігла його очима. Лист цей не скидався на прощальний, бо писала його людина, котра не збиралася вмирати, якщо, звичайно, не станеться чогось непередбаченого. Проте, оскільки така непередбаченість може трапитися, Генрі вважав своїм обов'язком попроситися з Леонсією; при цьому він жартівливо просив її не забувати Френка, який заслуговує на увагу хоча б уже тому, що так схожий на нього, Генрі.

Спочатку Леонсія хотіла було показати лист усім іншим, але рядки про Френка змусили її відмовитися від свого наміру.

— Це від Генрі, — сказала вона, ховаючи записку за корсаж. — Нічого істотного він не пише. Вочевидь, він не сумнівається, що так чи інакше йому вдасться врятуватися.

— Ми вже постараємося, щоб йому це вдалося, — рішуче заявив Френк.

Вдячно посміхнувшись йому і привітно зиркнувши на Тореса, Леонсія сказала:

— Ви казали, що у вас є якийсь план, сеньйоре Торес?

Торес посміхнувся, підкрутив вуса і набрав поважного вигляду.

— Існує тільки один спосіб — спосіб грінго, до якого зазвичай вдаються англосакси, простий і надійний. Саме надійний. Ми поїдемо і викрадемо Генрі з в'язниці — зухвало, грубо і відкрито, як це роблять грінго. На це вони не очікують, а тому операція напевно вдасться. На узбережжі можна знайти досить бандитів, за якими плаче шибениця, і з їхньою допомогою атакувати в'язницю. Пообіцяйте їм добре заплатити, тільки усі гроші не давайте відразу, і все буде як слід.

Леонсія радісно закивала. У старого Енріко заблищали очі, а ніздрі роздулися, ніби він уже зачув запах пороху. Дивлячись на нього, молодь розпалася. Усі подивилися на Френка: що він думає про це? Він заперечно похитав головою, і обурена Леонсія навіть вигукнула щось різке.

— Цей план безнадійний, — сказав Френк. — Ну навіщо усім нам ризикувати головою, вдаючись до цієї авантюри, приреченої на провал? — Говорячи це, він підвівся зі свого місця поруч Леонсії і, підійшовши до балюстради, став так, щоб бути між Торесом та іншими; вибравши мить, він кинув застережливий погляд Енріко і його синам. — Що ж до Генрі, то схоже, йому вже не допоможеш.

— Коротше, ви не довіряєте мені? — розсердився Торес.

— Не дай Боже! — запротестував Френк.

Але Торес, не звертаючи на нього уваги, продовжував:

— Виходить, по-вашому, я не можу брати участі у сімейній раді Солано, моїх найдавніших і найшановніших друзів? І це забороняєте ви — людина, яку я ледве знаю?

Старий Енріко, помітивши, як спалахнуло гнівом обличчя Леонсії, поспішив застерегти її поглядом і, люб'язним жестом перервавши тираду Тореса, сказав:

— У Солано не може бути такої сімейної ради, на яку вас би не допустили, сеньйоре Торес. Адже ви справді давній друг нашої родини. Ваш покійний батько і я були товаришами і дружили, як брати. А проте — пробачте старому за відвертість — сеньйор Морган слушно зауважує про безнадійність вашого плану. Штурмувати в'язницю — найчистіше божевілля. Ви гляньте на товщину її стін. Вони можуть витримати багатотижневу облогу. Втім, мушу зізнатися, ваша думка спочатку вельми сподобалася мені. Коли я був ще зовсім молодим і боровся з індіанцями в Кордильєрах, у нас був такий випадок. Сядьмо зручніше, і я розкажу вам цю історію...

Але Торес, пославшись на численні справи, відхилив запрошення, дружньо потис усім руки, кількома словами вибачився перед Френком і, сівши на свого коня, сідло і вуздечка якого були оздоблені сріблом, поскакав у Сан-Антоніо. Однією з тих важливих справ був обмін телеграмами з конторою Томаса Рігана на Уолл-стріт. Він мав таємний доступ на радіостанцію Панамського уряду в Сан-Антоніо, звідки міг передавати депеші на телеграф у Вера-Крусі. Союз із Ріганом був не лише вигідний йому, а й збігався з його власними планами щодо Леонсії та Морганів.

— Що ви маєте проти сеньйора Тореса і чому ви відхилили його план і так розсердили його? — спитала Леонсія Френка.

— Нічого, — відповідав той, — просто ми не маємо потреби в ньому, і взагалі він мені не подобається. Він дурень і тому здатний зіпсувати будь-який план. Згадайте, як він свідчив на моєму судовому процесі. А може, йому і зовсім довіряти не можна? Не знаю. Навіщо йому довіряти, коли він нам не потрібний? Ну а план його правильний. Ми так і вчинимо: вирушимо до в'язниці і викрадемо Генрі, якщо ваша згода. І нам зовсім не треба доручати це бандитам, за якими плаче мотузка, та всяким обшарпанцям з узбережжя. Нас шестеро чоловіків. Якщо ми самотужки не зуміємо впоратися з цією справою, то тут уже нічого не вдієш.

— Але біля в'язниці завжди вештається з десяток вартових, — заперечив молодший брат Леонсії, вісімнадцятирічний Рікардо.

Леонсія, котра знову було збадьорилася, докірливо глянула на нього; але Френк підтримав юнака.

— Правильно сказано! — погодився він. — Ми усунемо вартових.

— А стіни завтовшки в п'ять футів? — нагадав Мартінес Солано, один із близнюків.

— Ми пройдемо крізь них, — відповів Френк.

— Але як? — вигукнула Леонсія.

— Зараз я скажу. Сеньйоре Солано, у вас багато верхових коней? Чудово! А ви, Алесандро, часом, не могли б дістати кілька динамітних патронів десь на плантації? Чудово! Чудово! Ну а ви, Леонсіє, як господарка гасієнди, мали б, звичайно, знати, чи є у вас у коморі достатній запас віскі "Три зірочки".

— Так, змова наша дозріває, — розсміявся він, одержавши від Леонсії позитивну відповідь. — Тепер ми маємо всі атрибути для пригодницького роману в дусі Райдера Хаггарда або Рекса Біча. Тож слухайте... А втім,

зачекайте. Я спочатку хочу поговорити з вами, Леонсіє, про деякі подробиці цієї вистави...

РОЗДІЛ V

Було вже за полудень; Генрі стояв біля заґратованого вікна своєї камери, дивився на вулицю і чекав, коли ж нарешті з лагуни Чирикви повіє вітерець і хоч трохи освіжить розпечене повітря. Вулиця була курна й забруднена, забруднена тому, що з часу заснування міста, кілька століть, ніхто, крім бродячих псів та огидних мишоїдів, що навіть і зараз ширяли над вулицею та стрибали по смітті, не очищав її. Низькі, вибілені вапном будинки з каменю чи обпаленої глини перетворювали цю вулицю на справжнє пекло.

Від сонячних променів і куряви у Генрі заболіли очі, і він уже збирався відійти від віконця, як раптом помітив, що кілька обшарпанців, які дрімали біля дверей будинку навпроти, стрепенулися і з цікавістю почали дивлятися кудись уздовж вулиці. Генрі нічого не бачив, але до нього долинув гуркіт візка, який швидко наближався. Потім у поле його зору потрапив невеликий старий фургон і кінь, що закусив вудила. Сивобородий і сивоголовий старий, який сидів на передку, марно намагався стримати його.

Генрі з посмішкою подивувався міцності старого фургона, якого підкидало на глибоких вибоїнах; покошені колеса ледве трималися на осях і оберталися невлад. Та коли фургон ще якось тримався, то як не рвалася стара збруя — це вже, на думку Генрі, було просто чудом. Порівнявшись із вікном, біля якого стояв Генрі, старий зробив ще одне неймовірне зусилля зупинити коня: він, підвівшись на козлах, натягнув віжки. Одна з них виявилася гнилою і відразу увірвалася. Візник упав на сидіння, віжка, що залишилася в його руках, натягнулася, і кінь, підкоряючись їй, круто повернув праворуч. Що сталося потім — чи зламалося колесо, чи, спочатку відскочило, а вже потім зламалося, — Генрі не міг розібрати. Одне було очевидно: фургон зовсім розламався.

Старий упав на курну бруківку, але вперто не випускав із рук цілу віжку, тому кінь, описавши коло, фиркаючи, став мордою до нього.

Коли він звівся на ноги, навколо вже зібрався натовп. Але цікавих швидко розігнали жандарми, які вискочили з в'язниці. Генрі продовжував стояти біля вікна і з інтересом, воістину дивним для людини, котрій залишилося жити лише кілька годин, дивився на сцену, яка розгорнулася перед ним, і прислухався до вигуків, що долітали до нього.

Старий дав жандармам потримати коня і, навіть не обтрусивши з одягу порох, поспішно зашкутьгав до фургона і взявся оглядати вантаж, що складався із ящиків — одного великого і кількох маленьких. Особливо піклувався він про великий, навіть спробував підняти його і, піднімаючи, неначе прислухався, чи нічого в ньому не розбилося.

Тут один із жандармів запитав його; старий випростався і почав відповідати охоче і багатослівно:

— Ви запитуєте, хто я? Я стара людина, сеньйори, і живу далеко звідси. Мене звать Леопольдо Нарваес. Мати моя була німкенею — царство їй небесне! — зате батька звали Балтазар де Хесус-і-Сервальос-і-Нарваес, а його батько був славетний генерал Нарваес, що воював під командуванням самого великого Болівара . А я... я тепер зовсім пропав і навіть додому не зумію дістатися.

Заохочуваний питаннями із ввічливими співчуттями, яких не бракувало навіть у найжалюгідніших обшарпанців, він трохи підбадьорився і з вдячністю продовжував свою розповідь:

— Я приїхав з Бокас-дель-Торо. Дорога зайняла в мене п'ять діб, і поки що я нічого не продав. Живу я в Колоні, і краще було б мені не рушати звідти. Але й найшляхетніший Нарваес може стати мандрівним торговцем, а торговець теж має жити. Чи не так, сеньйори? Тепер

скажіть, чи не знаєте ви Томаса Ромеро, що живе у вашому прекрасному Сан-Антоніо?

— У будь-якому місті Папами скільки завгодно Томасів Ромеро, — розреготався Педро Зурита, помічник начальника в'язниці. — Доведеться вам описати його детальніше.

— Він двоюрідний брат моєї другої дружини, — з надією в голосі вимовив старий і, здавалося, вельми здивувався, знову почувши регіт.

— Та не менше десяти всяких Томасів Ромеро живе в Сан-Антоніо і його околицях, — заперечив йому помічник начальника в'язниці, — і кожен із них може бути двоюрідним братом вашої другої дружини, сеньйоре. У наступ є Томас Ромеро п'яниця. Є Томас Ромеро злодій. Є Томас Ромеро... втім, ні, цього повісили місяць тому за убивство з пограбуванням. Є Томас Ромеро багатій, у якого великі череди в горах. Є...

Із кожним новим ім'ям Леопольд Нарваес лише скрушно хитав головою, але від згадки скотаря лице його засяяло надією:

— Вибачте мені, сеньйоре, це, очевидно, він і є! Я розшукаю його. Якби можна було десь залишити на збереження мій дорогоцінний товар, я б одразу вирушив його шукати. Добре ще, що ця пригода сталася зі мною саме тут. Я можу довірити свій крам вам: досить одного погляду, щоб зрозуміти, що ви чесна і порядна людина. — Говорячи це, старий порився в кишені, витяг звідти два срібних песо і простягнув тюремнику. — Ось вам. Сподіваюся, ви і ваші люди не пошкодуюте, що падали мені допомогу.

Генрі посміхнувся, помітивши, з яким підвищеним інтересом і повагою почали ставитися до старого Педро Зурита і жандарми після появи монет. Відтіснивши від зламаного фургона цікавих, вони негайно взялися переносити ящики до приміщення в'язниці.

— Обережніше, сеньйори, обережніше! — благав старий, невимовно хвилюючись, коли вони взялися за великий ящик. — Несіть його тихенько. Це вельми цінний товар, занадто ламкий.

Доки вміст фургона переносили до в'язниці, старий зняв з коня зброю, окрім вуздечки, і поклав її у фургон.

Але Педро Зурита, кинувши красномовний погляд на обшарпанців, наказав занести і зброю до в'язниці.

— Тільки-но ми відвернемося, як миттю все зникне — аж до останнього ремінця і пряжки, — пояснив він.

Вибравшись на залишки фургона, старий за допомогою Педро Зурити і вартових абияк видерся на коня.

— Усе гаразд, — сказав він і з вдячністю додав: — Тисячу разів дякую, сеньйори. Як мені пощастило натрапити на таких чесних людей, у яких мій крам буде в повній цілості! Щоправда, товар злидений — самі знаєте, який у мандрівного торговця може бути крам, — але для мене кожна дрібниця дорога. Радий був з вами познайомитися. Завтра я повернуся зі своїм родичем, якого я, звичайно, знайду, і звільню вас від клопоту оберігати моє жалюгідне майно! — Тут він зняв капелюха. — Adios, сеньйори, adios!

І він не поспішаючи рушив, недовірливо поглядаючи на свого коня — винуватця всієї катастрофи. Коли ж Педро Зурита гукнув його, старий оглянувся.

— Пошукайте ще на цвинтарі, сеньйоре Нарваес, — порадив помічник начальника в'язниці. — Там знайдете цілу сотню Томасів Ромеро.

— А ви, сеньйоре, уклінно прошу, особливо бережіть великий ящик! — крикнув у відповідь торговець.

На очах у Генрі вулиця спорожніла: жандарми і юрба сховалися від спеки. Нічого немає дивного, подумав Генрі, що в інтонаціях старого торговця йому вчулося щось знайоме. Адже він лише наполовину іспанець, отже, і мова в нього напівіспанська, а ще напівнімецька, бо мати його була німкеня. Говорить він усе ж як місцевий житель. "Ну й пограбують його як місцевого жителя, якщо в цьому важкому ящику, залишеному на збереження у в'язниці, є щось цінне!" — вирішив про себе Генрі і облишив думати про те, що сталося.

А у вартівні, за якихось п'ятдесят футів від камери Генрі, тим часом грабували Леопольдо Нарваеса. Розпочав Педро Зурита, який взявся уважно і всебічно оглядати великий ящик. Він підняв його за один кінець, щоб мати уявлення про його вагу, і, знайшовши щілину, почав пригнуватися, ніби собака, сподіваючись за запахом з'ясувати, що міститься усередині.

— Облиш ти ящик, Педро, — зі сміхом сказав йому один з жандармів.
— Тобі ж заплатили два песо за те, щоб ти був чесний.

Помічник начальника в'язниці зітхнув, відійшов на кілька кроків, присів, знову подивився на ящик і знову зітхнув. Розмова не клеїлася. Жандарми раз у раз поглядали на ящик. Навіть засмальцьовані карти не могли відвернути їхньої уваги. Не гралося. Жандарм, котрий кепкував з Педро, сам тепер підійшов до ящика і понюхав.

— Від цього ящика нічим не пахне, — сказав він. — Що б це могло бути? Кабальєро сказав, що там щось цінне!

— "Кабальєро"! — пхикнув інший жандарм. — Батько цього старого, мабуть, торгував смаженого рибою на вулицях Колона, як і його дід. Усі брехуни-жебраки стверджують, начебто вони прямі нащадки конкістадорів.

— А чому б і пі, Рафаелю? — мовив Педро Зурита. — Хіба ми всі не їхні нащадки?

— Атож, — погодився Рафаель. — Конкістадори повбивали чимало народу.

— І стали предками тих, хто вижив, — докінчив за нього Педро. Усі розреготалися. — А знаєте, я, мабуть, готовий віддати один із цих песо, тільки б довідатися, що в ящику.

— А ось Ігнасіо! — вигукнув Рафаель, вітаючи наглядача, що зайшов із запухлими від сну очима. — Адже йому не платили за чесність. Ходи сюди, Ігнасіо, задовольни нашу цікавість і скажи, що в цьому ящику.

— Як я можу знати, — відповів Ігнасіо, лупаючи очима на предмет загальної уваги. — Я тільки-но прокинувся.

— Виходить, тобі не платили за те, щоб ти був чесним? — запитав Рафаель.

— Милосердна Мати Божа, та хто ж мені стане платити за чесність! — вигукнув наглядач.

— У такому разі візьми сокиру та відкрий ящик, — довів свою думку до логічного кінця Рафаель. — Ми цього зробити не можемо: адже Педро має поділитися з нами своїми двома песо, виходить, нам теж заплатили за чесність. Відкривай ящик, Ігнасіо, а то ми помремо від цікавості.

— Ми тільки подивимося, тільки подивимося, — схвильовано бурмотів Педро, коли Ігнасіо підчепив одну з дощок лезом сокири. — Потім ми знову закриємо ящик і... Та просунь же туди руку, Ігнасіо! Ну, що там, га?.. На що схоже?

Ігнасіо довго порпався і витягав щось; нарешті з'явилася його рука із затиснутим у ній картонним футляром.

— Ага! Будь акуратним: адже доведеться класти назад, — попередив його Педро.

Коли футляр і незліченні обгортки були зняті, жандарми побачили велику пляшку з віскі.

— Оце упакування! — здивовано пробурмотів Педро. — Очевидно, щось надто добре, раз його так оберігають.

— Американське! — зітхнув інший жандарм. — Тільки один раз у Сантосі я куштував американське віскі. Чудова штука! Я від нього одразу так осмілів, що вискочив прямо на арену під час бою биків і голіруч кинувся на розлютованого бика. Щоправда, бик мене збив, але на арену я все-таки вийшов!

Педро взяв пляшку і намірився відбити їй шийку.

— Стривай! — вигукнув Рафаель. — Тобі ж заплатили за те, щоб ти був чесним.

— Заплатили, та я сумніваюся, що той, хто дав мені гроші, сам чесний, — заперечив Педро. — Це ж контрабанда. Старий, напевно, не платив мита. У нього контрабандний товар. Тому з чистою совістю ми заволодіємо ним. Ми його конфіскуємо і знищимо.

Не чекаючи, поки пляшка обійде коло, Ігнасіо і Рафаель дістали ще кілька пляшок і відбили їм шийки.

— "Три зірочки", найкраще віскі! — тихо промовив Педро Зурита, показуючи на торговельну марку. — Розумієте, у грінго не буває поганого віскі... Одна зірочка означає, що це віскі вельми добре; дві — чудове; а

три — що ліпшого й бути не може. Це я знаю. Грінго — мастаки щодо міцних напоїв. Наша пулька їх не влаштує.

— А чотири зірочки? — запитав Ігнасіо хрипким від горілки голосом.

Очі його маслянисто блищали.

— Чотири зірочки? Друже Ігнасіо, чотири зірочки — це або миттєва смерть, або вічне блаженство.

Не минуло й кількох хвилин, як Рафаель, обійнявши іншого жандарма, уже називав його "братиком" і твердив, що людині для повного щастя потрібно зовсім мало тут, на цій землі.

— Старий — бовдур, тричі бовдур і ще тричі по тричі бовдур, — наважився вставити Августіно, жандарм із похмурим обличчям, що уперше за весь цей час розтулив рота.

— Слава Августіну! — вигукнув Рафаель. — Дивіться, яке чудо зробили "три зірочки"! Розв'язали йому язика!

— І— ще раз тричі бовдур ваш старий! — репетував п'яним голосом Августіно. — Цей божественний напій був при ньому, у повному його розпорядженні, він цілих п'ять днів віз його з Бокас-дель-Торо і жодного разу не скуштував! Та таких бовдурів треба голими кидати в мурашник!

— Старий — шахрай, — промовив Педро. — Коли він завтра вранці з'явиться сюди по свої "три зірочки", я заарештую його як контрабандиста, а ми отримаємо винагороду.

— А коли ми знищимо докази? Тоді як? — запитав Августіно, відбиваючи шийку ще однієї пляшки.

— Ми залишимо докази! — заперечив Педро, розбиваючи порожню пляшку об підлогу. — Слухайте, друзі, давайте домовимося. Ящик був вельми важкий. Його впустили. Пляшки розбилися. Віскі витекло, і таким чином ми довідалися про контрабанду. Ящик і розбиті пляшки будуть достатнім доказом.

У міру того як запас спиртного зменшувався, гомін зростав. Один жандарм затіяв сварку з Ігнасіо з приводу забутого боргу, що складав десять сентаво. Двоє інших сіли обійнявшись на долівку і оплакували своє нещасливе сімейне життя. Августіно пишномовно викладав власні філософські погляди, в основі яких лежала думка, що мовчання — золото. А Педро Зурита, розчулившись, доводив, що всі люди — брати.

— Навіть в'язнів я люблю, як братів, — ледве ворущачи язиком, белькотів вії. — Життя — сумна штука. — Сльози бризнули в нього з очей; він замовк і ковтнув ще віскі. — В'язні для мене — як рідні діти. У мене серце крається за них. Дивіться! Я плачу. Давайте поділимося з ними. Нехай і вони зазнають хоч мить щастя. Ігнасіо, любий брате мій, зроби таку ласку — бачиш, я плачу на твоєму плечі. Віднеси пляшку цього еліксиру тому грінго Моргану. Скажи йому, що мені дуже шкода, що його завтра повісять. Передай йому моє вітання і попроси випити — нехай і він буде щасливий сьогодні.

Ігнасіо подався виконувати доручення, а жандарм, що колись вискочив на арену до биків у Сантосі, заревів:

— Бика мені сюди! Бика!

— Цьому славному хлопцеві хочеться обійняти бика і сказати, як він його любить, — пояснив, ридаючи, Педро Зурита. — Я теж люблю биків. Я люблю всіх Божих тварин. Я люблю навіть москітів. Світ прекрасний. У ньому панує любов. Дайте мені лева, я хочу побавитися з ним...

Мотив давньої піратської пісні, яку хтось голосно насвистував на вулиці, привернув увагу Генрі, він кинувся було до вікна, але, почувши скрегіт ключа в замку, поспішно ліг на долівку і вдавав, що спить. У камеру, похитуючись, зайшов п'яний Ігнасіо й урочисто простяг Генрі пляшку.

— З найкращими побажаннями від нашого щедрого начальника Педро Зурити, — промимрив жандарм. — Він хоче, аби ти напився і забув, що завтра йому доведеться повісити тебе.

— Мої найкращі побажання сеньйору Педро, але скажи йому від мого імені, щоб він ішов до дідька разом зі своїм віскі, — відповів Генрі.

Наглядач випростався і навіть трохи протверезів.

— Гаразд, сеньйоре, — сказав він, вийшов з камери і замкнув двері на ключ.

Генрі прожогом кинувся до вікна й опинився віч-на-віч із Френком, який просунув йому крізь ґрати револьвер.

— Вітаю, друже, — сказав Френк. — Ми тебе миттю звідси визволимо. — У руках він тримав дві динамітні шашки з ґнотами й капсулями. — Дивись, що я приніс, — це краще, аніж лом. Відійди у найдальший куток — pronto! Зараз у стінці буде така діра, що крізь неї зможе пройти навіть наша "Анжеліка". До речі, "Анжеліка" вже біля берега і чекає на тебе. Ну, відійди. Я зараз закладу шашку. Шнур надто короткий.

Не встиг Генрі відбігти в дальній куток камери, як заскреготав замок: чиясь непевна рука всувала в замкову щілину ключ, двері розчинилися, і до камери ввірвався крик. Генрі почув безладні вигуки і чітко розрізнив незмінний бойовий клич латиноамериканців: "Бий грінго!"

Генрі чув також, як Рафаель і Педро, входячи до камери, щось бурмотіли. "Він не визнає спільного братерства", — обурювався один, а

другий: "Він сказав, щоб я йшов до дідька? Справді він так сказав, Ігнасіо?"

У руках у жандармів були рушниці; за ними похитувалися п'яні наглядачі, озброєні хто ножем, хто пістолетом, хто сокиркою, а хто просто пляшкою. Побачивши револьвер у руках Генрі, вони зупинилися, і Педро, нетвердою рукою обмацуючи свою рушницю, пробелькотів:

— Сеньйоре Морган, ви зараз за всіма правилами підете до пекла.

Але Ігнасіо не захотів чекати. Приклавши рушницю до стегна для стійкості, він вистрілив навмання і не влучив: куля вдарила в стінку якраз посередині камери, а сам він упав від кулі Генрі. Інші поспішно сховалися в коридор і заходилися обстрілювати камеру.

"Хвалити Бога, що стіни такі товсті, тільки б куля не поранила рикошетом", — думав Генрі, стоячи в кутку за виступом стіни, чекаючи на вибух.

І дочекався: там, де було вікно, тепер зяяла величезна діра. Але відлетілий уламок влучив Генрі по голові, і він, непритомніючи, важко впав додолу. Коли ж курява після вибуху розсіялася, Генрі невиразно розрізнув Френка, котрий, здавалося, ніби вплив до нього в камеру. Френк схопив його на руки і крізь пробоїну в стіні виніс на вулицю. Тут Генрі одразу почув себе краще. Він побачив Енріко Солано і його молодшого сина Рікардо, які з рушницями стримували натовп, котрий юрмився у верхній частині вулиці, тим часом як брати-близнюки, Альварадо і Мартінес, стримували юрбу в нижній частині вулиці.

Проте люди збіглися сюди просто з цікавості, ніхто з них і не збирався ризикувати життям і перепиняти шлях кабальєро, котрі підривають стіни і штурмують в'язницю серед білого дня. А тому юрба шанобливо розступилася перед невеликою групою, коли та подалася вулицею вниз.

— Коні чекають нас у сусідньому провулку, — сказав Френк, на ходу тиснучи руку Генрі. — І Леонсія там. За чверть години ми доскачемо до берега, де нас очікує шхуна.

— Слухай-но, а непоганої я навчив тебе пісеньки, — з посмішкою зауважив Генрі. — Коли ти почав її насвистувати, мені здалося, що нічого прекраснішого бути не може. Ці собаки так квапилися, що не могли дочекатися завтрашнього ранку. Вони нализалися віскі і вирішили відразу мене прикінчити. Цікава історія з цим віскі. Якийсь кабальєро, що тепер став крамарем, їхав повз в'язницю фургоном, навантаженим цим зіллям, і біля в'язниці фургон розсипався...

— Та навіть шляхетний Нарваес, син Балтазара де Хесус-і-Сервальос-і-Нарваес, сина генерала Нарваеса, котрий залишився в пам'яті своєю лайливою славою, може стати крамарем, а крамар теж має жити, чи не так, сеньйори? — проговорив Френк голосом того старого.

Генрі весело подивився на нього і з вдячністю сказав:

— Знаєш, Френку, я вельми радий одній обставині, неймовірно радий...

— Якій саме? — запитав Френк, коли вони повертали за ріг, де чекали коні.

— Тій, що не відрізав тобі вуха тоді на Тельці, коли поклав тебе на лопатки і ти наполягав, щоб я це зробив.

РОЗДІЛ VI

Мар'яно Верхара-і-Іхос, начальник поліції Сан-Антоніо, відхилився на спинку крісла в залі суду і, задоволений собою, зі спокійною посмішкою почав скручувати цигарку. Усе відбулося так, як і задумувалося. Він цілий день стежив, аби старенький суддя не зробив і ковтка мескалю, і тепер

був винагороджений за це: суддя провів процес і виніс вирок, якого домагався шеф. Він не припустився жодного промаху. Шість утікачів-пеонів були оштрафовані на велику суму і відряджені назад у Сантос на плантацію. Кабальний їхній контракт суд продовжив доти, доки вони відпрацюють штраф. А начальник поліції завдяки цьому став багатшим на двісті американських золотих доларів. "Ці грінго із Сантоса, — посміхнувся він про себе, — люди, з якими варто мати справу. По-перше, вони своїми плантаціями сприяють розвитку країни. А по-друге — і це головне — грошей у них кури не клюють, і вони добре платять за ті дрібні послуги, котрі я в змозі їм зробити".

Він побачив Альвареса Тореса і широко посміхнувся.

— Послухайте, — сказав іспанець, нахилиючись до вуха начальника поліції. — Ми можемо покінчити з обома цими бісовими Морганамі. Оту свиню Генрі завтра повісять. Чому б у такому разі нам не порішити сьогодні й другу свиню — Френка?

Начальник поліції запитально звів брови.

— Я порадив цьому грінго штурмувати в'язницю. Солано повірили його брехні і тепер заодно з ним. Вони напевно спробують сьогодні увечері зробити напад. Раніше їм не встигнути. Ваша справа — приготуватися і простежити, щоб Френк Морган був неодмінно вбитий у сутичці.

— Заради чого і чому? — неквапливо запитав начальник поліції. — Мені треба прибрати з дороги Генрі. Що ж до Френка, то хай повертається до свого улюбленого Нью-Йорка.

— Він має сьогодні ж зникнути, а чому, ви зараз зрозумієте. Як вам відомо з телеграм, що я надсилаю через урядову радіостанцію і які ви читаєте...

— Даруйте, але така була наша умова, і тому я виклопотав вам дозвіл користуватися урядовою радіостанцією, — нагадав начальник поліції.

— Я на це і не скаржуся, — запевнив його. Торес. — Отже, вам відомо, що я маю строго конфіденційні і надзвичайно важливі справи з нью-йоркським Ріганом. — Він приклав руку до нагрудної кишені. — Я щойно одержав від нього нову телеграму. Він вимагає затримати тут свиню Френка ще на місяць, а якщо цей молодик і зовсім не повернеться до Нью-Йорка, то, наскільки я зрозумів сеньйора Рігана, буде ще ліпше. Тож, коли мені поталанить, то й вам буде непогано.

— Але ви ще не сказали мені, скільки ви за це одержали і скільки одержите, — вирішив промацати ґрунт начальник поліції.

— На це у нас була домовленість приватного характеру, і сума не така вже й велика, як вам здається. Він скнара, цей сеньйор Ріган, страшений скнара. Проте я чесно поділюся з вами, якщо наша витівка увінчається успіхом.

Начальник поліції задоволено кивнув і запитав:

— Мабуть, на тисячу золотом ви ж розраховуєте?

— Гадаю, що так. Не може ж цей ірландський кабан заплатити мені менше; а тоді п'ятсот доларів — ваші, якщо, звичайно, свиня Френк накладе головою в Сан-Антоніо.

— А може, і сто тисяч золотом одержите? — продовжував допитувати начальник поліції.

Торес розсміявся, немов це був жарт.

— В усякому разі, не тисячу, — не вгамовувався його співрозмовник.

— Може, розщедриться і дасть більше, — підтвердив Торес. — Цілком можливо, що додасть ще сотень п'ять; тоді, ясна річ, половина цих грошей теж ваша.

— Я негайно рушаю до в'язниці, — запевнив начальник поліції. — Можете покластися на мене, сеньйоре Торес, як я покладаюся на вас. Їдьмо відразу ж, не відкладаючи, і їдьмо разом, аби ви самі могли перекопатися, як я підготуюся до прийому Френка Моргана. Я ще не розучився володіти рушницею. А крім того, я скажу трьом жандармам, щоби вони стріляли тільки в нього. То, виходить, цей собака-грінго збирається штурмувати нашу в'язницю? Ходімо. Ходімо швидше.

Він звівся і рішуче жбурнув цигарку. Але не встиг він дійти й до середини кімнати, як до нього підскочив якийсь обірваний спітнілий хлопчисько, смикнув його за рукав і, ледве переводячи дух, плаксиво пропищав:

— У мене для вас важлива новина. Ви мені заплатите за неї, вельмишановний сеньйоре? Я біг без упину.

— Я пошлю тебе, пройдо, до Сан-Хуана, щоб тебе склювали мишоїди!
— була відповідь.

Хлопчик навіть зіщулився від такої погрози, але, спонуканий порожнім шлунком, страшного бідністю і бажанням здобути кілька монет, щоб заплатити за вхід на майбутній бій биків, закликав на допомогу всю свою хоробрість і повторив:

— Не забудьте, сеньйоре, що я перший приніс вам цю новину. Я біг без упину, аж задихався, — ви ж самі бачите, сеньйоре. Я все скажу вам, тільки ви, будь ласка, не забудьте, що я перший сказав вам.

— Добре, пройдо, не забуду. Але тобі ж буде гірше, якщо я запам'ятаю, що це ти перший сказав. То що ж у тебе за новина? Мабуть,

вона і сентаво не варта! А коли ні, тоді ти пошкодуєш, що з'явився на Божий світ. Сан-Хуан видасться тобі раєм порівняно з тим, що я з тобою зроблю.

— В'язниця... — пролепетав хлопчисько. — Грінго, той самий, котрого ви мали вчора повісити, підірвав стіну в'язниці. Святі угодники! Діра така велика, як дзвіниця на нашому соборі! і друг грінго, той, котрий схожий на нього і якого мали б повісити завтра, утік разом з ним через цю діру. Той грінго витяг його. Це я бачив на власні очі, і зараз же побіг до вас, сюди, я без упину біг, і віт не забудьте, сеньйоре...

Але начальник поліції вже повернувся до Тореса і нищівним поглядом вступився в нього.

— Так, на вашу думку, цей сеньйор Ріган виявить королівську щедрість, коли заплатить нам з вами ту велику суму, що обіцяв? Та він мусить дати нам уп'ятеро, удесятеро більше: ці грінго ламають наші закони і порядки, і навіть трощать міцні стіни нашої в'язниці...

— Ну, це лише помилкова тривога, пір'їнка, що показує, куди віє вітер і які наміри Френка Моргана, — промурмотав Торес з кислую посмішкою.
— Не забувайте, що пораду штурмувати в'язницю давав я.

— У такому разі, це ви і сеньйор Ріган оплатите нам витрати на відновлення в'язниці, — сказав начальник поліції і, помовчавши, додав: — А проте я не вірю, що він це зробив. Це неможливо. Навіть недоумкуватий грінго не зважився б на таке.

Тут у дверях з'явився жандарм Рафаель, з рани на чолі в нього сочилася кров; розштовхуючи рушницею цікавих, котрі вже почали збиратися навколо Тореса і начальника поліції, він став перед своїм шефом.

— Нас розбили, — почав в'їй. — В'язниця майже вся зруйнована. Динаміт! Сто фунтів динаміту! Тисяча! Ми хоробро кинулися рятувати в'язницю. Проте вона злетіла в повітря. Тисяча фунтів динаміту — це вам не жарт! Я упав без тями, але не випустив рушниці з рук. Коли опритомнів — біля мене були самі мерці! Хоробрий Педро, відважний Ігнасіо, сміливий Августіно — усі, усі лежали мертві! — Рафаелю слід було б сказати: "п'яні як піч", але натура в нього, як у будь-якого латиноамериканця, була складна, і тому він у трагічних топах змалював катастрофу так, що і в'їй, і всі інші жандарми поставали героями, як це щиро уявлялося йому. — Вони лежали мертві. Але, може, і не мертві, а тільки контужені. Я поповз. Пробрався до камери цього грінго Моргана. Порожньо. У стіні — величезна діра. Я виповз через неї на вулицю. Бачу: зібралася велика юрба. Але грінго Моргана вже і сліду нема. Я поговорив з одним обшарпанцем, котрий бачив, як це сталося. На них чекали коні. Вони помчали до берега. Там уже стояла під вітрилами шхуна. У Френка Моргана до сідла був прив'язаний мішок із золотом — обшарпанець бачив його на власні очі. Величезний лантух!..

— А діра велика? — запитав начальник поліції. — Діра в стіні?

— Та більша, ніж лантух буде, значно більша, — відповідав Рафаель. — Хоча лантух у грінго величезний — так мені цей обшарпанець сказав. І лантух був прив'язаний у Моргана до сідла.

— Моя в'язниця! — вигукнув начальник поліції; він вихопив кинджал і підніс угору, тримаючи за лезо так, що руків'я, на якому майстерно було вирізано розп'ятого Ісуса, здавалася справжнім хрестом. — Клянуся усіма святими, я буду мстити! О наша в'язниця! Наше правосуддя! Наш закон!.. Коней! Хутко коней! Жандарми, коней, хутко! — Він накинувся на Тореса, хоча той не вимовив ні слова: — До біса сеньйора Рігана! Мені хоча б своє повернути! Мене образили! Зруйнували мою в'язницю! Поглумилися над моїм законом — нашим законом, дорогі друзі! Коней! Коней! Відібрати їх у проїжджих! Та хутчіше ж! Хутчіше!

Капітан Трефезен, власник "Анжеліки", син індіанки з племені майя і негра з Ямайки, походжав по вузькій палубі своєї шхуни, поглядаючи у бік Сан-Антоніо, звідки уже відчалила переповнена людьми шлюпка, і роздумував: чи не втекти йому від цього шаленого американця, що зафрахтував його судно? Або, можливо, розірвати контракт і укласти повий, на суму втричі більшу? Трефезена бентежили суперечливі веління його змішаної крові: як негр, він був схильний до обережності і дотримання панамських законів, а як індіанець — прагнув беззаконня і конфліктів.

Перемогла індіанська кров: капітан наказав підтяти клівер і направив шхуну до берега, щоб швидше підібрати шлюпку, що наближалася. Роздивившись, що всі Солано і Моргани озброєні рушницями, він ледве не пустився навтьоки, кинувши людей напризволяще. Проте коли він побачив на кормі жінку, романтика й жадібність збагачення спонукали його дочекатися і взяти шлюпку на борт, бо він знав, що там, де в справах чоловіків замішана жінка, пахне небезпекою і грішми.

Отже, на борті з'явилася жінка, а разом з нею небезпека і гроші: Леонсія, рушниці і мішок із золотом.

Усе, що знаходилося в шлюпці, не без зусиль потрапило на шхуну — оскільки вітер був слабким, капітан не потурбувався навіть припинити судно.

— Радий вітати вас на борті "Анжеліки", сер, — широко посміхнувся капітан Трефезен, вітаючись із Френком. — А це хто? — запитав він, киваючи на Генрі.

— Мій друг, капітане, мій гість і навіть родич.

— Насмілюся запитати вас, сер, а що то за джентльмени з такою поспішністю скачуть там берегом?

Френк глянув на групу вершників, котрі мчали піщаним пляжем, безцеремонно вихопив з рук капітана бінокль і спрямував його на берег.

— На чолі їде сам шеф, — повідомив він, звертаючись до Леонсії та її родичів, — а слідом за ним жандарми. — Раптом він скрикнув, потім довго дивився в бінокль і нарешті похитав головою: — Мені здалося, що я побачив з ними нашого друга Тореса.

— З ким, з нашими ворогами?! — не вірячи власним вухам, закричала Леонсія.

Вона згадала, як Торес тільки сьогодні вранці на веранді гасієнди пропонував їй руку і серце та інші послуги.

— Я, певне, помилився, — зізнався Френк. — Вони якось усі збилися в купу. Але шефа я добре розгледів: він скаче попереду.

— А що за суб'єкт цей Торес? — різко запитав Генрі. — Він від самого початку мені не сподобався, а у вас удома, Леонсіє, його завжди радо приймають.

— Прошу пробачення, сер, — вкражливо перервав їх капітан Трефезен, — і дозвольте ще раз вас запитати, сер: хто ці вершники, що так стрімко скачуть там уздовж берега? Хто вони такі, сер?

— Вони ледве не повісили мене вчора, — розреготався Френк. — А завтра збиралися повісити цього мого родича. Тільки ми їх обдурили. І, як бачите, ми ось тут. А тепер, містере шкіпер; прошу звернути увагу на те, що вітрила наші обвисли. Ми не рухаємося. Чи довго ви збираєтеся стояти тут?

— Містере Морган, сер, — була відповідь, — я з найглибшою пошаною служу вам, як клієнту, що найняв моє судно. Проте мушу довести до відома, що я британський підданий. Король Георг — мій король, сер, і

йому я, насамперед, зобов'язаний коритися, а також установленим ним законам про плавання в іноземних водах, сер. Мені зрозуміло, сер, що ви порушили закони цієї країни, до берегів якої я доставив вас, — інакше ті охоронці порядку не переслідували б вашу милість із такою наполегливістю. А крім того, мені зрозуміло, що ви хочете, аби я порушив закони мореплавання і допоміг вам утекти. Проте честь зобов'язує мене, сер, залишатися тут доти, доки це маленьке непорозуміння, що, цілком імовірно, сталося на березі, не буде улагоджено на задоволення всіх зацікавлених сторін, сер, а також на задоволення мого законного монарха.

— Піднімай вітрила і виходь у море, шкіпере! — гнівно перервав його Генрі.

— Сподіваюся, ви вибачите мені, сер, але, на жаль, я мушу вам сказати дві речі. По-перше, не ви зафрахтували моє судно; а по-друге, не ви король Георг, якому я присягав служити вірою і правдою.

— Але ж я зафрахтував твоє судно, шкіпере, — добродушно втрутився Френк, що навчився вже ладнати з метисом. — Так будь ласкавий узятися за штурвал і вивести нас із лагуни Чирикви, та, ради Бога, скоріше, а то вітер стихає.

— Але в контракті не зазначено, сер, що "Анжеліка" має порушувати закони Панами і короля Гсорга.

— Я добре заплачу тобі, — пообіцяв Френк, починаючи втрачати терпіння. — Берися за роботу.

— У такому разі, сер, ви згодні укласти зі мною новий контракт на суму утричі більшу?

Френк ствердію кивнув.

— Тоді хвилиночку, сер, я зараз. Я тільки збігаю в каюту візьму папір, аби ми змогли скласти документ.

— О Боже! — застогнав Френк. — Та рушай хоч з місця. Адже ми можемо скласти цей папір і на ходу, не обов'язково під час стоянки. Дивися! Вони стріляють!

Капітан-метис, почувши залп, оглянув розгорнуті вітрила і знайшов дірку від кулі в одному з них.

— Добре, сер, — погодився він. — Ви джентльмен і людина честі. Я вірю вам на слово і сподіваюся, що ви підпишете документ за першої ж нагоди... Гей ви, негри! До штурвала! Хутко! Хутчій, чорні дияволи, послабити грот! А ти, Персівалю, допоможи он там!

Команда миттю підкорилася. Персіваль, завжди усміхнений негр із Кінгстона, а також другий, котрого звали Хуагюм (світло-жовтий колір шкіри і ніжні й топкі, як у дівчини, пальці свідчили про те, що він метис — напівіспанець, папівндіанець), метнулися послабляти вітрила.

— Дай цьому чорнопикому в зуби, якщо він і далі сперечатиметься, — буркнув Генрі до Френка. — Або доручи це мені, я враз із ним порухуюся.

Але Френк похитав головою.

— Він гарний хлопець, тільки він з ямайських негрів, а ти знаєш, які вони. До того ж у ньому є й індіанська кров. Тож ліпше з ним ладити. Нічого поганого він на думці не має — просто хоче здерти з нас якомога більше: адже він ризикує своєю шхуною, її можуть конфіскувати. Окрім того, у нього манія *vo sabularitis* : він просто лусне, якщо йому не дати побазікати.

До них підійшов Енріко Солано: ніздрі його роздувалися, а пальці нетерпляче тарабанили по рушниці, тим часом як очі раз у раз зверталися до берега, звідки велася безладна стрілянина.

— Я винен перед вами, сеньйоре Морган, — сказав він. до Генрі. — Мене так вразила смерть улюбленого брата Альфаро, що, зізнаюся, від першої миті звинувачував вас у його вбивстві. — Очі старого Енріко спалахнули нищівним гнівом. — Це був справжній злочин, скоєний якимось боягузом, котрий ударив ножем у спину під покровом ночі. І як це я відразу не зміркував! Але я був невимовно пригнічений, а всі докази свідчили проти вас. Я навіть забув, що моя люба і єдина донька заручена з вами; не подумав, що людина таких моральних якостей — пряма, відважна, мужня — не здатна завдати удару в спину. Я шкодую про свою помилку. Прошу вибачити мені. І я радий знову прийняти вас у нашу родину як майбутнього чоловіка моєї Леонсії.

Доки Генрі Моргана так щиро приймали назад у лоно родини Солано, Леонсія з роздратуванням думала: навіщо їй батькові потрібно дотримуватися цього дурного латиноамериканського звичаю і говорити так пишномовно, коли досить було б однієї фрази, міцного рукостискання і відвертого погляду один одному в очі! Якби на місці її батька були Генрі чи Френк, вони, безсумнівно, так і зробили б. Ну чому, чому всі її іспанські родичі люблять висловлюватися так кучеряво й багатослівно, зовсім як цей ямайський негр!

Френк тим часом силкувався робити вигляд, що це нітрохи його не цікавить; проте він усе ж спостеріг, що матрос на ім'я Хуан шепочеться про щось з рештою команди, багатозначно знизує плечима і завзято жестикулює.

РОЗДІЛ VII

— А от тепер ми прогавили обох цих свиней-грінго! — болісно вигукнув Альварес Торес, побачивши, що "Анжеліка" під надутими свіжим

вітром вітрилами швидко віддалялася, і кулі з берега вже не могли її дістати.

— Я б, здається, пожертвував собору на три дзвони, — заявив Мар'яно Веркара-і-Іхос, — аби побачити їх за сто ярдів до моєї рушниці ближче. Коли б моя воля, я б так швидко відправив усіх грінго на той світ, що дияволу в пеклі довелося б вивчати англійську мову!

Альварес Торес з досади і невимовного гніву кілька разів ударив кулаком по луці сідла.

— Королева моїх мрій! — ледве не ридаючи, вигукнув він. — Вона поїхала, зникла разом з обома Морганамі. Я сам бачив, як вона сходила на шхуну. Що ж я тепер скажу Рігану в Нью-Йорку? Адже якщо шхуна вибереться з лагуни Чирикви, вона може прямим ходом піти в Нью-Йорк. І тоді виявиться, що ця свиня Френк не був відсутнім і місяця, і сеньйор Ріган не захоче нічого нам платити.

— Вони не вийдуть з лагуни Чирикви, — похмуро заявив начальник поліції. — Що я — тупа тварюка, чи що? Ні, я людина. І я знаю, що вони не вийдуть звідси. Хіба я не заприсягся мстити їм? Захід такий, що до ночі вітер, звичайно, вщухне. Погляньте на небо. Бачите ці перисті хмарини? Якщо вітер і зніметься, то невеликий, і напевно з північного сходу. Отже, він їх пожене прямо в Чорерську протоку. А вони ніколи не насміляться ввійти в неї. Цей чорнопикий капітан знає лагуну як свої п'ять пальців. Він спробує зробити гак і обійти Бокас-дель-Торо або проскочити через протоку Картахо. Але в цьому разі ми перехитруємо його. Я теж дещо метикую. Та ще й як метикую! Слухайте. Нам випадає довгий шлях верхи. Ми поїдемо берегом до Лас-Пальмаса. А там зараз капітан Росаро зі своєю "Долорес".

— Це такий паршивенький старий буксир, який повзе, що його й на весловім човні обженеш? — запитав Торес.

— Але ж уночі вітру не буде, та й райком теж. І ми на цьому буксирі захопимо "Анжеліку", — заспокоїв його начальник поліції. — Уперед, друзі! Помчали! Капітан Росаро — мій приятель. Він зробить нам будь-яку послугу.

На світанку змучені люди на загнаних конях минули занедбане сільце Лас-Пальмас і під'їхали до занехаяного причалу, біля якого стояв зовсім запущений на вигляд, облізлий буксир, котрий видався їм, проте, найкращим у світі. З труби валив дим — ознака того, що буксир під парами; побачивши це, начальник поліції, незважаючи на втому, вельми зрадів.

— Доброго ранку, сеньйоре капітан Росаро! Радий вас бачити! — привітав він іспанця-шкіпера, старого морського вовка, який, напівлежачи на прядив'яній бухті, сьорбав чорну каву з кухля, цокаючи по ньому зубами.

— Нічого сказати, добрий ранок, коли ця проклята лихоманка всю душу з мене витрясла, — пробурчав капітан Росаро; руки його і все тіло так тремтіли, що гаряча рідина вихлюпувалася з кухля на підборіддя й сивоволосі розхристані груди. — Та візьми ти це, чортова тварино! — крикнув він, жбурнувши кухля разом з його вмістом у хлопчика-метиса, очевидно, його слугу, який не міг стримати сміху.

— Сонце зійде, лихоманка вгамується і щезне, — поштиво сказав начальник поліції, роблячи вигляд, що не помічає поганого настрою капітана. — Ваші справи тут закінчені, ви прямуєте до Бокас-дель-Торо, і ми поїдемо з вами всією компанією, — нам випадає цікава пригода. Ми захопимо шхуну "Анжеліка", що через штиль не могла уночі вибратися з лагуни, я заарештую безліч людей, і вся Панама заговорить про вашу хоробрість і спритність, капітане, і ви думати забудете про те, що у вас колись була лихоманка.

— Скільки? — навпростець запитав капітан Росаро.

— Скільки? — здивовано повторив начальник поліції. — Це ж державна справа, друже! і ви все одно йдете до Бокас-дель-Торо. Вам це не коштуватиме зайвої лопати вугілля!

— Muchacho! Ще кави! — гаркнув шкіпер на хлопчика.

Під час паузи, що настала, Торес, начальник поліції і всі їхні натомлеї супутники з жадібністю дивилися на гарячий напій, принесений хлопчиком. Капітан Росаро клацав по кухлю зубами, паче кастаньєтами, але усе ж зумів ковтнути кави, не розхлюпавши її, хоча й обпікся при цьому.

Якийсь швед із відсутнім поглядом, у брудному комбінезоні і засмальцьованому кашкеті, на якому значилося "Механік", виліз із люка, запалив люльку і, присівши на борт, глибоко замислився.

— То скільки ж? — знову запитав капітан Росаро.

— Ліпше відчалюймо, дорогий друже, — сказав начальник поліції. — А потім, коли лихоманка вас облишить, ми обговоримо все: адже ми розумні істоти, а не якась худоба.

— Скільки? — повторив капітан Росаро. — Вибачите, я не худоба. Я завжди при здоровому глузді: і коли є сонце, і коли його немає, і навіть коли мене тіпає ця клята лихоманка. То скільки?

— Ну гаразд, відчалюймо. Скільки ж ви хочете? — здаючись, утомлено запитав начальник поліції.

— П'ятдесят доларів золотом, — почувлася відповідь.

— Але ж ви все одно йдете туди, чи не так, капітане? — м'яко запитав Торес.

— Я ж сказав: п'ятдесят доларів золотом.

Начальник поліції безнадійно розвів руками і крутнувся на каблуках, роблячи вигляд, що йде собі.

— Але ж ви заприсяглися помститися за шкоду, завдану вашій в'язниці, — нагадав йому Торес.

— Проте не тоді, коли мені доведеться платити за це п'ятдесят доларів, — огризнувся начальник поліції, краєчком ока спостерігаючи за тремтячим від лихоманки капітаном і перевіряючи, чи не збирається той здаватися.

— П'ятдесят доларів золотом, — сказав капітан, допивши каву, намагаючись тремтячими пальцями скрутити собі цигарку. Потім він кивнув убік шведа і додав: — І ще п'ятірку золотом моему механікові. Такий у нас звичай.

Торес підійшов ближче до начальника поліції і прошепотів:

— Я заплачу за буксир, а з грінго Рігана стягну зайву сотню, різницю ж ми з вами поділимо навпіл. Так що ми нічого не втратимо. Навпаки, ще матимемо бариші. Ріган казав, щоб я не скупився на витрати.

Коли сонце підбилося над обрієм, один із жандармів зі змученими кінями вирушив до Лас-Пальмаса, а інші зійшли на палубу буксира. Механік спустився в надра машинного відділення, і капітан Росаро, якого під лагідними променями сонця облишила лихоманка, наказав матросам знятися з якоря, а одному з них стати до штурвала.

Ранком "Анжеліка" все ще дрейфувала недалеко від берега; вітру не було всю ніч, і їй не вдалося вийти в море, хоча вона і просунулася на північ і перебувала на півдорозі між Сан-Антоніо та протоками Бокас-дель-Торо і Картахо. До цих проток, що ведуть у відкрите море, все ще

залишалося миль із двадцять п'ять. "Анжеліка" ніби спала на дзеркальній поверхні лагуни. Душна тропічна піч змусила усіх вибратися на палубу. На даху каюти капітана лежала Леонсія. У вузьких проходах обабіч каюти розташувалися її брати і батько. А на носі, між каютою капітана і рубкою стернового, лежали поруч обидва Моргани — рука Френка спочивала на плечі Генрі, немов оберігаючи його. Біля штурвалу, з одного його боку, обхопивши коліна руками і поклавши голову на руки, сидючи спав метис-капітан, а з другого — точно в такій самій позі, спав стерновий Персіваль, чорношкірий негр із Кінгстона. На шкафуті покотом лежали матроси, тоді як на носі, на малесенькому півбаку, уткнувшись лицем у згорнені на груди руки, спав вахтовий.

Першою прокинулася Леонсія. Звівшись на лікоть і підсунувши під нього край плаща, на якому вона спала, дівчина подивилася вниз на палубу і побачила Генрі і Френка, що мирно спали поруч. Її вабило до них обох — адже вони були такі схожі; вона кохала Генрі, згадувала, як він цілував її, і, згадуючи про це, уся тремтіла; вона кохала й Френка, згадала і його поцілунок — і від сорому почервоніла. Вона дивувалася тому, що кохає двох людей одразу. Вона вже цілком розібралася у своїх почуттях і знала, що готова піти за Генрі на край світу, а за Френком ще далі. І її гнітила власна аморальність.

Уникаючи таких думок, Леонсія простягнула руку і кінчиком шовкового шарфа почала лоскотати ніс Френка; молодик заворушився, змахнув рукою, ніби відганяючи москіта чи муху, і штовхнув Генрі у груди. Таким чином Генрі прокинувся першим. Різким рухом він підвівся і сів, розбудивши при цьому Френка.

— Доброго ранку, веселий родичу, — привітав його Френк. — Що це ти так пустуєш?

— Доброго ранку, друже, — пробурчав Генрі. — Тільки хто ж з нас пустує? Адже це ти штовхнув мене і розбудив. Мені навіть здалося, що це кат прийшов: адже сьогодні зранку мене збиралися повісити. — Він

позіхнув, потягнувся, подивився через поручні на сонне море і, штовхнувши Френка, вказав йому на сплячого капітана і стернового.

"Які красені ці Моргани", — подумала Леонсія і здивувалася, спіймавши себе на тім, що думкою вимовила цю фразу не по-іспанськи, а англійською. Невже тому, що вони підкорили її серце, вона й мислити стала їхньою мовою, а не своєю рідною?

Аби уникнути таких думок, вона знову взялася лоскотати кінчиком шарфа ніс Френка і була помічена; довелося їй зі сміхом зізнатися, що це вона була причиною їхнього несподіваного пробудження.

За три години, поснідавши фруктами і кавою, Леонсія стала біля стерна, і Френк заходився навчати її, як вести судно і визначати шлях за компасом. "Анжеліка", під свіжим вітром, що гнав її на північ, йшла зі швидкістю шести вузлів. Генрі, стоячи на навітряній стороні палуби, вивчав за допомогою бінокля обрій і намагався не звертати уваги на вчителя й ученицю, хоча потай докоряв собі, що не йому першому спало на думку навчити Леонсію користуватися компасом і стерном. Усе ж він опанував себе і не лише не дивився на них, а навіть і краєчком ока не кидав у їхній бік.

Зате капітан Трефезен, який відрізнявся цікавістю індіанця і безсоромністю негра — підданого короля Георга, був менш делікатний. Він відверто вступив очі в молодих людей, і від нього не сховався обопільний потяг американця, котрий зафрахтував його судно, і гарненької іспанки. Вони стояли зовсім поруч, і коли обоє схилилися до штурвала, заглядаючи в нактоуз, пасмо волосся Леонсії торкнулося щоки Френка, і обоє негайно відчули, як їх немов пронизало струмом. Метис-капітан теж помітив це. Але вони відчули ще й те, чого не міг помітити метис-капітан, — ніяковість. Вони здивовано глянули один на одного і винувато опустили очі. Френк надто швидко і досить голосно, так, що було чутно і в кінці палуби, почав пояснювати, як діє компас. Але капітан Трефезен тільки посміхався, слухаючи його.

Несподіваний порив вітру змусив Френка схопитися за штурвал. На ньому вже лежала рука Леонсії, і Френку нічого не залишалось, як покласти зверху свою руку. І знову обоє здригнулися, і знову капітан посміхнувся.

Леонсія звела очі на Френка і відразу ніяково опустила їх. Вона визволила руку і, даючи зрозуміти, що урок скінчено, повільно відійшла від штурвала, усім своїм виглядом показуючи, що стерно і компас перестали цікавити її. Френк залишився в сум'ятті: він розумів, що це безчесно, що це зрадництво, і, мимоволі глянувши на Генрі, що стояв до нього в профіль, подумки побажав, щоб той не помітив, що сталося. Леонсія тим часом неухважно дивилася на порослий густим лісом берег і задумливо крутила навколо пальця обручку Генрі.

Проте Генрі мимовільно бачив усе: він саме тієї миті повернувся до них повідомити, що на обрії з'явився якийсь димок. І метис-капітан помітив це. Він підійшов до Генрі і з жорстокістю індіанця і безсоромністю негра сказав напівголосно:

— Не впадайте у відчай, сер. У сеньйорити добре серце, у ньому знайдеться місце для вас обох: адже ви такі шляхетні джентльмени.

Тієї ж миті йому виклали одну із споконвічних істин: білі не люблять, коли втручаються в їхні справи; отямившись, капітан відчув, що лежить на спині, від удару об палубу в нього нила потилиця, а вилиця — від не менш сильного удару, завданого йому Генрі.

І тут у капітані заговорила індіанська кров: розлючений, він підхопився на ноги, у руці його блиснув ніж. Хуан, жовтолиций метис, миттю виявився поруч, у руці його теж був ніж. Підбігли ще кілька матросів. Утворивши півколо, вони почали наступати на Генрі; але той, із блискавичною швидкістю відскочив до борта, ударом руки знизу вибив із гнізда залізний поручень і приготувався до самооборони. Френк негайно

кинув штурвал і, вихопивши револьвер, прорвався до Генрі і став з ним поруч.

— Що він таке сказав? — запитав Френк свого родича.

— Я повторю, що я сказав, — загрозово вимовив капітан: зараз у ньому завирувала негритянська кров, і він уже шукав шлях до компромісу за допомогою шантажу. — Я сказав...

— Зупинися, капітане! — закричав Генрі. — Мені шкода, що я вдарив тебе. Прикуси язика. Забудь. Мені вельми шкода, що я тебе вдарив. Я... — Генрі мимоволі зупинився і гарячково хапнув повітря: він не міг говорити. І лише тому, що Леонсія стояла тут поруч, дивилася на нього і слухала, він сказав: — Я... я прошу вибачення, капітане.

— Ви образили мене, — обуреним тоном заявив капітан Трефезен. — Ви мене покалічили! Ніхто не має права бити підданого короля Георга — хай благословить його Бог! — без відшкодування грішми.

Почувши цю відверту вимогу шантажиста, Генрі ледве не кинувся на нього. Але Френк примирливо поклав руку йому на плече і стримав його. Упоравшись із собою, Генрі вдав добродушний сміх, дістав з кишені два золотих по десять доларів і, немов ці гроші палили його, ткнув їх у руку капітану Трефезену.

— Дешево відбувся, — не стримавшись, пробурмотів він.

— Нічого, ціна цілком пристойна, — запевнив його капітан. — Двадцять доларів за розбиту голову цілком пристойна ціпа. Тепер, сер, я до ваших послуг. Ви, безумовно, джентльмен. За таку суму можете будь-коли дати мені у вухо.

— І мені, сер, мені теж! — підлесливо підхихикуючи, додав Персіваль, негр із Кінгстона. — За такі гроші, сер, можете відлупцювати мене в

будь-який час. І взагалі можете лупити щоразу, коли матимете зайві гроші...

На цьому все урвалося, бо упередзорець на щоглі закричав:

— Дим! У нас за кормою пароплав!

За годину всі вже знали, що це за дим і що він означає, тому що буксир "Долорес" помітно наганяв "Анжеліку", яка знову потрапила в смугу штилю. Тепер зі шхуни, відокремлюваної від буксира півмильною відстанню, уже можна було розгледіти в бінокль його маленьку передню палубу, переповнену озброєними людьми. І Генрі, і Френк відразу впізнали серед них начальника поліції та кількох жандармів.

Ніздрі старого Енріко Солано тремтіли — він зі своїми чотирма сипами, які відправилися з ним у цю експедицію, на кормі готувався до бою. Леонсія, що краялася коханням до Генрі і до Френка, була поглинена власними переживаннями, хоч і не давала ознаки: вона сміялася разом з усіма над жалюгідним суденцем і разом з усіма раділа пориву вітру, що нахилив "Анжеліку" на лівий борт так, що поручні ледве не торкнулися води, і погнав її зі швидкістю дев'ять вузлів.

Проте погода і вітер були цього ранку мінливі. Лагуна то брижила хвилями, то знову ставала гладенькою, як скло.

— На жаль, мушу повідомити вам, сер, що нам не втекти від них, — заявив капітан Трефезен Френку. — Коли б вітер не вщухав, сер, ми б утекли. Але він увесь час змінюється і щоразу меншає. Нас несе прямо на берег. Ми загнані в глухий кут, сер, тепер нам не втекти.

Генрі опустил бінокль, крізь який він вивчав берег, і подивився на Френка.

— Нумо кажи! — вигукнув Френк. — Відразу видно: ти щось придумав. Маєш якийсь план? Говори!

— Ген отам два острівці, названі Тигровими, — взявся викладати свій план Генрі. — Вони охороняють вузький вхід Ель Тигру до бухти Юкатан. І повірте, зуби в цього тигра не гірші, ніж у справжнього. Проходи поміж острівцями і берегом настільки мілкі, що пройти може лише той, хто знає усі вигини фарватеру, а я їх знаю. Правда, протока Ель Тигру досить глибока, але така вузька, що в ній не повернути судно. Шхуна може ввійти в неї лише тоді, коли вітер буде з корми або з траверзу. Зараз вітер сприяє нам, і ми проскочимо. Але це тільки половина мого плану...

— А якщо вітер зміниться або ущухне, сер: адже приплив і відлив у бухті буває такий, що хвилі горами ходять, це мені вже добре відомо, — моя красуня шхуна розіб'ється об скелі! — запротестував капітан Трефезен.

— Якщо це трапиться, я сплачу тобі повну її вартість, — коротко запевнив його Френк і, не звертаючи більше на нього уваги, повернувся до Генрі: — Але в чому полягає друга половина твого плану?

— Навіть соромно сказати тобі, — розсміявся Генрі. — Але це викличе стільки прокльонів іспанською мовою, скільки не чула лагуна Чирикви відтоді, як старий сер Генрі пограбував Сан-Антоніо і Бокас-дель-Торо. Зараз побачиш.

Леонсія, блиснувши очима, заплескала в долоні і вигукнула:

— Це має бути щось незвичайне, Генрі! Я бачу. Ну, скажіть же хоча б мені!

Відвівши Леонсію убік і підтримуючи її за талію, тому що палуба вельми хиталася, Генрі зашепотів їй щось на вухо. Френк, аби приховати

неспокій, навів бінокль на своїх переслідувачів. Капітан Трефезен лукаво посміхнувся й багатозначно презирнувся із жовтолицим матросом.

— Ось що, шкіпере, — сказав Генрі, підходячи до нього. — Ми зараз саме біля входу до Ель Тигру. Берися за штурвал і спрямуй наше судію в протоку. Крім того — і pronto! — щоб мені принесли сюди бухту півдьюмового старого м'якого троса, побільше мотузків і вітрильних ниток, ящик із пивом з комори, кавник і п'ятигалонний бідон, з якого ми учора ввечері вилили рештки гасу.

— Але я мушу звернути вашу увагу, сер, на те, що цей канат коштує чималих грошей, — зауважив капітан Трефезен, коли Генрі взявся щось майструвати з принесених йому речей.

— Тобі за це заплатять, — заспокоїв його Френк.

— І кавник теж майже новий.

— І за нього тобі заплатять.

Капітан зітхнув і скорився, але, побачивши як Генрі, що відкорковує пляшки й виливає їх вміст у шпігати, знову глибоко зітхнув.

— Будь ласка, сер, — заблагав Персіваль, — якщо вже вам так треба вилити це пиво, то лийте його ліпше мені в глотку.

Матроси миттю накинулися на смачний напій і незабаром склали до ніг Генрі порожні пляшки. Він знову заткнув їх пробками і почав прив'язувати до каната на відстані шести футів одну від одної. Потім відрізав від каната кілька шматків — сажнів зо два завдовжки — і прив'язав їх між пляшками, щоб вони служили своєрідними буйками. Сюди ж він прикріпив кавник і дві бляшанки з-під кави. До одного кінця каната Генрі прикріпив бідон з-під гасу, а до другого — ящик з-під пива і поглянув на Френка.

— О, я вгадав, що ти затіяв, ще п'ять хвилин тому, — розсміявся Френк. — Ель Тигру, очевидно, і справді надто вузька: інакше буксир міг би обійти твою пастку.

— Ель Тигру саме такої ширини, — була відповідь. — Є місце, де прохід між мілинами не досягає і сорока футів. Якщо капітан спрямує свій буксир повз наш капкан, він наткнеться на мілину. Але його люди в такому разі убрід доберуться до берега. А тепер треба віднести це спорядження на корму і приготуватися до спуску у воду. Ти стань на правому борті, а я на лівому, і коли я крикну — кидай ящик за борт якнайдалі.

Хоча вітер трохи вщух, "Анжеліка" все ж робила п'ять вузлів, але "Долорес", що робила шість вузлів, почала наздоганяти її. Коли з "Долорес" заговорили рушниці, капітан під керівництвом Генрі і Френка спорудив на кормі невисоку барикаду з мішків із картоплею і цибулею, старих вітрил та прядив'яних бухт. Низько схилившись за цим прикриттям, стерновий продовжував вести шхуну. Леонсія відмовилася спуститися вниз, але коли стрілянина посилилася, вона, поступаючись наполяганням рідних, заховалася за каютою. Матроси теж поховалися, а старий Солано та його сини з корми обстрілювали буксир.

Генрі і Френк зайняли намічені позиції й, чекаючи, поки "Анжеліка" наблизиться до найвужчого місця Ель Тигру, теж стріляли.

— Вітаю вас, сер, — сказав капітан Трефезен Френку. (Індіанська кров спонукала його час від часу підводити голову і визирати через поручні, тоді як негритянська примушувала лежати ниць, прилипнувши до палуби.) — Адже це сам капітан Росаро веде судно. А зараз він так підстрибнув і схопився за руку, що можна не сумніватися: ви акуратно прошили її кулею. Цей капітан Росаро надзвичайно запальний *hombre*, сер. Мені здається, я звідси чую його лайку.

— Приготуйся, Френку, зараз подам сигнал, — сказав Генрі, кладучи рушницю і пильно вдивляючись у низькі береги. — Ми майже на місці. Не квапся, чекай сигналу і, коли я скажу "три", — кидай.

Буксир був усього ярдів за двісті від них, коли Генрі подав сигнал. Він і Френк випросталися і за командою "три!" кинули свої кіпці. Ящик з-під пива і бідон з-під гасу упали в море, потягнувши за собою канат із прив'язаними до нього банками, бляшанками і пляшками.

Генрі й Френк настільки захопилися своєю витівкою, що продовжували стояти, спостерігаючи, як розтягується на спіненій воді їхня пастка. Залп із буксира "Долорес" змусив їх впасти на палубу, а коли вони визирнули через поручні, ніс буксира вже піді м'яв під себе канат із буйками. За хвилину вони побачили, як судно сповільнило хід і зупинилося.

— Добряче ми обплутали його гвинт! — звеселився Френк. — Чудово, Генрі!

— Тепер тільки б вітер протримався... — скромно зауважив Генрі.

"Анжеліка" посунула далі, залишивши застиглий на місці буксир; він ставав дедалі меншим і меншим, і все ж зі шхуни побачили, що буксир сів на мілину, а люди вистрибнули за борт і рушили убрід до берега.

— Нумо, заспіваймо нашої! — весело вигукнув Генрі і завів:

Станем спинами до щогли....

— Усе це добре, сер, — перебив їх капітан Трефезен, коли Моргани закінчили перший куплет; він поводив плечима в такт співу, очі його блищали. — Але вітер ущух, сер. Знову штиль. Як же ми тепер виберемося з бухти Юкатан? "Долорес" не пошкоджена. Ми тільки

затримали її, і все. Якийсь негр пірне під судно, звільнить гвинт, і тоді вони миттю здоженуть нас.

— Але тут недалеко до берега, — зауважив Генрі, змірявши поглядом відстань, і, обернувшись до Енріко, запитав: — Що тут на цьому березі, сеньйоре Солано? Хто тут живе: індіанці племені майя чи плантатори?

— Є і плантатори, є й індіанці, — відповів Енріко. — Але я добре знаю ці місця. Якщо на шхуні залишатися небезпечно, то на березі, мені здається, ми будемо в безпеці. Там ми дістанемо і коней, і сідла, і м'ясо, і хліб. Кордильєри недалеко. Чого ж нам ще треба?

— А як же Леонсія? — дбайливо поцікавився Френк.

— Вона вроджена амазонка, і мало знайдеться американців, котрих вона не перевершила б у верховій їзді, — відповідав Енріко. — Тому я порадив би вам — якщо ви, звичайно, згодні — спустити на воду велику шлюпку, якщо "Долорес" нас наганятиме.

РОЗДІЛ VIII

— Усе гаразд, шкіпере, все гаразд, — запевнив Генрі капітана-метиса, який стояв поруч з ними на березі і, здавалося, не насмілювався попрощатися та повернутися на "Анжеліку", що дрейфувала неподалік на застиглій поверхні бухти Юкатан.

— Це, так би мовити, відхилення від курсу, — пояснив Френк. — Приємне слівце — "відхилення". А ще приємніше, коли поталанить відхилитися за задуманим планом.

— А якщо не вдається, — заперечив капітан Трефезен, — тоді це називається зовсім іншим словом, і досить неприємним: "катастрофа".

— Це й сталося з "Долорес", коли ми обплутали її гвинт, — розсміявся Генрі. — Але ми не знаємо, що таке катастрофа. Ми називаємо це інакше: відхилення від курсу. І на доказ нашої віри в успіх залишаємо з вами двох синів сеньйора Солано. Альварадо і Мартінес знають фарватер як свої п'ять пальців. Вони виведуть вас звідси, коли повіє сприятливий вітер. Начальник поліції женеться не за вами. Він нас переслідує. І як тільки ми вирушимо в гори, він кинеться навздогін з усім своїм загоном.

— Хіба ти не розумієш? — утрутився Френк. — "Анжеліка" у пастці. Якщо ми залишимося на борту, шеф захопить і нас, і "Анжеліку". От ми і вирішили відхилитися від курсу і піти в гори. Він гайне за нами. І це дасть "Анжеліці" змогу щезнути. Ну а нас йому не впіймати.

— А раптом я втрачу свою шхуну? — не відставав темношкірий шкіпер. — Якщо вона наскочить на скелі, я напевно втрачу її, адже проходи тут такі небезпечні!

— Тоді тобі заплатять за неї, я тобі вже про це казав! — промовив Френк зі зростаючим роздратуванням.

— А скільки ще в мене було усяких витрат...

Френк витяг блокнота й олівця, нашвидку написав кілька слів і передав записку капітану.

— Вручиш це сеньйору Мельхіору Гонсалесу в Бокас-дель-Торо, — сказав він. — І одержиш у нього тисячу золотих. Це банкір, мій агент. Він і розплатиться з тобою.

Капітан Трефезен недовіжливо подивився на записку.

— Не бійся, він цілком платоспроможний, — запевнив його Генрі.

— Так, сер, я знаю, сер, що містер Френк Морган відомий і багатий джентльмен. Але наскільки він багатий? Можливо, усе його багатство менше мого скромного надбання? У мене от є "Анжеліка", я за неї нікому жодного песо не винен. Я маю дві незабудовані міські ділянки в Колоні і ще чотири в порту Блекоті, — я можу на них добряче розбагатіти, коли "Юнайтед фрут компанії" почне будувати там свої склади...

— А ну-бо, Френку, скільки батько тобі залишив? — запитав Генрі, аби піддражнити метиса. — Рахуючи в кругленьких?

Френк знизав плечима і невиразно відповів:

— Більше, ніж у мене пальців на руках і на йогах.

— Це доларів, сер? — запитав капітан.

Генрі похитав головою.

— Тисяч, сер?

Генрі знову похитав головою.

— Мільйонів, сер?

— Ось тепер ти поціли в яблучко, — відповів Генрі. — Містер Френк Морган досить багатий, аби купити майже всю республіку Панаму, не рахуючи каналу.

Метис-капітан недовіркою подивився на Енріко Солано.

— Містер Морган цілком порядний джентльмен, — підтвердив той. — Мені це добре відомо. Я одержував гроші — тисячу песо — за його

запискою, адресованою сеньйорові Мельхіору Гонсалесу в Бокас-дель-Торо. Ці гроші он там, у торбі.

І він кивком вказав у той бік, де Леонсія, сидячи на тюках, заради розваги заряджала вінчестер. Мішок, уже давно запримичений капітаном, лежав біля її ніг.

— Не можу подорожувати без грошей, — зніяковіло пояснив Френк своїм супутникам. — Адже не знаєш, коли тобі може знадобитися долар. Якось увечері в мене зламалася машина в Сміт-Рівер-Корнерс, неподалік від Нью-Йорка; при мені була тільки чекова книжка, і уявляєте — я залишився в цьому містечку без цигарок.

— А я одного разу на Барбадосі повірив було білому джентльмену, що зафрахтував моє судно, аби ловити літаючих риб... — почав капітан.

— Ну гаразд, капітане, до побачення, — обірвав його Генрі. — Повертайся ліпше до себе на борт, бо ми вже рушаємо.

І невеликий загін на чолі з Енріко подався в гори, так що капітану Трефезену не залишалось нічого іншого, як скоритися. Він допоміг матросам зіпхнути шлюпку у воду, вліз у неї, сів за стерно і наказав гребти до "Анжеліки". Озираючись час від часу, він бачив, як його пасажири звалили на себе поклажу і незабаром зникли в прибережних заростях.

Незабаром подорожани вийшли на просіку, де кілька груп пеонів вирубували незайманий тропічний ліс і викорчувували пні, аби насадити там каучукові дерева для фабрики автомобільних шин. Леонсія йшла поруч із батьком на чолі загону. Її брати, Рікардо й Александро, з поклажею простували слідом, а Френк і Генрі, теж із ношею, замикали хід.

Високий сухорлявий старий, схожий на ідальго, котрий бадьоро тримався в сідлі, побачивши цю дивну процесію, пустив свого коня прямо через повалені дерева і ями назустріч подорожанам.

Упізнавши Енріко, він скочив з коня, зняв перед Леонсією сомбреро, а з Енріко обмінявся міцним рукостисканням, як давній, щирий друг. У його вітаннях і поглядах світилося захоплення Леонсією.

Розмова велася іспанською зі швидкістю кулемета: зараз же було викладено прохання допомогти кіньми й отримано люб'язну згоду; потім відбулося знайомство з Морганамі. За латиноамериканським звичаєм, плантатор запропонував свого коня Леонсії; сам підтягнув стремена і допоміг дівчині сісти в сідло. Від сапу, пояснив вій, на його плантації загинули майже всі верхові коні, але в його головного доглядача ще залишився цілком пристойний кінь, якого віддадуть Енріко.

Він щиро й у той же час з гідністю потис руку Генрі і Френку, а потім зо дві хвилини кучеряво запевняв їх у тім, що кожен друг його дорогого друга Енріко — друг і йому. Енріко почав розпитувати плантатора про дорогу в Кордильєри і згадав про нафту. Френк відразу нашорошив вуха.

— Ви хочете сказати, сеньйоре, — втрутився він у розмову, — що в Панамі знайшли нафту?

— Звичайно, — поважно кивнув головою плантатор. — Ще наші предки знали, що в нас є нафтові фонтани. Але по-справжньому взялася за діло тільки компанія "Ермосільйо", котра нишком надіслала сюди своїх інженерів-грінго і, зробивши розвідку, почала скуповувати землі. Кажуть, тут ціле нафтове море. Я особисто нічого в нафті не розумію. Знаю тільки, що вже зроблено чимало свердловин і роблять їх далі, а нафти так багато, що вона заливає все навколо. Кажуть, що її не можуть утримати під землею: такий її тиск. Їм зараз потрібний нафтопровід, аби подавати нафту до океану, і вони почали його будувати. А поки нафта тече прямо по каньйонах, і збитки через це неймовірні.

— А нафтосховища в них уже є? — запитав Френк, із хвилюванням згадавши про "Темпіко петролеум" — підприємство, куди було вкладено більшу частину його грошей і про яке з часу свого від'їзду з Нью-Йорка, коли акції "Темпіко" на біржі різко підскочили, він нічого не чув.

Плантатор похитав головою.

— Уся справа в транспорті, — пояснив він. — Перевозити матеріали на мулах з морського узбережжя до родовища просто неможливо. Але багато що в цьому плані в них уже зроблено. Вони влаштували в гірських низинах своєрідні нафтові резервуари — великі нафтові озера, оточивши їх земляними дамбами; і все ж їм не вдається зупинити потік, і дорогоцінна рідина стікає вниз по каньйонах.

— А ці резервуари вкриті? — поцікавився Френк, згадавши, яке нещастя заподіяла пожежа в перші дні існування "Темпіко петролеум".

— Ні, сеньйоре.

Френк осудливо похитав головою.

— Їх необхідно вкрити. Досить якомусь п'яному або мстивому пеону кинути сірника — і все може згоріти. Погано робиться, зовсім погано!

— Але я ж не власник "Ермосільйо"! — заперечив плантатор.

— Я, звичайно, мав на увазі не вас, а компанію "Ермосільйо", — пояснив Френк. — У мене самого вкладений капітал у нафту. І я вже втратив сотні тисяч за подібні випадки чи злочини. Адже ніколи гаразд не знаєш, як це трапляється. Але те, що це трапляється, — факт.

Що ще збирався сказати Френк про доцільність захисту нафтосховищ від дурних і зловмисних пеонів, так і залишилося невідомим, бо до них саме під'їхав головний доглядач плантації з нагаєм

у руці. Він з інтересом розглядав прибулих і пильно спостерігав за пеонами, що працювали поблизу.

— Сеньйоре Рамірес, зробіть ласку, зійдіть з коня, — чемно звернувся до нього його хазяїн-плантатор і, як тільки той спішився, познайомив його з гістьми.

— Ось вам кінь, друже Енріко, — сказав плантатор. — Якщо він здохне, надішліть мені, будь ласка, при нагоді сідло і вуздечку. А якщо вам це буде складно, то, будь ласка, забудьте про те, що ви мені щось маєте передавати, крім, звичайно, привіту. Мені шкода, що ви і ваші супутники не можете відвідати мій дім. Але шеф поліції — кровожерливий звір, я це знаю. І ми вже постараємося спрямувати його на хибний слід.

Коли Леонсія й Енріко сіли на коней і вантаж був прив'язаний до сидел шкіряними ременями, кавалькада рушила; Александро і Рікардо побігли поруч, тримаючись за стремена батькового сідла. Так було легше бігти. Френк і Генрі також бігли, ухопившись за стремена сідла Леонсії, до луки якого прив'язали торбу із золотом.

— Тут якась помилка, — сказав плантатор своєму доглядачеві. — Енріко Солано — порядна людина. Усе, що він робить, гідне сеньйора. І якщо він за когось ручається, виходить, ці люди порядні.

Проте Мар'яно Верхара-і-Іхос переслідує їх. Якщо він з'явиться сюди, ми спрямуємо його на хибний шлях.

— Та ось і він! — вигукнув доглядач. — Тільки поки що йому, вочевидь, не вдалося дістати коней.

І ввій, ніби нічого не сталося, почав ляяти пеонів: ну хоч би вони за день зробили половину того, що належить.

Плантатор краєчком ока стежив за групою Альвареса Тореса, вдаючи, начебто зовсім не помічає їх, і продовжував обговорювати з доглядачем, як краще викорчувати пеньок, біля якого вовтузилися пеони.

Почувши привітання Тореса, плантатор люб'язно відповів на нього і чемно, але не без іронії запитав, куди це він веде свій загін — чи не на пошуки нафти?

— Ні, сеньйоре, — відповів Торес. — Ми шукаємо сеньйора Енріко Солано, його доньку, сипів і двох високих грінго, що подорожують разом з ними. Нам потрібні, власне кажучи, ці грінго. Вони проходили тут, сеньйоре?

— Так, проходили. Я подумав, що їх теж охопила нафтова лихоманка: вони так поспішали, що навіть із увічливості не затрималися в нас і не сказали, куди простують. Невже вони провинилися в чомусь? Та що я запитую! Сеньйор Енріко Солано занадто порядна людина...

— Куди вони пішли? — запитав захеканий начальник поліції, протискуючись крізь групу жандармів, яких він щойно наздогнав.

Плантатор і його доглядач, намагаючись виграти час, відповідали невиразно, а потім указали прямо протилежний напрямок. Проте Торес помітив, що якийсь пеон, обіпершись на лопату, уважно прислухається до розмови. І поки обдурений начальник поліції віддавав наказ рушити хибним слідом, Торес нишком показав пеону срібний долар. Той кивком дав зрозуміти, у якому напрямку насправді виїхали вершники, непомітно піймав монету і знову заходився підкопувати величезний корч.

Торес негайно скасував наказ шефа.

— Ми підемо не туди, — сказав він, підморгуючи начальнику поліції. — Одна маленька пташка повідомила мені, що наш шановний друг помиляється: вони пішли зовсім в іншому напрямку.

І загін жандармів кинувся по гарячому сліду, а плантатор і його доглядач, приголомшені й здивовані втупилися один в одного. Доглядач рухом губ показав своєму хазяїну, щоб той мовчав, і швидко оглянув лісорубів. Зрадник-пеон працював завзято, не розгинаючись, але сусід його ледь помітним кивком вказав на нього доглядачеві.

— Ось вона, ця маленька пташка! — вигукнув доглядач і, підскочивши до зрадника, заходився трясти його за плечі.

З лахміття пеона викотився срібний долар.

— Ага, — вимовив плантатор, зрозумівши все. — Він, виявляється, розбагатів. Який жах: мій пеон став багатієм! Виходить, він когось убив і пограбував. Бийте його, доки не зізнається.

Бідолашний пеон, стоячи на колінах, під ударами, якими пригощав його доглядач, зізнався нарешті, яким чином він заробив цей долар.

— Бийте його, бийте нещадно! Хоч до смерті забийте цього мерзотника, що зрадив моїх кращих друзів, — байдуже промовляв плантатор. — Утім, ні, зачекайте! Бийте, але не до смерті! У нас зараз мало робочих рук, і ми не можемо дати волю нашому справедливому гніву. Бийте його так, аби він на все життя запам'ятав, але через два дні вже міг знову стати до роботи.

Про те, яких мук і пригод довелося зазнати цьому пеону, можна було б написати цілий том. Але не так уже приємно дивитися, як б'ють людину мало не до смерті, і описувати це. Скажемо лише, що пеон, отримавши незначну кількість ударів, раптом вирвався, залишивши в руках доглядача добру половину свого лахміття, і, як божевільний, кинувся в

джунглі, — де вже було наздогнати його доглядачеві, що звук пересуватися швидко тільки верхи!

І так стрімко мчався цей нещасний, утікаючи від побоїв і люті доглядача, що миттю проскочив зарості й наздогнав Солано та його супутників саме тоді, коли вони переходили убрид невеликий струмочок. Побачивши їх, пеон упав на коліна, просячи помилування за те, що зрадив їх. Але вони цього не знали. Френк, помітивши жалюгідний стан пеона, зупинився, відкрутив металевий ковпачок з кишенькової фляжки і, щоб підкріпити бідолаху, улив йому в горло половину її вмісту; потім поспішив за своїми супутниками. А нещасний пеон, щось вдячно бурмочучи, пірнув у рятівні джунглі, але в інший бік. Проте він так ослаб через недоїдання і непомірну працю, що ноги в нього підкосилися і вий, зомлівши, впав під зеленим листяним наметом.

Незабаром біля струмка з'явилася і погоня: попереду, ніби шукач, ішов Альварес Торес, за ним жандарми, а закінчував похід, задихаючись і шкутильгаючи, начальник поліції. Вологі сліди босих ніг пеона на сухих каменях біля струмка привернули увагу Тореса. Не минуло й миті, як пеона знайшли, і за рештки лахміття, що залишилися на ньому, виволокли з укриття. Упавши на коліна, вкотре за цей день, він почав благати пощади і був підданий суворому допиту. Він сказав, що і знати не знає про загін Солано. Пеон зрадив цих людей і за це одержав побої; ті ж, кого він зрадив, надали йому допомогу, — і тепер у ньому зародилося щось схоже на подяку і бажання зробити добро: він сказав, що не бачив Солано з тих пір, як вони пішли з тієї просіки, де він продав їх за срібний долар. Ціпок Тореса впав на голову пеона — п'ять ударів, десять. Здавалося, їм не буде кінця, якщо він не скаже правду. Але ж пеон був усього-на-всього нещасною, жалюгідною істотою, воля його була зломлена побоями, одержуваними ледве, не з колиски, і така виявилася сила ударів Тореса, котрий погрожував забити його до смерті (чого не міг дозволити собі його хазяїн-плантатор), що пеон не витримав і показав переслідувачам, куди йти.

Але це було тільки початком того дня його безталання. Не встиг він, усе ще стоячи на колінах, удруге зрадити Солано, як на змилених конях примчали його хазяїн і з ним кілька сусідів і доглядачів.

— Це мій пеон, сеньйори, — заявив плантатор, якому хотілося швидше спіймати втікача, — а ви катуєте його.

— А чому б і ні? — запитав начальник поліції.

— Тому що він мій, і я один маю право його бити.

Пеон підповз, звиваючись, до ніг начальника поліції, благаючи, щоб той не виказував його.

Але він просив жалості в того, кому невідоме було це почуття.

— Звичайно, сеньйоре, — сказав плантатору начальник поліції. — Беріть його, будь ласка. Ми мусимо дотримуватися закону, а ця людина — ваша власність. До того ж він більше нам не потрібний. Але він чудовий пеон, сеньйоре. Він зробив те, чого не зробив жоден пеон за увесь час існування Панами: він двічі протягом одного дня сказав правду.

Пеону зв'язали руки спереду і, прикрутивши їх мотузкою до сідла доглядача, поволокли назад; тепер він був уже зовсім упевнений, що найжорстокіші побої, намічені йому долею на цей день, ще чекають його. І не помилявся. Коли повернулися на плантацію, його, як худобу, прив'язали до стовпа за огорожею з колючого дроту, а хазяїн зі своїми друзями, котрі допомагали йому спіймати втікача, пішов у в гасієнду снідати. Пеон добре знав, що його чекає. Але побачивши колючий дріт, що огороджував вигін, і кульгаву кобилу, яка бродила поблизу, шалена думка заповонила його мозок. Не звертаючи уваги на гострий біль у руках, він швидко перетер свої пута об колючий дріт, проліз під огорожею, вивів кульгаву кобилу з воріт, видерся на неї і, б'ючи її голими п'ятами, помчав до рятівних Кордильєр.

РОЗДІЛ ІХ

Тим часом переслідувачі наздоганяли Солано, і Генрі почав піддражнювати Френка:

— От уже де долари нічого не варті, так це тут, у джунглях. Коней на них не купиш, навіть цих не можна підлікувати, а вони, напевно, теж хворі на сап — адже всі інші коні в плантатора здохли.

— Мені ще жодного разу не доводилося бувати в такому місці, де гроші не мали б сили, — заперечив Френк.

— По-твоєму, за гроші й у пеклі можна напитися, — зауважив Генрі.

Леонсія заплескала в долоні.

— Не знаю, — відповів Френк. — Я там не бував. Леонсія знову заплескала в долоні.

— І все ж я гадаю, що долари послужать мені службу і тут, у джунглях. Я навіть маю намір зараз же спробувати щастя, — продовжував Френк, відв'язуючи торбу із грішми від сідла Леонсії. — А ви їдьте далі.

— Але мені ви маєте сказати, що ви затіяли! — зажадала Леонсія.

Вона перегнулася до Френка із сідла, і він став шепотіти їй щось на вухо; дівчина засміялася, а Генрі, що розмовляв з Енріко і його синами, почувши її сміх, потай обізвав себе ревним дурнем.

Перш ніж дерева сховали від них Френка, вони побачили, що він дістав блокнота й олівця і почав щось писати. Те, що він написав, було стисле, але виразне — просто цифра "50". Вирвавши аркуша, Френк

поклав його посеред стежини і притис срібним доларом. Відрахувавши ще сорок дев'ять доларів з торби, він розкидав їх неподалік від записки і бігцем кинувся наздоганяти своїх супутників.

Августіно, жандарм, що більше помовчував, коли був тверезий, а випивши, починав багатослівно доводити, що мовчання — золото, йшов попереду, нахиливши голову, немов винюхував сліди звіра і зірко роззирався на всі боки. Раптом він помітив аркуш паперу і на ньому — срібний долар. Долар він узяв собі, а записку вручив начальникові поліції. Торес зиркнув через плече шефа, і вони обоє побачили таємничу цифру "50". Начальник поліції кинув папірець на землю, не знайшовши в ньому нічого цікавого, і хотів продовжувати погоню, але Августіно підняв аркуш і почав розмірковувати, що б могла означати цифра "50". Він усе ще перебував у роздумі, коли почув голосний вигук Рафаеля. Тут вже Августіно збагнув, у чому річ: виходить, Рафаель знайшов ще долара, і якщо шукати як слід, то десь тут можна знайти п'ятдесят таких монет. І, жбурнувши папірця, він почав рачки шукати гроші. Інші жандарми теж прилучилися до нього, не звертаючи уваги на Тореса і начальника поліції, які марно лаяли їх, вимагаючи, аби загін ішов далі.

Коли з'ясувалося, що вже ніхто нічого більше не знаходить, жандарми вирішили підрахувати, скільки вони підібрали монет. Виявилось сорок сім.

— Тут десь має бути ще три долари! — вигукнув Рафаель, і всі жандарми знову розпласталися на землі і взялися за пошуки.

Минуло ще п'ять хвилин, поки були знайдені відсутні три монети. Кожен заховав до кишені те, що йому вдалося підібрати, і всі слухняно рушили слідом за Торесом і начальником поліції.

Вони пройшли приблизно з милю, коли Торес побачив на землі блискучий долар і спробував затоптати його в болото, але гострі очі Августіно встигли помітити це, і його моторні пальці швидко витягли

монету з багна. Тепер його товариші вже знали, що де один долар, там є і більше. Загін зупинився, і хоч як лаялися і не просили начальники, жандарми заходилися нишпорити в кущах біля стежини.

Вісенте, кругловидий, схожий більше на мексиканського індіанця, аніж на майя чи панамського метиса, перший напав на слід. Усі жандарми миттю оточили його, ніби зграя собак дерево, на яке вони загнали опосума. Подібність підсилювалася тим, що й Вісенте стояв біля дерева. Воно було без верхівки, гниле й дуплисте, футів дванадцять заввишки і приблизно чотири в обхваті. Посередині його темніло дупло. Над ним висів приколений колючкою такий самий аркуш паперу, як і той, що вони знайшли раніше. На аркуші стояла цифра "100".

Розпочалася бійка, яка тривала кілька хвилин, — з півдюжини рук змагалися, щоб першій залізти в дупло і дістатися до скарбу. Але дупло було глибоке, і руки не діставали до його дна.

— Треба зрубати дерево! — закричав Рафаель, постукуючи мачете по корі, щоби визначити, де кінчається дупло. — Звалимо його всі разом, потім порахуємо гроші, що там знайдемо, і поділимо порівну.

Почувши це, начальник поліції пригрозив, що, як тільки вони повернуться до Сан-Антоніо, він зашле їх усіх у Сан-Хуан на поталу мишоїдам.

— Але ми, хвалити Бога, ще не повернулися до Сан-Антоніо, — порушив мовчання Августіно, аби висловити якусь мудру думку.

— Ми люди бідні і поділимося по-чесному, — заявив Рафаель. — Августіно має рацію: дякуючи Богові, ми ще не в Сан-Антоніо. Цей багатій грінго за один день розкидав на своєму шляху куди більше монет, аніж ми заробили б на службі за цілий рік. Я, наприклад, за революцію, щоб в усіх було багато грошей.

— І щоб ватажком був багатий грінго, — додав Августіно. — Якщо він і далі буде вести нас дорогою, всипаною сріблом, я готовий іти за ним хоч усе життя.

— І я теж, — підтвердив Рафаель. — А якщо ці, — і він кивнув головою убік Тореса і начальника поліції, — не дадуть нам зібрати те, що нам послали боги, то нехай ідуть до дідька. Ми люди, а не раби. Світ великий. Кордильєри перед нами. Ми поселимося в Кордильєрах, і всі будемо багаті і вільні. А які там вродливі й гарні індіанки!..

— І, до речі, позбудемося своїх дружин, нехай залишаються в Сан-Антоніо! — сказав Вісенте. — Давайте рубати дорогоцінне дерево.

Під важкими ударами мачете дерево, гниле і пористе, так і кришилося. Коли воно впало, жандарми нарахували і розділили порівну не сто, а сто сорок сім срібних доларів.

— Щедрий хлопець цей грінго, — мовив Вісенте. — Залишає навіть більше, ніж обіцяв. Може, там ще є?

З-під купи трісок і трухлятини вони витягли ще п'ять монет, затративши на це десять хвилин, що Тореса і начальника поліції допекло до живого.

— Ач, який багатій, навіть порахувати полінувався, — сказав Рафаель. — Напевне, просто розв'язує торбу і висипає звідти гроші. Це, мабуть, та торба, з якою він утікав із Сан-Антоніо, після того як підірвав стіну нашої в'язниці.

Погоня відновилася, і з півгодини вони йшли, не затримуючись, поки не підійшли до занехаяної плантації, на яку вже насунулися джунглі. Напівзруйнований, вкритий соломою дім, розвалені бараки для робітників і хлів, стовпи якого, здавалося, пустили паростки і тепер перетворилися на справжні дерева, і, нарешті, колодязь, із якого, очевидно, ще недавно

брали воду, тому що цебро було прив'язане до коловороту зовсім новим шматком ріати, усе свідчило про те, що тут людина відступила, так і не зумівши підкорити дику природу. А до коловороту колодязя на видному місці був прикріплений уже знайомий аркуш паперу, на якому значилася цифра "300".

— Мати Божа! Адже це ціле багатство! — вигукнув Рафаель.

— А щоб йому довічно горіти на пекельному вогні! — додав Торес.

— Він краще платить, ніж ваш сеньйор Ріган, — єхидно зауважив начальник поліції, доведений уже до повного розпачу.

— Його торба зі сріблом не така вже й велика, — зауважив Торес. — Очевидно, ми підберемо весь вміст цієї скарбниці, перш ніж спіймаємо її власника. Ось коли ми все підберемо і торба спорожніє, тут ми його і накриємо.

— Ходімо далі, друзі, — улесливо звернувся до свого загону начальник поліції. — Потім ми сюди повернемося і на дозвіллі зберемо все срібло.

Августіно знову зірвав зі своїх вуст печатку мовчання.

— Жодна людина не знає, яким шляхом вона буде повертатися і чи повернеться взагалі, — песимістично проголосив він, і, натхненний своєю перлиною мудрості, вирішив подарувати ще одну: — Три сотні в руці ліпше, ніж три мільйони на дні колодязя, якого ми, можливо, ніколи більше і не побачимо.

— Хтось мусить спуститися в колодязь, — сказав Рафаель, схопився за плетену мотузку і завис на пій. — Бачите, ріата міцна. Ми спустимо на ній кого-небудь. То хто ж той хоробрий, котрий полізе вниз?

— Я, — визвався Вісенте. — Я цей хоробрий, я полізу...

— І украдеш половину того, що там лежить, — висловив уголос Рафаель свою підозру. — Якщо ти полізеш униз, то спочатку здай нам усі свої гроші. А коли ти вилізеш, ми обшукаємо тебе і тоді довідаємося, скільки ти знайшов. Потім ми все поділимо порівну і повернемо тобі те, що раніше було.

— Раз ви мені не довіряєте, я не полізу заради вас униз, — рішуче заявив Вісенте. — Тут, біля колодязя, я такий же багатий, як кожен із вас. Тоді чому ж саме я маю лізти вниз? Я не раз чув, що люди гинули на дні колодязів.

— Та лізь ти, заради Бога! — гаркнув начальник поліції. — Хутчіш! Хутчіш!

— Я занадто товстий, ця мотузка мене не витримає, я не полізу в колодязь, — повторив Вісенте.

Усі погляди звернулися на Августіно, мовчазного жандарма, що за один цей день наговорив більше, ніж за цілий тиждень.

— Гуїллермо — иайтонший, — сказав Августіно.

— Ось Гуїллермо туди й полізе! — хором підхопили інші.

Але Гуїллермо боязко зазирнув у глиб колодязя і позадкував, хитаючи головою і хрестячись.

— Не полізу я туди, навіть заради священних скарбів таємничого народу майя, — пробурмотів він.

Начальник поліції вихопив револьвер і запитально подивився на своїх жандармів, ніби шукаючи в них підтримки. Вони відповіли йому згідливо кивками.

— В ім'я усього святого, лізь у колодязь! — погрозово наказав він маленькому жандармові. — І квапся, а ні — то я тебе так нагороджу, що ти більше ніколи вже ні спустишся, ні вилізеш, а назавжди залишишся тут і згниєш біля цього проклятого колодязя. Правильно я вчиню, хлопці, якщо уб'ю його, раз він не хоче лізти?

— Правильно! — підтримали жандарми.

Отже, Гуїллермо тремтячими пальцями перерахував знайдені раніше монети, потім з перекошеним від страху обличчям, хрестячись, підійшов, підштовхуваний товаришами, до цебра, сів у нього, і жандарми почали поспішно спускати його у кромішню пійьму колодязя.

— Стійте! — почулося з глибини колодязя. — Стійте! Стійте! Вода! Я вже у воді!

Жандарми зупинили коловорот.

— Я вимагаю десять песо понад те, що мені припаде, — знову донісся голос Гуїллермо.

— Почекай, ми тобі влаштуємо водохрещення! — крикнув йому хтось.

І усі загаласували:

— Ти сьогодні вдосталь водички нахлебчешся!

— Зараз відпустимо мотузку!

— Переріжемо її — і все тут!

— Одним буде менше при поділі!

— Вода надто гидка, — знову долинув із темної глибини колодязя голос Гуїллермо, ніби голос примари. — Тут якісь сонні ящірки і дохлий смердючий птах. Може, тут навіть змії є. Їй-право ж, десять зайвих песо не занадто велика ціна за таку роботу.

— Ось ми втопимо тебе зараз! — крикнув Рафаель.

— Я пристрілю тебе! — гаркнув начальник поліції.

— Пристрілите чи утопите, — долетів до них голос Гуїллермо, — користі вам від цього ніякої не буде: гроші все одно залишаться в колодязі!

Запала тиша: ті, хто перебував нагорі, поглядами запитували один одного, що ж тепер робити.

— А грінго посуваються все далі й далі, — вибухнув Торес. — Гарненька дисципліна у вас, сеньйоре Мар'яно Веркара-і-Іхос! Умієте ви тримати в руках своїх жандармів!

— Це вам не Сан-Антонію, — огризнувся начальник поліції. — Тут нетрі Юкатана. Мої пси вірно служать мені, поки вони в Сан-Антонію, а в цих нетрях з ними треба бути обережним, бо як скажуться — що буде з нами?

— А все це прокляте золото, — смутно вимовив Торес. — Тут справді можна стати соціалістом: подумати тільки, якийсь грінго зв'язує руки правосуддю золотими мотузками.

— Срібними, — поправив його начальник поліції.

— Ідіть до біса! — сказав Торес. — Ви цілком правильно зауважили, що це не Сан-Антоніо, а нетрі Юкатана, і тут я сміливо можу послати вас до біса. Ну, хто винен, що у вас запальний характер? Навіщо нам через це сваритися, коли весь наш добробут залежить від того, щоби триматися разом?

— Гей ви, чуєте? — долинув голос Гуїллермо. — Води тут усього два фути. Так що вам не вдасться втопити мене. Я тільки що дістав до дна і вже тримаю в руці чотири кругленькі срібні песо. Вони вкривають усе дно, ніби килим. То що ж, відпустите мотузку, чи дасте десять зайвих песо за цю брудну роботу? Вода тут смердить, як розрита могила.

— Так! Так! — закричали жандарми, перегинаючись через цямрину колодязя.

— То як? Відпустите мотузку, чи дасте ще десять монет?

— Дамо! — хором відповіли йому.

— Ох, заради усього святого, та квапся ж ти! Квапся! — заволав начальник поліції.

З глибини колодязя почулися ,сплеск і прокляття, і по тому, як ослабла ріата, жандарми зрозуміли, що Гуїллермо виліз із цебра і збирає монети.

— Поклади їх у цебро, любий Гуїллермо! — крикнув йому Рафаель.

— Я кладу їх собі в кишені, — була відповідь. — Якщо я покладу їх у цебро, ви його витягнете, а про мене забудете.

— Але ріата може не витримати такого навантаження, — попередив його Рафаель.

— Ріата, може, і не витримає, зате воля моя витримає, — заявив Гуїллермо.

— А якщо ріата лусне?.. — знову почав було Рафаель.

— Ну що ж, є вихід, — сказав Гуїллермо. — Спускайся ти вниз. Тоді першим піднімуть мене. Потім у цебрі піднімуть гроші, а вже в останню чергу — тебе. Так буде справедливо.

Рафаель оторопів, у нього навіть щелепа відвисла.

— Ну, що, Рафаеле, ти спустишся?

— Ні, — відповів він. — Клади все срібло в кишені і вилазь разом з ним.

— А чорт би забрав це поріддя, і мене з ним заодно! — втрачаючи терпіння, вигукнув начальник поліції.

— Я вже давно це кажу, — сказав Торес,

— Гей, тягніть! — закричав Гуїллермо. — Я зібрав усе, що тут було, крім смороду. І я задихаюся. Піднімайте, і швидше, бо я отут загину, а разом зі мною і всі триста песо. Та що це я: тут набагато більше трьохсот. Мабуть, цей грінго висипав сюди усю свою торбу.

...А в цей час утікачі — вони пішли вже досить далеко вперед — зупинилися, аби дати перепочити коням. Там, де стежина починала звиватися в гору, їх і наздогнав Френк.

— Тепер уже ніколи не подорожуватиму без дзвінкої монети, — заявив він і взявся описувати, що він бачив, сховавшись на занедбаній плантації. — Знаєш, Генрі, коли я вмру і потраплю на небо, я й туди

прихоплю торбу монет, та побільшу. Там воно теж може придатися: адже одному Богові відомо, які можуть чекати там неприємності. Слухайте! Жандарми гризлися біля колодязя, ніби кішки із собаками. Один одному не довіряли, хлопця не спускали в колодязь, поки він не залишив їм усе, що підібрав раніше. Вони зовсім вийшли з покори. Шефу поліції довелося погрожувати пістолетом, аби змусити найменшого і найщуплішого спуститися в колодязь. А той, як тільки дістався дна, почав їх шантажувати. Усі, звичайно, надавали йому обіцянок, але коли він виліз з колодязя, почали його лупцювати. Вони лупили його й тоді, коли я ішов.

— Але тепер торба твоя порожня, — зауважив Генрі.

— Так, і це зараз найбільше для нас лихо, — погодився Френк. — Коли б було більше грошей, вони б ніколи не наздогнали нас. Здається, я надто розщедрився. Я не знав, що цей набрид можна так дешево купити. А тепер я повідомлю вам таке, що ви ойкнете: Торес, сеньйор Торес, сеньйор Альварес Торес, елегантний джентльмен і давній друг родини Солано, очолює погоню разом із шефом поліції! Він лютує, що вони затримуються. Він ледве не посварився із шефом через непослух жандармів. Так, любі мої, він послав шефа до біса! Я чув, як він послав його до біса!

Подолавши миль із п'ять, стомлені коні зупинилися. Стежина в цьому місці спускалася в глибоку, похмуру ущелину і знову звивалася нагору протилежним схилом. Френк наполіг на тому, щоб усі продовжували йти, а сам залишився. Він зачекав кілька хвилин і, давши своїм супутникам піти вперед, пішов за ними, так би мовити, в ар'єргарді. Трохи згодом він вийшов на відкрите місце, де землю вкривали лише густі зарості трави, і з жахом помітив сліди кінських копит, що проступали на дерні. У них зібралася темна масляниста рідина, у якій Френк відразу розпізнав сиру нафту. Це були тільки перші сліди нафти — вона просочувалася сюди зі струмочка, що протікав трохи вище і, очевидно, був відгалуженням головного потоку. А кроків через сто Френк наткнувся і на потік — цілу ріку нафти, яка стікала з такого крутого схилу; якби це була вода, вона утворила б тут водоспад. Та оскільки це була сира нафта, густа, як

патока, вона і текла з гори повільно, ніби патока. Тут Френк вирішив улаштувати засідку, щоб не перебиратися через нафтову ріку; він присів на камінь, поклав поруч себе з одного боку рушницю, а з другого — револьвер, скрутив цигарку, запалив і принішк, сподіваючись почути шум кроків переслідувачів.

* * *

У цей час побитий пеон, якому загрожували ще жорстокіші побої, шмагаючи свою і без того вже загнану шкапу, проїжджав ущелиною саме над Френком. Біля нафтової свердловини змучена тварина впала: стусанами він змусив кобилу звестися і заходився так лупити її ціпком, що вона, накульгуючи, кинулася від нього в джунглі. Проте перший день його пригод ще не скінчився, хоч він і не знав цього. Він сів на камінь, підібгавши під себе ноги, щоб не торкатися багна, скрутив цигарку, запалив і почав дивитися на нафту, що витікала зі шпари. Раптом він почув чийсь голоси і прожогом кинувся в зарості; визирнувши звідти, він побачив двох незнайомих чоловіків. Вони підійшли прямо до шпари і, повернувши за допомогою залізного колеса розподільний клапан, зменшили витікання нафти.

— Досить! — скомандував той, хто, очевидно, був старшим. — Якщо дужче закрутити, труби можуть лопнути від тиску — про це мене застеріг цей інженер-грінго.

Тепер лише маленький струмочок нафти стікав схилом гори. Не встигли ці двоє закінчити роботу, як із лісу виїхав загін вершників, у яких принішклий пеон упізнав свого хазяїна та його сусідів-плантаторів, а також їхніх доглядачів. Для цієї компанії полювання на збіглого пеона було таким же задоволенням, як для англійців — полювання на лисиць.

Ні, нафтовики нікого не бачили. Але плантатор, що їхав на чолі загону, помітив відбитки копит і, пришпоривши коня, помчався по сліду, решта за ним. Пеон вичікував, поки вони поїдуть, палив цигарку і

розмірковував. Коли усі зникли, він обережно вийшов зі свого укриття і повернув до краю механізм, що регулює подачу нафти. Під тиском підземних газів нафта забила фонтаном і потекла, як справжня ріка. Пеон прислухався до шипіння, клекотіння, бурчання газу, що виривався зі шпари. Що тут відбувається, він не розумів і зберіг своє життя для подальших пригод лише тому, що спалив останнього сірника, коли припалював цигарку. Даремно обшукав він своє лахміття, вуха й чуб — сірників не було.

Тоді ввій, триумфуючи, що гине стільки добра, і, згадавши про стежку на дні каньйону, майнув униз, де натрапив на Френка з револьвером у руці. Пеон із жахом упав на свої поранені, обдерті коліна і почав благи помилування в людини, яку він двічі сьогодні зрадив. Френк дивився на нього і не пізнавав: лице пеона було все подряпане, кров запеклася і перетворила його на подобу маски.

— Amigo, amigo , — белькотав він.

Унизу, де пролягала стежка, почувся шум зрушеного чиеюсь ногою каміння. І в ту ж мить Френк упізнав у цій жалюгідній людській подобі пеона, якому він віддав добру половину віскі зі своєї фляги.

— Ну, amigo, — сказав йому Френк місцевою говіркою, — схоже, вони женуться за тобою?

— Вони уб'ють мене, вони закатують мене на смерть, вони страшенно розгнівані, — белькотів горопаха. — Ви мій єдиний друг, мій батько і моя мати! Врятуйте мене!

— Ти вмієш стріляти? — запитав його Френк.

— Я був мисливцем у Кордильєрах, сеньйоре, поки не потрапив у рабство.

Френк дав йому револьвер, жестом показав, де сховатися, і звелів стріляти тільки тоді, коли він буде певен, що не схибить. А про себе Френк подумав: "У Терітауні зараз на кортах уже грають у гольф. А місіс Белінгем сидить, напевно, на веранді клубу і розмірковує, чим розплачуватися за три тисячі програних фішок, і благає Бога, щоб послав їй щастя. А я... я стою тут, Боже мій, і шлях мені перепиняє нафта..."

Його роздуми раптом урвалися появою начальника поліції, Тореса і жандармів. Френк відразу вистрілив, і вони миттєво зникли з очей. Він навіть не міг сказати, чи зачепила когось його куля, чи переслідувачі просто відступили. Вони, очевидно, не збиралися атакувати, а вирішили просуватися вперед, ховаючись за деревами. Френк і пеон також сховалися за скелями в чагарнику, раз у раз змінюючи місце.

За годину в рушниці Френка залишився єдиний патрон. У пістолеті в пеона завдяки настанові й погрозам Френка було два патрони. Але годину вони все ж виграли для Леонсії та тих, хто з нею; до того ж Френк був свідомий того, що він будь-коли може перебрести нафтову річку і зникнути. Отже, все було не так уже й кепсько, та несподівано нагорі з'явився ще один загін вершників, котрі, спускаючись схилом, почали стріляти з-за дерева. Це були плантатор і його друзі, які шукали пеона-втікача, але Френк подумав, що то ще якийсь поліцейський загін, посланий у погоню за ним; до того ж вогонь вершників, здавалося, підтверджував його припущення. Пеон підповз до Френка і віддав йому пістолет, показавши, що в ньому залишилося всього два патрони, а замість нього попросив коробку сірників. Потім він жестом звелів Френку перейти через ущелину і видертися на гору. Туманно здогадуючись про намір пеона, Френк підкорився і, зі своєї нової, більш вигідної позиції, випустивши останню кулю з рушниці в загін, що наближався, змусив його відступити назад в ущелину.

Наступної миті нафтова ріка, у яку пеон кинув запаленого сірника, перетворилася на вогненну ріку. Ще за мить із нафтової шпари на горі в повітря шугонув стофутовий огненний стовп газу. А ще за мить вогненний потік понісся вниз ущелиною, прямо на Тореса і жандармів.

Знемагаючи від жару палаючої нафти, Френк і пеон вибралися схилом на самий верх, обійшли палаючу нафту і знову стежкою побігли вперед.

РОЗДІЛ X

Поки Френк і пеон благополучно бігли далі, ущелина, по дну якої текла нафта, уже перетворилася на палаюче річище, а тому начальникові поліції, Торесу і жандармам не залишалось нічого іншого, як дертися нагору стрімким схилом. Плантатор і його друзі теж змушені були повернути назад і дертися нагору, аби уникнути розбурханого полум'я.

Пеон раз у раз оглядався через плече і нарешті з радісним криком указав на другий стовп чорного диму, що здійнявся в повітря за тим місцем, де горіла перша шпара.

— Ще! — радів він. — Там є ще шпари! І всі вони будуть горіти. Так і треба всій їхній породі! Вони мені заплатять за побої, що я від них зазнав. Знаєте, там далі є ціле озеро нафти, навіть море, завбільшки з Юкатан.

Френк згадав, що плантатор говорив йому про нафтове озеро, що містило щонайменше п'ять мільйонів барелей нафти, яку досі не було можливості перегнати до моря для навантаження на судна; нафта ця зберігалася прямо під голим небом у природній улоговині, обгородженій земляною дамбою.

— Скільки ти коштуєш? — раптом запитав він пеона.

Той не зрозумів.

— Скільки коштує твій одяг — усе, що на тобі є?

— Половину песо... ні, навіть половину половини песо, — сумно зізнався пеон, оглядаючи те, що залишилося від його лахміття.

— А що в тебе ще є?

Бідолаха розвів руками на знак своєї повної убогості і гірко додав:

— У мене немає нічого, крім боргів. А винен я дві сотні і п'ятдесят песо. Я до самої смерті цих боргів не спекаюся, як хворий на рак. Саме через них в рабстві у плантатора.

— Гм! — Френк не зміг стримати усмішки. — Виходить, ти коштуєш двісті п'ятдесят песо. Це все одно що нічого; це навіть не цифра, а абстрактна негативна величина, що існує лише в уяві математика. І ось ти спалюєш зараз нафти на мільйони песо. А якщо ґрунт тут м'який і нафтопровід підтікає, то може зайнятися все нафтове море, — а це вже мільярд доларів збитку. Знаєш, ти не абстрактна величина в двісті п'ятдесят доларів — ти справжній *hombre*!

З цього неон не зрозумів нічого, крім слова "*hombre*".

— Я людина, — гордовито сказав він, випинаючи груди і підводячи свою заквивавлену голову. — Так, я *hombre*, я — майя.

— Хіба ти індіанець із племені майя? — засумнівався Френк.

— Наполовину, — знехотя зізнався пеон. — Мій батько — той справжній майя. Він жив у Кордильєрах, але жінки майя не подобалися йому. І ось він закохався в метиску з *tierra caliente*. Від неї народився я, але потім вона пішла від батька до негра з Барбадосу, а мій батько повернувся в Кордильєри. Мені теж, як і батькові, судилося закохатися в метиску з *tierra caliente*. Вона вимагала грошей, а я так кохав її, що зовсім збожеволів і запродався за двісті песо. З того часу я більше не бачив ні її, ні грошей. Ось уже п'ять років, як я пеон. П'ять років я був рабом і знав тільки побої, і що ж? Тепер мій борг зріс, і вже не двісті, а двісті п'ятдесят песо.

Поки Френк Морган і багатостраждальний нащадок племені майя пробиралися вглиб Кордильєр, прагнучи нагнати своїх, а нафтові поля Юкатана палахкотіли, викидаючи в повітря чорні клуби диму, десь далеко, в самому серці Кордильєр, назрівали події, які мали звести разом і переслідуваних, і переслідувачів: Френка, Генрі, Леонсію, її рідних і пеонів, з одного боку, а з другого — плантаторів, загін жандармів на чолі з начальником поліції та Альвареса Тореса, якому не терпілося швидше домогтися не тільки обіцяних Ріганом грошей, а й руки Леонсії Солано.

У печері сиділи чоловік і жінка. Жінка-метиска була молода і вродлива. Вона читала вголос при світлі дешевенької газової лампи, у руках у неї був переплетений у телячу шкіру том творів Блекстона іспанською мовою. І чоловік, і жінка були босі, одягнені в рясини із відлогами, але без рукавів. У жінки відлога була відкинута назад, відкриваючи її густе чорне волосся, розсипане по плечах. А в старого відлога була насунута на чоло, як у ченця. Його обличчя аскета, з гострими рисами, виразне й одухотворене, дихало силою — таке обличчя могло бути тільки в іспанця. Напевно, таке саме обличчя було і в Дон Кіхота. Тільки очі старого були закриті вічною пільмою сліпоти. Ніколи він не міг би побачити вітряка і стати до бою з ним.

Він сидів у позі роденівського "Мислителя" і неуважно слухав читання вродливої метиски. Але він зовсім не був мрійником, і не в його натурі було боротися з вітряками, як це робив Дон Кіхот. Незважаючи на сліпоту, що закривала від нього світ непроникною завісою, це був діяльний чоловік і душа в нього не була сліпа: він безпомилково проникав у глиб речей і явищ, так само як і в людські серця, умів бачити і таємну порочність, і чисту шляхетність.

Рухом руки він зупинив метиску і почав міркувати вголос про прочитане.

— Закони, створені людьми, — повільно, але переконано вимовив він, — зводяться в наші дні до змагання розуму. Вони ґрунтуються не на справедливості, а на софістиці. Закони створювалися для блага людей,

але в тлумаченні їх і застосуванні люди пішли хибним шляхом. Вони взяли дорогу до мети за саму мету, метод дії — за остаточний результат. І все ж закони є закони, вони необхідні, вони корисні. Але в наші дні їх застосовують абияк. Судді й адвокати мудрують, змагаючись один з одним у спритності розуму, вихваляються своєю вченістю і зовсім забувають про позивачів і відповідачів, котрі платять їм і чекають від них не спритності і вченості, а безпристрасності і справедливості.

І все-таки старий Блекстон має рацію. В основі законів, як наріжний камінь, на якому будується цитадель правосуддя, лежить гаряче і щире прагнення чесних людей до безпристрасності і справедливості. Але що ж говорить із цього приводу Вчитель? "Судді й адвокати виявилися досить винахідливими". І закони, створені для блага людей, були настільки винахідливо перекручені, що тепер вони вже не служать захистом ні скривдженому, ні кривднику, а лише загребушим суддям та ненаситним адвокатам, котрі прагнуть слави і наживають собі багатство, коли їм щастить довести, що вони розумніші за своїх супротивників і навіть самих суддів, які виносять вирок.

Він замовк і задумався в тій самій позі роденівського "Мислителя", ніби зважуючи долю світу; метиска сиділа й чекала знаку, аби відновити читання. Нарешті, вийшовши з глибокого роздуму, старий заговорив:

— Але в нас тут, у Панамських Кордильєрах, закон зберігся у всій своїй недоторканності — справедливий, безсторонній. Він служить не комусь одному і не тільки багатіям. Справедливому судді більше личить полотняний одяг, аніж тонке сукно. Читайте далі, Мерседес. Блекстон завжди правий, коли його правильно читати. По-твоєму, це парадокс? Так! Але, до речі, усі сучасні закони теж парадокс. Читайте же далі! Блекстон — це основа людського правосуддя, але — Боже! — скільки хитромудрості пускають у хід розумні люди, щоб прикрити ім'ям Блекстона те зло, яке вони чинять.

Хвилини через десять сліпий філософ підвів голову, понюхав повітря і жестом зупинив дівчину. Наслідуючи його, вона теж втягнула в себе повітря.

— Може, це лампа, о Справедливий? — розмірковувала вона.

— Ні, це горить нафта, — заперечив сліпий. — Лампа тут ні до чого, бо горить десь далеко. Мені ще вчулися постріли в ущелині.

— А я нічого не чула... — почала було метиска.

— Доню моя, зрячі не мають потреби в такому гострому слуху, як я. В ущелині стріляли. Нехай мої діти з'ясують, у чому річ, і повідомлять мені.

Шанобливо вклонившись старому, який хоч і не бачив її, але звук за допомогою слуху розрізняти кожний її порух і тому знав, що вона вклонилася, молода жінка підняла полог з ковдр і вийшла з печери. Біля входу сиділи два пеони. У кожного була рушниця і мачете, а при поясі ножі. Дівчина передала їм наказ; обоє підхопилися і вклонилися, але не їй, а тому невидимому, хто віддав наказ. Один з них постукав мачете по каменю, на якому щойно сидів, потім приклав до нього вухо і прислухався. Камінь цей прикривав рудну жилу, що тяглася через усю гору і виходила в цьому місці на поверхню. А за горою, на протилежному схилі, в орлиному гнізді, з якого відкривалася чудова панорама Кордильєр, вартував інший пеон. Він припав вухом до такої ж брили кварцу і відстукав відповідь своїм мачете. Потім підійшов до високого напівзасохлого дерева, що стояло за кілька кроків від нього, всунув руку в дупло і смикнув там за мотузку, немов дзвонар на дзвіниці;

Але ніякого звуку не почулося. Замість цього могутня гілка, що відгалужувалася на зразок семафорної стрілки від головного стовбура на висоті п'ятдесяти футів, звелася вгору, а потім униз, як це буває на семафорі. За дві милі від нього, на гребені гори, йому відповіли за допомогою такого ж дерева-семафора. А ще далі, униз по схилах,

заблискали ручні дзеркала, відбиваючи сонячні промені і за допомогою їх передаючи наказ сліпого з печери. І незабаром уся ця частина Кордильєр заговорила умовними знаками, передаючи їх рудними жилами, сонячними відблисками та рухливими гілками.

Енріко Солано, стрункий, ніби юнак-індіанець, їхав стежкою, намагаючись якомога вигідніше використати час, що дав йому ар'єргардний бій Френка. Александро і Рікардо бігли поруч, тримаючись за стремена його сідла, тоді як Леонсія і Генрі Морган не занадто квапилися: то вона, то він безперестану оглядалися, щоб перевірити, чи не здоганяє їх Френк. Вигадавши якийсь привід, Генрі повернув назад. А хвилин через п'ять і Леонсія, хвилюючись не менше за нього про Френка, теж вирішила повернути. Але її кінь, не бажаючи відставати від коня Солано, уперся, став дибки, заходився бити ногами і нарешті зупинився. Леонсія зіскочила із сідла і кинула повід на землю, як це роблять панамці, замість того щоб спутати чи прив'язати осідланого коня і поспішила назад. Вона йшла так швидко, що майже наздогнала Генрі, коли він зустрів Френка й пеона. А через хвилину обоє — Генрі і Френк — уже сварили її за нерозсудливість, але в голосі кожного мимоволі звучали любов і ніжність, що викликало ревності суперника.

Кохання настільки заповонило їх, що вони були просто приголомшені, коли з джунглів раптом вискочив озброєний загін плантаторів. Незважаючи на те, що пеон-утікач, на якого негайно посипався град ударів, був виявлений у їхньому товаристві, ніхто не зачепив би Леонсію й обох Морганів, коли б власник пеона, давній друг сімейства Солано, виявився тут. Але напад малярії, що тіпав його кожного третього дня, звалив плантатора, і він лежав тепер, тремтячи від гарячки, неподалік від того місця, де палала нафта.

Проте плантатори, відлупцювавши пеона так, що той, ридаючи на колінах просив пощади, повелися по-царськи чемно з Леонсією і не надто грубо з Френком і Генрі, хоча і зв'язали їм руки за спиною, перед тим як вибиратися крутим схилом до того місця, де залишалися копії. Зате на

пеонові вони зганяли свою злість із властивою для латиноамериканців жорстокістю.

Але їм не судилося дістатися туди разом із полоненими. Раптом на схилі, радісно вигукуючи, з'явилися жандарми на чолі зі своїм начальником і Альваресом Торесом. Миттєво в усіх запрацювали язика: у наростаючому базіканні тонули запитання тих, хто вимагав пояснення, і відповіді тих, хто намагався щось пояснити. А поки тривало це сум'яття й усі кричали, не слухаючи один одного, Торес, кивнувши Френку і з переможною усмішкою глянувши на Генрі, підійшов до Леонсії і, як справжній ідальго, шанобливо схилився перед нею.

— Вислухайте мене! — тихо сказав він, помітивши її жест, сповнений відрази. — Не помиліться щодо моїх намірів. Зрозумійте мене правильно. Я тут, щоб урятувати вас і захистити від будь-якого лиха. Ви — моя королева. Я готовий умерти заради вас, і вмер би з радістю, хоча з іще більшою радістю готовий жити для вас.

— Я вас не розумно, — різко відповідала вона. — Хіба йдеться про наше життя або смерть? Ми нікому не заподіяли зла. Ні я, ні мій батько, ні Френк Морган і ні Генрі Морган. Тому, сер, нашому життю не може ніщо загрозувати.

Генрі і Френк підійшли до Леонсії і стали поруч з нею, намагаючись, незважаючи на загальний лемент і гамір, не пропустити жодного слова з її розмови з Торесом.

— Генрі Моргану, безсумнівно, загрожує смерть через повішення, — наполягав Торес. — Адже доведено, що він убив Альфаро Солано, рідного брата вашого батька і вашого рідного дядечка. Врятувати його неможливо. А ось Френка Моргана я міг би напевно врятувати, якщо...

— Якщо — що? — запитала Леонсія, міцно стиснувши зуби, ніби тигриця, що схопила здобич.

— Якщо... ви будете прихильні до мене і одружитеся зі мною, — незворушно закінчив Торес, хоча в очах обох грінго, що безпомічно стояли поруч зі зв'язаними руками, спалахнуло бажання убити його на місці.

У запалі щирої пристрасті Торес схопив руки Леонсії, але спершу метнув швидкий погляд убік Морганів і ще раз переконався, що вони не можуть заподіяти йому ніякої шкоди.

— Леонсіє, — сказав він, — якщо я стану вашим чоловіком, я, можливо, дещо зможу зробити для Генрі. Мені навіть, можливо, пощастить врятувати йому життя, якщо він погодиться негайно залишити Панаму.

— Ах ти, іспанський собако! — прохрипів Генрі, марно намагаючись визволити зв'язані за спиною руки.

— Сам ти американський пес! — крикнув Торес і навідліг ударив Генрі в обличчя.

Тієї ж миті Генрі підняв його і так двигнув Тореса в бік, що той не встояв і відлетів до Френка; Френк, у свою чергу, не забарився і як слід штовхнув його в другий бік. Так вони кидали Тореса один одному, наче футболісти м'яча, поки жандарми, нарешті, не схопили їх і, користуючись їхньою безпорадністю, заходилися бити. Торес не тільки заохочував жандармів вигуками, а й сам витяг ножа; справа, безумовно, скінчилося б кривавою трагедією, як це нерідко трапляється, коли скипить ображена латиноамериканська кров, якби несподівано не з'явилося десятка зо два озброєних вершників, котрі поклали цьому край. Одні з цих таємничих незнайомців були одягнені в парусинові сорочки і штани, інші — у довгі полотняні рясини з відлогами.

Жандарми і плантатори відсахнулися, хрестячись і бурмочучи:

— Сліпий Розбійник!

— Суворий суддя!

— Це його люди!

— Ми загинули!

Тільки змучений пеон метнувся вперед і упав на закривавлені коліна перед людиною із суворим лицем, котра, очевидно, очолювала людей Сліпого Розбійника. З вуст пеона полилися голосні скарги і благання про справедливість.

— А чи знаєш ти, про яку справедливість просиш? — гортанним голосом запитав його проводир загону.

— Так, про Сувору Справедливість, — відповів пеон. — Я знаю, що це означає і чому звертаюся до неї, і все-таки звертаюся, бо шукаю справедливості, і справа моя — справедлива.

— Я теж вимагаю Суворої Справедливості! — вигукнула Леонсія, поблизкуючи очима. І тихо додала, звертаючись до Френка і Генрі: — Яка б вона не була.

— Навряд чи це буде гірше того, що ми можемо очікувати від Тореса і начальника поліції, — пошепки відповів їй Генрі і, сміливо виступивши вперед, звернувся до проводиря загону: — Я теж вимагаю Суворої Справедливості.

Ватажок кивнув. . — І я теж, — спочатку пошепки, а потім голосно заявив Френк.

Жандармам, очевидно, було все одно, а плантатори дали зрозуміти, що готові скоритися будь-якому вироку, який винесе Сліпий Розбійник. Запротестував тільки начальник поліції.

— Мабуть, ви не знаєте, хто я? — чванливо запитав він. — Я — Мар'яно Веркара-і-Іхос, представник давнього іменитого роду, усе життя обіймаю високі посади. Я — начальник поліції Сан-Антоніо, найближчий друг губернатора, довірена особа уряду Панами. Я сам закон. І взагалі, у нашій країні існує тільки один закон і одна справедливість — для всієї Панами і для Кордильєр теж. Я протестую проти цього закону, що ви тут установили в себе в горах і називаєте Суворою Справедливістю. Я пошлю солдатів заарештувати вашого Сліпого Розбійника і запроторю його в Сан-Хуан, щоб мишоїди розтягли там його тіло.

— Я б радив вам не забувати, — глумливо попередив Торес розлюченого начальника поліції, що ви не в Сан-Антоніо, а в нетрях Юкатана. І у вас тут немає ніякої армії.

— Ось ці двоє — чи образили вони когось із тих, хто волає зараз до Суворі Справедливості? — різко запитав ватажок.

— Так, — заявив пеон. — Вони били мене. Усі мене били. І ці били без жодних підстав. У мене вся рука в крові, а тіло в саднах і синцях. Я знову прошу захисту й звинувачую цих двох у несправедливості.

Ватажок кивнув і жестом наказав своїм людям роззброїти полонених і рушити в дорогу.

— Справедливості!.. Я теж вимагаю справедливості, однакової для всіх! — крикнув Генрі. — А в мене руки зв'язані за спиною. Нехай тоді усіх зв'яжуть або ж розв'яжуть і нас. Адже зв'язаному йти важко.

Тінь посмішки ворухнула вуста ватажка, і він звелів своїм людям розрізати ремені — переконливий доказ того, що скарга Генрі була справедлива.

— Ух! — Френк лукаво подивився на Леонсію і Генрі. — Якщо мені не зраджує пам'ять, то десь з мільйон років тому я мешкав у одному тихому, глухому містечку на ймення Нью-Йорк, де ми наївно уявляли себе запеклими шибениками, бо грали в гольф, воювали з Таммані-голлоу, якимось допомогли відправити на електричний стілець інспектора поліції і хвацько брали прикуп, маючи чотири взятки на руках.

— Бач! — вигукнув через півгодини Генрі, коли вони вийшли на перевал, з якого відкрилася гірська панорама. — Дідько б узяв! Ці довгополі хлопці з рушницями не такі вже й дикуни. Глянь-но, Френку! У них тут ціла система сигналізації! Бачиш те дерево, а ген те, велике, на тім боці ущелини. Подивися, як рухаються гілки.

Останні кілька миль полонених вели із зав'язаними очима, потім, не знімаючи з них пов'язок, впустили до печери, де сидів той, хто уособлював Сувору Справедливість. Коли пов'язки були зняті, вони побачили, що перебувають у просторій і високій печері, освітленій безліччю смолоскипів, а перед ними на троні, висіченому в скелі, сидить сліпий чоловік у полотняній рясі; біля його ніг, торкаючись плечем його коліна, вмостилася красуня метиска. Сліпий заговорив; голос у нього був чистий і дзвінкий, як срібний дзвіночок, а мова — людини, навченої роками і тяжким життєвим досвідом.

— Ви волали до Суворої Справедливості. Я слухаю. Хто вимагає безстороннього і справедливого рішення?

Усі мимоволі відступили назад, і навіть начальник поліції не насмівся перечити законам Кордильєр.

— Серед вас є жінка, — продовжував Сліпий Розбійник. — Нехай вона говорить перша. Усі смертні — і чоловіки, й жінки — мають якусь провинність або принаймні їх у чомусь звинувачують.

Генрі і Френк хотіли було стримати Леонсію, але вона, усміхнувшись кожному з них, подивилася на Справедливого суддю і дзвінко і чітко вимовила:

— Я винна лише в тім, що допомогла своєму нареченому уникнути страти за убивство, якого він не скоїв.

— Я вислухав тебе, — сказав Сліпий Розбійник. — Підійди до мене.

Люди в рясах підвели Леонсію до сліпого і змусили опуститися перед ним на коліна; обоє закоханих у неї Моргани з хвилюванням стежили за кожним її рухом. Метиска поклала руку старого на голову Леонсії. З хвилину в печері панувало урочисте мовчання — пальці сліпого лежали на чолі Леонсії, прощупуючи биття пульсу на її скронях. Потім він зняв руку і, відкинувшись назад, став обмірковувати рішення.

— Устань, сеньорито, — вимовив він. — У твоєму серці немає зла. Ти вільна... Хто ще благає Справедливості?

Френк негайно ступнув уперед;

— Я теж допоміг цій людині врятуватися від страти. Ми з ним родичі, хоча і далекі, маємо однакове прізвище.

Він теж опустився на коліна і відчув, як м'які пальці обережно ковзнули по його бровах і скронях, а потім намацали на зап'ясті пульс.

— Тут мені не все ясно, — сказав сліпий. — На душі у тебе не спокійно. Щось тривожить тебе.

Цієї миті пеон раптом вискочив уперед і без дозволу заговорив; почувши його голос, люди в рясах навіть здригнулися, немов той учинив богохульство.

— О Справедливий, відпусти цього чоловіка! — заблагав пеон. — Я двічі сьогодні зрадив його, а він двічі захистив мене сьогодні і врятував від моїх ворогів.

І пеон уже вкотре впав на коліна, але тільки вперше — перед Справедливим вершителем закону, і, тремтячи та завмираючи від забобонного жаху, відчув легенький, але впевнений дотик цього найнезвичайнішого з усіх суддів, перед яким будь-коли люди схиляли коліна. Ці пальці швидко обмацали рани й садна на шкірі пеона, навіть на плечах і на спині.

— Цей чоловік теж може бути вільний! — оголосив Справедливий суддя. — І все ж щось гнітить і хвилює його. Чи немає тут того, хто знає, у чому справа, і міг би нам розповісти?

І Френк зрозумів, яке хвилювання розпізнав у ньому сліпий: кохання до Леонсії, що сушило його і загрожувало порушити його відданість Генрі. Так само швидко зрозуміла це і Леонсія, і коли б сліпий міг перехопити той повний розуміння погляд, яким мимоволі обмінялися молоді люди, і побачити, з якою зніяковілістю обоє негайно відвели очі, він безпомилково визначив би причину хвилювання Френка. Метиска ж помітила це, і серце підказало їй, що тут ідеться про кохання. Помітив це і Генрі, бо мимоволі насупився.

Справедливий знову заговорив.

— Очевидно, це любовна історія, — сказав він. — Біль, завдаваний жінкою чоловікові. І все-таки я звільняю його. Двічі за один день він став у допомозі тому, хто двічі його зрадив. Його гнітить туга, і все ж він допоміг тому, хто був несправедливо засуджений на смерть.

Залишається випробувати ще й цього чоловіка, а крім того, треба вирішити, що вдіяти з цим жорстоко побитим пеоном, який стоїть переді мною і котрий заради власного порятунку двічі за сьогоднішній день проявив душевну слабкість, а зараз, відкинувши всякі помисли про себе, виявив силу і мужність.

Він нахилився і почав обмацувати лице пеона.

— Ти боїшся смерті? — несподівано запитав він.

— О великий і святий, страх як боюся! — відповідав пеон.

— Тоді скажи, що ти збрехав про цю людину, скажи, що твої запевнення, начебто він двічі врятував тебе, — неправда, і ти залишишся жити.

Пеон знітився і поник під пальцями сліпого.

— Подумай як слід, — застеріг його старий. — Смерть страшна. Навіки бути нерухомим, стати таким, як земля або камінь, — хіба це не страшно? Скажи, що ти збрехав, і ти житимеш. Ну, говори!

І хоч голос пеона тремтів від жаху, але він знайшов у собі сили показати, що він мужня людина.

— Двічі сьогодні я зрадив його, свята людино. Але я не Петро. І втретє я не зраджу. Я страшенно боюся, але втретє його не зраджу!

Сліпий суддя відхилився назад, обличчя його змінилося й освітілося внутрішнім світлом.

— Добре сказав! — промовив він. — Ти повівся як справжня людина. А тепер вислухай мій вирок: відтепер і довіку ти завжди будеш думати як

справжня людина і діяти як людина. Краще вмерти людиною, аніж животіти як тварина. Еклезіаст був неправий. Мертвий лев кращий від живого пса. Йди, відроджений сину, ти вільний!

Проте коли пеон за знаком метиски почав підводитися з колій, сліпий суддя зупинив його:

— Скажи мені, людино, котра лише сьогодні народилася, яка першопричина усіх твоїх бід?

— О Справедливий, моє слабке серце жадало кохання жінки змішаної крові з *tierra caliente*. Сам я уродженець цих гір. Заради неї я заборгував плантатору двісті песо. А вона взяла гроші і втекла з іншим. Я ж залишився рабом у плантатора. Він непогана людина, та все ж таки плантатор. Я працював, терпів побої і страждав цілих п'ять років, а борг мій тепер досяг двісті п'ятдесяти песо; у мене ж нічого немає, окрім шкіри та кісток, прикритих цим лахміттям.

— А вона була вродлива, та жінка? — м'яко запитав Сліпий суддя.

— Я божеволів від кохання, свята людино. Тепер мені здається, що вона була не така вже гарна. А тоді за неї кращої не було. Кохання палило мені серце й мозок і перетворило мене на раба. А вона утекла від мене однієї ночі, і відтоді я ніколи її не бачив.

Пеон чекав, стоячи на колінах, схиливши голову, а Сліпий Розбійник, на диво присутніх, глибоко зітхнув і, здавалося, забув про все на світі. Його рука мимоволі лягла на голову метиски і погладила її блискучі чорні коси.

— Жінка... — мовив він так тихо, що його чистий і дзвінкий голос звучав, як шепіт. — Завжди жінка, прегарна жінка! Усі жінки прекрасні... для чоловіка. Вони любили наших батьків; вони народили нас; ми кохаємо їх; вони народжують наших синів, аби ті кохали їхніх доньок і

називали їх прекрасними, — так завжди було і завжди буде, доки на землі існує людина і існуюватиме й кохання.

Глибоке мовчання запанувало в печері, а Суворий суддя поринув у свої думи. Нарешті красуня-метиска ласкаво доторкнулася до нього і нагадала про пеона, що усе ще стояв перед ним навколішки.

— Ось мій вирок, — сказав сліпий. — Ти одержав чимало ударів. Кожний удар по твоєму тілу вже був достатньою платою за борг плантатору. Ти вільний. Іди. Але залишайся в горах і закохайся в жінку з гір. Тобі потрібна жінка, без жінки неможливе життя чоловіка. Йди, ти вільний. Ти, кажеш, напівмайя?

— Так, я напівмайя, — пробурмотів пеон. — Мій батько — майя.

— Вставай і йди. І залишайся в горах зі своїм батьком-майя. Tierra caliente — не місце для чоловіка, народженого в Кордильєрах. Плантатора ж твого тут немає, а тому ми і не можемо судити його. Плантатор є плантатор. Його друзі можуть вважати себе вільними.

Суворий суддя чогось очікував, очікував і Генрі, а потім виступив уперед.

— Я той, — сміливо заявив він, — кого засуджено на смерть за вбивство. Убитий — рідний дядько дівчини, яку я кохаю і одружуся з нею, якщо тут, у Кордильєрах, у цій печері, справді панує справедливість.

Але начальник поліції перебив його:

— Двадцять людей були свідками того, як він погрожував небіжчику, що вб'є його. А за годину ми застали цього грінго біля ще теплого трупа.

— Він говорить правду, — підтвердив Генрі. — Я таки погрожував тому чоловікові — нам обом ударив у голову хміль. І жандарми справді

наткнулися на мене, коли я схилився над ще теплим тілом. Але я не вбивав його. І я уявити собі не можу, чия підла рука під покровом ночі увігнула йому ніж у спину.

— Станьте обоє на коліна, щоб я міг допитати вас, — наказав Сліпий Розбійник.

Довго він досліджував їх своїми чуйними пальцями. Довго блукали вони по обличчях обох чоловіків, мацали пульс — і все-таки не міг він дійти якогось висновку.

— У цій справі замішана жінка? — навпростець запитав він Генрі Моргана.

— Так, вродлива жінка. Я кохаю її.

— Це добре, що кохання так зачепило твоє серце, тому що чоловік, якого не ранить кохання, тільки наполовину чоловік, — поблажливо зауважив сліпий суддя. І, звертаючись до начальника поліції, додав: — Ось твого серця не зачепила жінка, проте тебе теж щось гнітить. Що ж до цього чоловіка, — і він показав на Генрі, — то я не думаю, що лише почуття до жінки хвилює його серце. Можливо, почасти ти винний у цьому, а почасти та злість, яку відчуває він до тебе. Встаньте обидва. Я не можу розсудити вас. Але є такий спосіб, що дає безпомилкову відповідь: випробування Гадюки й Птаха. Воно настільки ж непогрішне, як непогрішний сам Бог, тому що так Він визначає істину. Ось і Блекстон говорить, що випробування Божим судом допомагає з'ясувати істину.

РОЗДІЛ XI

У самому центрі володінь Сліпого Розбійника була улоговина футів із десять завбільшки і тридцять в діаметрі, що цілком могла б служити ареною для бою биків. Цю западину з рівним дном і стрімкими стінами утворила природа, і людині майже не довелося докладати рук, аби

надати досконалості. Люди в довгих полотняних рясах, плантатори і жандарми — всі були тут, окрім Суворого судді і метиски. Вони стояли на краю улововини, ніби глядачі, котрі зібралися на кориду чи бій гладіаторів.

За знаком суворого проводиря загону, що взяв їх у полон, Генрі і начальник поліції спустилися по драбинці в улововину. За ними пішли проводир загону і кілька розбійників.

— Тільки Всевишньому відомо, що зараз станеться, — зі сміхом сказав англійською Генрі до Леонсії і Френка, які залишалися нагорі. — Якщо це буде боротьба не на життя, а на смерть, якщо дозволять давати підніжки, кусатися і боксувати, то цей товстопузий шеф неодмінно мені програє. Та старий сліпий розумний, він, звичайно, подбає про те, щоб шанси в цій сутичці в нас були однакові. Отже: якщо шеф здолає мене, ви, як мої прихильники, підніміть угору великі пальці і репетуйте якнайголосніше. Можете не сумніватися: якщо я здолаю його, уся його банда зробить те саме.

Начальник поліції, на якого улововина справила гнітюче враження, звернувся іспанською до проводиря загону.

— Я не буду битися з цим чоловіком, — заявив Мар'яно Веркара-і-Іхос. — Він молодший за мене і має міцніші легені. До того ж усе це несправедливо. За законом Панами так не судять. Я не визнаю екстериторіальності Кордильєр і таких незаконних дій.

— Це випробування Гадюки й Птаха, — обірвав його ватажок. — Ти будеш Гадкою. Тобі дадуть оцю рушницю. Той чоловік буде Птахом. Йому ми дамо дзвіночок. Дивися! Зараз ти все зрозумієш.

За його наказом одному з розбійників дали рушницю і зав'язали очі. Другому розбійникові дали срібний дзвіночок.

— Людина з рушницею — це Гадюка, — сказав ватажок. — Вона має право один раз вистрілити в Птаха — людину із дзвіночком.

За сигналом другий розбійник витягнув руку із дзвіночком, подзвонив і швидко відскочив убік. Перший прислухався до дзенькоту і, навмання прицілившись, зробив вигляд, що стріляє.

— Зрозуміло? — запитав проводир у Генрі та його супротивника.

Генрі тільки кивнув у відповідь, а начальник поліції, захлинаючись від задоволення, вигукнув:

— То це я буду Гадюкою?

— Так, — підтвердив проводир.

Начальник поліції жваво схопив рушницю, не протестуючи більше проти екстериторіальності Кордильєр і незаконності такого суду.

— Отож, ви спробуєте поцілити в мене? — запитав його Генрі.

— Ні, сеньйоре Морган. Не спробую, а просто влучу. У Панамі лише два гарних стрільці, і я один із них. У мене більше сорока медалей. Я можу стріляти з заплющеними очима. Можу стріляти в п'ятьмі. Я частенько стріляв у темряві, і стріляв без промаху. Так що можете вважати себе небіжчиком.

У магазин вклали один патрон, начальникові поліції зав'язали очі й дали рушницю, обернувши його до стіни. Генрі вручили зрадницький дзвіночок і поставили біля протилежної стіни. Потім розбійники вилізли з ями, витягли за собою драбинку, і їхній проводир згори сказав:

— Слухайте мене уважно, сеньйоре Гадюко, і стійте, поки не дослухаєте. У Гадюки один постріл. Вона не має права зсувати пов'язку. Якщо вона її зсуне, ми мусимо її вбити. Зате Гадюка не обмежена в часі. Вона може чекати решту дня і всю ніч і взагалі стільки, скільки їй буде завгодно, перш ніж зробить свій єдиний постріл. Що ж до Птаха, то він мусить пам'ятати одне правило: ні на мить не випускати з рук дзвіночка і в жодному разі не притримувати серце дзвіночка, щоб перешкодити йому дзенькати. У разі, коли Птах не виконає цього правила, він негайно буде вбитий. Ми стоїмо тут над вами, сеньйори, і в нас рушниця в руках, так що тон з вас, хто порушить правило, тієї ж миті умре. А тепер починайте, і хай невинному допомагає Бог!

Начальник поліції поволі обернувся і прислухався: Генрі непевно ступнув убік, і дзвіночок задзвенів. Рушниця негайно піднялася і націлилася. Генрі заметався по ямі — дуло рушниці попливло за ним. Генрі швидко перекинув дзвіночок з однієї руки до другої, а сам метнувся убік — і дуло невблаганно метнулося за ним. Проте начальник поліції був занадто хитрий, щоб ризикувати усім заради випадкового пострілу, і почав повільно, обережно перетинати яму. Генрі завмер, і дзвіночок його замовк.

Чуйне вухо начальника поліції безпомилково визначило місце, де востаннє брязнув срібний дзвіночок, і він, незважаючи на зав'язані очі, упевнено рушив до Генрі й опинився зовсім поруч з ним, саме під витягнутою рукою, що тримала дзвіночок. З найбільшою обережністю, намагаючись не видати ні найменшого звуку, Генрі підняв руку, і його супротивник пройшов під нею за якийсь дюйм від дзвіночка.

Тримаючи рушницю на прицілі, начальник поліції зупинився в нерішучості на відстані фута від стіни, із хвилину марно вслухався, потім зробив ще крок і дулом уткнувся в стіну. Миттєво повернувшись, він, як сліпий, почав водити рушницею в пошуках супротивника. І неодмінно торкнувся б Генрі, якби той поспішно не відскочив убік і не заметався, безупинно дзенькаючи дзвіночком.

Посередині ями Генрі зупинився і завмер. Його ворог пройшов за якийсь ярд від нього і наткнувся на протилежну стіну. Тоді він пішов уздовж стіни, ступаючи обережно, як кішка, і водячи рушницею в повітрі. Потім він вирішив перетнути яму. Зробивши так кілька разів і не знайшовши Генрі, бо дзвіночок його мовчав, начальник поліції вдався до досить хитромудрого способу. Кинувши на землю свого капелюха, щоб він служив йому вихідною точкою, він перетнув яму по найкоротшій хорді, зробив три кроки уздовж стіни і пішов назад дещо довшою хордою; зробив ще три кроки уздовж стіни, звіряючи паралельність двох хорд за відстанню, що залишилася до капелюха, потім, відміряв від капелюха ще три кроки уздовж стіни і почав перетинати улоговину за третьою хордою.

Дивлячись, як він прочісує поле бою, Генрі зрозумів, що справи його кепські і йому не уникнути зіткнення із супротивником. Він вирішив не чекати, поки ворог знайде його. Дзенькаючи дзвіночком і перекидаючи його з руки в руку, він запетляв улоговиною, а потім раптом спинився.

Начальник поліції відновив свої великотрудні пошуки супротивника, але Генрі не схильний був затягувати цю напружену гру. Він дочекався, коли остання хорда звела його і начальника поліції віч-на-віч. Дочекався, коли дуло рушниці піднялося на рівень його грудей за кілька дюймів від серця, і тоді, швидко присівши, аби рушниця опинилася над ним, гаркнув:

— Вогонь!

Це було настільки несподівано, що начальник поліції мимоволі спустив курок, і куля просвистіла над головою Генрі. Пролунали оплески — це бурхливо аплодували люди в полотняних рясах. Начальник поліції зірвав з очей пов'язку і побачив перед собою усміхнене обличчя супротивника.

— Чудово, Бог сказав своє слово, — оголосив проводир розбійників, спускаючись до ями. — Той, кого не торкнула куля, — невинний. Залишається випробувати другого.

— Мене? — скрикнув начальник поліції, вражений страхом і несподіванкою.

— Вітаю вас, — з усмішкою сказав Генрі. — Ви справді хотіли поцілити мене. Тепер моя черга. Давайте-но рушницю.

Проте начальник поліції, осліплений своєю невдачею і гнівом, забув, що рушниця була заряджена лише однією кулею. Він лаючись, приставив дуло до грудей Генрі і натиснув на гачок. Курок клацнув із різким металевим звуком.

— Чудово, — сказав проводир, відбираючи в нього рушницю і перезаряджаючи її. — Про твоє поведження буде повідомлено. Випробування триває, але вже ясно, що ти не обранець Божий.

Ніби поранений бик на арені, який шукає, куди б утекти, і в розпачі розглядаючи амфітеатр, сповнений безжальних облич, начальник поліції глянув угору і побачив рушниці розбійників, радісні обличчя Леонсії і Френка, цікаві погляди своїх жандармів та налиті кров'ю очі плантаторів, які спостерігають бій биків.

Легка посмішка майнула на стиснутих вустах проводиря, коли, вручивши рушницю Генрі, він зав'язував йому очі.

— Чому ви не ставите його обличчям до стіни, поки я приготуюся? — запитав начальник поліції, і срібний дзвіночок зателенькав у його тремтячій руці.

— Тому що він обраний Богом, — була відповідь. — Він витримав випробування. Отже, він не здатний на віроломний учинок. Тепер ти

станеш перед Божим судом. Якщо ти людина правдива і чесна, Гадюка не заподіє тобі шкоди. Така воля Божа.

Начальник поліції був набагато вдатнішим мисливцем, аніж дичиною. Стоячи навпроти Генрі, він намагався не ворушитися, але, коли дуло рушниці почало наближатися до нього, нерви його не витримали, рука здригнулася, і дзвіночок зателенькав. Рушниця майже не рухалася, лише дуло її лиховісно націлилося на звук. Марно намагався начальник поліції стримати тремтіння руки, аби дзвіночок мовчав. Тоді у розпачі він відкинув дзвінок геть, а сам ниць упав на землю. Але Генрі, зачувши звук падаючого тіла, опустив рушницю і натиснув курок. Начальник поліції зойкнув від болю — куля пробила йому плече; він схопився було на ноги, але вилаявся і знову впав на землю.

Усі знову опинилися в печері, де Сліпий Розбійник, біля ніг якого сиділа метиска, вершив суд.

— Ця поранена людина, котра занадто багато базікала про закон *Tierra caliente*, спізнає тепер, що таке закон Кордильєр. Випробування Гадюки й Птаха довело його вину. За його життя призначається десять тисяч доларів викупу, а інакше він залишиться тут рубати ліс і носити воду до кінця своїх днів, подарованих йому Богом. Я сказав усе. Я знаю, що Господь не дасть йому довго жити, якщо не заплатять викуп.

Запала довга мовчанка, під час якої навіть Генрі, що міг, не задумуючись, убити супротивника в бою, усім своїм виглядом показав, що йому гидкий такий жорстокий вирок.

— Закон нещадний, — заявив Суворий суддя, і знову запала мовчанка.

— Нехай помирає без викупу, — сказав один із плантаторів. — Він показав себе псом. То хай і вмере собачою смертю.

— А ти що скажеш? — запитав Сліпий Розбійник у пеона. — Що скажеш ти, пеоне, що стільки витерпів і знову став сьогодні людиною, напівмайя, любитель вродливих жінок? Чи мусить він померти собачою смертю, бо за нього не хочуть заплатити викуп?

— Він жорстока людина, — проговорив пеон. — Але чомусь серце мое сьогодні надто жалісливе. Якби в мене було десять тисяч доларів, я сам би заплатив за нього. А коли б, свята і справедлива людина, я мав двісті п'ятдесят песо, то навіть повернув би борг плантатору, від якого мене тепер звільнили.

Лице сліпого змінилося, немов осяяне внутрішнім світлом.

— Твоїми вустами сьогодні говорить Бог, о відроджений до життя! — схвально сказав він.

Але-цієї миті Френк, поспішно надряпавши щось у своїй чековій книжці, простягнув метисці чек, на якому навіть ще не встигло висохнути чорнило.

— Дозвольте мені теж сказати слово, — проговорив він. — Хоч цей чоловіки негідник і заслуговує собачої смерті, не треба, аби він умирав, — хай живе.

Метиска голосно прочитала чек.

— Не треба нічого пояснювати, — зупинив Сліпий Розбійник Френка. — Я не такий уже дурний, і не завжди я жив у Кордильєрах. Я здобув комерційну освіту в Барселоні. Я знаю банк "Кемікл нейшпл" у Нью-Йорку і колись вів з ним справи через своїх представників. Це чек на десять тисяч доларів. Чоловік, який виписав його, уже сказав сьогодні правду. Чек — дійсний. Той, хто платить викуп за свого ворога, має бути або надто добрим, або божевільним, або вельми багатим — одне з трьох. Скажи ж мені, чоловіче, чи не винна в цьому вродлива жінка?

І Френк, не сміючи глянути ні праворуч, ні ліворуч — ні на Леонсію, ні на Генрі, — а дивлячись прямо в обличчя Сліпого Розбійника, відповів так, як і слід було відповісти.

— Так, Суворий суддя, у цьому винна чарівна жінка.

РОЗДІЛ XII

На тому самому місці, де по дорозі в гори люди в полотняних рясах зав'язали бранцям очі, кавалькада зупинилася. Вона складалася з кількох розбійників, які конвоювали Леонсію, Генрі і Френка верхи на мулах, з пов'язками на очах, і пеона — теж з пов'язкою на очах, але він ішов пішки. Десь за півгодини до цього, під таким же конвоєм, тут проїхала інша кавалькада, що складалася з плантаторів, Тореса і начальника поліції з жандармами.

З дозволу суворого проводиря розбійників полонені зняли з очей пов'язки.

— Схоже, що я вже тут був, — зауважив, розсміявшись, Генрі, який відразу впізнав бачені раніше місця.

— Здається, нафта все ще горить, — сказав Френк, показуючи на обрій, затьмарений чорним димом. — Поглянь, пеоне, на справу своїх рук! Для бідняка, у якого немає нічого, ти найбільший марнотратець, яких я будь-коли зустрічав. Кажуть, що нафтові королі, напившись, припалюють сигари тисячодоларовими банкнотами, а ось ти спалюєш мільйон доларів щохвилини.

— Я не бідняк, — з таємничим виглядом гордо заявив пеон.

— Переодягнений мільйонер! — пожартував Генрі.

— Де ж ти тримаєш свої капітали? — додала Леонсія. — У банку "Кемікл нейшнл"?

Пеон, не зрозумівши дотепів, але зміркувавши, що з нього глузують, ображено замовк.

Тут заговорив суворий проводир розбійників:

— Звідси ви можете йти куди хочете. Так велів Справедливий. Вас, сеньйори, прошу спішитися і повернути мені мулів. Що ж до сеньйорити, то вона може залишити собі мула як подарунок від Справедливого, котрий ніколи не дозволив би собі змусити даму йти пішки. А вам двом, сеньйори, не завадить прогулятися. Справедливий особливо рекомендував багатому сеньйору ходити якомога більше пішки. Багаті, сказав він, майже не ходять пішки. Вони обростають жиром, а ожиріння не сприяє успіху у вродливих жінок. Такі мудрі слова Справедливого. А ще він настійно радить пеону залишатися в горах. Тут він знайде чарівну жінку, і якщо він потребує жінки, то найрозсудливіше — шукати її серед свого племені. Жінки з *tierra caliente* призначені для чоловіків з *tierra caliente*. А жінки Кордильєр призначені для чоловіків Кордильєр, Бог не любить змішання крові. Недарма мул — найогидніша тварина. Світ творився не для змішання племен — це все вигадки людини. Які б чисті не були раси, якщо їх перемішати, вони перестануть бути чистими. Не можуть вода і нафта дати однорідну суміш. У природи свої закони. Так сказав Справедливий, і я лише повторив його слова. Він звелів мені додати, що знає, про що каже, бо сам колись грішив.

Від цих слів англосаксів Генрі і Френка та й Леонсію — дитя Латинської Америки — охопило хвилювання. Леонсія, звичайно, поглядом сказала б кожному з любих їй молодиків, що вона на це не зважатиме, коли б не було поблизу другого, та й обоє вони голосно запротестували б, якби залишилися наодинці з нею. І все-таки глибоко в душі кожний мимоволі усвідомлював, що Сліпий Розбійник має рацію. І на серце їм ліг тягар.

Хрускіт і тріск у заростях відвернув їх від цих думок: то пологим схилом каньйону з кіньми прямо до них спускалися, одужавши після нападу малярії, плантатор і кілька вершників. Як справжній ідальго, він схилився перед донькою Солано, а потім не менш поштиво, хоча і дещо прохолодніше привітався з Генрі і Френком, пам'ятаючи, що Енріко Солано прихильний до них.

— Де ж ваш шановний батечко? — запитав він Леонсію. — У мене для нього добрі новини. Відтоді, як ми бачилися з вами востаннє, а це було тиждень тому, я кілька днів пролежав через напад лихоманки. Проте я послав гінців у Бокас-дель-Торо; завдяки сприятливому вітру вони швидко перепливли лагуну Чирикви і, опинившись на місці, за допомогою мого друга — начальника поліції в Бокас-дель-Торо, по урядовому радіо зв'язалися з президентом Панами. Президент теж мій давній приятель: скільки разів ми тикали один одного носом у болото, коли навчалися в колонській школі і жили з ним в одній кімнаті. І ось від нього надійшла відповідь, що все гаразд: правосуддя було введено в оману надмірними, проте гідними похвали, зусиллями начальника поліції Сан-Антоніо. Тепер усе забуто і прощено, і шановне сімейство Солано разом з їхніми шляхетними друзями-американцями може на законній підставі, не боячись політичних переслідувань, повернутися додому...

На підтвердження своїх слів плантатор низько вклонився Генрі й Френку. І в цю мить погляд його упав на пеона, що причаївся за спиною Леонсії. Очі його спалахнули радістю.

— О Мати Божа, ти не забула мене! — палко вигукнув плантатор і, обернувшись до друзів, що його супроводжували, додав: — Ось він, цей безсоромний дурень, що втік від мене, не сплативши боргу. Хапайте його! Я його так відлупцюю, що він місяць не підведеться!

Плантатор шарпнув повід коня й опинився за мулом Леонсії, але пеон поспішно пірнув під тварину і, встиг би втекти в джунглі, якби інший плантатор, пришпоривши коня, не кинувся йому напереріз і не збив його з ніг. В одну мить плантатори, звичні до такого заняття, ривком підняли

бідолаху з землі, зв'язали йому руки за спиною, а на шию накинули мотузку. Френк і Генрі запротестували.

— Сеньйори, — сказав плантатор, — моя повага до вас, бажання служити вам і бути корисним настільки ж глибокі, як і мої почуття до шляхетного сімейства Солано, під чиїм заступництвом ви перебуваєте. Ваше благополуччя і спокій священні для мене. Я готовий грудьми захищати вас від будь-якого лиха. Наказуйте — я до ваших послуг. Моя гасієнда у вашому розпорядженні, як і все, чим я володію. Але щодо пеона, то це зовсім інша справа. Він не ваш. Він мій пеон, мій боржник, що втік з моєї плантації. Я переконаний, що ви зрозумієте і вибачите мені. Це питання власності. А він — моя власність.

Генрі й Френк розгублено і здивовано подивилися один на одного. Такий закон країни — вони це добре знали.

— Справедливий суддя простив мені мій борг — усі тут тому свідки, — ледве чуто пробелькотів пеон.

— Це правда, Справедливий суддя простив йому борг, — підтвердила Леонсія.

Плантатор з усмішкою низько вклонився.

— Але пеон підписав контракт зі мною, — все з тією ж усмішкою зауважив він. — Та й хто такий цей Сліпий Розбійник, аби установлювати свої дурні закони на моїй плантації і позбавляти мене двохсот п'ятдесяти песо, що по праву належать мені?

— Він правий, Леонсіє, — підтакнув Генрі.

— Тоді я повернуся в Кордильєри, — заявив пеон. — О воїни Справедливого судді, візьміть мене із собою в Кордильєри!

Але суворий проводир похитав головою:

— Тут ми відпустили тебе. Наші повноваження на цьому скінчилися. Ми не маємо над тобою більше ніяких прав. Нам залишилося тільки попрощатися з усіма і поїхати.

— Стійте! — вигукнув Френк, витягаючи свою чекову книжку і починаючи щось писати. — Зачекайте хвилину. Я зараз розрахуюся за цього пеона. Але перш ніж ви поїдете, я хочу попросити вас про одну послугу. — І він вручив чек плантаторові зі словами: — Я додав десять песо на обмін валюти.

Плантатор глянув на чек, сховав його до кишені і подав Френку кінець мотузки, що обвивала шию горопахи.

— Тепер пеон ваш, — сказав він.

Френк подивився на мотузку і розреготався.

— Погляньте! Я став рабовласником. Рабе, ти мій, ти моя власність, зрозуміло?

— Так, сеньйоре, — принижено пробурмотів пеон. — Очевидно, коли я збожеволів через жінку і продав свою волю, Бог засудив мене за те і відтоді все життя маю бути чиеюсь власністю. Справедливий суддя мав рацію. Бог покарав мене за те, що я поласився на жінку з іншого племені.

— Ти став рабом через те, що завжди вважалось найкращим у світі — через жінку, — зауважив Френк, перерізаючи мотузку на руках пеона. — А тепер я дарую тебе тобі. — З цими словами він вклав у руку пеона кінець мотузки, що обплутувала його шию. — Відтепер ти сам собі хазяїн. І пам'ятай: ніколи і нікому не давай кінця цієї мотузки.

Поки все це відбувалося, звідкись раптом нечутно наблизився високий худий старий; під його сухою, як пергамент, шкірою різко позначилися ребра. Це був чистокровний індіанець племені майя. Він був зовсім голий, якщо не рахувати стегенної пов'язки. Нечесане волосся сірими пасмами обрамляло його вилицювате, висохле, як у мумії, обличчя. М'язи жалюгідними мішечками обвисали на його руках і ногах. З-за губ виднілося кілька пеньків, щоки запали, а його чорні очі нестямно палали.

Він, неначе в'юн, прослизнув між людьми і своїми кістлявими руками обійняв пеона.

— Це мій батько, — гордо оголосив пеон. — Подивіться на нього. Він чистокровний майя, і він знає всі таємниці цього племені.

Поки батько й син після довгої розлуки жваво обмінювалися новинами, Френк звернувся до проводиря розбійників із проханням розшукати Енріко Солано і його двох синів, що блукають десь у горах, і повідомити їм, що закон більше не переслідує їх і вони можуть повернутися додому.

— Вони не зробили нічого поганого? — запитав проводир.

— Ні, нічого, — запевнив його Френк.

— Гаразд. Я обіцяю вам негайно розшукати їх, бо нам відомо, у якому напрямку вони поїхали, і послати слідом за вами на узбережжя.

— А тепер запрошую до себе, — радо запропонував плантатор. — Біля моєї плантації, у бухті Юкатан, стоїть на якорі вантажна шхуна, вона незабаром має плисти до Сан-Антоніо. Я можу затримати її доти, доки шляхетний Енріко і його сипи не спустяться з Кордильєр.

— Ну, а Френк, звичайно, заплатить за затримку, — глузливо, що не сховалося від Леонсії, але не було помічене Френком, сказав Генрі.

— Звичайно, заплачу! — весело вигукнув Френк. — Ще один доказ на користь того, що чекова книжка скрізь може знадобитися!

Коли усі попрощалися з розбійниками, пеон і його батько, на подив присутніх, пішли за Морганамі і спустилися разом з усіма через палаючі нафтові поля на плантацію — місце, де стільки років мучився в рабстві пеон. І батько, і син усіляко виявляла свою відданість Френку, а також Леонсії та Генрі. За цей час вони щось довго й жваво обговорювали. Коли Енріко та його сини прибули на плантацію й усі подалися до берега, де на них чекала шхуна, пеоні зі своїм батьком пішли слідом за ними. Френк став було прощатися з індіанцями, але пеон заявив, що вони теж поїдуть на шхуні.

— Я вже говорив вам, що я не бідняк, — пояснив пеон, відводячи Морганів і родину Солано вбік, щоб його не почули матроси. — І це правда. Мені відомо, де захований скарб племені майя, який не могли знайти ні конкістадори, ні ченці інквізиції. Я його охоронець. Точніше, не я, а мій батько. Він прямий нащадок давнього верховного жерця майя. Він останній жрець цього племені. Ми з батьком багато говорили і вирішили, що багатство — не головне в житті. Ви купили мене за двісті п'ятдесят песо, проте подарували мені волю, віддали мене мені самому. Ви подарували людині життя, тепер я сам собі пан. Я так гадаю, і мій батько теж. І от коли грінго й іспанці так створені, що багатство для них — найголовніше, ми проведемо вас до скарбів племені майя — мій батько і я: адже мій батько знає дорогу. Йти в гори треба із Сан-Антоніо, а не з Юкатану.

— Твій батько справді знає, де заховано скарб? Напевно знає? — запитав Генрі і тихенько шепнув Френку, що цей самий скарб і змусив його кинути пошуки скарбу Моргана на Тельці і податися на материк.

Пеон похитав головою.

— Мій батько ніколи не був там, навіщо йому це — йому не потрібні багатства. Тату, покажи, що написано нашою давньою мовою, якою лише ти з усіх живих майя вмієш читати.

Старий витяг з-під своєї пов'язки брудний, порваний парусиновий мішечок. З нього він вийняв щось, схоже на клубок мотузочків з вузликами. Але це були не мотузочки, а якісь пасма деревної кори, настільки ветхі, що, здавалося, вони ось-ось розсиплються від одного дотику; і справді, коли старий доторкнувся до них, з-під пальців його посипався порошок. Бурмочучи собі під ніс молитви давньою мовою майя, індіанець підніс угору клубок і благоговійно вклонився йому, перш ніж почати його розплутувати.

— Письмо вузликами — це стародавня писемність майя, але тепер ніхто їхньої мови не знає, — тихо мовив Генрі. — Цьому можна вірити, якщо тільки старий не розучився читати.

Клубок був вручений Френку, і всі з цікавістю схилилися над ним. Він був схожий на гроно, невміло зв'язане з безлічі мотузочків, вкритих великими і маленькими вузликами. Мотузочки теж були неоднакові: товщі й тонші, довші й коротші. Старий перебирав їх пальцями, бурмочучи собі під ніс щось незрозуміле.

— Він читає! — тріумфально вигукнув пеон. — Вузли — це наша давня мова, і він читає їх, мов книгу!

Френк і Леонсія, схилившись нижче, щоб краще бачити, ненароком торкнулися один одного волоссям — обоє здригнулися і поспішно відсунулися, але погляди їх при цьому зустрілися, і знову іскра майнула між ними. Генрі, цілком захоплений тим, що розповідав індіанець, нічого не помітив. Він дивився лише на таємничий клубок.

— Що ти скажеш, Френку? — пошепки запитав він. — Це ж колосально! Колосально!

— Мене чекають у Нью-Йорку. — Френк явно вагався. — Ні, не якісь люди чи розваги, а справи, — поспішно додав він, відчувши мовчазний докір Леонсії. — Не забудьте, що я зв'язаний з "Темпіко петролеум" і біржовим ринком: мені навіть страшно подумати, скільки мільйонів у мене в це вкладено.

— Дідько б узяв! — вигукнув Генрі. — Якщо скарб майя навіть у десять разів менший від того, що про нього розповідають, усе одно частка кожного з нас — твоя, моя і Енріко — буде більшою, ніж усе твоє нинішнє багатство.

Френк усе ще вагався. Енріко почав запевняти його, що скарб майя справді існує, а Леонсія, вибравши мить, шепнула йому на вухо:

— Невже ви втомилися... шукати скарб?

Френк пильно подивився на неї, потім глянув на обручку на її пальці і так само тихо відповів:

— Хіба я можу залишатися тут, якщо я кохаю вас, а ви кохаєте Генрі?

Він уперше відкрито зізнався їй у коханні, і Леонсія відчула, що в душі її спалахнула радість, але за мить обпік сором: як же може вона вважати себе добродією, коли, виявляється, здатна любити одночасно двох? Вона глянула на Генрі, немов хотіла переконатися, і серце відповіло їй "так". Вона любила Генрі так само щиро, як Френка, і їй однаково подобалося в них те, що було однакове, і по-різному те, що їх відрізняло.

— Боюся, що мені доведеться пересісти на "Анжеліку", мабуть, у Бокас-дель-Торо — і поїхати додому, — говорив тим часом Френк їй

нареченому. — А ви з Енріко рушайте шукати-скарб і, як поталанить, поділіть його навпіл.

Пеон, почувши це, швидко заговорив з батьком своєю мовою, а потім звернувся до Генрі.

— Чуєш, що він каже, Френку? — сказав Генрі, указуючи на священне гроно. — Тобі доведеться піти з нами. Адже саме тобі хоче віддячити старий за порятунок свого сина. І він віддає скарб не нам, а тобі. Якщо ти не підеш, він не прочитає нам жодного вузлика.

Проте змінити рішення Френка змусила все-таки Леонсія. Вона мовчки, сумно дивилася на нього і немов благала поглядом: "Ну, будь ласка, заради мене!"

РОЗДІЛ XIII

За тиждень після цього з Сан-Антоніо в Кордильєри одного дня вирушили три різні експедиції. Перша складалася з Генрі, Френка, пеона і його старого батька, а також кількох пеонів із плантації Солано. Кожен пеон вів мула, навантаженого продовольством і спорядженням. Старий Енріко Солано останньої миті був змушений залишитися вдома, бо раптово відкрилася рана, отримана у дні молодості, під час однієї з численних революцій.

Кавалькада проїхала головною вулицею Сан-Антоніо, повз в'язницю, стіну якої підірвав Френк і яку лише недавно почали замуровувати в'язні. Назустріч експедиції трапився Торес, який неквапливо йшов вулицею; він щойно одержав чергову телеграму від Рігана і, побачивши двох Морганів на чолі загону, здивовано вигукнув:

— Куди це ви прямуєте, сеньйори?

Неначе заздальгідь змовившись, водночас Френк указав на небо, Генрі — в землю, пеон — праворуч, а його батько — ліворуч. Така нечемність розлютила Тореса, і він вибухнув грубою лайкою, але це тільки викликало загальний сміх — сміялися навіть пеони, котрі поганяли мулів.

На Тореса чекав ще один сюрприз. Трохи згодом, коли все місто спало під час сієсти, він побачив Леонсію та її молодшого брата Рікардо верхи на мулах; за ними на повідку йшов третій мул, навантажений спорядженням для табору.

Третю експедицію очолював Торес. Народу в ній було не більше і не менше, ніж в експедиції Леонсії, бо складалася вона із самого Тореса і якогось Хосе Манчено — відомого в тих місцях убивці, якого Торес із певних міркувань урятував від страшної смерті в Сан-Хуані. Затіваючи цю експедицію, Торес виходив із досить великих планів. Майже біля підніжжя Кордильєр жило дивне плем'я кару. Воно брало початок від біглих рабів-негрів із Африки, і рабів-караїбів із Москового Берега, що осіли тут і одружилися з жінками, яких викрадали з долини, та на колишніх, як і вони самі, рабинях-втікачках. Ця своєрідна колонія, що розташувалася між верхніми Кордильєрами, населеними індіанцями, і Панамською державою, зуміла зберегти майже цілковиту незалежність. Пізніше до неї приєдналися втікачі каторжники-іспанці і відбулося остаточне змішання рас. Плем'я кару здобуло таку погану славу, що, коли б тодішній уряд не переймався усілякими політичними махінаціями, він неодмінно послав би війська, щоб знищити цей розсадник пороку. Саме тут і народився Хосе Манчено від батька-іспанця та матері-метиски, злодіїв і вбивць. Сюди і віз Хосе Манчено Альвареса Тореса, аби той міг виконати наказ Томаса Рігана з контори на Уолл-стріт.

* * *

— Ну й пощастило ж нам, що ми з ним зустрілися, — мовив Френк, указуючи Генрі на останнього жерця племені майя.

— Авжеж, але надто він старезний, — сказав Генрі. — Ти тільки поглянь на нього!

Старий, що їхав попереду, увесь час перебирав священне гроно і щось бурмотів до себе.

— Сподіватимемося, що старий не розкришить його, — висловив бажання Генрі. — Можна було б, здається, прочитати один раз вказівки і запам'ятати їх, а не перебирати без кінця гроно.

Вони виїхали з заростей на галявину. Цілком імовірно, що хтось вирубав тут джунглі і змусив їх відступити. Звідси було видно далеку гору Бланко Ровало, що вимальовувалася на тлі залитого сонцем неба. Старий індіанець зупинив свого мула, провів пальцем по кількох волокнах священного грона і, показуючи на гору, пояснив каліченою іспанською мовою:

— Тут сказано: "Там, де слід Стопи Бога, чекай, доки не заблищать очі Чіа". — І показав на один із вузликів, де він це прочитав.

— Але де ж цей слід, старий? — запитав Генрі, оглядаючи неприм'яту траву.

Старий мовчки торкнув свого мула і, підганяючи його ударами голих п'ят по боках, підтюпцем перетнув вирубку і в'їхав у джунглі.

— Він, ніби гончак, іде гарячим слідом, — зауважив Френк.

Так вони проїхали з півмилі; джунглі скінчилися, і перед вершниками пролягли круті схили гір, порослі густою травою. Тут старий пустив свого мула галопом і не зменшував ходу доти, доки не дістався природної западини, футів зо три завглибшки, вона за формою нагадувала відбиток гігантської ступні. Тут цілком могло б розміститися дванадцять людей.

— Слід Стопи Бога! — урочисто промовив старий жрець, зліз із мула і в молитві простягся на землі. — "Там, де слід Стопи Бога, чекай, доки не заблищать очі Чіа" — так кажуть священні вузли.

— Гарне місце для сніданку! — мовив Генрі. — Очікуючи на усілякі дива, не погано було б підживитися.

— Якщо Чіа не заперечує, — засміявся Френк.

І Чіа не заперечувала. Принаймні старий жрець не міг знайти ніяких заперечень у своїх вузликах.

На узліссі стрижили мулів, з найближчого струмочка принесли води і посередині Стопи розклали багаття. Старий майя, здавалося, нічого не бачив і не чув: він без кінця бурмотів молитви, знову й знову перебираючи свої вузлики.

— Тільки б він не зсунувся з глузду! — сказав Френк.

— Мені ще там, на Юкатані, здалося, що в нього якийсь божевільний погляд, — зізнався Генрі. — А поглянь-но, які в нього тепер очі. .

Тут до розмови втрутився пеон, котрий хоч і не розумів англійської, проте відчув, про що йдеться.

— Проникнути в таємницю давніх святинь майя досить небезпечно. Це шлях до смерті. Мій батько це знає. Багато людей тут від цього померло раптово і страшно. Серед них були і жерці майя. Так помер батько мого батька. Він теж покохав жінку з tierra caliente. Через неї він за золото продав секрет майя: він прочитав по вузликах, де заховано скарб, і повів до нього людей з tierra caliente. Він помер. Усі вони померли. Тепер, коли мій батько постарів, він уже не кохає жінок з tierra caliente. А в молодості він надто кохав їх і навіть сам грішив. Він знає, як небезпечно вести вас до скарбу. Відтоді, як майя сховали його, минуло

кілька століть, і багато людей за цей час намагалися його знайти. Та з тих, хто шукав скарб, жоден не повернувся. Кажуть, навіть конкістадори і пірати англійця Моргана, діставшись до нього, залишили там свої кістки.

— А як твій батько помре, — запитав Френк, — ти теж станеш верховним жерцем майя?

— Ні, сеньйоре, — похитав головою пеон. — Адже я лише наполовину майя. Я не вмію читати вузлів. Мій батько не навчив мене цьому, бо я не чистокровний майя.

— А коли б він враз помер, чи є серед майя ще хтось, хто вміє читати вузли?

— Ні, сеньйоре. Мій батько — останній з живих, хто знає цю давню мову.

Цю розмову перебила поява Леонсії та Рікардо, котрі стрижили своїх мулів і пустили їх пастися разом з іншими, а самі підійшли і боязко заглянули вниз. Побачивши Леонсію, Генрі і Френк засяяли з радості, але стріли їх докорами і наполяганням, аби вона разом з Рікардо повернулася додому.

— Але не можете ж ви відіслати мене назад, не давши навіть поїсти! — вигукнула вона і, не чекаючи відповіді, зісковзнула до них униз. Вона, з суто жіночою хитрістю, вирішила вести бесіду за більш сприятливих умов.

Їхня голосна розмова вивела старого жерця з молитовного трансу. Він невдоволено подивився на Леонсію і з не меншим обуренням напав на неї, вставляючи в свою гнівну мову майя іспанські слова і фрази.

— Він говорить, що жінки — це зло, — переклав сип, коли жрець на мить замовк. — Він говорить, що через жінок чоловіки сваряться,

хапаються за ножі й убивають один одного. Де жінки — там лихо і Божий гнів. Вони ведуть людину до загибелі. Він говорить, що жінка — споконвічний, ворог Бога і чоловіка. Вона завжди стоїть між чоловіком і Богом. Він говорить, що жінка заглушає ходу Бога і заважає чоловікові наблизитися до нього. Він говорить, що ця жінка мусить звідси піти.

Френк, давлячись сміхом, тільки свиснув на знак схвалення цієї гнівної діатриби, а Генрі сказав:

— Будьте розумницею, Леонсіє! Ви чуєте, що говорять індіанці про прекрасну стаття? Виходить, вам тут не місце. Ваше місце в Каліфорнії. Там жінки мають право голосу.

— Лихо в тім, що старий ще не забув ту жінку, котра залила йому за шкіру сала за днів його молодості, — сказав Френк, і, повернувшись до пеона, додав: — Попроси батька прочитати по вузлах, чи сказано там, що жінці не можна ступити на слід Божої Стопи?

Марно старезний жрець перебирав священні вузлики. Він не знайшов у них ані найменшого заперечення проти жінки.

— У нього все переплуталося в голові: і перекази, й події власного життя, — переможно посміхнувся Френк. — Отже, Леонсіє, усе гаразд, і ви можете залишитися і закутити з нами. Кава готова. А потім...

Але те, що мало б статися потім, сталося зараз. Не встигли вони сісти і взятися до їжі, як у Френка, який підвівся, аби передати Леонсії тортільї, кулею збило з голови капелюха.

— Еге! — сказав він, швидко сідаючи. — Оце так сюрприз! А ну, Генрі, поглянь, хто там хотів підстрелити мене.

Наступної миті всі, крім старого індіанця, підкралися до краю западини і визирнули. І ось що вони побачили: з усіх боків до них повзли

якісь люди в чудернацькому одязі. Судячи з облич та кольору шкіри, вони належали не до однієї певної раси, а до всіх відомих. Усе людство, очевидно, брало участь у виліпленій їхніх рис і творенні кольорів їхньої шкіри.

— Ну й створіння! Зроду не бачив таких! — вигукнув Френк.

— Це кару, — ледве вичавив із себе пеон з неймовірним жахом.

— А хто вони такі, чорт... — почав було Френк, але схаменувся: — Перепрошую, хто вони такі, ці кару?

— Це діти диявола, — відповів пеон. — Вони лютіші за іспанців і страшніші за майя. Чоловіки і дівчата в них не одружуються. У них навіть жерців немає. Вони бісове поріддя, діти диявола і навіть гірші за нього.

Тут підвівся старий майя і тицьнув пальцем убік Леонсії, ніби говорячи цим жестом: "Он причина нашого нещастя!" Тієї ж миті куля зачепила його плече, і він похитнувся.

— Пригни його! — крикнув Генрі Френку. — Адже тільки він знає мову вузлів, а очі Чіа — чи що б там не було — ще не заблищали.

Френк підкорився: він схопив старого за ноги і смикнув униз, — той упав, ніби мішок з кістками.

Генрі взяв рушницю і почав відстрілюватися. У відповідь посипався град куль. За мить до Генрі приєдналися Рікардо, Френк і пеон. А старий, перебираючи свої вузлики, вступився поглядом поверх западини в скелястий схил гори.

— Зупиніться! — вигукнув Френк, але вигук його потонув у гуркоті стрілянини.

Йому довелося плазувати від одного до другого, аби змусити своїх супутників припинити вогонь. І кожному окремо він пояснював, що всі їхні боєприпаси знаходяться⁴ на мулах і треба берегти патрони, які ще залишилися в магазинах і в обоймах.

— І дивіться, щоб вони не влучили у вас, — попереджав усіх Генрі. — У них стародавні мушкети й аркебузи, які можуть проробити вам діру завбільшки з таріль.

За годину було випущено останню кулю, якщо не вважати кількох зарядів, що залишилися в револьвері Френка, після чого ті, хто сидів у заглибині, припинили вогонь, незважаючи на безладну стрілянину кару. Хосе Манчено першим здогадався, у чому справа. Він обережно підповз до краю ями, щоб упевнитися в правильності своїх припущень, і знаком дав зрозуміти своїм, що в обложених скінчилися набої і, отже, їх можна взяти голими руками.

— Непогано ми вас піймали, сеньйори, — зловтішно заявив він, і слова його супроводжувалися реготом кару, що оточили яму.

Але те, що сталося наступної миті, було настільки ж несподіваним, як це буває в театрі, коли змінюються декорації. Кару раптом повернулися і з криками жаху кинулися втікати. Тікали вони в такій паніці і сум'ятті, що багато хто навіть покидали свої мушкети і мачете.

— А в тебе, сеньйоре Мишоїд, я влучу! — люб'язно крикнув Френк услід Манчено, цілячись у нього з пістолета.

Він було прицілився в бандита, але передумав.

— У мене залишилося лише три патрони, — ніби перепрошуючи, пояснив він Генрі. — А в цій країні не можна знати заздалегідь, коли вони будуть найпотрібнішими.

— Погляньте! — крикнув пеон, показуючи на свого батька, а потім на далеку гору. — Ось чому вони утекли. Вони зрозуміли, що святині майя загрожують їм загибеллю.

Старий жрець в екстазі, точніше у трансі, перебирав вузли священного грона і, не відриваючись, дивився на далеку гору, на схилі якої один біля одного раз у раз спалахували два яскраві вогники.

— Таку штуку хто завгодно може влаштувати за допомогою двох дзеркал, — іронічно зауважив Генрі.

— Це очі Чіа, це очі Чіа, — повторював пеон. — Ви ж чули, що сказав мій батько. Він прочитав по вузлах: "Там, де слід Стопи Бога, чекай, доки не заблищать очі Чіа".

Старий піднявся і вигукнув у нестямі:

— "Аби знайти скарб, слід відшукати очі!"

— Добре, старий, — заспокоїв його Генрі і своїм кишеньковим компасом визначив місцезнаходження двох відблисків.

* * *

— У нього, мабуть, компас у голові, — зауважив годиною пізніше Генрі, показуючи на старого жерця, що їхав мулом попереду всіх. — Я перевіряю його компасом, і навіть коли якась природна перешкода змушує його звертати убік, він потім усе одно виходить на правильний напрям, наче магнітна стрілка.

Як тільки мандрівники від'їхали від Стопи Бога, відблиски зникли з поля зору. Оскільки місцевість була нерівна, їх можна було помітити, очевидно, тільки звідти. А місцевість, слід зазначити, і справді була

нерівна: висохлі русла річечок змінювалися скелями, ліс — піщаними дюнами і кам'янистим ґрунтом зі слідами вулканічного попелу.

Нарешті вони дісталися до такого місця, де їхати верхи вже не можна було; погоничів разом з мулами доручили Рікардо і звеліли йому стати табором. Усі інші рушили далі крутим схилом, порослим чагарником, допомагаючи один одному, чіпляючись за корені, що стирчали з землі. Старий індіанець, як і раніше, йшов попереду і, здавалося, забув про присутність Леонсії.

Вони пройшли ще з півмилі, як раптом старий різко спинився і відскочив назад, ніби його вкусила змія. А сталося ось що: Френк розреготався, і між скель прокотилася гучна луна. Останній жрець племені майя поспішно перебіг пальцями вузлики, вибрав один із мотузочків, двічі перебрав його вузлики й сповістив:

— "Коли боги сміються, стережися!" — так говорять вузлики.

Із чверть години Френк і Генрі сміялися і кричали на різні голоси, намагаючись переконати старого жерця, що це лише луна. Через півгодини подорожани дійшли до пологих піщаних дюн. І знову старий відскочив назад. Кожний крок по піску викликав цілу какофонію звуків. Люди завмирили на місці — і все стихало навколо. А зробиш лише крок, і пісок знову починав співати.

— "Коли боги сміються, стережися!" — вигукнув старий.

Він накреслив пальцем коло на піску, .і, поки він креслив, пісок вив і верещав; потім старий став навколішки — пісок заревів і застогнав. Пеон, за прикладом батька, теж увійшов у гомінке коло, усередині якого старий вказівним пальцем виводив якісь кабалістичні фігури і знаки, а пісок при цьому завивав і верещав. Леонсія, до смерті налякана, притулилася до Генрі і Френка. Навіть Френк був приголомшений.

— Луна, звичайно, гучна, — сказав він, — але ж тут не тільки луна. Нічого не розумію! Це починає діяти мені на нерви.

— Дурниця! — заперечив Генрі і поворухнув пісок ногою; почулося ревіння. — Це співаючий пісок. Мені доводилося бачити такий на Кауаї, одному з Гавайських островів, — чудове місце для туристів, запевняю вас. Тільки тут пісок кращий і гучніший. Учені склали десяток мудрих теорій, що пояснюють це явище. Я чув, що воно спостерігається й в інших місцях земної кулі. У таких випадках слід брати в руку компас і за його стрілкою перетинати піски. Вони хоч і гавкають, але, на щастя, не кусаються.

Проте жерця не можна було умовити вийти з обведеного ним кола; усі намагання Морганів призвели лише до того, що старий облишив молитви і, розлючений, накинувся на них, бурмочучи незрозумілі слова мовою майя.

— Він каже, — переклав його сип, — , що ми чинимо святотатство, навіть пісок кричить від обурення. Він не піде далі: він боїться підійти до того місця, де мешкає Чіа. І я теж не піду — мій дід загинув там, це знають усі майя. Батько каже, що не хоче там померти. Він говорить: "Мені ще не так багато років, аби померти".

— Авжеж, усього якихось вісімдесят! — розреготався Френк і злякано здригнувся від чаклунських перекотів луни, підхоплених піщаними дюнами.

— Занадто молодий, аби померти! А як щодо вас, Леонсіє? Вам теж ще зарано бажати смерті?

— Ну-бо, скажи за мене, — жартома відгукнулася вона і легенько поворушила ногою пісок, змусивши його докірливо зітхнути. — Навпаки, я занадто стара, щоб померти від страху тільки тому, що скелі сміються, а дюни гавкають на нас. Ходімо краще вперед. Адже ми тепер

зовсім близько від цих відблисків. А старий хай сидить собі у своєму колі і чекає нашого повернення.

Вона випустила їхні руки і пішла вперед, а Френк і Генрі пішли за нею. Як тільки вони рушили, дюни заремствували, а та, що була найближче до них і обсипалася по схилах — заревіла і загуркотіла. На щастя, як вони незабаром переконалися, Френк захопив із собою моток тонкої, але міцної мотузки.

Перейшовши через піски, вони потрапили в таке місце, де луна була ще потужнішою. Їхні слова луна чітко повторювала по шість і навіть вісім разів.

— Дідько б узяв! — вигукнув Генрі. — Не дивно, що тубільці бояться цих місць!

— А пам'ятаєте, у Марка Твеиа описано людину, котра колекціонувала луни? — запитав Френк.

— Уперше чую. Але майя, безумовно, могли б зібрати тут непогану колекцію. Розумно придумали, де сховати скарб! Це місце, безсумнівно, споконвіку вважалося священним, навіть ще до іспанців. Стародавні жерці знали таємницю цих явищ, але своїм підданим пояснювали їх як щось надприродне.

Незабаром вони вийшли на відкрите рівне місце, над яким низько нависала потріскана скеля; далі вони пішли вже не низкою, а всі в ряд. Земля довкола була покрита кіркою — такою сухою і кам'янистою, що важко було уявити собі, що тут десь ростуть дерева і зеленіє трава. Леонсія, пожвавлена і весела, не бажаючи скривдити жодного з чоловіків, схопила їх обох за руки і пустилася разом з ними бігцем. Не зробили вони й п'яти кроків, як трапилося лихо. Кора дала тріщину, і обоє — Генрі і Френк — разом провалилися вище колін, а слідом за ними провалилася і Леонсія майже так, як і вони.

— Дідько б узяв! — пробурмотів Генрі. — Тут і справді вотчина диявола!

Слова ці, вимовлені пошепки, були негайно підхоплені навколишніми скелями, що на різні лади — теж пошепки — почали без кінця їх повторювати.

Леонсія та її супутники не відразу зрозуміли всю небезпеку свого становища. Лише коли після марних спроб вибратися, вони занурилися до пояса, а потім ще глибше, чоловіки зрозуміли, чим це їм загрожує. Леонсія ж продовжувала сміятися, ніби з ними трапилася химерна пригода.

— Грузькі піски! — перелякано прошепотів Френк.

"Грузькі піски!" — моторошно відлупили дюни, зловтішно переказуючи цю новину.

— Тут яма, засипана грузькими пісками, — здогадався Генрі.

— Старий, очевидно, мав рацію, залишившись там, на співучих пісках, — сказав Френк.

Моторошний шепіт відновився, і відгомін його ще довго лунав, долаючи далину.

Тим часом всі вони занурилися в пісок до грудей і це тривало далі.

— Та хтось же може з нас врятуватися! — вигукнув Генрі.

Навіть не змовляючись, хлопці почали витягати Леонсію, дарма, що вага її тіла змушувала їх самих швидше поринати в пісок. Коли Леонсія

нарешті вибралася на їхні плечі з піску, Френк, не зважаючи на глузливу луну, сказав:

— Тепер, Леонсіє, ми вас викинемо звідси. За командою "вперед!" стрибайте і падайте на кору, але зробіть це якомога легше. Ви відразу почнете сковзати нею. Тільки не зупиняйтеся. Повзвіть уперед. Пересувайтеся плазом, доки не дістанетеся твердого ґрунту. Не ставайте, доки не відчуєте твердого ґрунту. Генрі, приготувалися?

І вони почали розгойдувати її. Незважаючи на своє занурення в пісок, на вигук "три", Френк і Генрі підкинули Леонсію так, що вона опинилася на твердому ґрунті.

Леонсія виконала їхні вказівки і навколішки дісталася до скель.

— Давайте мені мотузку! — крикнула вона їм.

Але Френк загруз настільки, що не міг зняти мотузковий згорток зі своєї шиї. Генрі зробив це за нього і, спритно викинув кінець мотузки Леонсії, хоча сам при цьому занурився в пісок на таку ж глибину, як і Френк.

Леонсія спіймала мотузку і потягла до себе, потім обв'язала її навколо каменя завбільшки з автомобіль і крикнула Генрі, аби він підтягувався. Та з цієї витівки нічого не вийшло: Генрі ще глибше занурився в пісок. Його засмоктало вже до плечей, коли Леонсія скрикнула:

— Стривайте! Не тягніть! Я щось придумала! Киньте мені всю мотузку! Залишіть собі стільки, аби обв'язатися під пахвами.

І, тягнучи за собою мотузку, вона полізла вгору. На висоті сорока футів, в ущелині, росло сучкувате карликове дерево. Тут Леонсія

спинилася. Перекинувши мотузку на стовбур, як на великий блок, вона обмотала її навколо величезного каменя над обривом.

— Яка ж вона молодчина! — мовив Френк до Генрі.

Вони зрозуміли, що вона задумала; все залежало лише від того, чи вдасться їй зрушити з місця брилу, навислу над обривом, і скинути її вниз. Минуло п'ять хвилин, перш ніж Леонсія знайшла досить міцну ломаку, аби вона могла служити їй домкратом. Спокійно, докладаючи всіх зусиль, вона почала штовхати камінь зі скелі. Нарешті їй це вдалося.

Падаючи, брила так натягла мотузку, що з грудей Генрі, стиснутих тугою петлею, мимоволі вирвався стогін. Його повільно витягало з піску, який голосно стулявся за ним. Звільняючись із полону, він стрімко злетів у повітря й гепнувся на землю під деревом, а брила прокотилася і завмерла поруч із ним.

Коли кінець мотузки кинули Френку, підступні піски засмоктали його майже до плечей. Опинившись поруч із Генрі і Леонсією на *tierra firma*, він насварився кулаком грузьким піскам, з яких ледве вирвався, і зі сміхом заходився кепкувати з них. Генрі та Леонсія підтримали його. А у відповідь міради духів зі злим глузуванням знущалися з них, сповнюючи повітря шурхотом і шепотом.

РОЗДІЛ XIV

— Не за мільйон же миль Стопа Бога від тих двох вогняних відблисків, — промовив Генрі, коли вони втрьох зупинилися біля підніжжя стрімкої скелі. — Коли б вони були далі, ми б їх не побачили за цією скелею. Та вилізти на неї неможливо, а щоби обійти, знадобиться багато часу. Тож спочатку обстежимо все тут. По-моєму, вогники спалахували десь поблизу.

— А чи не міг це зробити хтось за допомогою дзеркал? — спитала Леонсія.

— Ні, скоріше то просто явище природи, — відповів Френк. — Я тепер повірив у її дива, після цих гавкаючих пісків.

Леонсія, випадково глянувши на скелю, раптом завмерла.

— Дивіться! — вигукнула вона.

Генрі і Френк теж підвели очі. Те, що вони побачили, було уже не спалахом, а рівним, насиченим світлом, яке засліплювало очі, як сонце. Хлопці почали пробиратися до підніжжя скелі. Густі хащі свідчили про те, що тут не ступала йога людини. Важко дихаючи, вони вибралися нарешті на відкрите місце, де порівняно недавній обвал знищив усю рослинність.

Леонсія заплескала в долоні. Тепер джерело світла було видно всім. На висоті тридцять футів у скелі блищало двоє величезних очей, кожне завбільшки з сажень, вкриті якоюсь блискучою білою речовиною.

— Очі Чіа! — вигукнула Леонсія.

Генрі почував потилицю, пригадуючи щось.

— Мені здається, я здогадуюся, з чого вони зроблені, — сказав він. — Я ніколи досі їх не бачив, але чув розповіді старих. Це давній трюк індіанців племені майя. Ставлю свою частку скарбу проти дірявої монети в десять центів, Френку, що можу сказати тобі, що це за речовина.

— Згода! — відгукнувся Френк. — Треба бути дурнем, аби не погодитися на таке парі, навіть якщо суперечка йде про таблицю множення. Адже можна виграти мільйони, а ризику лише десять центів! На таких умовах я готовий посперечатися, що двічі по два — п'ять, — може, якимось дивом я доведу це. Говори ж, що це таке? Парі прийнято.

— Черепашки, — посміхнувся Генрі. — Черепашки устриць. Я маю на увазі перламутрові мушлі, звичайно. Це перламутр, майстерно викладений у вигляді мозаїки, от і вийшла суцільна поверхня, що відбиває. Якщо хочеш довести, що я не правий, — лізть угору й подивися сам.

Посередині, трохи нижче від очей, виднівся трикутний виступ, схожий на гігантський ніс. Він здавався своєрідним наростом на скелі. Камінь був нерівний, і завдяки своїй котячій спритності Френку вдалося досить швидко подолати ті десять футів, що відокремлювали його від основи виступу. Подальший шлях нагору по його ребру був уже набагато легшим. Проте звалитися з висоти двадцяти п'яти футів і зламати собі руку чи ногу — перспектива малоприємна в такому безлюдному місці, і Леонсія, мимоволі викликавши ревнивий блиск в очах Генрі, крикнула:

— Заради Бога, Френку, будьте обережні!

Зупинившись на вершині трикутника, Френк оглянув одне й друге око. Потім мисливським ножом почав колупати праве око.

— Коли б старий джентльмен був тут, він би знепритомнів од такого святотатства, — зауважив Генрі.

— Ти виграв десять центів! — крикнув Френк, кидаючи в протягнену руку Генрі видовбаний шматочок ока.

Це був перламутр — зовсім плаский, уламок мозаїки, якою було викладено око.

— Диму без вогню не буває, — сказав Генрі. — Недарма вибрали майя це дике місце і вправили в скелю очі Чіа.

— Мабуть, ми зробили помилку, залишивши там старого джентльмена з його священними вузликами, — сказав Френк. — Вузлики б усе пояснили нам і підказали, що робити далі.

— Де є око, там має бути й ніс, — додала Леонсія.

— Ось же він! — вигукнув Френк. — Господи, адже я по ньому лазив. Ми занадто близько стоїмо, на нього треба дивитися здаля. За сотню ярдів це, напевно, має вигляд гігантського обличчя.

Леонсія ступила до скелі і поворошила йогою купу гнилого листя і гілок, занесених сюди, очевидно, тропічними вітрами.

— У такому разі і рот має бути, де йому призначено, під носом, — сказала вона серйозно.

За мить Генрі і Френк ногами розкидали купу і знайшли отвір у скелі — правда, занадто маленький, аби в нього могла пролізти людина. Недавній обвал, вочевидь, частково засипав його. Відкотивши убік кілька каменів і просунувши в отвір голову і плечі, Френк посвітив запаленим сірником.

— Стережіться гадюк, — попередила його Леонсія.

Френк буркнув щось на знак вдячності і повідомив:

— Штучна печера. Вона видовбана в скелі, і досить уміло, наскільки я розуміюся на цьому. А чорт! — Останнє стосувалося сірника, що обпік йому пальці. — Та тут не потрібно ніяких сірників! — з подивом вигукнув він. — Це печера з природним освітленням... світло проникає звідкись зверху... справжнє денне світло. Ну й молодці ж були ці давні майя! Не здивуюся, якщо ми знайдемо тут ліфт, гарячу і холодну воду, парове опалення і швейцара. Отже, прощайте!

Френк проліз в отвір і зник у глибині. Незабаром із печери долинув його голос:

— Ходіть-но сюди! Тут чудово!

— А ви ще не хотіли брати мене із собою! — докірливо сказала Леонсія, ступивши на рівну підлогу печери; у таємничому сутінковому світлі, що проникало сюди, усе було досить добре видно. — Спершу я допомогла вам знайти очі, потім — рот. Якби не я, ви зараз швидше за все обгинали б скелю і йшли, віддаляючись від мети.

— Але тут порожньо! — додала вона.

— Цілком зрозуміло, — сказав Генрі. — Адже це лише передпокій! Не такі вже й дурні були ці майя, щоби ховати тут скарб, на який так затято полювали конкістадори. Я готовий закластися, що ми й тепер не ближче до нього, ніж були в Сан-Антоніо.

Тут вони побачили прохід завширшки футів у дванадцять — п'ятнадцять; про його висоту сказати щось було складно. Усі троє пройшли, як здалося Генрі, кроків сорок. Коридор різко звузився, повернув під прямим кутом праворуч, потім під прямим кутом — ліворуч, і вони увійшли до другої просторої печери.

Таємниче денне світло, проходячи звідкись зверху, як і раніше освітлювало їм дорогу. Раптом Френк різко зупинився, і Леонсія з Генрі навіть наткнулися на нього. Вони встали в ряд — Леонсія посередині — і побачили перед собою довгу шеренгу людей, що давно вмерли, але не перетворилися на порох.

— Індіанці майя, очевидно, як і єгиптяни, знали секрет бальзамування і збереження мумій, — сказав Генрі, несвідомо знижуючи голос до шепоту перед шеренгою непохованих мерців, що стояли випроставшись, ніби живі люди.

Усі були одягнені, як європейці, і обличчя їх мали європейські риси. На них був одяг конкістадорів і англійських піратів, тепер уже майже зотлілий. Двоє стояли в іржавих лицарських обладунках з піднятими забралами. У декого були пристебнуті до поясів мечі й кинджали, а інші тримали їх у висохлих руках, і в усіх за поясами стирчали великі стародавні пістолі.

— Старий майя мав рацію, — прошепотів Френк. — Усі, хто намагався проникнути в схованку, прикрасили її своїми останками і стоять тепер тут як пересторога тим, кому заманеться сюди прийти. Поглянь-но! Це справжній іспанець?! Напевно, бринькав на гітарі так само, як його батько і дід.

— А ось цей — типовий девонширець, — теж пошепки сказав Генрі. — Ставлю дірявого десятицентовика проти стародавнього мідяка, що він був браконьєром, що підстрелив оленя в заповідному лісі і втік від королівського гніву на першому ж кораблі в іспанську колонію!

— Бр-р-р-р!.. — Леонсія здригнулася і пригорнулася до Френка й Генрі. — Від цих святинь віє смертю і бісівщиною. Класична помста! Ті, хто збирався пограбувати скарбницю, приречені тепер вічно стояти на сторожі й охороняти її своїми нетлінними трупами. Далі йти нікому не хотілося. Ці постаті небіжчиків у стародавніх костюмах ніби загіпнотизували усіх.

— Погляньте, у яке дике, страшне місце завела людей гонитва за багатством з перших же днів завоювання Америки! — зауважив Генрі, впадаючи в мелодраматичний тон. — І хоч вони не змогли забрати скарб, чуття безпомилково привело їх до самого порога. Знімаю перед вами капелюха, пірати і конкістадори! Вітаю вас, сміливі бродяги й розбійники! Ви мали тонкий нюх на золото і були достатньо хоробрі, аби битися за нього!

— Ху! — вимовив Френк, ведучи за собою Генрі й Леонсію повз давніх шукачів пригод. — Старий сер Генрі теж мав би бути десь тут, і навіть на чолі шеренги.

Вони пройшли кроків тридцять — тут коридор робив ще один поворот. Наприкінці подвійного ряду мумій Генрі раптом зупинив своїх супутників і, показуючи на одну з них, вигукнув:

— Не знаю, як щодо сера Генрі, але Альварес Торес перед вами!

Справді, мумія з вузьким темним обличчям під іспанським шоломом, у напівзотлілому середньовічному іспанському вбранні і з великим іспанським мечем у коричневій висохлій руці була разюче схожа на Альвареса Тореса, який мав таке ж вузьке й темне обличчя. Леонсія навіть ойкнула, відсахнулася і перехрестилася.

Френк доручив її Генрі, сам же підійшов до мерця, обмацав його щоки, чоло і губи і заспокійливо розсміявся:

— Хотів би я, щоб Альварес Торес виявився на місці цього лицаря. Але, знаєте, у мене немає ні найменшого сумніву в тім, що він був предком Тореса, перш ніж зайняв місце тут, у почесній варті біля скарбів майя.

Леонсія, уся тремтячи, пройшла повз страшну мумію. У вузькому проході стало зовсім темно, і Генрі, що йшов попереду, увесь час черкав сірники.

— Ого! — раптом вигукнув він, після того як вони пройшли кроків двісті. — Погляньте-но на цю роботу! Чудово обтесаний камінь!

Тут звідкись зверху в прохід падало тьмяне світло, що давало змогу бачити все і без сірників. Перед мандрівниками була ніша, з якої наполовину стирчав камінь, що відповідав за розміром ширині проходу.

Очевидно, його помістили тут, щоб закривати прохід. Камінь був бездоганно обтесаний, грані його і кути точно збігалися з отвором у стіні.

— Б'юся об заклад, що саме тут загинув батько старого майя! — вигукнув Френк. — він знав секрет механізму, що повертає камінь, і, як бачите, камінь наполовину зсунуто...

— Дідько б узяв! — лайнувся Генрі, перебиваючи його і показуючи на землю, де лежали людські кістки. — Ось що від нього залишилося! Він помер значно пізніше тих, інакше його б теж перетворили на мумію. Цілком імовірно, він був останнім, хто приходив сюди до нас.

— Старий жрець розповідав, що його батько повів сюди людей з tierra caliente, — нагадала Леонсія.

— І ще він сказав, — докинув Френк, — що жоден з них не повернувся.

Генрі помітив череп і підняв його; раптом він скрикнув і черкнув сірника. Тепер і його супутники побачили знахідку. Череп був не тільки розбитий ударом меча чи мачете — на потилиці виднілася дірочка, котра свідчила про те, що він був пробитий кулею. Генрі трусонув череп — щось застукотіло усередині; трусонув його знову — і з черепа випала сплющена куля. Френк уважно оглянув її.

— Із сідельного пістолета, — сказав він. — Порох був, очевидно, поганий або підмочений: стріляли напевно впритул — тут і не можна інакше, — і все ж куля не пройшла наскрізь. А череп цей, безперечно, належав індіанцю.

Ще один поворот праворуч — і вони ввійшли в невелику, добре освітлену печеру. З отвору, розташованого досить високо і заґратованого подовжніми кам'яними брусами з фут завтовшки і майже такої ж ширини, у печеру проникало тьмяне денне світло. Уся підлога

була засіяна білими людськими кістками. Судячи з черепів, це були європейці. Поміж них валялися рушніці, пістолі, ножі, а подекуди й мачете.

— Вони майже дісталися до схованки, — зауважив Френк, — а тут, очевидно, побилися, ділячи шкуру ще не вбитого ведмедя. Шкода, що з нами немає старого індіанця і він не може побачити, що сталося з його батьком.

— А раптом хтось залишився живим і втік зі скарбом? — висловив припущення Генрі. Але, оглянувши печеру, сам же і відповів: — Хоча ні, не може бути. Ви тільки погляньте на ці коштовні камені в очах ідола! Адже це рубіни, коли я хоч трохи на цьому розуміюся.

Френк і Леонсія простежили за його поглядом і побачили величезну кам'яну статую жінки, яка з розкритим ротом сиділа, підібгавши ноги, і дивилася на них червоними очима. Рот у неї був надміру великий, через що все обличчя здавалося потворним. Поруч із нею височів ще потворніший і огидніший ідол-чоловік, виліплений, щоправда, в дещо героїчному стилі. Одне вухо ідола було звичайного розміру, а друге — таке ж потворне, як рот богині.

— Ця красуня, вочевидь, і є сама Чіа, — посміхнувся Генрі. — А хто ж її капловухий кавалер із зеленими очима?

— Їй-право, не знаю! — розреготався Френк. — Але знаю, що замість очей у капловухого джентльмена найбільші смарагди, які я будь-коли бачив наяву чи уві сні. Кожний з них такий великий, що тут не каратами пахне. Якщо це не склянки, то такі камені можна побачити хіба що в коропах царів.

— Але два смарагди і два рубіни, нехай навіть найбільші, — це, звичайно, не всі скарби майя, — зауважив Генрі. — Ми переступили поріг скарбниці, тільки в нас немає ключа до її скриньок...

— А ось старий майя, що залишився на співучих пісках, напевно, знайшов би його на вузликах того священного грона, — сказала Леонсія.
— Тут, окрім цих двох ідолів і кісток на землі, нічого немає.

З цими словами вона підійшла до статуї чоловіка і взялася розглядати його величезне вухо.

— Не знаю, як щодо ключа, — мовила вона, — але замкова щілина тут є... — І вона показала на отвір пальцем.

І справді, на тім місці, де звичайно буває вушна раковина, вухо складалося із суцільного каменю, у ньому був лише маленький отвір, який нагадував замкову щілину. Марно Леонсія, Френк і Генрі ходили по печері, вистукуючи її стіни й діл, у пошуках майстерно прихованих проходів або замаскованих шляхів до сховища.

— Кістки мешканців *tierra caliente*, два ідоли, два величезні смарагди, два таких же рубіни і ми самі — це все, що тут є, — дійшов висновку Френк. — Нам залишається тільки ось що: по-перше, піти назад, привести сюди Рікардо разом з мулами й біля входу до печери стати табором, а по-друге, доставити сюди старого джентльмена з його священними вузликами, навіть якщо нам доведеться нести його.

— Ти зажди тут з Леонсією, а я повернуся і приведу їх, — запропонував Генрі, після того як вони, пройшовши довгими коридорами і минувши шеренги мерців, вийшли нарешті з печери на яскраве сонячне світло.

А в цей час на співучих пісках пеон і його батько продовжували стояти навколішках у колі, накресленому старим. Ішов сильний тропічний дощ, і пеон весь тремтів від холоду, а старий продовжував молитися, не задумуючись над тим, чи витримає його тлінне тіло такий дощ і такий вітер. Саме тому, що пеону було тривожно і моторошно, він і помітив те, що вислизнуло від уваги його батька. Спочатку він побачив Альвареса

Тореса і Хосе Манчено, що вийшли з джунглів і крадькома пробиралися через піски. А потім побачив диво. Воно полягало в тому, що Торес і Манчено спокійно йшли по піску — і пісок мовчав. Коли вони зникли, пеон боязко доторкнувся пальцем до піску, але ніяких моторошних звуків не виникло. Він тикнув пальцем глибше, але було тихо; так само було тихо, навіть коли він став бити по піску всією долонею: злива позбавила пісок голосу.

Пеон розштовхав батька і змусив його відірватися від своїх молитов:

— Пісок більше не кричить. Він німий, як могила. Я бачив, як ворог багатого грінго пройшов по піску. Але ж він надто грішна людина, цей Альварес Торес, і все-таки пісок мовчав. Пісок помер. У нього немає більше голосу. А там, де можуть йти грішники, ми з тобою, батьку, теж можемо пройти.

Старий індіанець тремтячим вказівним пальцем заходився креслити в колі кабалістичні знаки — пісок не видавав жодного звуку; він мовчав, навіть коли старий спробував креслити і за межами кола. Пісок відволочився, а піски можуть співати, лише коли їх прогріє сонце. Пальці старого забігали по вузликах священного грона.

— Тут сказано, — повідомив він, — що, коли пісок перестає говорити, можна спокійно йти далі. Досі я свято виконував усі веління нашого бога. Слухатимемо його й надалі, а тому ходімо, мій сину.

І вони пішли настільки швидко, що незабаром вийшли зі смуги пісків і майже наздогнали Тореса і Манчено, а ця гідна пара, забачивши їх, сховалася в кущах. Пропустивши старого із сином вперед і тримаючись на певній відстані, вони рушили за ними. Тим часом Генрі, що вибрав значно коротший шлях, розминувся як з першою, так і з другою парою,

РОЗДІЛ XV

— І все ж даремно я залишився в Панамі. Це було помилкою і проявом слабості з мого боку, — казав Френк Леонсії.

Вони сиділи поруч на каменях біля входу до печери, чекаючи на повернення Генрі.

— Невже нью-йоркська біржа так вас цікавить? — кокетливо піддражнюючи його, запитала Леонсія.

Але слова ці були лише частково продиктовані кокетством; головне, Леонсії хотілося виграти час. Вона боялася залишатися наодинці з цим чоловіком, якого вона так кохала. Але Френк не хотів чекати.

— Я людина відверта, Леонсіє. Я кажу те, що думаю, — коротко і прямо...

— Чим ви і відрізняєтеся від нас, іспанців, — перервала вона його. — Ми найпростіші думки любимо вбирати в пишні слова.

Проте Френк вів далі:

— Ось ви, Леонсіє, саме й належите до таких хитрюг. Я говорю щиро і відверто, як і личить чоловікові. А ви хитруєте й пурхаєте, ніби метелик, аби уникнути сачка, — це, слід визнати, властиво жінкам, — і мені треба було цього чекати. І все ж це несправедливо... щодо мене. Адже я прямо викладаю вам, що в мене на серці, і ви це добре розумієте. А самі нічого не кажете мені про свої почуття. Ви хитруєте і викручуєтеся. І я вже просто нічого не розумію. Отже, ви ставите мене в невігідне становище. Ви ж знаєте, що я кохаю вас. Я вам відверто в цьому зізнався. А ви сказали щось?

Леонсія сиділа червона, опустивши очі, і не знала, що сказати.

— Ось бачите, — не вгавав Френк. — Ви мені не відповідаєте! Ви ставитеся до мене привітно і тому здається мені привабливішою, аніж колись, і все ж ви лукавите, і нічого не кажете про свої почуття і наміри. Чому? Тому що ви жінка чи тому що іспанка?

Його слова схвилювали Леонсію. Проте, над силу зберігаючи цілковиту незворушність, вона спокійно подивилася на нього і так само спокійно вимовила:

— Я можу бути англійкою, американкою чи ким завгодно, але я вмію прямо дивитися на речі і називати їх своїми іменами. — Вона помовчала, холоднокровно обмірковуючи, що сказати далі, і настільки ж холоднокровно продовжувала: — Ви докоряєте за те, що, сказавши мені про своє кохання, не почули бажаної відповіді. Так, я кохаю вас.

Він простягнув до неї руки, але вона відсунулася від нього.

— Заждіть! — владно сказала вона. — Хто ж з нас поводитьсь як жінка... або як іспанка? Адже я ще не скінчила. Я кохаю вас. І я пишаюся цим. Але це не все. Ви запитали мене про мої почуття і наміри. На запитання про почуття я відповіла. А щодо намірів, то ось вам моя відповідь: я збираюся побратися з Генрі.

Така англосаксонська прямолінійність приголомшила Френка, і він через силу вичавив із себе:

— Але, заради Бога, поясніть чому?

— Тому що я кохаю Генрі, — відповіла вона, сміливо дивлячись йому в очі.

— Але ви ж... ви ж кажете, що кохаєте мене? — тремтячим голосом вимовив він.

— Вас я теж кохаю. Я кохаю вас обох. І я зовсім не така вже непорядна жінка — принаймні так мені завжди здавалося. І досі так здається, хоч розум і підказує мені, що добродесна жінка не може кохати одночасно двох чоловіків. Ну й гаразд. Виходить, я погана — така вже я народилася, нічого не вдієш.

Вона замовкла, але Френк усе ще не міг вимовити й слова.

— То хто ж з нас тепер англосакс? — запитала вона з легкою посмішкою, чи то кидаючи йому виклик, чи то тішачись з його замішання.
— Я сказала вам, не хитруючи і без ухилень, про свої почуття і наміри.

— Але це безглуздо! — гаряче запротестував він. — Не можете ж ви, кохаючи мене, побратися з Генрі!

— Очевидно, ви мене не зрозуміли, — з докором сказала Леонсія. — Я збираюся побратися з Генрі. Я кохаю вас. І Генрі теж кохаю. Але не можу ж я одружитися з вами обома! Це заборонено законом. А тому я вийду заміж тільки за одного з вас. І я зупинила свій вибір на Генрі.

— Тоді чому... чому ж ви умовляли мене залишитися? — запитав він.

— Тому що я кохаю вас. Адже я вже сказала вам!

— Якщо ви будете повторювати це, я збожеволю! — вигукнув Френк.

— Мені самій іноді здається, що я божеволю, — сказала вона. — Якщо ви вважаєте, що мені легко зберігати англосаксонську витримку, то помиляєтеся. Зате жоден англосакс, навіть ви, якого я так кохаю, не може ставитися до мене з презирством за те, що я ховаю в душі якісь ганебні почуття. Мені здається, що краще просто сказати вам про це. Якщо, по-вашому, це риса англосаксів — що ж, вважайте так. Але, можливо, це риса іспанців чи щось суто жіноче, властиве особисто мені, як представниці родини Солано, — мені все одно, думайте як хочете,

тому що — так! — я іспанка, я жінка... І я представниця іспанської родини Солано, хоч і не жестикулюю, коли говорю, — жартівливо додала вона після недовгої паузи.

Френк тільки хотів було щось сказати, як Леонсія шикнула на нього, і обоє прислухалися: у чагарнику почувся шурхіт — хтось, очевидно, наближався до них.

— Послухайте! — швидко прошепотіла вона і благаючим жестом доторкнулася до його ліктя. — Я буду востаннє англосаксонкою і скажу вам усе. А потім завжди буду хитрувати і крутити, як це властиво, по-вашому, іспанкам, і мені в тому числі. Отже, слухайте: я кохаю Генрі, це правда. Але вас я кохаю більше, набагато більше. Я вийду заміж за Генрі... тому що кохаю його і пов'язана з ним клятвою. І все ж вас я завжди буду більше кохати.

Перш ніж Френк устиг щось заперечити, з чагарнику, прямо на них, вийшли старий жрець майя і його сип. Очевидно, навіть не помітивши Френка і Леонсію, жрець упав на коліна і вигукнув іспанською:

— Уперше мої очі бачать очі Чіа!

Він перебрав пальцями вузлики священного грона і почав молитися мовою майя. І коли б присутні могли розуміти його, то вони почули б таке:

— О безсмертна Чіа, велика дружино божественного Хцатля, який створив суще з небуття! О безсмертна дружино Хцатля! Ти, що є матір'ю злаків, божественна серцевина проростаючого зерна, богиня дощу і плідних сонячних променів! Ти, що живиш насіння, корені і плоди, необхідні для підтримки життя людини! О славетна Чіа, чиї уста шепочуть на вухо Хцатля! До тебе смиренно звертається із молитвою твій жрець! Будь поблажлива до мене і всемилостива. Відкрий золотим ключем із твого рота вухо Хцатля. Дозволь твоєму вірному жерцю

дістатися до скарбу Хцатля... Не для себе прошу, о Богине, а для сина мого, котрого врятував грінго. Твої діти — плем'я майя — зникають із землі. Їм тепер уже не потрібні скарби. Я твій останній жрець. Разом зі мною помре і те, що людям відомо про тебе і про твого великого чоловіка, чиє ім'я я вимовляю лише пошепки, упавши ниць. Почуй мене, о Чіа, почуй мене! Я падаю до твоїх ніг ниць!

Близько п'яти хвилин старий жрець лежав, розпростершись на камені, здригаючись від судом, ніби епілептик, а Леонсія і Френк з цікавістю дивилися на нього, поглинуті урочистістю молитви, дарма, що вона була їм незрозумілою.

Не чекаючи на Генрі, Френк знову зайшов до печери. Він і Леонсія йшли попереду, показуючи старому жерцю дорогу. А старий, не перестаючи перебирати свої вузлики і щось шепотіти про себе, сунув за ними, тим часом як пеон залишився на варті біля входу. Коли вони підійшли до мумій, жрець благоговійно спинився — не стільки через мумії, скільки через священні вузлики.

— Тут ось що сказано, — поважно мовив він, вибираючи один із них. — Це були лихі люди, розбійники. Їхня доля — завжди стояти біля порога печери, де схована таємниця племені майя.

Френк швиденько провів старого повз купу кісток його батька і завів до другої печери, де старий майя відразу ж розпростерся перед двома ідолами і довго і гаряче молився. Потім він уважно оглянув вузлики священного грона і повідомив Френку й Леонсії те, що прочитав мовою майя. Френк знаком показав, що вони нічого не зрозуміли. Тоді старий повторив ламаною іспанською мовою:

— "З вуст Чіа до вуха Хцатля" — так говорять вузли.

Френк вислухав цю загадкову фразу, зазирнув у темний отвір рота богині, вставив вістря свого мисливського ножа в замкову шпару у

величезному вусі бога, постукав по каменю руків'ям ножа і помітив, що статуя порожниста. Потім він повернувся до статуї Чіа і, постукавши по пій ножем, переконався, що вона теж порожниста. Але тут старий майя пробурмотів:

— "Ноги Чіа спочивають над порожнечею".

Френк, зацікавившись цим, змусив старого перевірити свої слова на вузликах.

— Її ноги справді величезні, — засміялася Леонсія, — але під ними міцна кам'яна підлога, а не порожнеча.

Френк штовхнув богиню рукою, виявилось, що вона легко зрушується з місця. Обхопивши її, він почав її ривками пересувати.

— "Для дужих і безстрашних ноги Чіа зрушаться з місця", — прочитав жрець. — Але далі три вузли говорять: "Стережися! Стережися! Стережися!"

— Ну, будемо сподіватися, що ця порожнеча мене не вкусить, — розсміявся Френк, випускаючи зі своїх обіймів богиню, котру вдалося зрушити на добрий ярд. — Отже, старенька, постій тут трішки чи посидь, відпочинь. Адже ноги в тебе, напевно, натомилися, стоячи стільки століть над порожнечею!

Вигук Леонсії змусив Френка глянути на те місце, де тільки що стояла Чіа. Ступнувши назад, він ледве не впав у яму, яку досі прикривали ноги богині. Виявилось, що в скелі видовбаний круглий отвір діаметром у цілий ярд. Даремно намагався Френк визначити глибину ями, кидаючи вниз запалені сірники: вони гасли, не досягши дна.

— Справді, схоже, що тут бездонна прірва, — зауважив Френк, кидаючи вниз камінчик.

Минуло кілька секунд, перш ніж вони почули, як він стукнув об щось.

— Адже й це, мабуть, ще не дію, — сказала Леонсія. — Камінь міг вдаритися об якийсь бічний виступ скелі і навіть міг там залишитися.

— Ну вже ось ця штука дасть нам точну відповідь, — сказав Френк і, схопивши стародавній мушкет, що валявся серед кісток на підлозі, хотів було кинути його вниз.

Але старий зупинив його:

— Священні вузли говорять: "Хто зазіхне на священну порожнечу під ногами Чіа. умре наглою і страшною смертю".

— А я зовсім і не мав наміру зазіхати на священну порожнечу, — посміхнувся Френк, відкидаючи мушкет. — Але що ж нам тепер робити, старий? Легко сказати: "З вуст Чіа до вуха Хцатля", а як це виконати? Помацай-но старенький, пальцями священні вузлики і дізнайся, як і що.

А для сина жерця — пеона з пораненими коліньми — настала остання мить. Сам того не підозрюючи, він востаннє бачив сонце, Що б не трапалося цього дня, які б зусилля він не робив, аби уникнути своєї Долі, цей день був останнім у його житті. Коли б залишився він на сторожі біля входу до печери, його, безсумнівно, убили б Торес і Манчено, які стежили за ним.

Але замість того, щоб вартувати, боязкий і обережний пеон вирішив піти подивитися, чи немає поблизу яких-небудь ворогів. Так він уник смерті при світлі дня під відкритим небом. Але годинникові стрілки його життя рухалися, і уготований наперед йому кінець їй на мить не віддалила й не наблизила Доля.

Поки він обстежував місцевість, Альварес Торес і Хосе Манчено досягли входу в печеру. Величезні очі Чіа, викладені перламутром на скелі, виявилися занадто великим випробуванням для марновірного кару.

— Ти йди туди, — сказав він Торесу, — а я залишуся тут чатувати.

І Торес, у жилах якого текла кров його предка, що століття вистояв у шерензі мумій, зайшов до печери майя так само сміливо, як колись його предок.

Ледве він зник, як Хосе Манчено, котрий не боявся по-зрадницькому убити будь-яку людину, але був надзвичайно заляканий незрозумілими для нього явищами природи, забув свій обов'язок вартового й охоронця і поспішно зник у хащах. Тим часом пеон, переконавшись, що навколо немає зловмисників, і згораючи бажанням довідатися від батька таємниці майя, повернувся на своє колишнє місце. Тут він теж нікого не знайшов і зайшов у печеру, не знаючи, що йде слідом за Торесом.

А той просувався тихо й обережно з остраху відкрити свою присутність тим, кого він вистежував. Його трохи затримав парад мерців. Він з цікавістю взявся розглядати цих людей, що ввійшли в історію і для яких історія зупинилася тут, у передпокої святилища майя. Особливо зацікавила Тореса мумія, яка замикала шеренгу, її схожість із ним самим була надто помітна, щоб не впасти йому в очі, і він відразу здогадався, що це його далекий предок.

Він усе ще в роздумі розглядав мумію, як почув звук кроків і озирнувся, шукаючи, куди б заховатися. Йому спав на думку диявольський плай. Знявши шолом з голови свого предка, він надів його собі на голову, потім загорнувся в його зотлілий плащ, озброївся величезною шпагою і взув ботфорти, які ледве не розвалилися при цьому. Потім він дбайливо, майже з ніжністю, поклав голу мумію на спину, за пішими муміями — туди, де згорталися сутінки. Проробивши

все це, він зайняв місце мумії, що замикала шеренгу, поклав руку на руків'я меча і завмер у тій же позі, у якій стояв його предок.

Живими залишалися тільки його очі, які стежили за пеоном, котрий повільно і боязко просувався між подвійною шеренгою мерців. Порівнявшись із Торесом, пеон раптом зупинився і, витріщивши очі, забурмотів одну з молитов майя. Торесу, перед яким він стояв, не залишалось нічого іншого, як слухати заплющившись і здогадуватися про те, що відбувається. Почувши, що пеон пішов далі, Торес поглянув у його бік. Пеон саме зупинився, не наслідуючись завернути у вузький прохід. Користуючись нагодою, Торес заніс меча, готуючись завдати удару, який розтрощив би череп пеона.

Але, хоча це був і день, і година, визначена Долею для смерті пеона, остання мить його життя ще не надійшла. Не тут, серед подвійної шеренги мерців, і не від руки Тореса призначено йому було вмерти, тому що Торес притримав руку і повільно опустив зброю, а пеон пішов далі і сховався за поворотом. Незабаром він наздогнав свого батька, Леонсію і Френка. Останній саме просив жерця вдруге промацати на вузликах, як і чим можна відкрити вуха Хцатля.

— Просунь руку до рота Чіа і витягни ключ, — наказав старий своєму боязкому сину, і той з явним небажанням підкорився йому.

— Та не вкусить же вона тебе, вона ж кам'яна! — зі сміхом сказав йому Френк іспанською.

— Боги майя ніколи не бувають кам'яними, — з докором зауважив старий. — Вони здаються кам'яними, але насправді вони живі, завжди були живими і під каменем і крізь камінь вічно здійснюють свою незмінну волю.

Леонсія, здригнувшись, відсахнулася від жерця і, узявши Френка під руку, пригорнулася до нього, немов шукаючи в нього захисту.

— Щось жахливе має статися, у мене таке передчуття, — вихопилося в неї. — Не подобається мені це місце в надрах гори, серед мумій. Я люблю синє небо, ласкаве сонце, безкрає море. Має статися щось жахливе. У мене таке передчуття: щось має статися.

Френк заходився заспокоювати її, а годинник життя пеона вже відлічував останні секунди. І коли закликавши на допомогу усю свою мужність, він усунув руку в рот богині, остання секунда його життя минула. Із криком жаху він висмикнув руку й витріщився на своє зап'ястя, де на шкірі виступила крапелька крові. Плямиста голівка гадюки висунулася з рота богині, ніби на глум висунула язичок, і знову сховалася в темній западині.

— Єхидна! — зойкнула Леонсія, впізнавши змію.

Пеон, який теж розпізнав змію і зрозумів, що його чекає неминуча смерть, жажнувся, ступив крок назад і полетів прямо в прірву, яку стільки століть прикривали ноги Чіа.

Цілу хвилину усі мовчали, потім старий жрець прошепотів:

— Я розгнівив Чіа, і вона убила мого сина.

— Не вірте ви цьому, — зауважив Френк, прагнучи заспокоїти Леонсію. — Усе це цілком природно й зрозуміло. Ну що тут дивного, якщо гадюка оселилася в щілині? Це часто буває. І що тут дивного, якщо людина, вкушена єхидною, відступилася назад? і нарешті, що ж дивного, якщо він оступився й упав у яму, що знаходилася за цим...

— Тоді й у цьому немає нічого дивного? — вигукнула Леонсія, показуючи на струмінь прозорої води, що забулькала з отвору і незабаром ударила звідти фонтаном. — Старий має рацію. Навіть сам камінь служить богам знаряддям для виконання їхньої волі. Жрець попереджав нас. Він прочитав про це на своїх священних вузликах.

— Дурниця! — мовив Френк. — Ніяка це не воля богів, а всього лише воля давніх жерців майя, що вигадали і своїх богів, і цю штуковину. Десь глибоко внизу тіло пеона натиснуло на важелі, які відкрили шлюзи: І забило підземне джерело. Ось звідки ця вода. Богинь з такими дивовижними вустами не буває, їх могли вигадати лише люди з воістину дивовижною уявою. Справжня ж богиня має бути прекрасною, бо краса і божество невіддільні одне від одного. Тільки людина здатна вигадати страхітливих демонів.

Вода хльостала з ями з такою силою, що вже сягала їм по кісточки.

— Нічого, — сказав Френк. — Я помітив, що діл у печерах і проходах похилій. Ці древні індіанці були гарними інженерами і завбачливо влаштували стік. Бачите, як вода біжить по галереї в напрямку виходу. А ну, старий, прочитай-по на своїх вузликах, де скарб.

— Де мій син? — запитав старий глухо, розпачливим голосом. — Чіа убила мого єдиного сина. Заради його матері я порушив закон майя і забруднив чисту кров майя нечистою кров'ю жінки з *tierra caliente*. Я згрішив заради того, аби він з'явився на світ, і тому він мені утричі дорожчий. Що мені тепер до скарбу? Немає в мене більше сина. Гнів богів майя упав на мене.

З ревінням, клекотінням і бульканням, що свідчило про великий тиск знизу, вода як і раніше була фонтаном. Леонсія перша помітила, що рівень води в печері підвищився.

— Вода вже мені до колін, — сказала вона Френку.

— Так час вибиратися звідси. погодився вий, зрозумівши серйозність становища. — Стік можливо, і був добре влаштований, але обвал, очевидно, перепинив відтік води. В інших галереях, що йдуть під схил, води, звичайно, ще більше, ніж тут. Проте тут рівень її досить високий. А іншої дороги назовні немає. Ходімо!

Підштовхнувши Леонсію, щоб вона йшла вперед, він схопив за руку приголомшеного горем жерця і потяг за собою. Там, де галерея повертала під прямим кутом, вода доходила їм до колін. А в печері, де стояли мумії, вода сягала вже до пояса.

І тут перед остовпілою Леонсією з води звелася голова в шоломі й загорнуте в стародавній плащ тіло. Але не це вразило Леонсію, бо всі інші мумії теж плавали, збиті вируючими водами. Ця ж мумія рухалася, голосно дихала і пильно вдивлялася в очі Леонсії.

Це було занадто незвичайне видовище для звичайної людини: перед Леонсією був воїн, що вмер чотириста років тому і тепер удруге помирав потопуючи! Вона скрикнула, рвонулася було вперед і майже відразу прожогом побігла назад у печеру; Френк, уражений не менше ніж Леонсія, відступив і витяг револьвер. Але в цю хвилину небіжчик, намацавши нарешті діл під ногами, вирвався зі швидкого потоку і закричав:

— Не стріляйте! Це я, Торес! Я був зараз біля входу до печери. Щось сталося. Там не пройти. Вода стоїть вище голови — навіть входу не видно. Чутно, як падає каміння.

— Ну та й сюди ти теж не пройдеш, — сказав Френк, націливши на нього пістолета.

— Зараз не час сваритися, — заперечив Торес. — Треба насамперед рятувати життя, а посваритися ми завжди встигнемо, якщо в цьому буде необхідність.

Френк завагався.

— А що з Леонсією? — запитав хитрий Торес. — Я бачив, як вона побігла назад. З нею нічого не може статися?

Змилостивившись над Торесом, Френк побрів назад у печеру ідолів, тягнучи за собою старого. Слідом ішов Торес. Леонсія знову скрикнула від жаху.

-. Не бійтеся, це Торес, — заспокоїв її Френк. — Я сам перелякався, коли побачив його. Але він така ж жива людина, як і всі ми. Якщо в нього встромити ножа, з нього потече кров. Ходімо, старий! Ми зовсім не хочемо потонути тут, як пацюки. Ще не всі таємниці майя розкриті. Читай вузлики і виводь нас звідси!

— Шлях лежить не назовні, а усередину, — тремтячим голосом пробурмотів жрець.

— Нам усе одно, аби якось вибратися. Та як потрапити усередину?

— "З рота Чіа у вухо Хцатля", — була відповідь.

У Френка раптом сяйнула страшна, дивовижна думка.

— Торесе, — сказав він, — у роті цієї кам'яної леді ключ або щось подібне. Ви стоїте ближче до неї. Суньте туди руку і дістаньте його.

Леонсія стримала вигук жаху, здогадавшись про те, яку помсту задумав Френк. Але Торес не помітив цього і весело підійшов до богині зі словами:

— Радий бути вам корисний.

Проте почуття порядності не дозволило Френку довести справу до кінця.

— Стійте! — різко наказав він і сам наблизився до ідола.

І Торес спочатку здивувався, а потім зрозумів, якої він уникнув небезпеки. У той час, як старий жрець стогнав: "Святотатство!", Френк кілька разів вистрілив з пістолета в кам'яний рот богині. Потім, обгорнувши курткою руку до плеча, він заліз богині в рот і за хвіст витяг звідти поранену гадюку. Кілька швидких помахів — і він розбив їй голову об бік ідола.

Обгорнувши знову руку і плече курткою, на випадок, якщо там виявиться друга гадюка, Френк знову поліз у рот богині і витяг звідти ретельно відполірований брусочок золота, який формою і розміром відповідав отвору у вусі Хцатля. Старий показав на вухо, і Френк уклав так званий ключ у щілину.

— Зовсім як в автоматі, — зауважив він, коли брусочок провалився в отвір. — Ну, а що тепер буде? Стежте за водою — вона, напевно, відразу спаде.

Але вода продовжувала хлюпати щосили. Раптом Торес щось вигукнув і показав на стіну, від якої відокремилася величезна брила і повільно поповзла вгору.

— Он він, вихід! — крикнув Торес.

— Вхід, як сказав старий, — поправив його Френк. — Але що б там не було, ходімо.

Воші пройшли крізь отвір і заглибилися в коридор, як раптом старий майя з вигуком "Сину мій!" — повернувся і кинувся назад.

Частина стіни, що піднялася, вже опускалася на своє місце, і жерцю довелося плазом прослизнути під нею. Ще мить — і стіна стала на колишнє місце, перекривши потік, що хлинув із печери ідолів.

* * *

Зовні, якщо не рахувати невеликого струмочка, який витікав з-під скелі, не було ніяких ознак того, що діється усередині. Генрі і Рікардо, підійшовши до входу в печеру, помітили струмок, і Генрі сказав:

— Це щось нове. Води тут не було, коли я ішов звідси. За мить він побачив свіжий обвал.

— Тут був вхід до печери, — мовив він. — Тепер його немає. Цікаво, куди ж усі поділися?

І ніби у відповідь на його слова, пінистий потік виніс з надр гори тіло людини. Генрі і Рікардо кинулися до нього і витягли з води. Пізнавши у ньому старого жерця, Генрі поклав його ниць, став навколішки і заходився відкачувати, як відкачують утоплеників.

Минуло близько десяти хвилин, перш ніж старий подав ознаки життя, а згодом відкрив очі і дико озирнувся навколо.

— Де вони? — запитав Генрі.

Старий жрець забурмотів щось мовою майя, але Генрі струснув його і змусив отямитися.

— Немає, нікого немає, — пояснив він по-іспанськи.

— Кого немає? — запитав Генрі, труснув його ще раз, аби повернути йому пам'ять, і знову повторив своє запитання.

— Мого сина. Чіа убила його. Чіа убила мого сина, вона поглинула їх усіх.

— Кого це всіх?

Довелося знову трусити старого і знову повторювати запитання.

— Багатого молодого грінго, що був другом моєму сину, ворога багатого молодого грінго, якого звали Торесом, і молоду жінку з родини Солано, через яку все сталося. Я попереджав вас. Їй не слід було йти з нами. Жінки завжди шкодять чоловічій справі. Вона прогнівила богиню, а та теж жінка. Язик Чіа — отрутна гадюка. І своїм язиком Чіа вжалила мого сина. І гора вилила на нас цілий океан. І всі загинули. Усіх убила Чіа. Горе мені! Я прогнівав богів. Горе мені! Горе мені! і горе всім, хто буде шукати священний скарб, щоб викрасти його в богів майя!

РОЗДІЛ XVI

Генрі й Рікардо, стоячи між потоком, що витікав зі скелі, і купою заваленого каміння, нашвидку намагалися розібратися в тім, що сталося. А поруч, розпростершись на землі, зітхав і молився останній жрець майя. Генрі взявся термосити і трясти старого, щоб той прийшов до тями, але здобув лише плутані відомості про події в печері.

— Гадюка вжалила тільки його сина, і тільки він упав у цю діру, — з надією в голосі сказав Генрі.

— Цілком правильно, — підтвердив Рікардо. — Інші лише вимокли. Нічого страшного, судячи з його слів, з ними не сталося.

— І цілком можливо, що вони зараз сидять у якійсь печері, куди не досягає вода, — продовжував свою думку Генрі. — От коли б нам удалося розчистити вхід у печеру і дати стік воді! Якщо вони живі, то можуть протриматися ще чимало днів: адже швидка смерть настає насамперед через брак води, а в них її більше, ніж потрібно. Без їжі ж можна обійтися досить довго. Але ось що мене дивує: як опинився там Торес?

— Цікаво, чи не він нацькував на нас кару? — зауважив Рікардо.

Але Генрі не став у це вдаватися.

— Можливо, але нам зараз не до цього. Треба насамперед придумати, як дістатися до печери, щоб врятувати їх, якщо вони ще живі. Ми з тобою і за місяць не розберемо такої купи каміння. Якби з нами було людей п'ятдесят, то, працюючи в дві зміни, вдень і вночі, ми змогли б відкопати печеру за дві доби. Отже, головне для нас — знайти людей. Цим ми і займемося. Я зараз сяду на мула і поїду до кару: пообіцяю їм усю чекову книжку Френка, якщо вони прийдуть сюди допомогти нам. Якщо ж нічого не вийде, я поїду в Сан-Антоніо і наберу там людей. Тим часом ти розчисть стежку і приведи сюди пеонів з мулами і всім необхідним. Та прислухайся до гори, може вони стуком дадуть про

себе знати.

Отже, Генрі спрямував свого мула в село кару — на велике невдоволення мула і на не менше здивування кару, що раптом побачили у своїй фортеці ворогів — точніше, одного ворога, — та ще й з-поміж тих, кого зовсім недавно вони намагалися знищити. Вони сиділи навпочіпки біля своїх халуп і ліниво грілися на сопці, приховуючи під сонною апатією подив, який, ніби голками, поколював їх і спонукав схопитися на ноги.

Як завжди буває, відвага білої людини ошелешила дикунів-метисів і позбавила їх здатності діяти. Неквапливо розмірковуючи, вони дійшли висновку, що тільки вища істота, котра має таку могутність, могла насмілитися в'їхати в багатолюдне вороже селище на втомленому і вередливому мулі.

Вони говорили каліченою іспанською, та Генрі розумів їх, і вони, у свою чергу, розуміли його іспанську мову; проте його розповідь про нещастя, яке сталося біля священної гори, не мало на них ніякого впливу. Вони холодно вислухали його прохання вирушити на допомогу потерпілим, а на обіцянку добре за це заплатити, — тільки байдуже низали плечима.

— Якщо гора поглинула ваших грінго, значить, на те воля Бога. А хто ми такі, щоб перешкоджати його волі? — відповідали вони. — Ми люди бідні, але ми працювати ні на кого не будемо й тим паче йти проти Бога. В усьому, що сталося, винуваті самі грінго. Це не їхня країна. Чого їх понесло в наші гори? Нехай самі тепер і виплутуються з біди, коли Бога розгнівили, а в нас і без того досить клопоту з вередливими дружинами.

Час сієсти давно минув, коли Генрі, змінивши вже двох мулів, на третьому, найноровішому, в'їхав у ще сонний Сан-Антоніо. На головній вулиці, на півдорозі між судом і в'язницею, він побачив начальника поліції і маленького товстого суддю в супроводі десяти жандармів і двох бідолашних пеонів, що втекли з плантації в Сантосі. Генрі зупинив мула і став викладати судді й начальнику поліції своє прохання про допомогу. Поки він говорив, начальник поліції непомітно підморгнув судді, відданому йому тілом і душею.

— Так, звичайно, ми вам допоможемо, — сказав начальник поліції, потягуючись і позіхаючи.

— Коли ж ви можете дати мені людей? — нетерпляче запитав Генрі.

— Щодо цього, то ми зараз вельми зайняті, — нахабно відповів начальник поліції. — Хіба не так, пане суддя?

— Так, ми надто зайняті, — підтвердив той, позіхаючи прямо в обличчя Генрі.

— І будемо зайняті ще якийсь час, — продовжував начальник поліції. — Шкода, проте ні завтра, ні післязавтра не зможемо надати вам допомогу. А ось згодом...

— Скажімо, на Різдво, — додав суддя.

— Авжеж, на Різдво, — підтвердив начальник поліції. — Зайдіть до нас на Різдво, і, якщо на той час справ у нас буде небагато, можливо, ми і спробуємо спорядити таку експедицію. А зараз на все добре, сеньйоре Морган.

— Ви жартуєте? — запитав Генрі, і лице його скривилося з люті.

— Таке саме, мабуть, було в нього обличчя, коли він завдав зрадницького удару в спину сеньйорові Альфаро Солано, — зловісно мовив начальник поліції.

Генрі пропустив цю образу мимо вух.

— Я скажу вам, хто ви є! — скипів він.

— Стережіться! — попередив його суддя.

— Чхав я на вас! — кинув Генрі. — Ви нічого не можете мені заподіяти. Мені пробачив сам президент Панами. А ви, ви жалюгідні виродки, чи люди, чи свині, не розбереш хто!

— Прошу вас, продовжуйте, сеньйоре, — сказав начальник поліції, приховуючи під вишуканістю шаленство.

— Ви не маєте гідності ні іспанців, ні караїбів, зате пороків обох рас у вас над міру. Свині ви, а не люди — от ви хто!

— Ви усе сказали, сеньйоре? Абсолютно все? — скрадливо поцікавився начальник поліції і подав знак жандармам.

Ті накинулися на Генрі й роззброїли його.

— Навіть сам президент Панами не може заздалегідь виправдати злочину, якого ще не скоєно. Правильно, пане суддя? — запитав начальник поліції.

— А це новий злочин! — охоче підхопив суддя, зрозумівши натяк начальника поліції. — Цей пес грінго образив закон.

— Тоді ми будемо судити його, і судити негайно, на цьому ж місці. Не будемо повертатися до суду і знову відкривати засідання, — до чого це? Будемо судити його тут, винесемо вирок і підемо до мене. Я маю пляшечку доброго вина...

— Я не люблю вино, — поспішив суддя відхилити пропозицію. — Мені б краще мескаль. А поки що, оскільки я і свідок, і жертва образи й оскільки інших доказів, окрім тих, які в мене є, я не потребую, то визнаю обвинувачуваного винним. Яке покарання запропонували б ви, сеньйоре Мар'яно Верхара-і-Іхос?

— Добу в колодках, щоб остудити надто гарячу голову цього грінго, — відповів начальник поліції.

— Такий вирок ми йому й винесемо, — оголосив суддя. — І він набирає чинності негайно. Візьміть, хлопці, арештованого і закуйте його в колодки.

* * *

Світанок застав Генрі в колодках, у яких він провів уже дванадцять годин. Він лежав на спині і спав. Але сон його був тривожний: він бачив своїх друзів, замуrowаних у горі, розум його мучили турботи, а тіло — кусали незліченні москити. Відмахуючись від крилатих мучителів, він нарешті прокинувся. А прокинувшись, відразу згадав, яке з ним трапилося лихо, і почав себе люто лаяти. Роздратований тисячами отрутних москитних укусів, він вивергав такі прокльони, що привернув

увагу перехожого, який ніс ящик з інструментами. Це був стрункий молодик з орлиним носом, одягнений у військову форму льотчика Сполучених Штатів. Він підійшов до Генрі, зупинився, послухав і з цікавістю почав його розглядати.

— Друже, — сказав в'ї, коли Генрі на хвильку замовк, щоб відсапатися, — минулої ночі, коли я сам застряг тут, залишивши в літаку добру половину спорядження, я теж лаявся. Але то було дитяче белькотіння у порівнянні з вашою лайкою. Я захоплений вами, сер. Ви — справжній майстер. А тепер, якщо не заперечуєте, чи не могли б ви повторити все спочатку, аби я міг узяти на озброєння і вжити, коли мені буде потрібно, ваші міцні слівця?

— А хто ви такий? — запитав його Генрі. — І якого чорта тут вештаєтеся?

— Не смію ображатися на вас, сер, — з посмішкою сказав льотчик. — Коли в людини таке розпухле обличчя, вона має повне право бути нечемною. Хто це вас так прикрасив? Ну, а щодо мене, то я на землі відомий як Парсон, лейтенант Парсон. З чортом я не знайомий і у пеклі я теж поки що нічого не роблю, а в Панамі я для того, щоб за сьогоднішній день зробити переліт від Атлантичного до Тихого океану. Чи не можу я бути вам чимось корисним, перш ніж відлетіти?

— Звичайно, можете! — вигукнув Генрі. — Дістаньте-но з вашого ящика який-небудь інструмент і збийте замок з моїх колодок. Я матиму ревматизм, якщо мені доведеться ще трохи тут просидіти. Прізвище моє Морган, і ніхто мене не бив — це укуси москітів.

Кількома ударами гайкового ключа лейтенант Парсон збив з колодок старий замок і допоміг Генрі підвестися. Розтираючи затерплі ноги, Генрі нашвидку розповів льотчику про те, у яку халепу вскочили Леонсія і Френк і як трагічно все це може для них скінчитися.

— Я люблю цього Френка, — сказав він на закінчення. — Він ніби моя копія. Ми схожі один на одного, як близнята, — очевидно, ми все-таки далекі родичі. Що ж до сеньйорити, то я і кохаю її, і збираюся з нею одружитися. Отже, готові ви нам допомогти? Де ваш аероплан? Пішки чи на мулі добиратися до гори майя дуже довго, але якщо ви підкинете мене на своїй машині, то це забере зовсім небагато часу. А якщо ви мені ще дістанете сотню шашок динаміту, то я зможу підірвати брили в тому місці, де був обвал, і випустити воду з печери.

Лейтенант Парсон вагався.

— Скажіть "так"! Скажіть же! — благав його Генрі.

* * *

А тим часом, як тільки камінь, що закривав вхід у печеру ідолів, став на своє місце, троє бранців, що застрягли в серці священної гори, відразу опинилися в кромішній темряві. Френк і Леонсія навпомацки знайшли один одного і взялися за руки. Ще мить — і він обійняв її, і насолода цих обіймів наполовину пом'якшила жах, що пройняв їх. Вони чули, як Торес важко дихає поруч. Нарешті він пробурмотів:

— Мати Божа! Це називається бути на волосок від смерті! Ледве ноги винесли. — Що з нами далі буде?

— Далі буде ще багато несподіванок, перш ніж ми виберемося з цієї діри, — запевнив його Френк. — А вибратися все ж треба, і чим скоріше, тим краще.

Порядок просування був швидко встановлений. Френк посунув уперед, намацуючи лівою рукою стіну; за ним — Леонсія, міцно вчепившись за його куртку. А Торес — з ним поруч, тримаючись за другу стіну. Вони увесь час перемовлялися, щоб не відставати і не випереджати один одного і, головне, не звернути в бічні галереї. На

щастя, діл у тунелі (а це був справжній тунель) виявився рівний, так що вони хоч і йшли навпомацки, але не спотикалися. Френк вирішив не запалювати сірників, поки в цьому не буде крайньої необхідності, і, щоб не впасти в який-небудь колодязь чи яму, обережно виставляв уперед спочатку одну йогу і, тільки упевнившись, що ступив на твердий ґрунт, переносив на неї усю вагу тіла. У результаті просувалися вони повільно, долаючи не більше півмилі на годину. Тільки раз їм трапилося таке місце, де тунель розгалужувався на дві галереї. Тут Френк запалив дорогоцінного сірника, видобувши його з водонепроникної коробочки, і побачив, що обидві галереї зовсім однакові. Яку ж з них вибрати, якою піти?

— Доведеться зробити так, — сказав Френк. — Підемо цією галереєю. І якщо вона нас нікуди не приведе, повернемося назад і підемо іншою. В одному можна бути твердо упевненим: ці галереї, безумовно, кудись ведуть, інакше майя їх не прокладали б.

За десять хвилин Френк раптом зупинився: під ногою, що він заніс уперед, була порожнеча. Він голосно застеріг: "Стій!" — і запалив другого сірника. Виявилось, що він і його супутники стоять біля входу в природну печеру таких розмірів, що при слабкому світлі сірника ні стін, ні стелі не було видно. Все ж вони помітили щось схоже на природні сходи, трохи підправлені людськими руками, які спускалися в цілковиту темряву.

А ще за годину, зійшовши сходами вниз і пройшовши певну відстань печерою, сміливі мандрівники раптом побачили попереду проблиск денного світла, який дедалі яснішав у міру їхнього просування. Джерело світла виявилось ближче, ніж вони гадали, і незабаром Френк, розсунувши гілки дикого винограду і густий чагарник, виліз на відкрите місце, залите сліпучим надвечірнім сонцем. За мить Леонсія і Торес були з ним поруч. Унизу під ними розстелилася долина. Вона мала майже круглу форму не менше милі в діаметрі; високі гори і круті скелі, ніби стіни, оточували її.

— Це Долина Загублених Душ, — урочисто промовив Торес. — Я не раз чув про неї, але ніколи не вірив у її існування.

— Я теж чула і теж ніколи не вірила, — додала Леонсія.

— Ну й що з того? — запитав Френк. — Ми не загублені душі, а люди з плоті й крові. Чого ж нам боятися?

— Бачите, Френку, — сказала Леонсія, — судячи з тих розповідей, що я чула ще дівчинкою, жодна людина, потрапивши сюди, уже не поверталася.

— Припустімо, що так, — поблажливо зауважив Френк, — як же тоді вибралися звідси ті, хто про це розповідав? Якщо ніхто ніколи не повертався, звідки ж стало відомо про це місце?

— Їй-право, не знаю, — зізналася Леонсія. — Я передаю те, що чула. До того ж, я ніколи в це не вірила. Але все це, що ми бачимо, надто вже відповідає опису таємничої долини.

— Ніхто ніколи не повертався звідси, — урочисто підтвердив Торес.

— У такому разі звідки ви знаєте, що сюди хтось заходив? — наполягав Френк.

— Тут живуть Загублені Душі, — відповів Торес. — Ми тому ніколи і не бачили їх, що ніхто звідси не виходив. Ось що я вам скажу, містере Морган: не такий вже я й дурний. Я здобув освіту в Європі і вів справи у вашому Нью-Йорку. Я вивчав різні науки, філософію. Проте вірю, що хто потрапить до цієї долини, ніколи звідси не вийде.

— Але ж ми ще не там! — нетерпляче заперечив Френк. — І нам зовсім не обов'язково спускатися в долину, правда? — Він підповз до самого краю виступу, щоб краще роздивитися каміння і грудки землі, що

викликали його увагу. — Б'юся об заклад, що це хатина із солом'яним дахом...

Тієї ж миті край виступу, за який він тримався, обсипався. Френк, Торес і Леонсія покотилися крутим схилом, зриваючи лавину землі, гравію і дерну.

Чоловіки перші схопилися на ноги біля густих заростей чагарнику, що затримали їх. Вони кинулися було до Леонсії, але вона вже теж була на йогах і голосно сміялася.

— А ви казали, що нам не обов'язково спускатися в долину! — сміючись, сказала вона до Френка. — Ну, що ж ви тепер скажете?

Але Френку було не до жартів. Простягнувши руку, він схопив предмет, що видавався йому знайомим і котився за ними слідом крутим схилом. Це був шолом Тореса, викрадений з печери мумій. Френк віддав його іспанцю.

— Облиште ви його, — сказала Леонсія.

— Це мій єдиний захист від сонця, — заперечив Торес, крутячи шолом у руках. Раптом він помітив усередині якийсь напис і, показавши його своїм супутникам, прочитав уголос: — "Да Васко".

— Я чула про нього, — зауважила Леонсія.

— Правильно, мали чути, — підтвердив Торес. — Да Васко був моїм прямим предком. Моя мати уроджена да Васко. Він прибув в іспанські колонії з Кортесом .

— А коли прибув, збунтувався і підняв повстання, — продовжувала почату ним розповідь Леонсія. — Я добре це пам'ятаю, мені розповідали про це батько і дядько Альфаро. Разом із дванадцятьма товаришами він

вирушив на пошуки скарбу майя. За ними пішло ціле плем'я прибережних караїбів: зі сто чоловіків і, напевно, стільки ж жінок. Кортес послав за ними переслідувачів на чолі з якимось Мендосою. У його звіті, що лежить в архівах, — так розповідав мені дядько Альфаро, — говориться, що їх загнали в Долину Загублених Душ, де їм залишилося конати жалюгідною смертю.

— І да Васко, очевидно, намагався вибратися звідси тим шляхом, яким ішли ми, — закінчив Торес, — а майя його спіймали і зробили з нього мумію.

Він насунув на чоло стародавній шолом і сказав:

— Хоча сонце і низько стоїть на небі, але воно надто пече мені голову.

— А мені шлунок пропікає голод, — зізнався Френк. — У цій долині хтось живе?

— Їй-право, не знаю, сеньйоре, — відповів Торес. — Зі звіту Мендоси відомо тільки, що вони залишили да Васко і його загін гинути тут жалюгідною смертю і ніхто більше не бачив ані його самого, ані його супутників. Це все, що я знаю.

— Схоже, що тут можна знайти щось попоїсти... — почав було Френк та спинився, побачивши, що Леонсія зриває з куща якісь ягоди. — Слухайте, Леонсіє! Облиште це! У нас і так доволі турбот, а тут ще возися з отруєною красунею.

— Вони зовсім нешкідливі, — сказала вона, спокійно продовжуючи їсти ягоди. — Ви ж бачите — їх клювали птахи.

— У такому разі перепрошую і приєднуюся до вас! — вигукнув Френк, напихаючи рот соковитими ягодами. — А якби мені поталанило впіймати птахів, що ними ласували, я б їх теж з'їв.

Коли вони трохи вгамували голод, сонце було вже зовсім низько, і Торес зняв з голови шолом да Васко.

— Доведеться тут заночувати, — сказав він. — Я залишив свої черевики в печері з муміями, а старі ботфорти да Васко загубив, поки плавав. Мої ноги геть подряпані, але тут багато сухої трави, з якої я можу сплести сандалі.

Поки Торес майстрував собі взуття, Френк розклав багаття і зібрав велику купу хмизу, щоб підтримувати вогонь, оскільки, незважаючи на близькість до екватора, у горах на такій висоті вночі буває холодно. Френк ще не скінчив збирати хмиз, як Леонсія, згорнувшись клубочком і поклавши голову на зігнуту руку, уже спала міцним сном. Тоді він згріб у купу мох і сухе листя і дбайливо підклав їх під бік Леонсії, куди не досягало тепло від багаття.

РОЗДІЛ XVII

Долина Загублених Душ. Світанок. Великий Дім посеред села, де мешкає плем'я Загублених Душ. Дім цей має великі розміри: вісімдесят футів завдовжки, сорок завширшки і тридцять заввишки, глинобитний, із двосхилим солом'яним дахом. З будинку, ледве пересуваючи ногами, виходить жрець Сонця, — старий чоловік у сандалях і довгому хітоні із грубого домотканого полотна, його старе, зморщене індіанське обличчя трохи нагадує обличчя давніх конкістадорів. На голові в нього химерна золота шапочка, увінчана півколом з полірованих золотих променів. Це, безсумнівно, має зображати схід сонця.

Старий подибав через галявину до великої порожньої колоди, що висіла між двох стовпів, покарбованої зображеннями тварин і написами

знаків. Глянувши на схід, уже червоний від зірничі, і перекопавшись, що не спізнився, жрець підняв ціпок з м'якою кулькою на кіпці і вдарив по колоді. Хоч який він був старезний і вдарив зовсім легенько, порожня колода загула і загуркотіла, ніби далекий грім.

Жрець продовжував розмірено вдаряти по колоді, і з усіх хатин, що оточували Великий Дім, повиходили Загублені Душі. Чоловіки й жінки, старі й молоді, з дітьми і немовлятами на руках — усі з'явилися і обступили жерця Сонця. У двадцятому столітті важко собі уявити архаїчніше видовище. Це були, без сумніву, індіанці, але обличчя багатьох з них мали іспанські риси. Інші скидалися на справжніх іспанців, а дехто — на типових індіанців. Більшість же мала ознаки двох рас. Проте ще дивнішим було їхнє вбрання: не так у жінок, одягнених у скромні довгі хітони з домотканого полотна, як у чоловіків, одягнених у вбрання з тієї ж тканини, схоже на одяг іспанців часів першої подорожі Колумба . Ці чоловіки й жінки були некрасиві й поपुरі, як часто трапляється в племені, де заведено одружуватися з родичами. Відсутність припливу свіжої крові позбавляла їх життєрадісності. Відбиток виродження лежав на всіх: на юнаках і на дівчатах, на дітях і навіть на немовлятах — на всіх, за винятком двох: дівчинки років десяти, з живим, кмітливим личком, що виділялося яскравою квіточкою між тупих облич Загублених Душ, і старого жерця Сонця, з таким же незвичайним обличчям — хитрим, підступним, розумним.

Поки жрець бив у колоду, все плем'я вишикувалося півколом, повернувшись обличчям на схід. Ледве диск сонця з'явився над обрієм, жрець привітав його своєрідною давньоіспанською мовою і тричі вклонився йому до землі, а всі інші упали ниць. Коли ж на небі засяяло ціле сонце, усе плем'я, за знаком жерця, підвелось і заспівало радісний гімн. Церемонія скінчилася, й народ уже збирався розходитися, як раптом жрець помітив струминки диму на другому боці долини. Він показав на них кільком юнакам.

— Цей дим виходить із Заборонного Місця Жаху, куди не дозволено ступати нікому з нашого племені. Це, мабуть, якийсь диявол, посланий

ворогами, які марно розшукують наш притулок ось уже кілька століть. Його не можна випускати живим — він видасть нас. А вороги ці могутні, і вони неодмінно нас знищать. Ідьте і вбийте його, а то вони уб'ють нас.

...Біля багаття, в яке наші мандрівники всю піч підкидали хмиз, спали Леонсія, Френк і Торес; останній у нових, сплетених із трави сандалях і в шоломі да Васко, низько насунутому на чоло, щоб не застудитися від роси. Леонсія прокинулася першою, і те, що вона побачила, надзвичайно зацікавило її. І вона спостерігала це з-під примружених вій. Троє дивних людей із племені Загублених Душ стояли, натягнувши тятиви. Вони явно збиралися випустити стріли в неї та її супутників, але вигляд сплячого Тореса так вразив їх, що вони завмерли в нерішучості, презирнулися, опустили луки й похитали головами, ніби говорячи, що відмовляються вбивати його. Потім підповзли до Тореса, присіли навпочіпки і почали розглядати його обличчя, а особливо шолом, який найбільше їх зацікавив.

Не змінюючи пози, Леонсія непомітно штовхнула Френка погою в плече. Він прокинувся і тихенько сів, проте цей рух привернув увагу незнайомців, і вони на доказ своїх мирних намірів склали луки до його ніг і простягнули руки, показуючи, що роззброїлися.

— Доброго райку, добродіі! — крикнув їм Френк англійською, але вони лише похитали головами.

Слова Френка розбудили Тореса.

— Це, мабуть, і є Загублені Душі, — прошепотіла Леонсія Френку.

— Або місцеві агенти в справах продажу земельних ділянок, — з посмішкою шепнув він у відповідь. — Як би там не було, долина населена. Торесе, хто такі ці ваші друзі? З того, як вони на вас дивляться, можна подумати, що це ваші родичі.

Тим часом Загублені Душі відійшли від них і шиплячими голосами почали про щось радитися.

— Їхня мова схожа на іспанську, тільки якась дивна, — зауважив Френк.

— Це просто давньоіспанська мова, ось і все, — сказала Леонсія.

— Нею говорили конкістадори, але тепер ніхто цю мову вже не пам'ятає, — додав Торес. — От бачите, я май рацію. Загублені Душі з того часу не виходили з долини.

— Але вони одружувалися, як усі, — інакше звідки з'явилися б ці три опудала? — промовив Френк.

Тим часом три опудала домовилися між собою і жестами запросили незнайомців іти за ними в долину.

— Це, здається, добродушні і загалом непогані хлопці, хоч у них і сумовиті пики, — сказав Френк, готуючись іти за ними. — Ох і похмура ж компанія, нічого сказати! Вони, мабуть, народилися під час місячного затемнення, або в них померли всі дівчата, або сталося щось іще сумніше.

— Як на мене, саме такими і мають бути Загублені Душі, — зауважила Леонсія.

— Якщо нам не пощастить вибратися звідси, наші обличчя будуть, мабуть, ще похмуріші, — сказав Френк. — Як би там не було, я сподіваюся, що вони ведуть нас снідати. Звичайно, можна було б поїсти і ягід, але ними не наситишся.

Служняно йдучи за своїми провідниками, вони через годину прийшли на галявину, де стояли халупи і Великий Дім.

— Це нащадки учасників експедиції да Васко, що перемішалися з караїбами, — упевнено сказав Торес, розглядаючи обличчя в натовпі. — Досить поглянути на них, щоб переконатися в цьому.

— І вони повернулися від християнської релігії да Васко до поганських обрядів, — додав Френк. — Подивіться на вітвар: він кам'яний, і хоча в повітрі пахне смаженим баранчиком, це зовсім не сніданок для нас, а жертвоприношення.

— Слава Богові, що це баранчик! — полегшено зітхнула Леонсія. — Адже в давнину поклоніння Сонцю вимагало людських жертв. А тут у них справжній культ Сонця. Погляньте на отого старого в довгому хітоні і золотій шапочці, увінчаний золотими променями. Це жрець Сонця. Дядько Альфаро багато розповідав мені про цей культ.

Над вітварем за жерцем височіло величезне металеве зображення Сонця.

— Золото, щире золото! — прошепотів Френк. — Без жодної домішки. Подивіться на промені: вони надто великі і з чистого золота. Можу заприсягтися, що навіть дитина могла б зігнути їх як завгодно чи зав'язати вузлом.

— Боже милостивий! Та ви тільки погляньте туди! — вигукнула Леонсія, показуючи очима на грубо висічене кам'яне погруддя, що стояло нижче від вітваря, з другого його боку. — Це ж обличчя Тореса! Обличчя тієї мумії, що ми бачили в печері майя.

— І там напис... — Френк наблизився аби прочитати, але відразу змушений був відступити, підкоряючись владному помаху жерця. — Написано: "Да Васко". Те саме, що й на шоломі Тореса... Слухайте! Та ви лише гляньте на жерця! Він схожий на Тореса, як рідний брат! Я ніколи не уявляв, що можлива така схожість!

Жрець владним жестом змусив Френка замовкнути і низько схилився над жертвою, що пеклася. Ніби знак з неба, порив вітру війнув у полум'я під баранчиком.

— Бог Сонця гнівається, — похмуро промовив жрець; його своєрідна іспанська мова, незважаючи на всю свою архаїчність, була, проте, зрозумілою прибульцям. — Серед нас з'явилися чужоземці, і вони досі живі. Ось чому невдоволений Бог Сонця. Кажіть, юнаки, котрі привели чужоземців до нашого вівтаря: хіба не велів я вам убити їх? А моїми вустами завжди говорить Бог Сонця.

Один із юнаків, тремтячи, вийшов наперед і тремтячим пальцем показав спершу на Торесове обличчя, а потім на статую.

— Ми впізнали його, — боязко заговорив він, — і не наважилися вбити, бо ми пам'ятаємо пророчмо про те, що великий предок має прийти до пас. Можливо цей чужоземець — він? Ми не знаємо. І не сміємо ні знати, ані судити. Тобі, жерче, слід знати і судити. Це він?

Жрець пильно вдивився в Тореса і щось невиразно вигукнув. Потім різко обернувся і запалив священний жертвний вогонь від жарин, що лежали в казанку біля підніжжя вівтаря. Полум'я спалахнуло, захиталося і знову погасло.

— Бог Сонця гнівається, — повторив жрець, а Загублені Душі, почувши це, почали бити себе в груди, волати й голосити. — Богові не бажана наша жертва, і тому священний вогонь не бажає горіти. Тепер усього можна чекати. Це великі таємниці, що будуть відкриті лише мені. Ми не принесемо в жертву чужоземців зараз. Мені треба часу, аби дізнатися волю Бога Сонця.

Він жестом розпустив плем'я, перервавши церемонію, і звелів відвести прибульців у Великий Дім.

— Ніяк не збагну, що він замислив? — прошепотів Френк на вухо Леонсії. — Але, сподіваюся, що там нас хоча б нагодують.

— Гляньте, яке диво! — сказала Леонсія, вказуючи очима на дівчинку, виразне личко якої так і світилося розумом.

— Торес уже звернув на неї увагу, — відповів Френк. — Я бачив, як він підморгнув їй. Він теж не тямить, що замислив жрець і куди подме вітер, але не втрачає часу завести знайомства. Треба наглядати за ним, бо він підла, віроломна тварюка, здатна зрадити нас будь-якої миті, якщо це допоможе йому врятувати свою шкуру.

У Великому Домі, тільки-но вони сіли на грубо сплетені з трави циновки, їм подали їжу: варене м'ясо з овочами в дивних глиняних горщиках і чисту питну воду — усе в достатній кількості. Крім того, перед ними поставили кукурудзяні коржі, що нагадують тортільї.

Коли вони поїли, жінки, які подавали їжу, вийшли. Залишилася тільки дівчинка, що привела їх сюди. Торес знову взявся загравати з нею, але вона чемно ухилялася від спілкування з ним і, як зачарована, дивилася тільки на Леонсію.

— Вона, мабуть, тут господиня, — пояснив Френк. — Такий же звичай існує в селах на Самоа: там дівчата зустрічають і розважають усіх мандрівників і приїжджих, якого б високого рангу вони не були, і ледве не очолюють всі офіційні торжества і церемонії. Їх вибирає вождь племені за вроду, доброчесність і розум. Подібна роль тут і в цієї дівчини, тільки вона ще зовсім дитина.

Дівча підійшло ближче до Леонсії, і, хоча було зачароване вродою незнайомки, у її поведженні не було і натяку на улесливість або приниженість.

— Скажи, — заговорила вона давньою іспанською мовою, — ця людина справді капітан да Васко, що повернувся до нас зі своєї оселі на Сонці?

Торес, самовдоволено посміхнувшись, уклонився і гордо промовив:

— Так, я з роду да Васко.

— Не з роду да Васко, а сам да Васко! — англійською підказала йому Леонсія.

— Авжеж, це наш козир, ходіть з цього! — порадив йому Френк теж англійською. — Завдяки йому, можливо, усім нам поталанить вибратися з цієї діри. Мені щось не до душі цей жрець, а він, очевидно, бог і цар Загублених Душ.

— Так, я щойно повернувся із Сонця, — сказав Торес дівчинці, входячи в роль.

Дівчинка подивилася на нього довгим пильним поглядом; відчувалося, що вона обмірковує, зважує й оцінює його слова. Потім вона шанобливо, з повною байдужістю вклонилася йому, кинула оком на Френка і, обернувшись до Леонсії, засяяла посмішкою.

— Я не знала, що Бог створює таких гарних жінок, як ти, — сказала дівчинка своїм ніжним голоском і пішла. Уже біля дверей, спинившись, додала: — Та, Що Мріє — теж вродлива, але вона зовсім на тебе не схожа.

Не встигла дівчинка вийти, як з'явився жрець Сонця, а з ним кілька юнаків, — очевидно, для того, щоб забрати посуд і залишки їжі. Двоє чи троє з них схилилися над посудом, а інші за знаком жерця кинулися на гостей, міцно зв'язали їм руки за спиною і повели до віттаря Бога Сонця, де зібралося все плем'я. Погляди чужоземців спинилися на тиглі на

триніжку, під яким палав вогонь, та на трьох щойно вбитих у землю стовпах, до яких їх поспішно і прив'язали, у той час як безліч старанних рук накидали їм хмизу по самі коліна.

— Та не тремтіть ви, нарешті, і тримайтеся, як справжній іспанець! — зневажливо повчав Тореса Френк. — Адже ви да Васко! Сотні років тому ви жили в цій самій долині разом із предками оцих виродків.

— Ви маєте померти, — сказав жрець Сонця, звертаючись до них, і Загублені Душі дружно закивали головами. — Чотириста років живемо ми в цій долині і завжди вбивали усіх, хто заходив до пас. Вас ми не убили, чим розгнівили Бога Сонця: вогонь на нашім вівтарі погас. (Тут Загублені Душі заволали, застогнали і знову почали бити себе кулаками в груди.) Тому, аби вгамувати гнів Бога Сонця, ви помрете зараз.

— Бережіться! – крикнув Торес, якому Френк і Леонсія підказували пошепки, що говорити. — Я да Васко. Я спустився до вас із Сонця.. — Руки в нього були зв'язані, і він головою кивнув на кам'яне погруддя. — Я той самий да Васко. Я привів сюди ваших предків чотириста років тому і звелів вам залишатися тут до мого повернення.

Жрець Сонця завагався.

— Ну, жерче, говори! Відповідай же божественному да Васко! — різко викрикнув Френк.

— Звідки я знаю, що він божественний? — швидко спитав жрець. — Адже я сам схожий на нього, а хіба я — божественний? Хіба я да Васко? Чи то він да Васко? А можливо, да Васко все ще на Сопці? Про себе я точно знаю, що мене народила жінка — це було тричі по двадцять і ще вісімнадцять років тому — і що я не да Васко.

— Хіба так відповідають великому да Васко! — погрозово вигукнув Френк і принижено вклонився Торесу, а сам тим часом крізь зуби засичав

англійською: — Та тримайтеся ж пихатіше, щоб вас чорти з'їли!
Бундючніше!

Жрець дещо знітився.

— Я вірний жрець Сонця, — сказав він, звертаючись до Тореса. — І я не можу легко і просто змінити свою віру. Якщо ти божественний да Васко, то дай відповідь на одне запитання.

Торес кивнув з винятковою пихатістю.

— Ти любиш золото?

— Чи люблю я золото? — посміхнувся Торес. — Я великий капітан Сонця, а Сонце ж само золото; Золото? Та воно для мене все одно що порошок під ногами або камінь, з якого складаються ваші гори.

— Чудово! — похвалила Леонсія.

— Тоді, божественний да Васко, — смиренно сказав жрець Сонця, не зумівши, проте, приховати в голосі торжества, — — ти гідний піддатися давньому випробуванню. Якщо, випивши золотого напою, ти як і раніше зможеш сказати, що ти да Васко, я і всі ми упадемо ниць перед тобою і будемо поклонятися тобі. До нас у долину не раз проникали чужоземці. І завжди їх млоїла спрага золота. Ми задовольняли їхню спрагу, але після цього вони втамовували її назавжди, бо були мертві.

Він говорив, а Загублені Душі уважно дивилися на нього, і так само уважно, але із побоюванням, дивилися на нього і прибульці. Жрець засунув руку у великий шкіряний мішок і почав витягати звідти пригорщами золоті самородки, які кидав у розпечений тигель на триніжку. Френк, Леонсія і Торес стояли так близько, що їм добре було видно, як плавиться золото, перетворюючись на рідину, точніше на те питво для Тореса.

У цей час, користуючись із свого особливого становища у племені, до старого сміливо підійшла дівчинка і сказала так, щоб усім було чути:

— Та це ж да Васко! Капітан да Васко, божественний капітан да Васко, що давно привів сюди наших предків!

Жрець сердито глянув на неї, ніби наказуючи їй мовчати, але дівчинка повторила свої слова, переконливими жестами показуючи то на кам'яне погруддя, то на Тореса, то знову на погруддя.

І жрець, відчувши, що перемога вислизає від нього, подумки прокляв згубне кохання, що зв'язало його з матір'ю цієї дівчинки і зробило його її батьком.

— Годі! — суворо наказав він. — У цьому ти нічого не розумієш. Якщо він капітан да Васко, то, як істота божественна, вип'є золотий напій і залишиться цілий і здоровий.

Він вилив розплавлене золото в грубий глиняний ківш, який стояв біля вівтаря. За його знаком кілька юнаків поклали на землю свої списи і рушили до Леонсії з явним наміром насильно розтиснути їй зуби.

— Стій, жерче! — громовим голосом гукнув Френк. — Вона ж не божественна, як да Васко! Спочатку спробуй питво на ньому.

Почувши ці слова, Торес кинув на Френка лютий погляд.

— Тримайтеся гордовито, — повчав його Френк. — Відмовляйтеся пити. Покажіть їм напис усередині вашого шолома.

— Я не питиму! — злякано вигукнув Торес, коли жрець взявся за нього.

— Питимеш! і доведеш цим, що ти справді да Васко, божественний капітан, що спустився із Сонця. Тоді ми впадемо ниць і будемо поклонятися тобі.

Торес благально глянув на Френка і це помітили пильні очиці жерця.

— Схоже, вам доведеться випити, — сухо сказав Френк. — Що вдієш! Зробіть це заради дами і помріть як герой.

Зненацька, різким рухом, Торес визволив від мотузок руку, зірвав з голови шолом і простягнув жерцю так, щоб той міг побачити напис усередині.

— Дивися, що тут написано! — крикнув він.

Жрець був настільки вражений написом "Да Васко", що ківш випав з його рук. Рідке золото, розлившись по землі, запалило хмиз, а один зі списників, якому краплі металу потрапили на ногу, заволав від болю і пострибав геть на здоровій нозі. Проте жрець Сонця швидко опам'ятався. Схопивши казанок з жаринами, він хотів було облили хмиз навколо трьох жертв. Але тут знову втрутилася дівчинка.

— Бог Сонця не хоче, аби великий капітан пив із твого ковша, — сказала вона. — Бог Сонця змусив твою руку здригнутися і розплескати питво.

Загублені Душі почали перемовлятися: мовляв, не все так просто! і жрець змушений був відмовитися від свого наміру. Проте він твердо вирішив знищити прибульців, а тому вдався до хитрощів:

— Будемо чекати знаку. Принесіть олії. Нехай сам Бог Сонця подасть нам знак. Принесіть свічку.

Виливши банку олії на хмиз, щоб він швидше спалахнув, старий поставив на нього запалену свічку і сказав:

— Будемо чекати знаку доти, доки горітиме ця свічка. Чи правильно це, долиняни?

Загублені Душі пошепки відповіли:

— Авжеж!

Торес благально подивився на Френка, але той сказав:

— Старий негідник вкоротив свічку. Вона горітиме п'ять хвилин, а можливо, ми спалахнемо вже хвилини за три.

— Що ж робити? — холонучи від жаху, запитав Торес, а Леонсія сміливо глянула в очі Френку з сумною, сповненою кохання посмішкою.

— Моліться, щоб випав дощ, — відповів Френк. — Хоча небо ясне, як скельце. Тож помріть з гідністю. І не верещіть занадто голосно.

Його очі звернулися до Леонсії і висловили почуття безмежного кохання до неї. Хоча їх відокремлювала відстань між стовпами, до яких вони були прив'язані, вони відчували, якусь особливу, досі невідому близькість. Їхні погляди ясніли невимовною ніжністю.

Першою побачила знак дівчинка, яка вдивлялася в небо. Торес, котрий стежив тільки за недогарком, що майже догорів, почувши вигук дівчинки, глянув угору. І тієї ж миті він почув, як почули й усі присутні, рівне гудіння, неначе в небі летіла якась велетенська комаха.

— Аероплан, — вигукнув Френк. — Торесе, скажіть їм, що це і є Божий знак.

Але це було зайве. Над ними, на висоті не більш ста футів, кружляв, спускаючись, перший аероплан, який довелося бачити Загубленим Душам, а з нього ніби благословення небесне лунали знайомі слова:

Станем спинами до щогли,

Проти тисячі удвох!

Зробивши повне коло, аероплан піднісся футів на тисячу вгору і від нього відокремився якийсь предмет. Футів триста він каменем летів униз, а потім розгорнувся над головами всього натовпу величезним парашутом, під яким, ніби павук на павутині, розгойдувалася якась постать. І коли парашут був уже зовсім близько від землі, знову почулася пісня:

Станем спинами до щогли,

Проти тисячі удвох!

Тут події почали нагромаджуватися одна на одну з неймовірною швидкістю. Недогарок свічки розпався, запалала калюжка олії, а разом з нею спалахнув і хмиз. Але Генрі, що приземлився в юрбі Загублених Душ, накрившись парашутом, ніби ковдрою, двома стрибками опинився біля своїх друзів і розкидав палаючий хмиз. Лише на мить відвернувся він від цього заняття, коли жрець Сонця зробив спробу перешкодити йому. Ударом у вилицю він поклав старого служителя Бога Сонця на спину, а доки той приходив до тями і зводився на ноги, Генрі встиг розрізати мотузки на Леонсії, Френку і Торесі. Він простягнув було руки, аби обійняти Леонсію, проте вона відштовхнула його, сказавши:

— Хутко! Пояснювати ніколи! Падайте на коліна перед Торесом і робіть вигляд, що ви його раб... І не говоріть англійською.

Генрі нічого не розумів, а тут ще й Френк упав до ніг їхнього заклитого ворога.

— Отак! — пробурмотів Генрі, приєднуючись до Френка. — Оце штука. Це, мабуть, гірше, ніж щуряча отрута.

Їх підтримала Леонсія, а за нею і всі Загублені Душі розпростерлися перед капітаном да Васко: адже до нього на їхніх очах прилетів небесний вісник із Сонця! Усі лежали на землі, крім жерця: вражений тим, що сталося, він розгубився, чи слід йому теж визнати божественність чужоземця. На ту мить підступний диявол, що жив у душі Тореса, змусив його перебрати міру у виконанні своєї ролі.

Пихато, як його повчав Френк, Торес підняв праву ногу і поставив її на шию Генрі, боляче придавивши йому при цьому вухо.

Генрі аж підскочив.

— Як ви смієте, Торесе! — заволав він, кидаючи того на землю, як нещодавно жбурляв на землю жерця.

— Ну, тепер все пропало, — безнадійно зітхнув Френк. — Кінець божественній комедії!

І справді, жрець Сонця все збагнув, і радісно підкликав своїх списоносців. Але Генрі приставив до живота старого жерця револьвер, і той, відразу згадавши легенди про смертоносні снаряди, начинені таємничою речовиною, іменованою "порох", примирливо посміхнувся і жестом наказав тим відступити.

— Це вище за моє розуміння, — заявив він, звертаючись до свого племені і раз у раз поглядаючи на дуло пістолета Генрі. — Я змушений вдатися до останнього засобу: пошлемо гінця, аби він розбудив Ту, Що Мріє. Нехай скаже їй, що із неба, можливо, навіть із Сонця, спустилися

чужоземці до нас, що тільки її мудрість висвітлить нам те, чого ні ми, ні навіть я не можу зрозуміти.

РОЗДІЛ XVIII

Списоносці оточили групу, що складалася з Леонсії, двох Морганів і Тореса, й повели їх через добре, хоч і примітивно, оброблені поля, що весело зеленіли, через швидкі струмки і невеликі гайки, через пасовища з травами по коліна, де паслися низькорослі корови, не більші від телят.

— Це, мабуть, дійні корови, — сказав Генрі. — А які красиві! Але бачили ви коли-небудь таких карлиць? Дужий чоловік міг взяти на плечі найбільшу з них і понести.

— Гадаю, ти помиляєшся, — заперечив Френк. — Глянь-но он на ту, чорну. Б'юся об заклад, що вона важить не менше трьохсот фунтів.

— Скільки ставиш? — запитав Генрі.

— Називай сам цифру, — була відповідь.

— Сто доларів твоїх проти ста моїх, — заявив Генрі, — що я можу покласти її на плечі і понести.

— Згода.

Але на чиєму боці була правда, так і залишилося невідомим, бо як тільки Генрі зробив крок убік, списники гримасами і жестами змусили його повернутися і йти далі.

Проходячи біля підніжжя похмурої скелі, вони побачили нагорі череду кіз.

— Свійські, — сказав Френк. — Бачите, он і пастушки.

— Недарма я був упевнений, що рагу нам давали з козлятини, — сказав Генрі. — Я завжди любив кіз. Якщо Та, Що Мріє, чи як там її називають, скасує рішення жерця і залишить нас живими і якщо нам випаде жити з Загубленими Душами до останку, проситимуся на головного чабана кіз цього королівства. Тоді я побудую вам, Леонсіє, гарненький котедж, і ви станете придворною постачальницею сирів.

Але на цьому його фантастичний план припинився, бо вони вийшли на берег озера такої невимовної краси, що Френк аж свиснув, Леонсія заплескала в долоні, а Торес пробурмотів щось вельми схвальне. Озеро бездоганної овальної форми мало з милю завдовжки і понад півмилі завширшки. Тільки один будинок вклинювався в обрамлення з дерев, бамбукових заростей і чагарників навколо озера, що не переривалися навіть біля підніжжя скелі, де найпишніше буяв бамбук. Гладенька поверхня озера так чітко відбивала довколишні гори, що око не змогло б відділити, де кінчається і де починається дійсність.

Леонсія недовго милувалася пейзажем. За кілька хвилин вона розчаровано помітила, що вода в озері аж ніяк не кришталева.

— Шкода, що вода каламутна!

— Це тому, що в долині родючий ґрунт, — пояснив Генрі. — Шар чорнозему тут кілька сот футів заввишки.

— Уся ця долина колись, імовірно, була дном озера, — втрутився в розмову Френк. — Гляньте на скелю — на ній видно лінії колишнього рівня води. Цікаво, чому воно так обміліло?

— Швидше за все землетрус відкрив якийсь підземний стік, і озеро обміліло до нинішнього рівня; воно і зараз спадає. Цей шоколадний колір

свідчить, що в нього увесь час вливаються нові потоки довколишніх вод і змитий чорнозем не встигає осідати.

— А ось, нарешті, і будинок! — сказала Леонсія за п'ять хвилин, коли, завернувши за виступ скелі, вони побачили низеньку, схожу на бунгало, будівлю, приліплу до скелі над самим озером.

Палі будинку були з товстих стовбурів дерев, стіни з бамбука, а дах із соломи. Будинок стояв так відокремлено, що потрапити до нього можна було або підпливши на човні, або по містку футів двадцяти завдовжки і таким вузьким, що на ньому не могли б розійтися два чоловіки. На кожному кінці містка стояли по двоє юнаків-вартових. Підкоряючись жесту жерця Сонця, що йшов попереду, юнаки-вартові пропустили всю групу. Обоє Моргани помітили, що списники, які супроводжували їх від Великого Дому, залишилися по той бік містка.

Перейшовши місток і зайшовши в бунгало, вони опинилися у великій кімнаті, умебльованій хоча й примітивно, але краще, ніж можна було сподіватися в Долині Загублених Душ. Трав'яні мати на підлозі милували око тонким плетінням, а бамбукові штори, які прикривали прорізи вікон, вишуканою майстерністю. Дальній кінець кімнати прикрашала величезна золота емблема Сонця — така ж, як над вівтарем біля Великого Дому. Та над усе полонених вразили дві живі істоти, котрі навіть не ворухнулися, коли вони зайшли. Під сонячним диском на невеликому підвищенні стояло ложе з безліччю подушок — напівдиван-напівтрон. А на цьому ложі серед подушок спала жінка в хітоні, пошитому з якоїсь м'якої мерехтливої тканини, котрої наші мандрівники ніколи не бачили. Груді її тихо здіймалися і опускалися. Вона, безумовно, не належала до племені Загублених Душ, цих звироднілих нащадків караїбів та іспанців.

На голові в неї була тіара зі щирого золота з коштовними каменями такої величини, що вона здавалася короною.

Перед жінкою на підлозі стояли два золотих триніжки; під одним жеврів вогонь, а на другому, значно більшому, височів величезний золотий казан. Між триніжками, не кліпаючи і не рухаючись, ніби сфінкс, лежав величезний, білий як сніг, собака, схожий на вовкодава. Побачивши гостей, він вп'явся в них.

— Ця жінка — справжня леді, достоту королева, і мрії в неї, звичайно, теж королівські, — шепнув Генрі.

Жрець гнівно глянув на нього.

Леонсія дивилася на сплячу затамувавши подих, а Торес здригнувся, перехрестився і сказав:

— От ніколи не чув, що в Долині Загублених Душ є таке диво. Ця жінка — справжня іспанка. Більше того, вона — шляхетної кастильської крові. І очі в неї мають бути сині — це так само точно, як те, що я стою тут. Але яка вона бліда! — Він знову здригнувся. — У неї неприродний сон. Схоже, що її обпоїли якимось зіллям і обпоюють досить давно.

— Атож! — схвильованим шепотом перебив його Френк. — Та, Що Мріє занурена в наркотичний сой. Вони, напевне, тримають її увесь час на наркотиках. Вона в них, очевидно, ніби верховна жриця або найвищий оракул... Та не хвилюйся ти, старий, — звернувся він іспанською до жерця. — Ну й що, коли ми її розбудимо? Адже нас привели сюди, аби познайомити з нею, — і, я сподіваюся, не тоді, як вона спить!

Красуня ворухнулася, немов цей шепіт потривожив її сой; заворушився й собака; повернув до неї голову, і рука сплячої пестливо лягла на його шию. Жрець ще владніше замахав руками, вимагаючи тиші. Усі замовкли, очікуючи пробудження віщунки.

Вона повільно підвелася на ложі і знову ласкаво погладила вовкодава, який радісно загавкав, вишкірюючи страшні ікла. Це

видовище кинуло їх у дрож. Ще більше затремтіли полонені, коли жінка подивилася їм просто в очі. Ніколи досі вони не бачили таких очей — у них відбився увесь світ і всесвіт. Леонсія мимоволі звела руку, ніби хотіла перехреститися, а Торес, вражений цим поглядом, не тільки перехрестився, а й почав тремтячими губами шепотіти свою улюблену молитву Діві Марії. Навіть Френк і Генрі дивилися на красуню як заморожені, не в змозі відвести погляду від бездонної синяви цих очей, що видавалися зовсім темними від довгих чорних вій.

— Синьоока чорнявка! — прошепотів усе-таки Френк.

Які очі! Скоріше круглі, ніж довгасті. Але і не зовсім круглі. Квадратні? Ні, усе-таки, точніше, круглі. Очі такої форми, ніби, коли б художник, не відриваючи від паперу пера, накреслив кілька квадратів і всі їхні кути звів у одне коло. Довгі вій затінювали очі жінки, через що вони здавалися бездонними. В цих очах не було ані подиву, ані переляку, коли вона побачила незнайомців, а тільки мрійлива байдужість. Утім, незважаючи на млосний погляд, до свідомості красуні явно доходило все, що вона бачила. Раптом, на превеликий подив прибульців, у її очах відбилася ціла гама земних почуттів. Десь у глибині, все наростаючи, затремтів затаєний біль. Зненацька сум заволік їх вологим покривалом, немов би блакитну морську далечінь застеляє весняний дощ чи вкриває гори райковий туман. Зажура і біль таїлися в їхній дрімотній безтурботності. Вогонь безмежної сміливості, здавалося, за мить спалахне в цих очах електричною іскрою волі та дії. Але сонне заціпеніння готове було опуститися, ніби м'який візерунковий полог, і відгородити сплячу від усіх переживань і почуттів. Проте усе це відходило на задній план перед мудрістю століть, якою віяло від незнайомки. Це враження особливо підсилювалося її запалими щоками — свідченням аскетичного способу життя. На цих щоках полум'янів — чи то сухотний, чи то косметичний — рум'янець.

Коли жінка підвелася зі свого ложа, виявилось, що вона тонка і тендітна, ніби фея. Вона була струнка, а тонкі кістки не справляли враження охлялості. Якби в Генрі і Френка запитали думку про неї, вони,

мабуть, сказали б, що вона найзвабливіша із усіх худорлявих жінок на світі.

Старий жрець Сонця розпростерся на підлозі, уткнувши зморшкувате чоло в трав'яний мат. Інші продовжували стояти. Хоча в Тореса і тремтіли коліна, і вії, без сумніву, наслідував би жерця, якби помітив з боку своїх супутників хоч найменшу до цього готовність. Коліна в нього вже підігнулися, але, глянувши на випростаних Леонсію і Морганів, він змусив себе стояти рівно.

Спочатку Та, Що Мріє дивилася лише на Леонсію; уважно оглянувши дівчину, вона кивком наказала їй підійти. Занадто владний був цей кивок, на думку Леонсії, для такої тендітної істоти, і вона відразу відчула ворожість до красуні. Тому вона не зрушила з місця, поки жрець Сонця не наказав їй підкоритися. Тоді Леонсія, не звертаючи уваги на величезного волохатого пса, попрямувала до красуні. Вона пройшла між триніжками повз собаку і зупинилася лише після повторного жесту, настільки ж владного, як і перший. Якусь мить жінки дивилися одна одній в очі; потім з мимовільним почуттям триумфу Леонсія побачила, як та понурилася. Лє радість її була передчасною: Та, Що Мріє просто з зарозумілою цікавістю розглядала її сукню. Вона навіть простягнула тонку бліду руку і, як звичайнісінька жінка, помацала тканину.

— Жерче! — різко мовила вона. — Сьогодні в нас третій день Сонця в Домі Манго. Я давно вже віщувала тобі, що станеться цього дня. Нагадай, що саме.

Догідливо схилившись перед нею, жрець Сонця прогугнявив:

— Що цього дня стануться надзвичайні події. Так і трапилося, о Королево!

Але Королева вже забула, про що запитувала його. Погладжуючи тканину, з якої була виготовлена сукня Леонсії, вона уважно розглядала її.

— Ти щаслива, — сказала Королева, жестом показуючи Леонсії, що вона може повернутися до своїх. — Тебе кохають чоловіки. Мені ще не все ясно, але я відчуваю, що тебе занадто кохають чоловіки.

Голос її, м'який і низький, відрізнявся дивною мелодійністю і співучістю, неначе малиновий дзвін, що закликає віруючих на вечірню молитву. Але Леонсія не могла належно оцінити цей чудовий голос. Зате вона відчула, як від гніву спалахнули її щоки і сильніше забилося серце.

— Я бачила тебе раніше — і не раз, — продовжувала Королева.

— Не може бути! — спалахнула Леонсія.

— Тсс! — засичав на неї жрець Сонця.

— Там, — сказала Королева, показуючи на великий золотий казан. — Я тебе часто бачила там.

— І тебе теж, — вимовила ропа, звертаючись до Генрі.

— І тебе, — сказала вона Френку, але тут її великі сині очі ще більше розширилися і вона втупилася у Френка таким довгим поглядом, що Леонсія відчула, як ревності ніби ножом шматонули її серце, ревності, які може викликати тільки жінка в іншій жінці.

Очі Королеви блиснули, коли вона перевела погляд із Френка на Тореса.

— А ти хто, чужоземцю? Ти так дивно одягнений: на голові в тебе шолом лицаря, а на ногах сандалі раба!

— Я да Васко, — хоробро відповів тон.

— Це надто давнє ім'я, — посміхнулася вона.

— А я і є давній да Васко, — сказав він і без запитань підійшов до неї; вона посміхнулася його зухвалості, але не зупинила. — Цей шолом був на моїй голові чотириста років тому, коли я привів предків Загублених Душ у цю долину.

Королева недовіжливо посміхнулася і тихо запитала:

— Виходить, ти народився чотириста років тому?

— Так. І пі. Я школи не був народжений. Я да Васко. Я існував вічно. Мій дім — Сонне.

Королева здивовано звела свої витончені брови, але промовчала. Топкими, майже прозорими пальцями вона взяла з золотої різьбленої скриньки, що стояла коло неї на ліжку, пучку порошку і сипнула

у казан на триніжку, а її красиві вуста скривилися в глузливій посмішці. Над казаном знявся димок, який відразу ж розтанув.

— Дивися! — наказала вона.

І Торес, підійшовши до казана, зазирнув у нього. Що він там побачив, його супутники так ніколи і не дізналися. Королева й собі схилилася над казаном і побачила те, що побачив і він. На її обличчі з'явилася зневажлива посмішка. А вгледів Торес спальню на другому поверсі будиночку в Бокас-дель-Торо, який дістав він у спадщину, а в пій колиску

з немовлям. Убоге це видовище розкривало таємницю його народження, і жалісною була посмішка на обличчі Королеви. Яскраве видовище, викликане чарами, відкрило Торесу те, про що він здогадувався і що давно вже підозрював.

— Ти побачиш іще дещо, — м'яко промовила Королева. — Я показала тобі початок твого життя. А тепер подивися його кінець.

Але Торес, вже і без того вражений баченим, здригнувся і відсахнувся від казана.

— Пробач мені, красуне! — почав благати він. — І дозволь мені піти. Забудь те, що ти бачила, як, сподіваюся, забуду і я.

— Там уже нічого немає, — сказала вона, махнувши рукою над казаном. — Але забути я не можу. Воно назавжди залишається в моїй пам'яті. І тебе, добродію, такого молодого на вигляд і такого старого, судячи із шолома, я теж бачила колись у моєму Свічаді Світу. Ти часто обурював мене своїм поведженням. Проте не тим, що ти носиш цей шолом. — Вона посміхнулася спокійною, мудрою посмішкою. — Мені здається, я завжди бачила перед собою печеру мерців, котрі непорушно століттями охороняють таємниці, чужі їхній релігії та расі. І серед цих мерців, мені здається, я і бачила того, на кому був твій стародавній шолом... Говорити далі?

— Ні, ні! — заблагав Торес.

Та, Що Мріє схилила голову, даючи зрозуміти Торесу, що розмова з ним скінчена. Потім погляд її зупинився на Френку, і вона кивком підкликала його до себе. І відразу, очевидно похопившись, що зі свого тропу вона дивиться на нього згори вниз, зняковіло ступила на підлогу і, дивлячись на нього вже знизу вгору, простягнула йому руку. Френк нерішуче потис її, не знаючи, що робити далі. І, ніби прочитавши його думки, вона вигукнула:

— Зроби це! Мені ніколи і ніхто досі не цілував руки. Я ніколи не бачила, як це роблять у житті, а бачила лише в мріях та у Свічаді Світу.

Френк схилився і поцілував їй руку. І тому що вона не виявляла ні найменшого бажання забрати її, він продовжував тримати цю ручку, долонею відчуваючи, як слабенько, але рівномірно пульсує кров у рожевих кінчиках її пальців. Так вони стояли мовчки. Френк був збентежений, Королева тихо зітхала, а серце Леонсії краяли суто жіночі ревності. Раптом Генрі весело сказав англійською:

— Та поцілуй ти їй руку ще раз, Френку! Їй це сподобалося!

Жрець Сонця зашикав на нього. Але Королева, по-дівочому зніяковіло висмикнула було руку, а тоді знову подала її Френку.

— Я теж говорю твоєю мовою, — сказала вона Генрі. — І хоч я ніколи не знала чоловіка, не посоромлюся зізнатися, що мені це подобається. Це перший поцілунок у моєму житті, Френку, — адже так назвав тебе твій друг? — підкорися йому. Мені це сподобалося. Мені це надто сподобалося. Поцілуй мені руку ще раз.

І Френк підкорився; рука Королеви як і раніше лежала в його руці, а сама вона, забувши про все на світі, заворожено дивилася не відриваючись йому в очі. Нарешті, опанувавши собою, швидко вивільнила руку, жестом наказала Френку відійти і звернулася до жерця Сонця.

— Жерче, — почала вона, і в голосі її знову зазвучали різкі нотки, — мені відомо, навіщо ти привів полонених. Але хотілося б, щоб ти розповів про це сам.

— — О Королево! Хіба не велить нам обов'язок убити цих прибульців, як вимагає звичай? Збентежений народ мені не довіряє і просить твого присуду.

— А ти гадаєш, що їх варто убити?

— Авжеж. Але я хочу знати твоє рішення.

Вона ще раз оглянула чужинців: Тореса — з жалістю, Генрі — із сумнівом, Леонсію — похмуро, на Френка ж дивилася з хвилину поглядом, сповненим безмежної ніжності, — в усякому разі, так здалося розлюченій Леонсії.

— Чи є серед вас хтось неодружений? — зненацька запитала Королева. — Хоча, ні, — продовжувала вона, не чекаючи відповіді, — адже мені відомо, що ви всі не маєте дружин. — І вона швидко повернулася до Леонсії. — А хіба правильно, — запитала вона, — коли жінка має двох чоловіків?

Як Генрі, так і Френк не могли стримати посмішки, почувши настільки дивне і недоречне запитання. Проте Леонсії воно не здалося ні недоречним, ні дивним, і щоки її знову спалахнули від обурення. Вона зрозуміла, що перед нею справжня жінка, яка й поведеться з нею як жінка.

— Ні, неправильно, — відповіла Леонсія голосно і без затримки.

— Це дивно, — продовжувала міркувати вголос Королева. — Дивно і несправедливо. Якщо у світі однакова кількість чоловіків і жінок, виходить, у кожної жінки має бути лише один чоловік, інакше це несправедливо, бо тоді в якоїсь іншої не буде жодного. Вона взяла пучку порошку і кинула у свій золотий казан. З нього, як і колись, здійнявся дим і відразу розтав.

— Свічадо Світу скаже мені, жерче, що вчинити з полоненими.

Вона схилилася було над казаном, та раптом їй сяйнула нова думка. Широким жестом вона підкликала усіх до казана.

— Погляньмо всі разом! — сказала вона, — не обіцяю вам, що всі ми побачимо те саме. І я не буду знати, що побачить кожен із вас. А кожен побачить те, що стосується його. Ти теж підійди, жерче.

Казан, що мав шість футів у діаметрі, був до половини наповнений якимось невідомим рідким металом.

— Нібито ртуть, але не ртуть, — шепнув Генрі Френку. — Я ніколи не бачив такого металу. По-моєму, він розплавлений.

— Навпаки, він зовсім холодний, — заперечила Королева англійською. — І водночас розпечений... Нумо, Френку, помацай казан зовні.

Френк підкорився і без вагання притис долоню до стінки казана.

— Він холодніший, ніж повітря в кімнаті, — підтвердив Френк.

— А тепер дивіться! — вигукнула Королева і кинула в казан ще трішечки порошку. — Це вогонь, хоч він і холодний.

— Просто це порошок, який самозаймається і димить, — пояснив Торес, шукаючи щось у кишені піджака. Він вийняв звідти небагато скришеного тютюну, кілька зламаних сірників і клаптик матерії. — Це горіти не буде! — І він із зухвалим виглядом приготувався кинути все в казан.

Королева кивнула йому на знак дозволу, і на очах у присутніх Торес викинув у казан усе, що тримав у руці. Тієї ж миті з казана вирвався стовп диму і розтанув у повітрі. На гладкій поверхні металу не залишилося нічого, навіть попелу.

— І все ж він холодний, — наполягав Торес і, за прикладом Френка, помацав стінку казана.

— Опустити туди палець, — запропонувала йому Королева.

— Ну, ні! — сказав він.

— Слушно, — погодилася вона, — бо стало б у тебе на один палець менше. — Вона підкинула в казан ще порошку. — Тепер дивіться, і кожен побачить те, що йому судилося.

Так і сталося.

Леонсії випало побачити океан, що розділив її і Френка. Генрі побачив Королеву і Френка, яких вінчали так кумедно, що він лише наприкінці зрозумів, який це обряд. Королева побачила себе в якомусь великому будинку: вона стояла на хорах і дивилася вниз на розкішну вітальню, у якій Френк впізнав би вітальню в домі свого батька. А поруч себе королева побачила Френка, який обіймав її за стан. Френку ж постало видиво, яке виповнило тривою його душу: обличчя Леонсії, неначе мертво, а в чолі, між очима, стирчав, уткнутий по руків'я, гострий кинджал. Проте ані краплі крові не витекло з глибокої рани. У Тореса ж перед очима майнуло те, що, як він зрозумів, було початком його кінця. Він перехрестився і, єдиний із усіх, відсахнувся, не бажаючи дивитися далі. А жрець Сонця побачив свій таємний гріх: обличчя і постать жінки, заради якої він порушив обітницю Богові Сонця, а потім личко і фігурку дівчинки з Великого Дому.

Коли видіння потьмяніли і зникли, усі, ніби змовившись, відійшли від казана, Леонсія, блискаючи очима; як тигриця, накинулася на королеву:

— Твоє Свічадо Світу бреше! Бреше твоє Свічадо Світу!

Френк і Генрі, все ще під враженням баченого, навіть здригнулися, здивовані вибухом Леонсії. Але Королева м'яко заперечила:

— Моє Свічадо Світу ніколи не бреше. Я не знаю, що воно тобі показало. Але я знаю: те, що ти бачила, — правда.

— Ти чудовисько! — вигукнула Леонсія. — Мерзенна, брехлива чаклунка!

— Ми обидві жінки, — з м'яким докором заперечила Королева, — а оскільки ми жінки, то часом самі не знаємо, що робимо і говоримо. Нехай чоловіки вирішать, хто я: брехлива відьма чи жінка з жагучим серцем. А якщо ми жінки й істоти слабкі — будьмо великодушними одна до одної... Тепер, жерче, поговоримо про наше рішення. Як жрець Бога Сонця, ти краще за мене знаєш стародавні наші звичаї й обряди. Ти краще за мене знаєш усе, що стосується мене, і те, як я тут опинилася. Ти знаєш, що завжди від матері до дочки і через матір і дочку наше плем'я передавало і зберігало таємницю цього дому, у якому живе Та, Що Мріє. Настав час і нам подбати про майбутні покоління. До нас прийшли чужоземці, усі вони не одружені. Треба оголосити день весілля, якщо ми хочемо, щоб у нашого племені в майбутньому теж була Королева Мрій. Отже, час настав, потреба назріла і місце визначене. Я запитувала видіння, і вони підказали мені, як діяти. Ось моє рішення: я одружуся з одним з цих трьох, хто був визначений мені долею ще до початку світу. Хай буде так: якщо жоден з них не одружиться зі мною, усі вони вмруть і їх ще теплу кров ти принесеш у жертву на вівтарі Бога Сонця. Коли ж один з них одружиться зі мною, то всі залишаться живі, і час визначить нашу подальшу долю.

Жрець Сонця, тремтячи від гніву, спробував заперечити, але вона спинила його:

— Мовчи, жерче! Ти лише завдяки мені правиш цим людям. Варто мені сказати слово, і... ти сам знаєш, що на тебе чекає. Це буде тяжка смерть. — І вона звернулася до трьох чоловіків: — То хто ж з вас візьме, шлюб зі мною?

Вони зняковіло і розгублено дивилися один на одного, але ніхто не відповів.

— Адже я жінка! — піддражнила їх Королева. — То невже ніхто не жадає мене? Хіба я не молода? Хіба я не вродлива? Чи маєте такий поганий смак, що жоден не хоче обійняти й поцілувати мене у вуста так, як Френк поцілував мені руку? — Вона поглянула на Леонсію. — Будь ти суддею! Ти жінка, яку кохає багато чоловіків. Хіба я не така, як ти, і хіба я не можу бути теж коханою?

— Ти завжди будеш ласкавішою до чоловіків, аніж до жінок, — відповідала їй Леонсія, і зміст її слів, загадковий для трьох чоловіків, був цілком зрозумілий для жіночого розуму Королеви. — Як жінка, — продовжувала Леонсія, — ти надзвичайно гарна і зваблива. На світі, звичайно, знайдеться чимало чоловіків, радих обійняти тебе. Але застерігаю, Королево: серед чоловіків трапляються досить різні.

Вислухавши Леонсію і поміркуювавши над її словами, Королева різко повернулася до жерця:

— Ти все чув, жерче. Сьогодні я маю одружитися. Якщо жоден з чужоземців не повинчається зі мною, усі троє будуть принесені в жертву на твоєму вівтарі. І ця жінка теж! Їй, очевидно, вельми хочеться принизити мене. — Королева говорила це жерцю, але слова її явно призначалися для всіх. — Їх тут троє, і одному з них, ще задовго до народження, призначено було стати моїм чоловіком. Отже, жерче, ось що я тобі скажу: поведи їх кудись в інше місце, і нехай вони вирішать між собою, хто з них одружиться зі мною.

— Якщо це було давно визначено, — вирвалося в Леонсії, — то навіщо вирішувати їм самим? Ти знаєш свого обранця! Навіщо ж діяти навмання? Назви його, Королево, назви зараз!

— Я вже сказала, як він буде обраний! — заперечила Королева, розсіяно кидаючи пучку порошку в золотий казан і так само розсіяно дивлячись у нього. — А тепер ідіть і зробіть неминучий вибір! Ні, стійте! — раптом скрикнула вона, коли ті вже виходили з кімнати. — Ходи сюди, Френку. Я бачу те, що стосується тебе. Подивись-но сюди. Поглянь на Свічадо Світу разом зі мною.

Усі зупинилися в чеканні, а Френк, підійшовши до казана, схилився над ним разом з Королевою і почав вдивлятися у поверхню невідомого рідкого металу. Він побачив себе в бібліотеці свого нью-йоркського дому, а поруч із собою — Королеву Мрій, і він обіймав її стан. Вона з цікавістю розглядала біржовий телеграф. Френк заходився пояснювати їй, як він діє, але, глянувши мигцем на стрічку, побачив настільки неприємні звістки, що кинувся до телефону дзвонити своєму маклеру, — і тут видіння зникло.

— Що ви там побачили? — запитала його Леонсія, коли вони вийшли.

І Френк збрехав. Ні словом не прохопившись, що бачив Ту, Що Мріє у бібліотеці свого нью-йоркського дому, він відповів:

— Біржовий телеграф, що повідомляв про різке падіння акцій, яке загрожує викликати паніку на Уолл-стріт. Але звідки їй відомо, що я маю якесь відношення до Уолл-стріт і біржових телеграфів?

РОЗДІЛ ХІХ

— Хтось має одружитися з цією навіженою, — сказала Леонсія, коли вони всілися на матах у кімнаті, куди привів їх жрець. — І цим геройським учинком він врятує усім нам життя і собі теж. Сеньйоре Торес, вам випадає нагода врятувати усім нам життя, а заодно й собі.

— Брр! — здригнувся Торес. — Я не поберуся з нею і за мільйон доларів. Вона занадто розумна. Вона викликає жах. Вона... як би це

сказати?.. вона діє мені на нерви. Я хоробрий, але при ній уся хоробрість кудись зникає. Від страху мене навіть проймає холодний піт. Ні, менше ніж за десять мільйонів я і намагатися не стану долати свій страх. Генрі і Френк сміливіші за мене. Нехай хтось із них і одружується з нею.

— Але я заручений з Леонсією! — швидко заперечив Генрі. — Як же я можу побратися з Королевою?

Погляди усіх звернулися на Френка, проте Леонсія озвалася першою.

— Це несправедливо, — сказала вона. — Оскільки ніхто з вас не хоче одружуватися з нею, то єдиний вихід — тягти жереб. — З цими словами вона висмикнула три соломини з циновки, на якій сиділа, і обломил одну. — Той, хто витягне коротку соломину, буде жертвою. Сеньйоре Торес, тягніть першим.

— І перший, хто витягне коротеньку, — піде під вінець, — посміхнувся Генрі.

Тремтячи, Торес перехрестився і потягнув. Соломина виявилася довгою, він навіть затанцював і проспівав:

Не піду я під вінець,

Ось який я молодець...

Потім жереб тягнув Френк, і йому теж дісталася довга соломину. Таким чином, для Генрі вже не було вибору. Фатальна соломину, що залишилася в руці Леонсії, вирішувала його долю. Він подивився на Леонсію, і на його обличчі відбилася пекельна мука. Вона помітила його погляд і відчула безмірний жаль до нього, а це, у свою чергу, помітив Френк і швидко прийняв рішення. Є вихід. І все відразу стане просто. Яким би не було великим його кохання до Леонсії, але відданість Генрі —

взяла гору. Чого вагатися? Френк весело поплескав Генрі по плечу і мовив:

— Отже, перед вами вільний козак, який не боїться шлюбу. Я одружуся з нею.

Генрі зітхнув з таким полегшенням, ніби його врятували від неминучої смерті. Він схопив руку Френка, і вони обмінялися міцним потиском, дивлячись один одному в очі, як можуть дивитися тільки чесні, порядні люди. І жоден з них не помітив, яке сум'яття проступило на обличчі Леонсії за такої несподіваної розв'язки. Та, Що Мріє мала рацію: Леонсія як жінка чинила не по справедливості — вона кохала двох чоловіків і тим позбавляла Королеву її законної частки щастя.

Подальшим суперечкам поклала край дівчинка з Великого Дому, що разом з жінками принесла чужинцям обід. Зіркий погляд Тореса відразу помітив на шиї в дівчинки намисто з коштовних каменів: це були рубіни, і до того ж прегарні.

— Мені подарувала їх Королева Мрій, — сказала дівчинка, радіючи, що чужоземцям подобається її нова прикраса.

— А в неї є ще такі камені? — запитав Торес.

— Авжеж! Вона тільки-но показувала мені цілу скриню з такими каменями. У неї там є всякі, є навіть значно більші ніж ці, тільки вони не нанизані. Вони лежать там купою, як кукурудзяні зерна.

Поки всі їли і розмовляли, Торес нервово палив, потім звівся і заявив, що їсти він не хоче, йому нездужається.

— Ось що, — поважно почав він. — Я говорю іспанською краще за вас обох, Моргани. Крім того, я певен, що ліпше знаю вдачу іспанських жінок.

І, щоб довести вам своє дружнє ставлення, я зараз піду до цієї дами і спробую перекопати її відмовитися від шлюбу.

* * *

Один зі списників заступив дорогу Торесу і пішов доповісти про нього, та незабаром повернувся і жестом запросив його зайти. Королева, напівлежачи на дивані, люб'язно кивнула Торесу і дозволила наблизитися.

— Ти нічого не їв? — турботливо запитала вона, а коли Торес заявив, що не мав апетиту, запропонувала: — Може, ти хочеш нити?

Очі Тореса зблиснули. Він відчув, що йому необхідно підкріпитися: за останні дні він досить натерпівся, а тут ще нова авантюра, у якій він вирішив будь-що домогтися успіху. Королева плеснула в долоні і наказала служникові, що з'явився на її поклик, принести й відкоркувати невелике дерев'яне барильце.

— Це вельми давнє вино, воно зберігається вже кілька століть, — сказала Королева. — Та, врешті, ти ж да Васко і, мабуть, пам'ятаєш, що сам привіз його сюди чотири століття тому.

Що барильце це давнє, не могло бути ніяких сумнівів, і Торес відчув, як від спраги в нього пересохло в горлі: подумати тільки, цілих дванадцять поколінь народися і вмерло відтоді, як це барило перетнуло Атлантичний океан! Служниця налила великий келих, і Торес, винивши його, був вражений м'якістю напою. Та незабаром усе його тіло і мозок відчули чаклунську силу чотирьохсотрічного вина.

Королева запропонувала йому сісти біля її ніг — так їй було зручніше спостерігати за ним — і запитала:

— Тебе ніхто до мене не кликав. Ти щось хочеш мені сказати чи про щось дізнатися?

— Я той, на кого упав вибір, — відповів він, підкручуючи вус і намагаючись набрати бравого вигляду, як то личить справжньому чоловікові-залицяльнику.

— Дивно, — сказала вона. — Я не тебе бачила в Свічаді Світу. Тут, напевно, якась помилка.

— Цілком правильно, помилка, — охоче погодився він, зрозумівши, що її не обдуриш. — Це все вино наробило. У ньому якась чаклунська сила, що змушує мене відкрити тобі своє серце: адже я так жадаю тебе!

Посміхнувшись самими очима, вона знову покликала служницю і звеліла знов) ' наповнити йому келих.

— Тепер, певно, буде друга помилка, га? — піддражнила його, коли він спорожнив келих.

— О ні, Королево! — заперечив Торес. — Тепер у голові в мене цілковита ясність. І я можу приборкати своє серце. Вибір випав Френку Моргану — тому, хто цілував тобі руку; він і буде твоїм чоловіком.

— Це правда. — урочисто сказала вона. — Саме його обличчя я і бачила у Свічаді Світу і відразу зрозуміла, що він призначений мені.

Заохочений її словами, Торес продовжував:

— Я його друг, найліпший друг. Ти, що знаєш усе, безсумнівно, знаєш і те, що за нареченою звичайно дають придане. І ось він послав мене, свого кращого друга, щоби з'ясувати, яке придане в його нареченої, і оглянути його. Тобі, мабуть, відомо, що він один з найбагатших людей у себе в країні, де чимало багатців.

Королева так стрімко підвелася, що Торес зіщулився від страху, очікуючи удару ножем у спину. Проте королева швидко пройшла або, точніше, майнула до дверей, що вели до іншої кімнати.

— Ходи сюди! — владно сказала вона.

Переступивши через поріг, Торес відразу зрозумів, що це її спальня. Але де вже тут було розглядати кімнату, коли королева відразу підняла віко важкої, окутої міддю скрині і жестом підкликала Тореса. Він підійшов і побачив щось таке, від чого хто завгодно міг остовпіти. Так, дівчинка сказала правду! Скриня була доверху наповнена безліччю коштовних каменів: діамантів, рубінів, смарагдів, сапфірів, іайкоштовніших, найчистішої води і найбільших, котрі лежали купою, ніби кукурудзяні зерна.

— Занурюй руки по плечі, — сказала Королева, — і перекопайся, що це не склянки, не плід фантазії чи оманливий сон, а справжнє коштовне каміння. І тоді ти зумієш дати точний звіт своєму багатому другу, який має одружитися зі мною.

І Торес, знетямлений старим вином, зробив, як йому було сказано.

— Невже ці склянки так тебе вразили? — жартуючи, запитала Королева. — Ти так на них дивишся, ніби перед тобою невимовне диво.

— Мені навіть і не спилося, що десь на світі може бути такий скарб, — пробурмотів він, зовсім сп'янівши.

— Їм немає ціни?

— Атож, вони безцінні.

— Вони дорожчі за гідність, честь і кохання?

— Вони дорожчі за все. Від цього можна з'їхати з глузду.

— І на них можна купити справжнє кохання жінки або чоловіка?

— На них можна купити увесь світ!

— Ой, леле! — сказала Королева. — Ось ти чоловік, ти знав жінок. Невже за ці камінчики можна купити жінку?

— Від часу створення світу за них купували і продавали жінок. І заради них жінки самі продавали себе.

— А можна за них купити серце твого доброго друга Френка?

Тільки тепер Торес уперше подивився на неї, кивнув і щось промурмотав; від випитого вина і споглядання такої безлічі коштовностей очі його блукали і нестямно палали.

— Ти гадаєш, твій славний друг Френк їх так само, як і ти, цінуватиме?

Торес мовчки кивнув.

— І всі люди так їх цінують?

Торес знову багатозначно кивнув.

Королева розсміялася сріблястим сміхом, у якому звучало презирство. Вона схилилася і зачерпнула пригорщу коштовних самоцвітів.

— Ходімо, — наказала вона. — Я покажу тобі, як я їх ціную.

Вона провела його через кімнату і вийшла разом з ним на галерею, споруджену над водою. Галерея оперізувала будинок із трьох боків, четвертий прилягав до скелі. Біля її підніжжя півився вир. Торес подумав, що тут, очевидно, і знаходиться той отвір, через який вода витікає з озера, як це і підозрювали Моргани. А Королева, піддражнюючи його, жбурнула самоцвіти у вир.

— Ось як я їх ціную! — сказала вона.

Торесу забило дух, а побачивши таке марнотратство, він відразу ж протверезів.

— І вони вже ніколи не повернуться до мене! — зі сміхом продовжувала вона. — Звідти ніщо не повертається! Дивися!

Вона кинула у воду букетик квітів, що, покружлявши у вирі, зник з очей.

— Коли ніщо звідти не повертається, то куди ж воно зникає? — хрипким голосом запитав Торес.

Королева знизала плечима, але Торес зрозумів, що їй відома таємниця виру.

— Не одна людина пішла цим шляхом, — задумливо сказала вона. — І жоден з них не повернувся. Моя мати теж пішла цією дорогою: її кинули у вир, коли вона вмерла. Я була тоді ще зовсім дитиною. — Раптом вона отямилась: — А тепер, людино в шоломі, іди! Перекажи, що бачив, своєму пану, я хочу сказати: твоєму другу. Розкажи йому, яке в мене придане. І коли він хоч наполовину любить ці камінчики, так як ти, то хай руки його швидше обіймуть мене. А я залишуся тут і помрію, поки він прийде. Я можу без кінця милуватися виром.

Отримавши наказ залишити Королеву, Торес увійшов у спальню, але відразу навшпиньках повернувся до дверей. Він побачив, що Королева опустила на поміст і, підперши голову рукою, пильно задивилася у вир. Тоді Торес майнув до скрині, підняв віко, схопив повну пригорщу каменів і сховав їх у кишеньку. Але перш ніж він устиг знову занурити руку в скриню, за спиною його почувся ущипливий сміх Королеви.

Страх і лють спонукали його кинутися на неї. Вона вискочила на галерею — Торес за нею, але в ту мить, коли, здавалося, він готовий був схопити її, вона раптом витягла кинджал.

— Злодій, — спокійно сказала вона. — Безсовісний злодій. А доля всіх злодіїв у нашій долині — смерть. Я зараз покличу своїх списоносців і звелю вкинути тебе у вир.

Такий несподіваний поворот подій додав Торесу спритності. Глянувши у вир, він перелякано скрикнув, ніби побачив там щось жахливе, упав на одне коліно і закрив руками скривлене зі страху обличчя. Королева повернула голову, щоб подивитися, що його так налякало. На це й чекав Торес. Він, наче тиф, стрибнув на неї, схопив за руки і вирвав кинджал.

Витираючи з лица піт, він переривчасто дихав, ще не прийшовши до тями. А Королева зацікавлено і сміливо дивилася на нього.

— Ти нечиста сила, — люто просичав він, усе ще тремтячи, — відьма, що не цурається ні пійми, ні чортівиння! Проте ти жінка, породжена жінкою, а отже, смертна. Тому я надаю тобі право вибору: або ти будеш кинута у вир і загинеш, або...

— Або що? — перепитала вона.

— Або... — Він помовчав, облизав пересохлі губи і випалив: — Ні! Клянуся Божого Матір'ю, я не боюся! Або ти одружишся зі мною сьогодні ж! Вибирай!

— Ти хочеш одружитися зі мною задля мене чи заради скарбів?

— Заради скарбів, — зухвало зізнався він.

— Але в Книзі Життя написано, що я поберуся з Френком, — заперечила вона.

— Ну то й що? Ми перепишемо цю сторінку!

— Хіба ж це можливо? — розсміялася вона.

— Тоді я доведу, що ти смертна, і кину тебе у вир, як ти кинула квіти.

Цієї миті Торес був безстрашний, бо давнє міцне вино розпалювало його кров і мозок, а ще він вважав себе господарем становища. До того ж, як справжній латиноамериканець, він не міг не насолоджуватися такою сценою, де в нього була можливість похизуватися і дати волю своєму красномовству.

Проте він здригнувся, почувши легкий свист Королеви, — так латиноамериканці звичайно кличуть слуг. Він підозріло подивився на Королеву, потім на двері в спальню і знову на неї.

На порозі, немов примара — Торес спіймав краєчком ока, — з'явився величезний білий пес. Від переляку Торес мимоволі позадкував. Але нога його не знайшла точки опори, і, не втримавшись, він полетів униз головою у вир. Торес розпачливо закричав і вже з води побачив, що пес стрибнув слідом за ним.

Хоча Торес і добре плавав, у вирі він відчув себе безпомічною соломинкою, а Та, Що Мріє, перегнувшись через поруччя, ніби зачарована, дивилась, як і Тореса, і собаку втягло у вир, з якого немає вороття.

РОЗДІЛ XX

Довго ще Та, Що Мріє споглядала вируючу воду. Потім, зітхнувши, мовила: "Бідолашний мій песик!" — і підвелася. Загибель Тореса нітрохи не схвилювала її. Вона з дитинства звикла правити життям і смертю свого напівдикого вироджуваного народу, і людське життя не здавалося їй чимось священним. Якщо життя в людини складалося добре, то, звичайно, треба дати їй можливість його прожити. Коли ж вона вела аморальне життя і була небезпечною для інших, такої людини не шкода — хай умирає, а то можна її і вбити. Таким чином, Торес був для Королеви лише епізодом — неприємним, але скороминущим. Шкода було тільки пса.

Вона повернулася до себе в спальню і гучно плеснула в долоні, викликаючи служницю. При цьому вона упевнилася, що віко скрині з коштовностями все ще підняте. Віддавши наказ служниці, вона повернулася на галерею, звідки могла непомітно спостерігати за тим, що відбувається в кімнаті.

За кілька хвилин служниця завела до кімнати Френка й залишила його самого. Молодик був засмучений. Хоч яким шляхетним не було його зречення Леонсії, воно не дало йому особливої радості. Не радувала його і думка про майбутній шлюб з дивною жінкою, яка правила Загубленими Душами і жила в цьому таємничому бунгало на березі озера. Правда, у ньому вона не викликала — як у Тореса — ні страху, ні ворожості, скоріше, навпаки: Френк співчував їй. Його мимоволі переймало трагічне становище цієї красуні, яка, незважаючи на свій владний, гордий характер, відчайдушно шукає кохання і супутника в житті.

З першого ж погляду Френк зрозумів, де він знаходиться, і мимохіть подумав: чи не вважає його королева уже своїм чоловіком — без зайвих розмов, без його згоди, без усяких церемоній? Поглинутий своїми невеселими думами, він не звернув ніякої уваги на скриню. Королева, яка спостерігала за ним, бачила, що він стоїть посередині кімнати, явно чекаючи на неї; постоявши так кілька хвилин, він підійшов до скрипі, захопив пригорщу смарагдів і по камінчику — один за одним — кинув їх назад, ніби це були прості скельця; потім повернувся і, підійшовши до її ложа, заходився розглядати леопардові шкури, що його встеляли; потім сів, байдужий і до ліжка і до скарбів. Усе це так захопило Королеву, що вона не витримала і зайшла до кімнати.

— Мабуть, сеньйор Торес вельми любив брехати? — запитала вона всміхаючись.

— Любив? — перепитав Френк, підводячись їй назустріч.

— Так, тепер він уже нічого не любить. Тобі незрозумілі мої слова? Його немає, — пояснила вона. — Немає ніде.

І додала, помітивши, що Френка зацікавила ця звістка: — він зник, і це добре: тепер він уже ніколи не повернеться. Але він любив брехати, так?

— Атож, — відповів Френк. — То страшенний брехун.

Він не міг не помітити, як змінилося її обличчя, коли він так охоче визнав облудність Тореса.

— А що він тобі говорив? — запитав Френк.

— Що йому випало одружитися зі мною.

— Брехун, — сухо зауважив Френк.

— А ще він сказав, що тебе вибрали мені в чоловіки. І це теж була неправда, — закінчила вона тремтливим голосом.

Френк кивнув головою. Крик радості, що мимоволі вирвався в Королеви, зворушив серце Френка і викликав у нього таку ніжність і жалість, що в нього навіть виникло бажання обійняти її й утішити. Вона чекала, щоб він заговорив.

— Я той, хто одружиться з тобою, — твердо заявив він. — Ти вродлива. Коли ж наше весілля?

Обличчя Королеви засяло такою радістю, що він запрягся, якщо це буде від нього залежати, ніколи не затьмарювати сумом це обличчя. Хоч вона і володарка Загублених Душ і має незліченні скарби і надприродну здатність бачити майбутнє, для нього вона — просто самотня, наївна жінка, із серцем, сповненим кохання, але зовсім недосвідченим у ньому.

— Я розповім тобі, що ще брехав мені той Торес, — радісно почала вона. — Він сказав мені, що ти багатий і що, перш ніж одружитися зі мною, ти хочеш знати, яке в мене придане. Він сказав, що ти послав його подивитися на мої багатства. Я знаю, що це неправда. Адже ти візьмеш мене не заради цього?! — І вона презирливо показала на скриню з коштовностями.

Френк похитав головою.

— Тобі потрібна я, а не це, — переможно закінчила вона.

— Авжеж, ти, — не міг не збрехати Френк.

Раптом він побачив щось таке, що його вразило. Королева — ця найдеспотичніша з правительок, яка вирішувала долі своїх підданих і вважала достатнім лише мимохиті згадати про смерть Тореса, котра

обрала собі подружжя, навіть не спитавши його згоди, — ця сама Королева раптом почервоніла. Червона хвиля дівочої соромливості заливала її щоки, чоло і вуха. Сум'яття Королеви передалося і Френку. Він не знав, ідо робити, кров шугонулася йому в обличчя, зарум'янивши його засмаглу шкіру. Ще ніколи, подумалось йому, за всю історію людства не виникали між чоловіком і жінкою більш дивні стосунки. Вони настільки були збентежені, що навіть заради порятунку свого життя Френк не зміг би нічого вигадати, аби розрядити напругу. І Королева заговорила перша.

— А тепер, — сказала вона, червоніючи ще більше, — ти маєш довести своє кохання до мене.

Френк спробував щось вимовити, але губи в нього так пересохли, що він лише облизнув їх і промурмотів щось нерозбірливе.

— Мене ніхто ніколи не кохав, — сміливо продовжувала Королева. — Мій народ не вміє кохати. Це не люди, а тварини, які не здатні ні мислити, ні міркувати. А ми з тобою, ми справжні чоловік і жінка! На світі існує і ласка, і ніжність — це я дізналася зі свого Свічада Світу. Але я недосвідчена. Я не знаю, як це робиться. Ти ж, ти прийшов з великого світу, і ти, звичайно, знаєш, що таке кохання. Я чекаю. Кохай же мене!

Вона сіла на ліжко, посадила поруч Френка і, дотримуючись свого слова, чекала. А Френк, якому треба було кохати за наказом, сидів без руху, ніби паралізований.

— Хіба я не вродлива? — запитала тихо Королева. — Хіба ти не прагнеш обійняти мене так, як я прагну опинитися у твоїх обіймах? Вуста чоловіка ніколи ще не торкалися моїх губ. Який він, цей поцілунок — поцілунок у вуста? Коли ти торкнувся губами моєї руки, я відчула блаженство. Ти поцілував тоді не тільки мою руку, а й душу. Мені здавалося, що моє серце б'ється у твоїх руках. Хіба ти цього не відчував?

— Отже, — сказала вона за півгодини; вони сиділи на ложі, тримаючись за руки, — я розповіла тобі те, що знаю про себе. А знаю я про своє минуле тільки зі слів інших. Сьогодні я виразно бачу в моєму Свічаді Світу. Я можу бачити і майбутнє, але не досить ясно, та й не все я розумію з того, що бачу. Я народилася тут, як і моя мати і мати моєї матері. У житті кожної Королеви рано або пізно з'являвся коханий. Часом вони приходили сюди, як ось ти. Мати розповідала мені, що її мати пішла з долини в пошуках коханого і довго не поверталася. Так само зробила і моя мати. Я знаю потайний хід, де давно померлі конкістадори охороняють таємниці майя і де стоїть сам да Васко, шолом якого украв цей негідник Торес, видаючи його потім за свій власний. Якби ти не з'явився, я теж змушена була б вирушити шукати тебе, бо ти призначений мені долею.

Увійшла служниця і з нею списник; Френк насилу збагнув, про що вони говорили своєю давньою іспанською мовою. Сердячись і в той же час радіючи, Королева коротенько переказала йому зміст їхньої розмови:

— Ми маємо зараз же йти до Великого Дому. Там буде весільна церемонія. Жрець Сонця втирається, не знаю чому, — можливо, тому, що йому не вдалося пролити вашу кров на віттарі. Він надто кровожерливий. Хоч він і жрець Сонця, але розуму в нього небагато. Мені доповіли, що він намагається підбурити народ проти нашого шлюбу. Скажений пес! — Вона стулила кулаки, її обличчя набуло рішучого виразу, а очі спалахнули царственим гнівом. — Я змушу його повінчати нас за давнім звичаєм: перед Великим Домом, біля віттаря Бога Сонця!

* * *

— Послухай, Френку, ще не пізно змінити рішення, — звернувся до нього Генрі. — їй-право, це несправедливо! Адже це я витягнув коротеньку соломинку! Правда, Леонсіє?

Леонсія не могла вимовити жодного слова. Вони стояли гуртом біля вівтаря, а за ними юрмилися Загублені Душі. У Великому Домі радилися Королева і жрець Сонця.

— Але ж вам не хотілося, аби Генрі побрався з нею, чи не так, Леонсіє? — запитав Френк.

— Мені не хотілося б, щоб одружувалися і ви, — заперечила Леонсія. — Тільки Тореса я з радістю віддала б їй у чоловіки. Вона мені не подобається. Я не хотіла б нікого з моїх друзів бачити її чоловіком.

— Та ви ревнуєте, — зауважив Генрі. — А Френк, здається, не так уже й переймається своєю долею.

— Але ж вона й не погана, — сказав Френк. — І я готовий без особливого засмучення зустріти свою долю. А крім того, мушу тобі, Генрі, сказати, коли вже про це йдеться, що вона не одружилася б з тобою, хоч би ти й просив.

— Ну, не знаю... — почав було Генрі.

— У такому разі запитай у неї сам. Он вона йде. Поглянь, які в неї очі. Відразу видно: бути лиху. А жрець похмурий, як хмара. Спробуй освідчитися, і ти побачиш, чи матимеш успіх.

Генрі вперто кивнув головою.

— Добре, я це зроблю, але не для того, щоб показати тобі, який я-покоритель жіночих сердець, а заради справедливості. Я негаразд повівся, погодившись на твою жертву, тепер я хочу виправити свою провину.

І перш ніж вони встигли йому перешкодити, він розштовхав юрбу, підійшов до Королеви і, відтіснивши убік жерця, взявся їй щось палко

доводити, а Королева слухала і сміялася. Але сміх її призначався діє для Генрі, вона з виглядом переможця глузувала з Леонсії, Королева відмовила Генрі і підійшла до Леонсії та Френка. За нею простував жрець, а за ним — Генрі, який марно намагався приховати радість, викликану відмовою Королеви.

— Ні, ти тільки уяви! — вигукнула вона, звертаючись до Леонсії. — Генрі щойно зробив мені пропозицію. Це сьогодні вже четверта. Отже, мене теж кохають! Ти коли-небудь чула, щоби четверо чоловіків зізнавалися жінці в коханні в день її весілля?

— Як четверо? — здивувався Френк.

Королева з ніжністю глянула на нього.

— Ти й Генрі, якому я відмовила. До вас — цей нахаба Торес. А щойно у Великому Домі — ось цей жрець. — В очах її спалахнув гнів, щоки зашарілися. — Цей жрець Сонця, що вже давно порушив свою обітницю, цей напівчоловік хотів, аби я побралася з ним! Нікчема! Тварюка! і насамкінець цей зухвалець заявив, що я не одружуся із Френком! Ходімо! Я зараз провчу його.

Вона кивнула своїм охоронцям, наказуючи їм оточити її і чужоземців, а двом списникам звеліла стати позаду жерця. Побачивши це, натовп невдоволено загудів.

— Починай, жерче! — різко мовила Королева, — а то мої люди уб'ють тебе.

Жрець повернувся, очевидно, збираючись вдатися до народу, але побачивши приставлені до його грудей списи прикусив язика і підкорився. Він підвів до віттаря Френка і Королеву, поставив їх до себе обличчям, став на підвищення біля віттаря і, дивлячись на юрбу за нареченим із нареченою, сказав:

— Я — жрець Сонця. Мої обітниці — священні. І як жрець, я маю обвінчати цю жінку — Ту, Що Мріє — з цим прибульцем, з цим чужоземцем, замість того щоб пролити його кров на нашій вівтарі. Мої обітниці священні. Я не можу порушити їх. Я відмовляюся вінчати цю жінку й цього чоловіка. Від імені Бога Сонця я відмовляюся учинити обряд...

— Тоді ти негайно помреш, жерче! — злобливо прошипіла Королева і кивком голови звеліла найближчим списникам приставити до нього списи, а іншим — направити їх на тих, хто ремствує, готових вийти з покори Загублених Душ.

Запала тиша, яка тривала майже хвилину. Ніхто не вимовив жодного слова, ніхто не ворухнувся. Усі стояли залякано і дивилися на жерця, якому до грудей були наставлені списи.

Нарешті, жрець першим порушив тишу: він здався. Спокійно обернувшись спиною до списів, що загрожували йому, він став на коліна і давньою іспанською мовою почав благати Бога Сонця послати плодючості молодим. Потім він змусив Королеву і Френка стати на коліна. Коли пальці старого торкнулися їхніх з'єднаних рук, обличчя його мимоволі скривилося.

За наказом жерця наречені підвелися з колін, а він переломив навпіл кукурудзяний корж і дав кожному з них по половинці.

— Причастя, — шепнув Генрі Леонсії, коли Френк і Королева відкусили кожне зі своєї половинки.

— Римо-католицький обряд, який, очевидно, приніс сюди да Васко. А тут він поступово перетворився на весільний, — шепнула йому у відповідь Леонсія. Усвідомлення, що вона назавжди втрачає Френка, було їй надто болісне, і вона ледь володіла собою: її прикушені губи побіліли, а нігті до болю вп'ялися в долоні.

Жрець узяв з віттаря мініатюрні кинджал та золоту чашу і вручив їх Королеві. Та сказала щось Френку, він засукав рукав і, оголивши ліву руку, підставив їй. Королева вже приготувалася зробити надріз на його шкірі, як раптом зупинилася, подумала і, замість того щоб зробити це, обережно лизнула кинджал кінчиком язика.

І несподівано вона розлютилася. Спробувавши лезо на смак, вона жбурнула його, готова кинутися на жерця і наказати списникам убити його. Вона вся тремтіла, марно намагаючись опанувати свій гнів. Перевіривши, куди упав кинджал, і переконавшись, що його отруєне вістря нікого не зачепило і нікому не завдало шкоди, вона видобула з-під'сукні іншого кинджала. Вона теж спочатку лизнула лезо язиком і лише після цього зробила надріз на руці Френка й збрала в золоту чашу кілька крапельок його крові. Френк проробив те ж саме з її рукою. Потім жрець, під гнівним поглядом Королеви, узяв чашу зі змішаною кров'ю і пролив її на віттар, учинивши обряд жертвоприношення.

Запала тиша. Королева стояла сердита й похмура.

— Якщо судилося сьогодні пролити кров на віттар Бога Сонця... — грізно почала вона.

І жрець, немов згадавши про свій неприємний обов'язок, повернувся до народу й урочисто оголосив, що відтепер Френк і Королева — вже одружені. Королева обернула до Френка сяюче обличчя. Він обійняв її і поцілував, а Леонсія, побачивши це, охнула й сперлася на руку Генрі, аби не впасти. Проте Френк помітив її хвилину слабкість і зрозумів причину, хоча за мить, коли розпашіла Королева переможно глянула на свою суперницю, Леонсія вже прибрала байдужого й гордовитого вигляду.

РОЗДІЛ XXI

Дві думки промайнули в Торесовій голові, коли він відчув, що вир засмоктує його. Перша — про величезного білого собаку, що стрибнув

слідом за ним, а друга — про те, що Свічадо Світу збрехало. Торес не сумнівався, що йому настав кінець, проте Свічадо Світу, куди він краєчком ока зазирнув, віщувало йому смерть не у водній безодні.

Він був добрим плавцем, а тому, почувавши, що вода стрімко засмоктує його, боявся лише одного: аби не розбити собі голову об кам'яні стіни чи склепіння підземного тунелю, яким його несла бистрина. Але йому щастило, бо він жодного разу навіть не торкнувся їх. Іноді він почував, як течія виштовхує його нагору: отже, поруч стіна або виступ; тоді він поринав, зіщулившись, ніби морська черепаха, що втягує голову з появою акул. Але минала мить, і Торес знову помічав, що течія слабшає. Тоді він висував голову і набирав у легені свіжого повітря. Торес уже не плив, а лише намагався триматися на поверхні і роздумував про те, що ж сталося із собакою і які нові пригоди готує йому ця підземна річка.

Незабаром Торес побачив перед собою тьмяне, але, без сумніву, денне світло. Поступово ставало дедалі світліше. Торес обернув голову і побачив те, що змусило його поплисти щосили. А побачив він собаку, що плив, високо задерши морду й вискаливши свої страшні зуби. У тім місці, де звідкись згори падало світло, Торес помітив виступ скелі і видерся на нього. Насамперед він засунув руку до кишені, щоб перевірити, чи вцілили коштовності, які украв у Королеви. Але голосний гавкіт, що лунав у підземеллі, нагадав Торесу про гострі ікла його переслідувача, і замість самоцвітів він поспішно витяг кинджал Королеви.

І знову ним опанували сумніви. Чи убити цього страшного пса, поки він ще у воді, чи видертися вище, туди, звідки падає світло, і сподіватися, що потік понесе собаку далі? Він зупинився на другому рішенні і поспішно став вибиратися нагору вузьким виступом. Але собака вискочив з води і майнув слідом за ним так прудко, як тільки можуть чотириногі, і швидко наздогнав його. Торес виліз на маленький виступ, зігнувся і заніс кинджал, готуючись устроїти його в собаку, якщо той стрибне на нього.

Але собака не плигнув. Широко розкривши пащу, вищиривши зуби, він присів на задні лани і подав йому передню, ніби хотів привітатися. Торес узяв цю лапу і потис її з величезним полегшенням. Засміявшись нервовим, істеричним сміхом, він продовжував трясти цю лапу, а собака, висолопивши язика, дивився на нього своїми добрими очима і неначе й собі сміявся.

Просуваючись далі уздовж прискалка в супроводі собаки, що вдоволено повз за ним і час від часу обнюхував його йоги, Торес незабаром з'ясував, що вузький прискалок, піднявшись трохи вгору, знову спускається до води. І враз Торес зробив два відкриття: перше змусило його здригнутися і зупинитися, а від другого серце виповнила надія. Першим — була підземна ріка. Вона налітала на кам'яну стіну й, пінячись, кидалася кудись під скелю. Сплески хвиль свідчили про швидкоплинність ріки. Другим — був отвір у стіні, крізь який пробивалося денне світло. Отвір мав футів п'ятнадцять у діаметрі і був заплетений павутиною, такою дивовижною, яку не могла вигадати навіть найбожевільніша людина. Ще лиховіснішими здавалися кістки, що валялися навкруги. Сріблясті нитки павутини були завтовшки з олівець. Торес здригнувся, доторкнувшись до однієї з них! Нитка прилипла до його пальців, немов клей, і лише з великим зусиллям, трясучи все павутиння, йому вдалося визволити руку. Він спробував витерти липку масу, що пристала до шкіри, об свій одяг і об собачу шерсть.

Дві нижні нитки величезної павутини досить далеко були одна від одної. Отже, між ними можна було пролізти і вибратися назовні; але перш ніж сунутися туди самому, обережний Торес вирішив пустити вперед собаку. Білий вовкодав поповз і незабаром зник. Торес уже збирався полізти за ним, як раптом собака повернувся. Він мчав з такою швидкістю і був чимось так наляканий, що наскочив на нього, і обидва упали. Людині вдалося врятуватися, учепившись руками за камені, а його чотириногий супутник шубовснув у бурхливий потік. Торес спробував врятувати пса, але того вже затягло під скелю.

Довго вагався Торес. Страшно було подумати про те, щоб знову кинутися в підземну річку. А над ним, здавалося, був відкритий шлях до денного світла — і все в Торесі поривалося туди, як бджола або квітка тягнеться до сонця. Але що ж таке побачив там собака, що змусило його так поспішно втекти? Поринувши у роздуми, Торес не відразу помітив, що його рука спирається на щось кругле. Він підняв цей предмет і побачив безокий та безносий людський череп. Переляканими очима Торес оглянув простір, вистелений, ніби килимом, людськими кістками, — він виразно упізнав ребра й хребти тих, що колись були людьми. Це видовище схилило його податися до води. Але, глянувши, як вона, пінячись, кидається під скелю, він відсахнувся.

Витягши кинджал Королеви, Торес з великою обережністю проповз між двома нижніми нитками павутини і побачив те, що бачив і собака. У паніці він відскочив назад, зірвався у воду і, ледве встиг набрати в легені повітря, як був утягнений виром у кромішню пільму під скелею.

* * *

Тим часом у будинку Королеви на березі озера з не меншою швидкістю розвивалися не менш значні події. Гості і молоді щойно повернулися після церемонії у Великому Домі і розсаджувалися за столом до весільного бенкету, як раптом крізь щілину в бамбуковій стіні влетіла стріла і, просвистівши між Королевою і Френком, з такою силою встромила в протилежну стіну, що оперений кінець її все ще продовжував тремтіти. Генрі і Френк підбігли до вікон, що виходили на вузький місток, і переконалися в небезпеці. Перед очима у них списник Королеви, що охороняв підступ до містка, кинувся втікати до будинку і на середині містка упав у воду, підтятий стрілою, що продовжувала тремтіти в нього в спині, зовсім як та, що вдарилася в стіну кімнати. За містком, на березі, юрмилися всі чоловіки Долини Загублених Душ на чолі з жерцем, посилаючи на будинок хмару оперених стріл. За нападами стояли жінки й діти.

Другий списник королеви, хитаючись, вбіг до кімнати. Він зупинився, широко розставивши ноги, щоб не упасти, очі його вилазили з орбіт, а губи беззвучно ворушилися — він марно силкувався щось сказати, ноги його підкосилися, і він упав ниць: у спині його, мов голки дикобраза, стирчали стріли. Генрі підскочив до дверей, що виходили на місток, і, стріляючи з пістолета, розчистив вихід від Загублених Душ, які низкою просувалися вузьким містком і тепер падали один за одним, скошені вогнем його пістолета.

Облога легкої будівлі тривала недовго. Хоча Френк під прикриттям револьвера Генрі і зумів знищити місток, обложені були неспроможні загасити вогонь на даху, що зайнявся у двадцятьох місцях від палаючих стріл, випущених нападниками за командою жерця.

— Є тільки один шлях до порятунку, — задихаючись, вимовила Королева. Вона стояла на галереї, що нависла над озером, і, стиснувши руку Френка, здавалося, готова була кинутися в його обійми і шукати в нього захисту. — І він виведе насу широкий світ. — Вона показала на пінистий вир. — Ніхто ніколи не повертався звідти. У Свічаді Світу я бачила, як мерці пливли цим шляхом і вода виносила їх на поверхню в широкий світ. Якщо не рахувати Тореса, я жодного разу не бачила, щоб туди потрапила жива людина. То були лише мерці. І вони ніколи не поверталися. Утім, Торес теж не повернувся.

Усі з жахом дивилися один на одного, навіть не уявляючи, що на них чекає.

— А іншої дороги немає? — запитав Генрі, пригортаючи до себе Леонсію.

Королева похитала головою. Навколо них уже падали палаючі шматки даху, а у вухах гуло від оглушливого ревища Загублених Душ, що прагнули їхньої крові. Королева вивільнила свою руку з руки Френка, очевидно, вирішивши зайти до себе в спальню, але негайно ж знову

схопила його за руку і потягнула за собою. Нічого не розуміючи, він зупинився разом з нею біля скрині з коштовностями; вона поспішно опустила віко скрині і замкнула його на замок. Потім вона відкинула ногою мат і відкрила люк у підлозі, під яким хлюпотіла вода. За її велінням Френк підтягнув до люка скриню і зіштовхнув її у воду.

— Навіть жрець Сонця не знає цієї схованки, — прошепотіла Королева, знову схопила його за руку і разом з ним бігцем повернулася на галерею, де залишилися Генрі з Леонсією.

— Час утікати. Обійми мене міцніше, Френку, мій коханий: обійми і стрибаймо у воду! — наказала вона. — Ми покажемо шлях іншим.

І вони стрибнули. Тієї ж миті дах із тріском упав у хмарі вогненних іскор. Тоді Генрі теж схопив Леонсію і стрибнув разом з нею у вир, де вже зникли Френк і Королева.

Як і Торес, чотири втікачі, жодного разу не вдарившись об скелі, були щасливо винесені підземною рікою до отвору, крізь який падало денне світло, шлях до якого стеріг величезний павук. Генрі було легше плисти, ніж Френку, бо Леонсія вміла плавати. Щоправда, Френк добре тримався на воді і тому без особливих зусиль плив удвох з Королевою. Вона беззаперечно слухалася його, не чіплялася за руки і не тягла його вниз. Досягти виступу скелі, усі четверо вилізли з води і вирішили перепочити. Обидві жінки заходилися викручувати мокре розпущене волосся.

— А це не перша гора, в яку я потрапила з вами, — зі сміхом зауважила Леонсія, звертаючись до обох Морганів.

Утім, слова її були призначені швидше для Королеви, ніж для них.

— А я вперше потрапляю в таке місце зі своїм чоловіком, — відпариувала Королева, і вістря її глузування боляче вколело серце Леонсії.

— Схоже, Френку, що твоя дружина не вельми схильна ладити з моєю майбутньою дружиною, — зауважив Генрі з тією грубуватою прямолінійністю, яка з'являється в чоловіків, коли вони хочуть приховати зніяковілість, викликану нетактовністю жінок.

Проте таким суто чоловічим підходом до справи Генрі домогся лише мовчання, набагато напруженішого для всіх. Утім, обом жінкам це, здавалося, подобалося. Френк марно силкувався сказати щось таке, щоб послабити напруженість, а Генрі в розпачі звівся і, оголосивши, що піде оглянути місцевість, запропонував Королеві супроводжувати його. Він подав їй руку і допоміг звестися. Френк і Леонсія продовжували сидіти, зберігаючи затяте мовчання. Френк перший порушив його:

— Знаєте що, Леонсіє, я б залюбки відшльопав вас.

— А що я, власне, такого зробила? — зухвало спитала вона.

— Ніби ви не знаєте! Ви поводитися жахливо.

— Це ви поводитися жахливо! — тамуючи ридання, сказала вона, щоб тільки б не виявити жіночої слабкості. — Хто просив вас одружуватися з нею? Не ви ж витягли коротку соломину! Ну навіщо ви добровільно зв'язали себе, коли навіть ангел не зважився б на таке? Хіба я просила вас про це? У мене ледве серце не зупинилося, коли я почула, як ви сказали Генрі, що одружитесь з нею. Я ледве не зомліла. Ви навіть не порадилися зі мною. Але ж це за моєю пропозицією, аби врятувати вас від неї, вирішено було тягти соломинки, і мені анітрохи не соромно зізнатися, що я вчинила так, щоб ви залишилися зі мною. Генрі любить мене якимось зовсім інакше, ніж ви. Та я ніколи й не кохала Генрі так, як кохаю вас, — кохаю навіть зараз, хай простить мені Господь!

Френк утратив самовладання. Він схопив її в обійми і міцно пригорнув до себе.

— І це в день вашого весілля! — з докором вирвалося в неї.

Френк негайно опустив руки.

— Ну що ви кажете, Леонсіє, та ще в таку хвилину! — сумно пробурмотів він.

— — А чому б і ні? — скипіла вона. — Ви кохали мене. Ви дали мені це зрозуміти так ясно, що в мене не лишалось жодних сумнівів. І раптом ви з веселим і радісним виглядом одружилися з першою стрічною жінкою, що полонила вас своїм білим личком.

— Ви ревнуєте, — з докором сказав він, відчувши, як серце в нього підстрибнуло від щастя, коли вона ствердно кивнула. — Я певен, що ви ревнуєте, і в той же час, із властивою жіночій статі здатністю брехати, — брешете. Те, що я зробив, я зробив зовсім не з веселим і радісним виглядом. Я зробив це заради вас і заради себе. А точніше, заради Генрі. Хвала Богу, я ще не забув, що таке чоловіча честь!

— Чоловіча честь не завжди викликає в жінки захоплення, — заперечила вона.

— Ви воліли б бачити мене безчесним? — швидко спитав він.

— Я лише закохана жінка! — заблагала вона.

— Ви зла оса, а не жінка! — скипів він. — І ви несправедливі до мене.

— А хіба жінка буває справедливою, коли вона кохає? — запитала Леонсія, визнаючи тим самим цю найбільшу на світі істину. — Для чоловіків, можливо, головне — це правила честі, що вони самі ж їх і вигадали, а для жінок головне — веління їхнього люблячого серця; я сама, як жінка, мушу в цьому зізнатися.

— Можливо, це й слушно. Честь, як математика, має свої логічні закони. А для жінок не існує ніяких моральних правил, а тільки...

— Тільки гумор, — закінчила за нього Леонсія.

Генрі і Королева покликали їх до себе, в такий спосіб поклавши край їхній бесіді. Френк із Леонсією поспішили приєднатися до них, і всі разом почали розглядати величезне павутиння.

— Чи бачили ви колись таке дивне павутиння? — вигукнула Леонсія.

— Цікаво було б глянути на чудовисько, що виткало її, — зауважив Генрі.

— Краще вже дивитися на нього, аніж бути таким, як він, — сказав Френк.

— Наше щастя, що нам не треба йти туди, — сказала Королева.

Усі запитливо подивилися на неї.

— Ось наша дорога, — показала вона рукою на потік. — Мені це добре відомо. Я часто бачила його в Свічаді Світу. Коли моя мати вмерла і була похована у вирі, я стежила в Свічаді Світу за її тілом і бачила, як воно допливло до цього місця, і потік поніс його далі.

— Але це ж було мертве тіло, — швидко заперечила Леонсія. Суперництво між ними негайно спалахнуло з новою силою.

— Один із моїх списників, вродливий юнак, — спокійно продовжувала Королева, — насмілився — на жаль! — подивитися на мене очима коханця. Він був вкинутий живим у вир. Я теж стежила за ним у Свічаді

Світу. Він доплив до цього місця і виліз з води. Я бачила, як він проліз під павутину он туди, до світла, і відразу ж кинувся назад, прямо в потік.

— Ще один мрець, — похмуро промовив Генрі.

— Ні, я продовжувала стежити за ним у Свічаді, хоча певний час навкруги була суцільна пільма і нічого не було видно, та нарешті він опинився на поверхні великої ріки, освітленої яскравим сонцем, підплив до берега, — я добре пам'ятаю, що це був лівий берег, — виліз з води і сховався серед великих дерев, які не ростуть у Долині Загублених Душ.

Але, як і Тореса, їх усіх жахала думка, що треба кинутися в цю темну ріку, яка ховалася під скелею. Проте Королева наполягала на своєму.

— Ви бачите ці кістки тварин і людей, що побоялись ріки і хотіли вибратися на світло іншим шляхом? Це були живі істоти, зрозумійте! і ось що від них залишилося! А незабаром і цього не буде.

— І все ж, — сказав Френк, — мені раптом так захотілося подивитися на сонце! Побудьте всі тут, поки я піду розвідаю.

Витягнувши свій револьвер, якому нітрохи не зашкодила вода, тому що кулі в ньому були водонепроникні, він проповз в отвір між нижніми нитками павутини. Як тільки він зник із поля зору, Леонсія, Королева і Генрі почули постріли. І майже відразу знову з'явився Френк; він задкував, відстрілюючись, а на нього наступав творець павутини — гігантський павук, від однієї його волохатої лапи до другої було не менше двох ярдів. Одягнений у панцир тулуб, від якого в боки розходилися лапи, був завбільшки з кошик для паперів. Зрешечений кулями Френка, він усе ще боровся зі смертю. Падаючи, він вдарився об плечі і спину Френка, відскочив, продовжуючи безпомічно махати в повітрі волохатими лапами, і звалився у вируючу воду. Чотири пари очей стежили за тим, як потік домчав його до скелі й затяг під неї.

— Де один, там має бути й другий, — зауважив Генрі, недовірливо поглядаючи на отвір, звідки лилося денне світло.

— Тут єдиний вихід, — сказала Королева, показуючи на ріку. — Ходімо, мій коханий. Разом ми прорвемося крізь пітьму до вільного світу. Пам'ятай: я ніколи не бачила його і незабаром завдяки тобі побачу вперше.

Вона простягла до нього руки, і Френк прийняв їх.

— Це всього лише отвір у стрімкій скелі, а під ним провалля завглибшки з тисячу футів, — поділився Френк зі своїми супутниками тим, що бачив, коли проліз крізь павутину. І, обійнявши Королеву, він стрибнув разом з нею в потік.

Генрі теж обійняв Леонсію і збирався стрибнути слідом за ними, але вона зупинила його.

— Чому ви прийняли жертву Френка? — запитала вона.

— Тому що... — Він замовк і з подивом вступився в неї. — Тому що я хотів бути з вами, — закінчив він. — І ще тому, що я з вами заручений, а Френк був тоді вільний. До того ж, якщо я не помиляюся, Френк цілком задоволений своєю долею.

— Ні, — заперечно похитала вона головою. — Просто він лицар і поводиться відповідно, щоб не образити почуття Королеви.

— Ну, не знаю. Пам'ятаєте, перед вівтарем біля Великого Дому я сказав, що піду і запропоную Королеві руку і серце, а він засміявся і сказав, що вона не одружиться зі мною, навіть якщо я буду благати її про це. З цього можна зробити тільки один висновок: що він сам хотів із нею одружитися. Та, власне, чому б йому і не одружитися? Він парубок. А вона така красуня.

Але Леонсія навряд чи слухала його. Несподівано вона ривком відхилилася назад і, зазираючи йому в очі, запитала:

— Як ви мене кохаєте? Жагуче? Шалено? Чи можете ви сказати, що я для вас — усе на світі і навіть більше, набагато більше?

Він тільки з подивом дивився на неї.

— Так чи ні? — допитувалася Леонсія.

— Звичайно, можу, — повільно відповів він. — Але мені ніколи й на думку не спадало такими словами освідчитися вам у коханні. Боже мій, та ви ж для мене єдина жінка на світі! Якщо вже говорити про своє почуття, то я б швидше сказав, що люблю вас глибоко, гаряче, ніжно. Їй-право, я так звик до вас, що, здається, знав вас усе життя. І таке почуття в мене було з першого дня нашого знайомства.

— Вона огидна жінка! — зовсім невлад вигукнула Леонсія. — Я з першого погляду зненавиділа її.

— Боже мій, яка ви зла! Страшно навіть уявити, як ви зненавиділи б її, коли б із нею одружився я, а не Френк.

— Стрибаймо краще в річку, — сказала вона, припиняючи на цьому розмову.

І Генрі, вкрай здивований, міцно обійняв її і стрибнув разом з нею у бурхливий потік.

На березі ріки Гвалаки дві дівчини-індіанки вудили рибу. Навпроти них, трохи вище за течією, стирчала з води стрімка скеля. Ріка проносила мимо свої шоколадні води, але біля ніг дівчат була тихенька заводь. А в тихій заводі і риба вудилася помалу. Волосінь вудок дівчат звисала нерухомо над водою: їхня принада не спокушала нікого. Одна з дівчат,

на ймення Нікоя, позіхнула, з'їла банан, знову позіхнула і, взявши кінчиками пальців шкірку від з'їденого плоду, замахнулася нею, аби закинути подалі.

— Ми з тобою увесь час сиділи занадто тихо, Конкордіє, — зауважила вона, — а дивися: жодної риби не впіймали. Зараз я здійму шум і збаламучу воду. Адже правду кажуть: "Що кинеш угору, те впаде на землю". А чому не може бути навпаки? От я кину зараз оце ось униз, і подивимося, чи не впливе щось угору. Отже, дивися!

І, кинувши шкірку від банана у воду, дівчина ліниво втупилася в те місце, де вона упала.

— Коли щось має виплисти з води, то хай це буде щось велике, — також ліниво пробурмотіла Конкордія.

І раптом перед їхнім здивованим поглядом з бурих глибин з'явився величезний білий собака. Дівчата ривком витягли вудки з води, кинули їх на берег і, обійнявшись, почали спостерігати за собакою, а той підплив до берега — там, де було нижче, виліз із води, обтрусився і зник між деревами.

Нікоя і Конкордія скрикнули у захваті.

— Спробуй ще! — попросила Конкордія.

— Ні, тепер ти! Подивимося, що в тебе вийде.

Не вірячи в успіх своєї спроби, Конкордія кинула в річку грудку землі. І з води негайно ж з'явилася голова в шоломі. Міцно притулившись одна до одної, дівчата побачили, як людина в шоломі підпливла до берега на тому ж місці, де виліз собака, і теж зникла у лісі.

І знову дівчата скрикнули у захваті, але тепер уже, як вони не вмовляли одна одну, ні в однієї не вистачило сміливості ще кинути щось у воду.

Згодом, коли вони все ще продовжували верещати і сміятися, їх помітили два молоді індіанці, що пливли в каное за течією, зовсім близько від берега.

— Що це вас так розсмішило? — спитав один з них.

— Ми тут таке бачили! — розреготалася Нікоя.

— Мабуть, випили пульки? — озвався другий юнак.

Дівчата заперечно похитали головами, і Конкордія сказала:

— Нам зовсім не потрібно пити пульку, щоб бачити всякі дива. Спочатку Нікоя кинула у воду шкірку від банана — і з води вискочив собака, білий собака завбільшки з гірського тигра...

— А коли Конкордія кинула грудку землі, — підхопила її подружка, — з води вилізла людина з залізною головою. Що, не диво? Виходить, ми з Конкордією — чарівниці!

— Хосе, — сказав один індіанець другому, — з цього приводу варто випити.

І вони, кожен по черзі, поки другий утримував веслом каное на місці, приклалися до великої квадратної пляшки з-під голландського джину, до половини наповненої пулькою.

— Ні! — сказав Хосе, коли дівчата попросили почастувати їх. — Один ковток пульки — і ви знову побачите білих собак завбільшки з тигрів та людей із залізними головами.

— Добре, — сказала Нікоя. — Тоді візьми і кинь у воду свою пляшку з пулькою і побачиш, що буде. У нас з води вискочили собака і людина, а в тебе, може, вискочить чорт.

— Мені б вельми хотілося побачити чорта, — сказав Хосе, знову ковтаючи з пляшки. — Від цієї пульки в мене стільки сміливості, аж через край. До смерті хочеться побачити чорта.

Він передав пляшку приятелю, жестом показуючи, щоб той допив її.

— А тепер кидай! — наказав Хосе.

Порожня пляшка лягнула у воду, і негайно на поверхню річки сплигло дивовижне волохате тіло убитого павука. Це вже було занадто для звичайного індіанця. Юнаки так відсахнулися убик, що перекинули човна. Коли голови їх виринули з води, швидка течія віднесла їх уже далеко від заводу, а за ними, дещо повільніше, пливло перекинуте каное.

Тут дівчатам стало не до сміху. Вони дивилися на чарівні води, в той же час краєчком ока спостерігаючи за переляканими юнаками, які нарешті впіймали каное, витягли його на берег, а самі прожогом кинулися в ліс.

Полуденне сонце вже схилялося на захід, коли дівчата знову наважилися кинути виклик чарівній ріці. Після довгих суперечок вони вирішили нарешті, що разом одночасно кинуть по грудці землі. І з води негайно з'явилися чоловік і жінка — Френк і Королева. Дівчата залізли в кущі і звідти почали спостерігати за Френком, який, підтримуючи Королеву, плив до берега.

— Мабуть, це просто збіг... Могли ж вони випадково з'явитися з води тоді, коли ми туди щось кидали? — згодом прошепотіла Нікоя на вухо Конкордії.

— Проте коли ми кидали одну річ, з води теж з'являлося щось одне, — заперечила Конкордія. — А коли кинули дві грудки — і з'явилося двоє.

— Добре, — сказала Нікоя. — Нумо, спробуємо ще раз. І обидві разом. Якщо нічого не з'явиться — виходить, у нас немає ніякої чарівної сили.

Вони знову кинули в річку по грудці землі, і з води знову з'явилися чоловік і жінка. Але ця пара — Генрі і Леонсія — уміла плавати. Вони досягли берега, і, як усі, хто з'являвся тут до них, сховалися за деревами.

Довго ще. просиділи на березі дві індіанки. Вони вирішили виждати і нічого більше не кидати: коли щось з'явиться з води, виходить, усе, що вони бачили, було простим збігом, а коли ні, то вони справді мають чарівну силу. Вони лежали, причаївшись у кущах, і стежили за водою, поки темрява не сховала від них річку. Тоді поважно вони пішли до свого села, схвильовані тим, що на них зійшло Боже благословення.

РОЗДІЛ XXII

Лише наступного дня, після того як йому вдалося вибратися з підземної ріки, Торес добувся до Сан-Антоніо. Він прийшов до міста пішки, обірваний і брудний, супроводжуваний хлопчиком-індіанцем, що ніс шолом да Васко. Торес хотів показати цей шолом начальнику поліції та судді як речовинний доказ правдивості надзвичайних пригод, про які йому кортіло якнайшвидше їм розповісти.

Першим, кого він зустрів на головній вулиці, був начальник поліції, який навіть скрикнув, побачивши його.

— Невже це справді ви, сеньйоре Торес? — та перш ніж потиснути йому руку, начальник поліції перехрестився.

М'язи, що відчувалися під шкірою цієї руки, а ще більше бруд на пій, переконали сеньйора Веркара-і-Іхоса в тім, що перед ним справжній Торес.

Тоді начальник поліції розлютився.

— А я вважав вас уже за мертвого! — вигукнув він. — Ну й пес цей Хосе Манчено! Він прийшов сюди і заявив, що ви померли! Померли і поховані до страшного суду в надрах гори майя.

— Він дурень, а я, очевидно, тепер найбагатша людина в Панамі, — поважно мовив Торес. — Я проявив не меншу хоробрість, аніж давні герої-конкістадори, здолав усі небезпеки і дістався до скарбу. Я бачив його. Ось...

Торес засунув було руку до кишені штанів, аби вийняти звідти самоцвіти, украдені в Тієї, Що Мріє, але вчасно похопився: занадто багато цікавих очей дивилося на нього, дивуючись із його жалюгідного вигляду.

— Мені чимало потрібно розповісти вам, — продовжував Торес. — Але тут не місце для таких розмов. Я стукав у двері мерців і носив одяг небіжчиків; я бачив людей, що вмерли чотириста років тому, але не перетворилися на порошок, — на моїх очах вони вдруже померли, потонувши в безодні; я йшов горами і крізь гори; я снідав із Загубленими Душами і дивився в Свічадо Світу. Все це я розповім вам, моєму найліпшому другові, і вельмишановному судді, бо хочу збагатити не тільки себе, а й вас.

— Чи не випили ви часом прокислої пульки? — недовірливо запитав начальник поліції.

— Я не пив нічого міцнішого за воду відтоді, як виїхав із Сан-Антоніо, — була відповідь. — Зате тепер я піду додому, добре нап'юся, а потім змию із себе бруд і вберуся в пристойний одяг.

Але Торес не одразу потрапив додому. Маленький шарпак, який здибався на вулиці, скрикнув, підбіг до нього і простягнув конверт. Такі Торес не вперше одержував і відразу здогадався, що це телеграма з місцевої урядової радіостанції, очевидно, від Рігана.

"Задоволений вашими успіхами. Необхідно затримати від'їзд до Нью-Йорка ще на три тижні. П'ятдесят тисяч у разі успіху".

Взявши в хлопчиська олівець, Торес написав відповідь на звороті конверта:

"Перекажіть гроші. Він ніколи не повернеться. Загинув у горах".

Ще дві події перешкодили Торесу відразу добряче напиться і прийняти ванну. На порозі ювелірної крамниці старого Родрігеса Фернандеса, куди він збирався зайти, його зупинив давній жрець майя, якого Торес востаннє бачив усередині священної гори. Іспанець відсахнувся, ніби побачив примару, — настільки він був певен, що старий потонув у печері богів, і злякався, уздрівши його, не менше, ніж начальник поліції, побачивши самого Тореса.

— Згинь! — крикнув Торес. — Зникни, діду! Ти ж мара. А тіло твоє лежить у надрах затопленої гори. Ти привид, дух! Згинь, безтілесна істото! Щезни негайно! Коли б ти був живою людиною, я вдарив би тебе. Але ти примара, а я не хочу битися з примарами.

Але примара схопила його за руку і так уп'ялася в неї, що Торес мусив повірити у його справжність.

— Грошей! — забелькотав старий. — Дай мені грошей! Позич мені грошей! Адже я віддам, я ж знаю таємницю скарбів майя. Мій син заблуdivся в печері, де заховані ці скарби. Обидва грінго теж там. Допоможи мені врятувати мого сина! Поверни мені його — і я віддам тобі всі скарби. Але нам потрібно багато людей і багато чудодійного порошку, що є в білих. Ми цим порошком проробимо дірку в скелі і випустимо звідти воду. Мій син не потонув. Просто вода не дає йому вийти з печери, де стоять Чіа і Хцатль, у яких очі з коштовних каменів. За самі їх зелені й червоні очі можна купити весь чудодійний порошок на світі. Дай же мені грошей, щоб я міг купити цього порошку.

Але Альварес Торес був дивний чоловік. Йому була властива одна своєрідна особливість: якщо доводилося розлучитися навіть із найнезначнішою сумою, він ніяк не міг змусити себе це зробити. І чим більше він багатшав, тим сильніше проявлялася в нього ця риса.

— Грошей! — грубо повторив він і, відіпхнувши убік жерця, відчинив двері до крамниці Фернадеса. — Звідки в мене можуть бути гроші? Я сам у лахмітті, як жебрак. У мене і для себе грошей немає, а не те що для тебе, діду. До того ж ти сам привів сина до гори майя. І на твою голову — не на мою — ляже смерть твого сина, що провалився в яму під ногами Чіа, довбану твоїми, а не моїми предками.

Але старий не вгамовувався і продовжував просити грошей, щоби купити на них динаміту. Тому Торес штовхнув його з такою силою, що жрець не втримався на своїх старечих ногах і упав на кам'яну бруківку.

Крамниця Родрігеса Фернадеса була маленька і брудна. У ній на маленькому і брудному прилавку стояла така ж маленька і брудна вітрина. Здавалося, що тут не заміталось і не прибиралось споконвічно. Ящірки і таргани повзали по стінах. Павуки звили павутину в усіх кутках, а на стелі трималася якась комаха, побачивши яку, Торес шарпнувся убік. Це була сколопендра семи дюймів завдовжки, і він боявся, щоб вона ненароком не впала йому на голову чи за комір. Коли ж із якоїсь затхлої комірки виповз, ніби величезний павук, сам Фернадес, він скидався на

Шейлока , яким його показували актори часів королеви Єлизавети, — але Шейлока такого брудного, що його не випустили б навіть тоді на сцену.

Ювелір раболіпно схилився перед Торесом і привітав його хрипким фальцетом. Торес навмання витяг з кишені з десяток самоцвітів, украдених у Королеви, вибрав найменший і мовчки простягнув його ювеліру, а решту поклав до кишені.

— Я бідна людина, — закудкудакав Фернандес, але Торес спостеріг, з якою увагою він розглядає камінь.

Нарешті ювелір кинув його на віко вітрини, ніби копійчану дрібницю, і запитально подивився на свого відвідувача. Торес чекав, знаючи, що це найкращий спосіб змусити балакучого старого розговоритися.

— Чи правильно я розумію, що високоповажний сеньйор Торес хоче почути мою думку про якість камінця? — запитав старий ювелір.

Торес лише мовчки кивнув.

— Це справжній камінь. Невеликий. Як ви самі бачите — не бездоганний. І цілком зрозуміло, що він ще зменшиться при шліфуванні.

— А скільки він коштує? — не приховуючи нетерпіння, запитав Торес.

— Я бідна людина, — повторив Фернандес.

— Я й не пропоную тобі купити його, старий дурню. Але коли ти вже завів про це мову, то скільки ж даси за нього?

— Хай дарує мені вельмишановний сеньйор, як я вже мав честь сказати вам — я вельми бідна людина. Бувають дні, коли я не можу витратити і десяти сентаво, щоб купити собі шматок несвіжої риби;

бувають дні, коли я не можу собі дозволити навіть ковтка дешевого червоного вина, а воно ж корисне для мого здоров'я — я дізнався про це ще змолоду, коли служив підмайстром в Італії. Я вельми бідний і не купую дорогих каменів...

— Навіть якщо можна потім перепродати їх з вигодою для себе? — перебив його Торес.

— Лише в тому разі, коли цілком певен, що вигода буде, — проказав старий. — Так, тоді я куплю, але через мою бідність я не можу багато заплатити. — Він узяв камінь і довго уважно розглядав його. — Я дам за нього, — нерішуче почав він, — я дам... але прошу вас, високоповажний сеньйоре, зрозумійте, що я вельми бідна людина. Сьогодні я з'їв тільки ложку цибульного супу та скоринку хліба з ранковою кавою...

— О Господи, ну скільки ж, нарешті, ти мені даси за нього, старий дурню?! — громовим голосом заволав Торес.

— П'ятсот доларів, і то сумніваюся, чи зароблю я щось на ньому.

— Золотом?

— Ні, мексиканськими доларами, — відповів ювелір; це означало рівно половину, і Торес зрозумів, що старий хитрує. — Звичайно, мексиканськими, тільки мексиканськими! Ми всі наші розрахунки ведемо в мексиканських доларах.

Почувши, що за такий маленький камінчик дають таку велику суму, Торес зрадив, але розіграв обурення і потягнувся, щоб узяти свого власність назад. Проте старий швидко відсмикнув руку з камінцем, не бажаючи випустити вигідної угоди.

— Ми з вами давні друзі! — У голосі старого з'явилися верескливі нотки. — Я знаю вас ще відтоді, як ви дитиною приїхали до Сан-Антоніо з Бокас-дель-Торо. Гаразд, заради дружби я сплачу вам цю суму золотом.

Тільки тепер Торес цілковито уявив собі, яка велика цінність скарбів Королеви, що їх Загублені Душі викрали в давнину зі схованки майя.

— Чудово, — сказав Торес і швидким, вишукано ввічливим рухом відібрав у ювеліра камінь. — Ця коштовність належить одному моєму приятелю. Він хотів позичити в мене грошей під її заставу. Тепер завдяки вам я знаю, що можу позичити йому до п'ятисот доларів золотом. І я буду щасливий наступного разу, коли ми зустрінемося в пулькерії, піднести вам скляночку — та що це я — стільки скляночок, скільки вам захочеться, легкого, червоного, корисного для здоров'я вина.

Торес вийшов із крамниці, не приховуючи свого презирства до обдуреного ним ювеліра. І не без внутрішньої радості він подумав, що ця хитра іспанська лисиця Фернандес, без сумніву, запропонував йому тільки половину справжньої вартості каменя.

* * *

Тим часом Леонсія, Королева і двоє Морганів спускалися в каное річкою Гвалакою і значно швидше, ніж Торес, досягли узбережжя. Але перед самим їхнім прибуттям на гасіенду Солано там трапилося щось таке, чому тоді не падали належного значення. Звивистою стежиною до гасієнди повільно піднімався досить дивний відвідувач, який колись бував тут; його супроводжувала старезна бабуся в чорній шалі, з-під якої визирало худорляве, зморшкувате обличчя.

То був середніх років китаєць, товстий і круглолиций. Його обличчя світилося добродушністю, властивою товстим людям. Звали його І Пин. Він мав м'які манери, вкрадливі і такі ж солодкі, як його ім'я. До старенької, що дріботала з ним поруч, важко спираючись на його руку,

він був надзвичайно уважний. Коли вона спотикалася через слабкість і втому, він зупинявся і чекав, поки вона відпочине і набереться сил. Тричі за час підйому він давав їй по ложечці французького бренді зі своєї кишенькової фляги.

Посадивши бабусю в тінистому куточку подвір'я, І Пин сміливо постукав у парадні двері. Звичайно, заявляючись кудись у своїх справах, він користувався чорним ходом, але досвід і розум підказували йому, коли потрібно користуватися парадними дверима.

Покоївка-індіанка, відчинивши йому, пішла доповісти про нього у вітальню, де сидів зі своїми синами безутішний Енріко Солано: він ніяк не міг заспокоїтися після того, як Рікардо привіз звістку про загибель Леонсії в печері майя. Покоївка повернулася на ґанок і передала відвідувачу, що сеньйор Солано погано себе почуває і нікого не приймає. Усе це вона сказала досить шанобливо, хоча перед нею був простий китаєць.

— Гм, — сказав І Пин і взявся вихваляти себе, щоб викликати до себе більше поваги і спонукати покоївку вдруге піти до хазяїна і передати йому записку.

— Адже я не якийсь кулі . Я пристойний китаєць. Я багато учився в школі. Я говорю іспанською мовою. Я говорю англійською мовою. Я пишу іспанською. Я пишу англійською. Дивись: зараз я напишу дещо іспанською сеньйорові Солано. Ти не вмієш писати і не прочитаєш, що я написав. А я написав, що я — І Пин. І живу в Колоні. Прийшов сюди, щоб побачити сеньйора Солано. У мене до нього важлива справа. Надто важлива. Вельми таємна. Я написав усе це тут, на папері, але ти не можеш цього прочитати.

Проте він не сказав служниці, що його записка закінчувалася словами:

"Сеньйорито Солано, я маю велику таємницю".

Записку цю, очевидно, одержав Александро — старший із синів Солано, бо відразу помчав до дверей, випереджаючи покоївку.

— Кажи, у чому справа! — накинувся він на товстого китайця. — Що там таке? Розповідай! Мерщій!

— Вельми гарна справа. — І Пин не без задоволення відзначив схвильованість Александро. — Я заробляю великі гроші. Я купую... як це називається?.. таємниці. Я продаю таємниці. Надто гарна річ.

— Що тобі відомо про сеньйориту Солано? — крикнув Александро, хапаючи його за плече.

— Все. Вельми важливі відомості...

Але Александро вже не в володів собою. Він ледве не поволік китайця прямо до вітальні, де сидів Енріко.

— У нього є новини про Леонсію! — крикнув Александро.

— Де вона? — хором вигукнули Енріко та його сини.

"Ого!" — майнуло в голові І Піна. Такий загальний запал хоч і сприяв його витівці, проте схвилював навіть його самого.

Зрозумівши його міркування як переляк, Енріко підняв руку, наказуючи синам замовкнути, і спокійно звернувся до свого гостя:

— Де вона?

"Ого! — знову подумав І Пин. — Сеньйорита, виходить, пропала. Це нова таємниця. Вона може дещо принести І Пину. Вродлива дівчина з такої знатної і багатой родини десь поділася, — у латиноамериканській країні такі відомості вигідно мати. Якогось дня вона може одружитися — були ж такі чутки в Колоні! — а потім колись може посваритися з чоловіком або чоловік з нею, і тоді вона або її чоловік, — то байдуже, хто з них, — може заплатити значну суму за цю таємницю".

— Ця сеньйорита Леонсія, — сказав він нарешті з хитрою скрадливістю, — вона не ваша дочка. У неї інші тато й мама.

Проте на Енріко, пригніченого загибеллю Леонсії, давня сімейна таємниця, повідомлена йому китайцем, не справила ніякого враження.

— Авжеж, — підтвердив Енріко. — Я взяв її за дочку, коли вона була ще дитиною, але про це ніхто з чужих не знає. Дивно, що ви це знаєте. Та мене не цікавить те, що мені і без вас відомо. Мене цікавить зараз інше: де вона?

І Пин поважно і співчутливо похитав головою.

— Це зовсім інша таємниця, — сказав він. — Можливо, я довідаюся про неї теж. Тоді я продам її вам. А поки в мене є давня таємниця. Ви не знаєте, хто були тато і мама сеньйорити Леонсії. А я знаю.

Старий Енріко не зумів приховати цікавості, викликаної цим інтригуючим повідомленням.

— Говори, — наказав він. — Назви імена, доведи, що не справді так, і я винагороджу тебе.

— Ні. — І Пин заперечно похитав головою. — Так недобре вести справи. Я свої справи веду інакше. Ви мені заплатите — я вам скажу. Мої таємниці — гарні таємниці. Я завжди доводжу свої таємниці. Ви дасте

мені п'ятсот песо й оплатите великі витрати на дорогу з Колона до Сан-Антоніо і назад у Колон. А я назву вам ім'я тата й мами.

Енріко Солано кивнув на знак згоди і тільки було зібрався наказати Александро принести гроші, як раптом покоївка-індіанка ввірвалася, ніби ураган, до кімнати. Підбігши до Енріко Солано з такою стрімкістю, якої ніхто не міг від неї очікувати, вона в сльозах заламала руки, бурмочучи щось нерозбірливе, але — і це було видно — не з горя, а від щастя.

— Сеньйорита!.. — нарешті вимовила вона здавленим шепотом, кивком голови і поглядом показуючи на двір. — Сеньйорита!..

Тут усі забули про І Пина та його секрет. Енріко разом зі своїми синами вискочив у двір і побачив там Леонсію, Королеву й обох Морганів, укритих пилюкою, які злазили з мулів, котрих, судячи з вигляду, вони найняли у верхів'ях річки Гвалаки. А тим часом двоє слуг-індіанців, покликані на допомогу покоївкою, виводили з гасієнди товстого китаїця та його стару супутницю.

— Приходьте іншим разом, — говорили вони. — Зараз сеньйор Солано зайнятий важливою справою.

— Звичайно, я прийду іншого разу, — люб'язно запевнив їх І Пин, нічим не видаючи свого засмучення і розчарування через те, що угода була перервана тієї миті, коли гроші були майже в його руках.

Але ішов він вельми неохоче. Тут було повне роздолля для його діяльності. Саме повітря, здавалося, напоєне секретами. Вій. почував себе женцем, якого виганяють із землі Ханаанської, не давши зібрати багатий урожай. Якби не ретельність слуг-індіанців, І Пин неодмінно сховався б десь за рогом будинку і хоч одним оком глянув би на прибулих. Але доводилося підкоритися й іти; на півдорозі, почувавши, як лантухом повисла на ньому баба, він зупинився і, щоб підбадьорити свою супутницю, улив їй у рот подвійну порцію бренді.

Енріко зняв Леонсію з мула, перш ніж вона встигла зістрибнути сама, — так не терпілося йому скоріше пригорнути її до серця. Кілька хвилин чулися лише гучні вітання: це брати Леонсії, обступивши дівчину з усіх боків, бурхливо висловлювали їй свою радість і любов. Трішки заспокоївшись, вони побачили, що Френк уже допоміг іншій жінці зійти з мула і тепер стоїть з нею поруч, тримаючи її руку у своїй і очікуючи, поки на них звернуть увагу.

— Це моя дружина, — сказав Френк до Енріко. — Я поїхав у Кордильєри по скарби і ось що знайшов. Бачили ви коли-небудь людину, якій би так щастило?

— Але й вона пожертвувала величезним скарбом, — хоробро пробурмотіла Леонсія.

— Вона була Королевою в маленькому королівстві, — пояснив Френк, кинувши на Леонсію вдячний і захоплений погляд.

І та поспішила пояснити:

— Вона врятувала усім нам життя і пожертвувала своїм маленьким королівством.

І Леонсія в пориві великодушності обійняла Королеву за стан і, відірвавши її від Френка, повела в гасієнду.

РОЗДІЛ XXIII

У пишному середньовічному іспанському костюмі, пошитому з урахуванням смаків Нового Світу — які й нині можна бачити на знатних плантаторах Папами, — Торес їхав дорогою уздовж берега до гасієнди Солано. Поруч нього пружними стрибками, — видно було, що за необхідності він може обігнати кращого з коней Тореса, — біг величезний білий пес. Торес саме звертав на покручену дорогу, що вела до садиби

Солано, коли йому трапився І Пин (китаєць зупинився на перехресті, щоб дати перепочити своїй старій супутниці). Проте Торес звернув на цю дивну пару не більше уваги, ніж на дорожню грязюку. Маска бундючності, надягнута разом з пишними шатами, не дозволяла йому виявляти до них інтерес, і він лише кинув оком по їхніх обличчях.

Проте І Пин як слід розглядив його своїми вузькими очима, не випустивши жодної дрібниці, і подумав: "Він, певне, надто багатий. Він друг цих Солано. І їде до їхнього дому. Можливо, це навіть коханий сеньйорити Леонсії або відкинутий нею шанувальник. В будь-якому разі він, безумовно, не відмовиться купити таємницю народження сеньйорити. Так, очевидно, він людина багата, надто багата".

...Тим часом у вітальні гасієнди зібралися всі, хто брав участь у пошуках скарбу, і всі члени сімейства Солано. Королева, вирішивши додати й своє слово до розповіді про їхні пригоди, блискаючи очима, описувала, як Торес украв у неї самоцвіти і як потім упав у вир, злякавшись її собаки. Раптом Леонсія, що стояла з Генрі біля вікна, голосно скрикнула.

— Про вовка помовка! — сказав Генрі. — А ось і сам сеньйор Торес.

— Я перший! — крикнув Френк, стискаючи кулаки і промовисто напружуючи м'язи.

— Ні, — перебила Леонсія. — Він дивовижний брехун. Ми усі мали можливість переконатися в цьому. Треба пожартувати. Ось він сходить з коня. Сховаймося всі четверо. А ви, — звернулася до батька й братів, — сядьте-но вкупі і зробіть вигляд, ніби журитеся за мною. Цей мерзотник увійде сюди. Ви, звичайно, захочете довідатися в нього, що сталося з нами. Він набреше вам повний мішок. А ми поки сховаємося он за тією ширмою... Ну, ходімо!

Вона схопила Королеву за руку і кинулася до ширми, наказавши поглядом. Френку й Генрі теж заховатися.

Коли Торес увійшов, перед його очима постала досить похмура картина. Енріко і його сини нещодавно перебували в тяжкій зажурі, тому й нескладно було вдати це ще раз. Побачивши гостя, Енріко звівся було, щоб його привітати, але відразу змову безсило опустився в крісло. Торес обома руками схопив його руку і виявив на обличчі таке глибоке співчуття, що не міг від хвилювання вимовити й слова.

— На жаль! — нарешті вимовив він трагічним тоном. — Вони загинули. І ваша прекрасна донька Леонсія. І обоє Моргани теж. Рікардо, напевно, розповів вам, що вони загинули в надрах Гори майя... Це якесь зачароване місце, — продовжував він, давши Енріко опам'ятатися. — Я був з ними, коли вони вмирали. Коли б вони послухалися моїх порад, зараз усі були б живі. Але навіть Леонсія не захотіла послухати давнього друга! Ні! Вона поклалася на цих двох грінго. А я, подолавши неймовірні пригоди, вибрався з гори, глянув на Долину Загублених Душ, а коли повернувся до печери, вони вже були в агонії...

Цієї миті до кімнати влетів білий вовкодав, за яким біг слуга-індіанець. Тремтячи і скавучачи, він обнюхував кімнату, відчувши запах своєї господині. Але пес не встиг підбігти до ширми, за якою ховалася Королева. Торес ухопив його за шию і передав у руки двом слугам індіанцям, щоб вони потримали його.

— Нехай собака побуде тут, — сказав Торес. — Я розповім вам про пьога згодом. А спочатку погляньте-по ось на це. — І він витяг з кишені пригорщу самоцвітів. — Я постукав у двері мерців — і дивіться: скарб майя — мій. Я тепер найбагатша людина не тільки в Панамі, а й в обох Америках. Я буду всесильним.

— Ви були з моєю донькою, коли вона вмирала, — перебив його сумний Енріко. — Невже вона не просила нічого переказати мені?

— Так, — теж зажурено зітхнув Торес, схвильований сценою смерті Леонсії, намальованою його багатою уявою. — Вона померла з вашим ім'ям на вустах. Її останні слова були...

Але тут він витріщив очі і завмер, не докінчивши фрази: цієї миті, зайняті розмовою, з'явилися Генрі і Леонсія. Не помічаючи Тореса, вони підійшли до вікна.

— Ви говорили мені, що вона веліла вам передати мені перед смертю... — нагадав Енріко.

— Я... я збрехав вам, — затинаючись, вимовив Торес, шукаючи вихід із неприємного становища. — Я був переконаний, що вони все одно помруть, ніколи не виберуться з тієї печери, і я хотів пом'якшити для вас удар, сеньйоре Солано, сказавши те, що, без сумніву, сказала б, помираючи, ваша донька. А потім ще цей Френк, що так сподобався вам... Я вирішив, що краще вам вважати його померлим, аніж дізнатися, яким боягузом виявився цей грінго.

Тут собака радісно загавкав, рвучись до ширми, і слуги докладали зусиль, аби утримати його. А Торес продовжував далі:

— У Долині Загублених Душ живе пришелепкувата істота, яка твердить, що начебто може читати майбутнє за допомогою всякої чортівні. Це страшно, кровожерлива жінка. Не етапу заперечувати, вона гарна на вроду. Але це краса сколопендри, що може сподобатися лише тому, хто любить сколопендр. Тепер я розумію, як усе сталося: вона показала Генрі з Леонсією потайний хід, яким вони вибралися з долини. Френк же залишився жити з нею в гріху, — адже інакше як гріхом не назвеш цей зв'язок, якщо в долині немає католицького священика, котрий міг би їх повінчати. О, не думайте, що Френк закохався в цю жахливу жінку, аж ніяк! він закоханий у її багатства! Ось який ваш грінго Френк! Ви пригріли змію на своїх грудях! Адже він навіть прекрасну

Леонсію насмілився заплямити своїм коханням. О, я знаю, що говорю. Я сам бачив...

Радісний гавкіт собаки заглушив його голос, і в ту ж мить Торес побачив Френка і Королеву: так само, жваво розмовляючи, вони вийшли з-за ширми. Королева зупинилася і приголубила собаку; пес був такий великий, що, коли поклав лапи їй на плечі, став вищим від неї на голову. А Торес, облизуючи пересохлі губи, гарячково розмірковував над тим, як йому викрутитися з цього безвихідного становища.

Енріко Солано перший вибухнув сміхом. Сини приєдналися до нього й усі реготали до сліз.

— Я й сам міг би побратися з нею, — злісно зауважив Торес. — Вона навколішках благала мене про це.

— Ну, досить, — сказав Френк, — я звільню вас від брудної роботи і власноруч викину цього негідника за двері.

Але Генрі, швидко підійшовши до нього, сказав:

— Я теж люблю іноді брудну роботу, а цю виконаю з особливим задоволенням.

Обоє Моргани вже приготувалися накинутися на Тореса, але Королева спинила їх рукою.

— Спочатку, — сказала вона, — нехай поверне мені кинджал, що стирчить у нього за поясом. Він украв його в мене.

— До речі, — сказав Енріко, коли це було виконано, — а може, він також поверне вам, чарівна леді, і коштовності, що поцупив у вас?

Торес не зволікав: засунувши руку до кишені, він витяг пригорщу самоцвітів і висипав їх на стіл. Енріко глянув на Королеву, але та мовчки чекала.

— Решту! — сказав Енріко.

Торес виклав на стіл ще три чудові неграновані самоцвіти.

— Може, ви обшукаєте мене, як звичайного злодюжку? — зі страхом і злістю запитав він, вивертаючи порожні кишені штанів.

— Тепер я візьмуся за діло, — сказав Френк.

— Ні, я! — втрутився Генрі.

— Гаразд, — погодився Френк. — Нумо разом. Так він у нас далі пролетить по сходах.

Вони удвох схопили Тореса за комір і штани й потягли до дверей.

Усі, хто був у кімнаті, кинулися до вікон, щоб подивитися, як Торес буде вилітати з будинку; моторнішим виявився Енріко, що першим підбіг до вікна. Задовольнившись цікавим видовищем, вони повернулися до столу. Королева збрала самоцвіти й передала Леонсії зі словами:

— Це вам з Генрі весільний подарунок від мене та Френка.

Тим часом І Пин, залишивши бабусю на березі, підкрався назад до гасієнди і з кущів почав спостерігати за тим, що відбувається в будинку. Побачивши, як багатого кабальєро скинули вниз по сходах з такою силою, що він розпластався на піску, І Пин задоволено хихикнув. Проте він був занадто розумний, аби показати свою присутність. Замість цього

він спустився з пагорба і вже наближався до берега, коли Торес на своєму коні нагнав його.

Син піднебесної смиренно звернувся до нього, але розлютований Торес замахнувся хлистом, з явним наміром ударити його прямо в обличчя. Проте І Пін не розгубився.

— Сеньйорита Леонсія... — швидко вимовив він, і хлист завмер у руці Тореса. — У мене є великий секрет. (Торес чекав, не опускаючи хлиста.) Ви б не хотіли, щоб інший чоловік одружився з прекрасною сеньйоритою Леонсією?

Торес опустил хлиста.

— Говори, — різко наказав він. — Що там за секрет?

— Ви б не хотіли, щоб інший чоловік одружився з сеньйоритою Леонсією?

— Припустімо, що ні. То й що?

— Уявіть собі, що є секрет, і тоді той, інший чоловік, не може одружитися з сеньйоритою Леонсією.

— Що ж то за секрет? Говори, хутко!

— Спочатку, — І Пін похитав головою, — ви заплатите мені шістсот доларів золотом, а вже потім я скажу вам свій секрет.

— Добре, заплачу, — охоче сказав Торес, хоча в нього й на думці не було дотримати слова. — Ти спочатку скажи мені, у чому справа, і, якщо я побачу, що ти не набрехав, я заплачу тобі. Ось, дивися! — І він витяг з кишені на грудях набитого банкнотами гаманця.

І Пин неохоче повів його до бабусі, що очікувала на березі.

— Ця стара жінка не бреше, — сказав він. — Вона хвора. Незабаром помре. Вона боїться. Вона говорила зі священником у Колоні. Священик сказав, що вона мусить розкрити секрет, інакше після смерті вона потрапить до пекла. Вона не збреше.

— Припустімо, що вона не збреше. Але що ж вона може сказати мені?..

— Ви мені заплатите?

— Звичайно. Шістсот доларів золотом.

— Ну то слухайте. Вона народилася в Кадіксі, в Іспанії. Вона була чудова служниця і чудова годувальниця. І ось вона найнялася в одну англійську родину, що подорожувала по її країні. Вона довго жила в цій родині. Навіть виїхала з ними до Англії. Потім, — ви ж знаєте, іспанська кров вельми гаряча, — вона образилася на ту родину. А в них була маленька дівчинка. Вона украла дівчинку і втекла разом з нею в Панаму. Цю маленьку дівчинку сеньйор Солано взяв за доньку. У нього було багато синів і жодної доньки. І ось він зробив цю маленьку дівчинку своєю донькою. Але бабуся не сказала йому прізвище цієї дівчинки. А вона зі знатної і надзвичайно багатой родини. Вся Англія знає їх. Їхнє прізвище Моргани. Ви чули це прізвище? До Колона приїхали люди із Сан-Антоніо і сказали, що дочка сеньйора Солано одружується з англійцем на прізвище Морган. Так цей грінго Морган — брат сеньйорити Леонсії.

— Ага! — вигукнув Торес у злісному захопленні.

— А тепер заплатіть мені шістсот доларів золотом, — сказав І Пин.

— Я тобі вельми вдячний за те, що ти такий дурень, — сказав глузливо Торес. — Колись ти, можливо, навчишся краще продавати свої

секрети. Секрети — це не черевики і не червоне дерево. Сказав секрет — і немає його, шукай вітру в полі. Ось він віє на тебе — дивишся, а його й немає. Як мара.. Хто його бачив? Ти можеш відібрати назад черевики або червоне дерево. Але ти не можеш відібрати назад секрет, якщо ти його розповів.

— Ми з вами говоримо про мару, — спокійно сказав І Пин. — Вона справді зникає. Ніякого секрету я вам не говорив. Вам це все приснилося. Якщо ви станете про це розповідати, вас запитають, хто вам сказав. Ви скажете: "І Пин". А І Пин скаже: "Ні". І тоді усі скажуть: "Вам це приснилося" — і будуть з вас сміятися.

І, почувавши, що співрозмовник починає здаватися перед перевагою його логіки, І Пин багатозначно замовк.

— Ми з вами поговорили, і наша розмова розтанула в повітрі, — продовжував він за якусь мить. — Ви правильно сказали, що слово — це мара. А я, коли продаю секрети, то продаю не мару. Я продаю черевики. Я продаю червоне дерево. Продаю докази. Точні докази. Вони чимало потягнуть на терезах. Якщо їх записати на папері — за всіма правилами, щоб запис був законним, — папір можна порвати. Але факти не папір, їх можна вкусити й поламати собі зуб. Слова зникли, як ранковий туман. А в руках у мене залишилися докази. І за докази ви заплатите мені шістсот доларів золотом, інакше люди будуть глузувати з вас за те, що ви слухаєте мару.

— Гаразд, — погодився Торес, якого перекопав І Пин. — Показуй мені твої докази, щоб одні я міг порвати, як папір, а інші — спробувати на зуб.

— Спершу заплатіть мені шістсот доларів золотом.

— Після того як ти покажеш мені свої докази.

— Ви спочатку викладете шістсот доларів — і докази ваші. Хочете — рвіть їх, як напір, хочете — кусайте. Ви обіцяли заплатити. Але обіцянка — вітерець, мара. Мені ж потрібні гроші справжні, а не примари. Заплатіть мені справжніми грошми, аби я міг порвати їх чи спробувати на зуб.

Зрештою Торес здався і заплатив за докази: старі листи, дитячий медальйон і дитячі іграшки, оглядом яких він залишився цілком задоволений. І Торес не тільки запевнив І Пина, що задоволений угодою, а й на настійну вимогу останнього навіть виплатив йому зайву сотню, щоби той викопав для нього одне доручення.

* * *

Тим часом у ванній кімнаті, що з'єднувала дві спальні, Генрі і Френк, зодягнені у свіжу білизну, голилися безпечними бритвами і наспівували:

Станем спинами до щогли,

Проти тисячі удвох!

А на своїй гарно вмебльованій половині Леонсія, за допомогою двох кравчинь-індіанок, привітно і великодушно втаємничувала Королеву в тонкощі вбрання цивілізованої жінки, і їй було і смішно, і сумно. Королева — жінка до самих кісток — не приховувала свого невтримного захоплення від чарівних суконь, білизни і прикрас у шафах Леонсії. Обидві мали щире задоволення від порпання в гардеробі, а вправні кравчині, зробивши там стібок, а там зайву складку, тим часом підганяли кілька суконь Леонтії на трохи худішу й нижчу постать Королеви.

— Вам зовсім не потрібний корсет, — зауважила Леонсія, оглядаючи Королеву. — Такий стан, як у вас, має одна жінка зі ста. Уперше бачу такі довершені форми. Ви... — Леонсія замовкла і відвернулася, ніби шукаючи шпильку на столі, а насправді, аби приховати схвильованість.

Опанувавши себе, вона продовжувала: — Ви чарівна наречена, і Френк може пишатися вами.

Коли Френк співаючи покінчив з голінням, у двері постукали. Він обірвав пісню, а відчинивши двері, побачив Фернандо, одного з молодших синів Солано, який тримав у руці телеграму. Френк узяв її і прочитав:

"Терміново повертайтеся. Необхідні ширші повноваження. Ціни на біржі коливаються. Наступ на всі ваші акції, окрім "Темпіко петролеум". Телеграфуйте, коли вас чекати. Становище серйозне. Сподіваюся протриматися, якщо виїдете негайно. Чекаю на термінову відповідь.

Беском".

Зайшовши до вітальні, обидва Моргани побачили там Енріко та його синів, що відкорковували пляшки з вином.

— Не встиг одержати свою доньку, — сказав Енріко, — як знову втрачаю її. Але цього разу, Генрі, не така тяжка втрата. Завтра справимо весілля. І чим скоріше, тим краще. Адже цей мерзотник Торес, напевно, уже зараз розбовкав по всьому Сан-Антонію, що Леонсія їздила з вами в гори.

Але перш ніж Генрі встиг висловити йому свою вдячність, до кімнати увійшли Леонсія і Королева. Тоді Енріко підняв келих і промовив:

— За здоров'я нареченої...

Леонсія, не зрозумівши, узяла зі столу келих і глянула на Королеву.

— Ні, ні, — сказав Гецрі, беручи в неї келих, аби передати Королеві.

— Зачекайте, — сказав Енріко, — я ще не скінчив. Я виголошую тост. Отже, за наречених!

— Ви з Генрі завтра вінчаєтеся! — пояснив Александро Леонсії.

Хоч як це було несподівано і гірко для Леонсії, проте вона опанувала себе і навіть з удаваною веселістю поглянула Френку в очі.

— Ще один тост! — вигукнула вона. — За здоров'я наречених!

Френк і так доклав уже чимало зусиль, аби погодитися на шлюб із Королевою і зберігати при цьому зовнішній спокій. Тепер же, почувши про майбутнє вінчання Леонсії, він не міг залишатися спокійним. І Леонсія відразу помітила це. Його страждання дало їй таємну втіху, і вона майже зраділа, коли побачила, що він під якимось приводом залишив кімнату.

Ще до цього він показав усім телеграму. Його добробут поставлено на карту, тому необхідно негайно дати відповідь. І він попросив Фернандо спорядити верхівця, щоб той відвіз телеграму на урядову радіостанцію в Сан-Антоніо.

Леонсія також невдовзі пішла за Френком. Вона знайшла його в бібліотеці; він сидів за столом перед чистим аркушем паперу і мрійливо дивився на велику фотографію Леонсії, зняту з книжкової шафи. Тут Леонсія вже не могла більше стримуватися — вона мимоволі схлипнула і похитнулася. Френк кинувся до неї і схопив у обійми. І перш ніж вони могли збагнути, що відбувається, їхні вуста з'єдналися в жагучому поцілунку,

Раптом Леонсія вислизнула з обіймів Френка і злякано подивилася на нього.

— Досить, Френку, годі! — скрикнула вона. — Більше того: вам не слід бути на моєму весіллі. Якщо ви залишитесь, я не відповідаю за себе.

Сьогодні із Сан-Антоніо в Колон іде пароплав. Ви мусите поїхати на ньому разом з вашою дружиною. Звідти ви без зусиль дістанетеся до Нового Орлеана на пароплаві якої-небудь фруктової компанії, а потім потягом — до Нью-Йорка. Я кохаю вас, ви це знаєте.

— Але ми з Королевою ще не повінчані! — вигукнув Френк, втрачаючи самовладання. — Не можна ж вважати справжнім вінчанням цей обряд перед віттарем Бога Сонця! Ми не чоловік і дружина — ні за обрядом, ні насправді. Запевняю вас, Леонсіє. Ще не пізно...

— Але цей обряд перед віттарем Бога Сонця досі пов'язував вас, — спокійно і рішуче перебила вона його. — Нехай він і пов'язує вас до Нью-Йорка чи хоча б... до Колона.

— Королева не захоче вінчатися за нашими правилами, — сказав Френк. — Вона твердить, що усі жінки з її роду вінчалися саме так і що обряд перед віттарем Бога Сонця священний.

Леонсія знизала плечима, але обличчя її, як і раніше, виявляло рішучість.

— Одружені ви чи не одружені, — сказала вона, — ви мусите обоє виїхати, і сьогодні ж. Інакше я збожеволюю. Попереджаю вас: я не витримаю, якщо ви будете тут. Я не зможу, я знаю, що не зможу у вас на очах вінчатися з Генрі і після вінчання знову бачити вас... Будь ласка, будь ласка, зрозумійте ж мене. Я справді люблю Генрі, але... але не так, як вас. Я... мені не соромно зізнатися у цьому — я люблю Генрі так, як, мабуть, ви любите Королеву, а вас я кохаю так, як мала б кохати Генрі, як ви мали б кохати Королеву і як, я знаю, ви кохаєте мене.

Вона схопила його руку і пригорнула до свого серця:

— Ось! Востаннє! А тепер ідіть!

Але його руки вже обійняли її, і Леонсія відповіла на його палкий поцілунок. Проте вона негайно випручалася з його обіймів і майнула до дверей. Френк скорився перед її рішенням, потім узяв фотографію Леонсії.

— Я візьму це на пам'ять, — сказав він.

— Вам не слід цього робити, — сказала Леонсія, і її обличчя осяяла ніжна, прощальна посмішка. — А втім, беріть! — додала вона, повернулася і зникла.

* * *

Отже, І Пину випало викопати доручення, за яке Торес заплатив йому сто доларів. Наступного ранку, за кілька годин після від'їзду Френка й Королеви до Колона, І Пин з'явився в гасієнді Солано. Енріко палив сигару на веранді, задоволений собою й усім світом, а також тим, як у цьому світі все складається. Побачивши її Пина, він одразу впізнав у ньому вчорашнього відвідувача і, перш ніж почати з ним бесіду, звелів Александро принести п'ятсот песо, як було домовлено напередодні. Таким чином, І Пин, що займався торгівлею секретами, не без задоволення продав свій товар удруге. Але дотримуючись обіцянки, даної Торесу, він заявив, що повідомить секрет тільки в присутності Леонсії та Генрі.

— Цей секрет пов'язаний мотузочкою, — сказав І Пин, коли Генрі з Леонсією з'явилися, і він почав при них розв'язувати пакет з доказами. — Сеньйорита Леонсія та її наречений мають першими оглянути ці речі. А потім будуть дивитися всі інші.

— Це цілком справедливо, оскільки вони стосуються, насамперед, їх самих, — великодушно погодився Енріко, хоча з того, як він підкликав до столу доньку і Генрі, відчувалося, що йому кортить скоріше дізнатися, що в тому пакеті.

Він удавав, що йому це байдуже, але нишком увесь час спостерігав за молодими людьми. На його велике здивування, Леонсія раптом кинула на стіл папір, який вона прочитала разом з Генрі, і не соромлячись міцно обійняла нареченого та поцілувала прямо в губи. А Генрі відступив і в сум'ятті і тузі вигукнув:

— О Боже, Леонсіє, адже це всьому кінець! Ми не зможемо побратися!

— Що таке? — скипів Енріко. — Як не поберетесь, коли все вже готове до весілля? Що це означає, сер? Це образа! Ви обвінчаєтеся, і обвінчаєтеся сьогодні ж!

Генрі, якого ледве не вхопив правець, лише подивився на Леонсію, ніби благаючи говорити за нього.

— Але за божеським і людським законами, — сказала вона, — не можуть одружитися брат і сестра. Тепер мені зрозуміло, чому я відчувала до Генрі таке дивне почуття. Він мій брат. Ми рідні брат і сестра, якщо ці документи не брешуть.

І Пин зрозумів, що може передати Торесу приймну звістку: весілля не відбудеться ні сьогодні, ні взагалі.

РОЗДІЛ XXIV

Діставшись до Колона маленьким суденцем, що курсувало уздовж берега, Королева і Френк за чверть години були вже на пароплаві, що належав "Юнайтед фрут компанії". Взагалі увесь шлях до Нью-Йорка вони подолали досить швидко. У Новому Орлеані Френк найняв таксі, що миттю домчало їх з Королевою на вокзал, а там швидконогі носії, вхопивши їхні речі, допомогли сісти на потяг, який уже рушав. У Нью-Йорку Френка зустрів Беском, і молода пара вже власним автомобілем

була доставлена до пишної резиденції на Ріверсайд-драйв, що сам Р. Г. М., батько Френка, збудував на свої мільйони.

Так сталося, що Королева, потрапивши до Нью-Йорка, навряд чи дізналася про великий світ більше, ніж на початку своєї подорожі підземною рікою. Коли б вона була звичайною людиною, її вразила б навколишня цивілізація. Вона ж сприймала все з царською байдужістю, як дарунок свого царственного чоловіка. А втім, що Френк — цар, вона не сумнівалася: адже йому прислужували стільки рабів! Хіба не була вона свідком цього на пароплаві та й у потязі? І тут, прибувши в його палац, вона вважала цілком природним, що їх вітала безліч слуг. Шофер відчинив дверцята лімузина. Інші слуги внесли до будинку валізи. Френк навіть ні до чого не торкався, хіба що підтримав її при виході з машини. Навіть Беском — людина, котра, як вона здогадувалася, не належав до слуг, — теж догоджав Френку. Вона також помітила, що, коли зони вже заходили до палацу, Беском за наказом Френка сів в автомобіль і кудись спішно поїхав. У себе, у відрізаний від усього світу долині вона правила жменькою дикунів. А чоловік її панував над королями тут, у цій могутній країні. Це було чудово, і вона з радістю усвідомлювала, що її королівську гідність анітрохи не принизив союз із Френком.

Її захоплювала внутрішня ошатність палацу. Забувши про присутність слуг, вірніше, не звертаючи на них уваги, як вона не звертала уваги на служниць і охоронців у своєму будинку на озері, вона сплеснула руками, побачивши пишний вестибюль і мармурові сходи, швидко вибігла наверх і зазирнула до найближчої кімнати. Це була бібліотека, яку вона бачила у Свічаді Світу в день своєї зустрічі з Френком. І те бачене стало враз очевидним. Френк, обійнявши її за стан, зайшов разом з нею до цієї великої кімнати, повної книг. Усе було саме так, як вона це бачила на поверхні рідкого металу в золотому казані. Вона згадала і телефони, і біржовий телеграф, що теж тоді бачила, і достеменно так, як тоді, підійшла ближче до телеграфу, бажаючи подивитися, що це за дивина; і Френк, не знімаючи руки з її стану, пішов за нею. Він почав було пояснювати Королеві, як діє апарат, але відразу переконався, що пояснити їй за кілька хвилин всі складні біржові операції просто

неможливо. Раптом очі його спинилися на телеграфній стрічці, де цифри вказували, що акції "Фріско консолідейтед" упали на двадцять пунктів. Такого ще ніколи не траплялося з акціями цієї маленької залізниці в Айові, побудованої і фінансованої ще Р. Г. М. До останнього дня свого життя він вірив, що акції цієї залізниці здатні витримати будь-який ураган і вистояти, навіть якщо половина банків і весь Уолл-стріт вилетять у трубу. Королеву схвилювала стурбованість Френка.

— Ця річ теж чарівна, як моє Свічадо Світу... — напівпитально, напівствердно сказала вона.

Френк кивнув.

— Я розумію: вона відкриває тобі таємниці, — продовжувала Королева, — як мій золотий казан. Вона показує тобі тут, у цій кімнаті, що діється в усьому світі. Те, що ти бачиш зараз, непокоїть тебе. Це мені ясно. Але що може непокоїти тебе тут, де ти — один із найбільших Королів?

Френк хотів було відповісти, але так нічого і не сказав. Як пояснити їй усе це, як описати картини, що замигтіли в думках: залізничні шляхи й величезні корабельні пристані; багатолюдні вокзали і гомінкі доки; гірники в копальнях Аляски, Монтани і Долини Смерті; осідлані мостами ріки і приборкані водоспади; дроти високої напруги, що перехрещуються над долинами, низинами й болотами на висоті двохсот футів, — словом, усю техніку, економіку та фінанси в умовах цивілізації ХХ століття.

— Тебе щось непокоїть, — повторила Королева. — А я — на жаль! — не можу тобі допомогти. Немає більше мого золотого казана. Ніколи я не побачу в ньому того, що діється у світі. Я вже не маю влади над майбутнім. Я просто жінка, безпомічна й беззахисна в цьому величезному чужому світі, куди ти мене привів. Я просто жінка і твоя дружина, Френку, дружина, що пишається тобою.

Цієї миті Френку навіть здалося, що він кохає її. Кинувши телеграфну стрічку, він міцно пригорнув її до себе, а потім підійшов до телефонів. "Вона дивовижна, — подумав він. — У ній немає ні хитрощів, ні підступництва, вона просто жінка, справжня жінка до самих кісток, любляча і гідна любові. Та, на жаль, Леонсії випало, очевидно, вічно стояти між нами".

— Ще одне чарування! — промовила Королева, коли Френк, викликавши контору Бескома, заговорив у слухавку:

— Містер Беском має за півгодини бути в себе. Це говорить Морган, Френк Морган. Містер Беском виїхав до себе в контору хвилин п'ять тому. Перекажіть йому, що я поїхав слідом за ним і незабаром буду у вас. У мене до нього важлива справа. Скажете йому, що я вже виїхав. Дякую вам. До побачення.

Природно, що Королева, опинившись у цьому величезному, повному див будинку, гадала, що Френк покаже їй усе, і була засмучена, почувши, що він має негайно виїхати в якесь місце, іменоване Уолл-стріт.

— Що ж змушує тебе залишати мене і жене кудись, ніби ти раб? — зі смутком у голосі запитала вона.

— Бізнес. Ї це для мене надто важливо, — сказав він з посмішкою і поцілував її.

— А хто цей Бізнес і чому він має таку владу над тобою, могутнім королем? Чи то ім'я твого бога, якому усі ви поклоняєтесь, як мій народ поклоняється Богові Сонця?

Френк посміхнувся, дивуючись влучності її порівняння, і сказав:

— Авжеж, це великий американський бог. І бог вельми грізний: коли він карає, то карає швидко і страшно.

— І ти викликав його гнів? — запитала вона.

— На жаль, так, хоч я і не знаю чим. Я мушу їхати зараз на Уолл-стріт...

— Це там його віттар? — перебила вона.

— Атож, там його віттар, — підтвердив він, — і там я дізнаюся, чим я його прогнівав і чим можу вгамувати його гнів.

Френк спробував нашвидку пояснити їй роль і обов'язки покоївки, яку він ще телеграмою з Колона наказав тут найняти, але це мало зацікавило його молоду дружину. Перебивши його, вона зауважила, що покоївки — це, очевидно, такі ж самі, як і жінки-індіанки, котрі прислужували їй у Долині Загублених Душ, і додала, що звикла до їхніх послуг із самого дитинства, відтоді як мати ще тільки починала навчати її англійської та іспанської мов.

Та коли Френк, узявши капелюха, поцілував на прощання Королеву, вона полагіднішала й побажала йому удачі перед віттарем його бога.

Збігло кілька цікавих годин на половині Королеви, де покоївка-француженка, яка говорила іспанською, знайомила її з кожним куточком і речами. Потім якась поважна жінка, на вигляд теж королева (але насправді, безумовно, найнята слугувати їй і Френку), разом із двома дівчатами-помічницями виміряла її з усіх боків, захоплюючись її витонченою постаттю. Після цього Королева спустилася вниз пишними сходами, щоб добре ознайомитися з бібліотекою та з чарівними телефонами і біржовим телеграфом.

Вона довго дивилася на біржовий телеграф, прислухаючись до його переривистого постукування. Як дивно: адже вона вміє читати і англійською, й іспанською, але що означають ці таємничі значки на стрічці — зрозуміти не може. Потім вона заходилася вивчати телефон.

Вона бачила, як робив Френк, і приклала вухо до мікрофона. Потім, пригадавши, що він робив інакше, зняла слухавку з гачка і піднесла до вуха. І раптом вона почула чийсь голос — безсумнівно, жіночий, та так близько, що Королева, здригнувшись від несподіванки, злякано випустила слухавку і відскочила від апарата. У цю мить до кімнати випадково зайшов Паркер, давній камердинер Френка. Королева не бачила його раніше серед слуг. Костюм камердинера був настільки бездоганний і постава настільки шляхетна, що вона прийняла його швидше за приятеля Френка, ніж за слугу, або за довірену особу, на кшталт Бескома, котрий зустрів їх на вокзалі в машині Френка і їхав разом з ними як рівний, а потім без зволікань вирушив виконувати накази її чоловіка.

Поважне лице Паркера збентежило її. Вона розсміялася і жестом показала на телефон, ніби запитуючи, що це таке. Камердинер спокійно підняв слухавку, неголосно сказав у неї: "Помилка" — і повісив на місце. За ці кілька секунд у голові Королеви сталася ціла революція. Голос, що вона чула, був зовсім не голосом Бога чи духу. У слухавці був звичайний жіночий голос.

— Де ця жінка? — запитала вона.

Паркер ще більше випростався, набрав ще поважнішого-вигляду і вклонився.

— Тут, у будинку, десь захована жінка, — збуджено заговорила Королева. — Я чула її голос у цій штуці. Вона, певне, поруч, у сусідній кімнаті...

— Це телефоністка, — сказав Паркер, намагаючись зупинити потік її слів.

— Мені байдуже, як її звуть! — перебила його Королева. — Я не дозволю, щоб у цьому будинку була ще якась жінка, окрім мене. Попросіть її піти геть. Я гніваюся.

Проте Паркер ще більше випростався і ще більше зосередився. Тоді Королеві спало щось інше на думку: можливо, цей поважний джентльмен в ієрархії менших царків обіймає значно вищу посаду, ніж вона думала? Можливо, він рівня Френку? А вона поводитьсь з ним як з нижчим, нижчим за її чоловіка.

Королева схопила Паркера за руку і, незважаючи на його явний опір, потягла за собою і змусила сісти поруч на диван. Остаточно збентеживши старого камердинера, вона взяла з коробки кілька цукерок і почала пригощати його, запихаючи йому в рот по одній щоразу, коли той намагався щось заперечити.

— Скажіть, — запитала вона нарешті, набивши йому повний рот цукерок, — хіба у вашій країні заведено багатоженство?

Почувши таке пряме запитання, Паркер витріщив очі і ледве не вдавився шоколадом.

— О, я розумію, що означає це слово, — запевнила вона його. — І запитую вас ще раз: хіба у вашій країні чоловіки мають по кілька дружин?

— У цьому будинку, пані, окрім вас і служниць, немає інших жінок, — сказав нарешті Паркер. — Цей голос, що ви чули, належить жінці, що знаходиться не тут, а за багато миль звідси, і вона до ваших послуг, як і до послуг усіх, хто бажає говорити по телефону.

— Вона рабиня таємниці? — запитала Королева, починаючи розуміти, у чому річ.

— Авжеж, — підтвердив камердинер. — Вона рабиня телефону.

— Літаючих слів?

— Так, пані, якщо вам завгодно — літаючих слів. — Він з розпачем шукав виходу зі становища: у таку халепу він ще жодного разу не потрапляв. — Хочете, папі, я покажу вам, як користуватися телефонним апаратом? Рабиня літаючих слів до ваших послуг у будь-яку годину дня і ночі. Якщо ви побажаєте, вона з'єднає вас із вашим чоловіком, містером Морганом, і ви зможете поговорити з ним.

— Зараз?

Паркер кивнув, звівся й підвів Королеву до телефону.

— Спочатку, — повчав він її, — ви будете розмовляти з рабиною. Як тільки ви знімете цю штуку і піднесете до вуха, рабиня заговорить з вами. Вона завжди запитує те саме: "Номер?" А іноді говорить: "Номер? Номер?" Часом вона буває дуже дратівлива. Коли вона запитає: "Номер?", ви скажете: "Едістоун, дванадцять дев'яносто два". Рабиня повторить за вами: "Едістоун, дванадцять дев'яносто два?" А ви скажете: "Атож, прошу..."

— Я маю сказати рабині "прошу"? — перебила його Королева.

— Авжеж, пані. Ці рабині літаючих слів — рабині зовсім особливі, котрих ніхто ніколи не бачить. Я вже літня людина, проте жодного разу в житті я не бачив телефоністки... Отже, за кілька секунд інша рабиня, теж жінка, але та, що знаходиться на відстані багатьох миль від першої, скаже вам: "Едістоун, дванадцять дев'яносто два". А ви скажете: "Я місіс Морган. Хочу поговорити з містером Морганом, який, як мені відомо, знаходиться в кабінеті містера Бескома". Потім ви трішки зачекаєте, і містер Морган почне говорити з вами.

— За багато миль?

— Атож, пані, і буде чутно його так, ніби він у сусідній кімнаті. А коли містер Морган скаже: "До побачення", ви теж скажете: "На все добре" — і повісите слухавку, як я це зробив.

І Королева зробила все, що їй сказав Паркер. Дві рабині відповіли їй, підкоряючись названій нею магичній цифрі. І ось уже Френк розмовляє з нею, сміється, просить не нудьгувати й обіцяє бути вдома не пізніше п'ятої.

* * *

А для Френка увесь цей день був заповнений клопотами.

— Що за таємний ворог з'явився у вас? — знову і знову запитував його Беском, та Френк тільки хитав головою, відмовляючись зрозуміти, хто б це міг бути.

— Адже ви ж самі бачите: там, де не йдеться про ваші акції, на біржі цілком спокійно. А що ж із вашими акціями? Почнемо з "Фріско консолідейтед". Жодними причинами і домислами не можна пояснити, чому акції цієї компанії так різко падають униз. І зауважте: падають акції лише ваших підприємств. Компанія "Нью-Йорк, Вермонт енд Конектикут" виплачувала останні чотири квартали п'ятнадцять відсотків дивідендів, і акції її здавалися так само непохитними, як Гібралтар. Але тепер вони падають і падають. Те ж саме з акціями "Монтана Лоуд", мідних копалень у Долині Смерті, "Імперіел Тангстен" і "Норс-Уестерн електрик". А візьміть акції "Аляска Тродуелл"? Вони були стійкі як скеля. Наступ на них розпочався лише вчора надвечір. До закриття біржі вони упали на вісім пунктів, а сьогодні — на шістнадцять. Усе це акції підприємств, у які вкладений ваш капітал. Ніякі інші папери не порушені. Інші абсолютно стійкі.

— Але й акції "Темпіко петролеум" теж стійкі! — заперечив Френк. — А в це підприємство в мене найбільше грошей вкладено.

Беском у розпачі знизав плечима:

— Ви впевнені, що не можете назвати нікого, хто здатний на таке? Невже вам не спадає на думку, хто ваш ворог?

— Їй-право, ні, Бескоме! Ні на кого не можу подумати. У мене немає ніяких ворогів просто тому, що після смерті батька я зовсім не займався справами. "Темпіко петролеум" — єдине підприємство, яким я цікавився, але з його акціями поки що все гаразд. — Він неквапливо підійшов до біржового телеграфу. — Ось гляньте, продано ще п'ятсот акцій за ціною на півпункта вище, ніж досі.

— І все-таки хтось на вас полює, — запевнив його Беском. — Це ясно як Божий день. Я переглядаю всі звіти про ці підприємства, які вам назвав. Факти в них підроблені — підтасовані досить майстерно, щоб створити якомога похмуріше враження. Чому, наприклад, "Норс-Уестерн" не виплатила дивідендів? Чому в таких чорних тонах складено звіт Малені про підприємство "Монтана Лоуд"? Гаразд, не будемо говорити про ці тенденційні звіти. Але чому така кількість акцій викидається на ринок? Справа ясна: хтось веде наступ, очевидно, на вас — і, повірте, наступ цей не випадковий; він готувався повільно і неухильно. Катастрофа може статися при перших же чутках про війну, про великий страйк чи фінансову паніку — словом, після першої події, яка захитає увесь біржовий ринок. Погляньте на своє становище: акції всіх підприємств, окрім тих, що ви фінансуєте, цілком стійкі. Я весь час намагався сплачувати різницю в курсі. Але значна частина ваших додаткових забезпечень уже витрачена, а різниця між собівартістю і продажною ціною акцій дедалі зростає. Це не дрібниця. Це може призвести до краху. Становище надто скрутне.

— Але в нас є "Темпіко петролеум". Тут нам все ще посміхається щастя: ці акції можуть покрити будь-яку різницю, — сказав Френк. — Щоправда, мені б не хотілося продавати їх, — додав він.

Беском похитав головою:

— Ми маємо враховувати можливість революції в Мексиці і поблажливість нашого уряду. Якщо ми залучимо акції "Темпіко петролеум", а там почнеться якийсь заколот, — вам кінець. І все-таки, — завершив Беском, — я не бачу іншого виходу, як удатися до допомоги акцій "Темпіко петролеум". Я вичерпав майже всі ресурси, що ви мені залишили. А те, що відбувається з нами, — це не раптова атака. Це повільний і завзятий наступ, що нагадує мені рух льодовика, який сповзає з гори. Усі ці роки, що я веду ваші справи на біржі, ми вперше потрапляємо в глухий кут. Тепер поговорімо про ваше фінансове становище взагалі. Вашими фінансами відає Колінз, і йому має бути все відомо. Але вам необхідно бути в курсі всіх справ. Якими паперами ви можете мене забезпечити? Якими — сьогодні і якими — завтра? Якими — наступного тижня й у наступні три тижні?

— Скільки ж вам треба? — у свою чергу запитав Френк.

— Мільйон доларів сьогодні, до закриття біржі. — Беском красномовно вказав на біржовий телеграф. — І принаймні ще двадцять мільйонів у найближчі три тижні, якщо — раджу вам гарненько запам'ятати це "якщо", — якщо у світі все буде спокійно і становище на біржі залишиться таким, як останні півроку.

Френк рішуче підвівся і взяв свого капелюха.

— Я негайно їду до Колінза. Він набагато краще обізнаний зі станом моїх справ, аніж я сам. Я передам вам принаймні мільйон сьогодні, і я майже певен, що зможу дістати вам решту протягом найближчих тижнів.

— Пам'ятайте, — застеріг його Беском, стискаючи йому руку, — найлиховісніше в цій спрямованій на вас атаці — методична неквапливість, з якою вона розгортається. І це не маскарадний жарт, а

широко задумана кампанія, і веде її, цілком імовірно, якийсь великий фінансист.

* * *

Не раз за цей день і вечір рабиня літаючих слів викликала Королеву до апарата і з'єднувала з чоловіком. На свою величезну радість, вона знайшла в себе в спальні, біля ліжка, телефон, і, викликавши кабінет Колінза, побажала Френку доброї ночі і спробувала навіть поцілувати його в телефон, на що у відповідь почула дивний, неясний звук — його відповідний поцілунок.

Королева не знала, скільки спала. Але, прокинувшись, вона з-під примружених повік побачила, що Френк дивиться на неї від порога; потім він тихенько вийшов зі спальні. Вона відразу підхопилася і побігла до дверей, але Френк уже спускався сходами.

"Знову в нього неприємності з американським богом", — подумала Королева, здогадавшись, що Френк, очевидно, пішов до тієї дивної кімнати — бібліотеки, аби прочитати на стрічці вістового апарата погрози і попередження сердитого бога. Королева подивилася в дзеркало, поправила зачіску і, самовдоволено посміхаючись, накинула капот — ще один чудесний доказ уваги, люб'язності і турботи Френка.

На вході до бібліотеки вона зупинилася, почувши за дверима чийсь чужий голос. Першою її думкою було, що це чарівний телефон, але ні, не може бути: занадто голосно і занадто близько звучить цей голос. Заглянувши в щілину, вона побачила двох чоловіків у великих шкіряних кріслах один проти одного. Френк, змарнілий від турбот і хвилювань, був у звичайному костюмі, а гість у фракі. Вона чула, як той, інший, називав її чоловіка Френком, а її чоловік у відповідь називав його Джонні. Невимушений тон їхньої бесіди дали їй зрозуміти, що вони давні, вірні друзі.

— Так я тобі і повірю, Френку, — говорив той, інший, — що ти там, у Панамі, поведився як чернець! Напевно, раз десять дарував своє серце прекрасним сеньйоритам!

— Тільки одній, — після паузи сказав Френк, пильно дивлячись, як помітила Королева, в очі своєму другу. — Більше того, — продовжував він, знову помовчавши, — я справді втратив серце... але не голову. Джонні Пасморе, ох, Джонні Пасморе, ти просто джигун і ловелас, і нічого ти в житті не тямиш. У Панамі я стрів найкращу дівчину на світі: я щасливий, що дожив до зустрічі з нею, і був би радий умерти за неї. Це палка, жагуча, ніжна шляхетна істота — Королева, та й годі.

І Королева, що чула його слова і бачила його захоплене обличчя, посміхнулася гордовито і ніжно: якого люблячого чоловіка знайшла вона.

— Ну, а леді... мм... відповідала тобі взаємністю? — запитав Пасмор.

Королева побачила, як Френк багатозначно кивнув.

— Вона кохає мене так само, як і я її, — серйозно відповів він. — Це я знаю напевно. — Він раптом підвівся зі свого крісла. — Почекай, я зараз покажу тобі її.

Френк рушив до дверей, а Королева, втішена його словами, миттєво шаснула до сусідньої розкішної кімнати, яку покоївка називала вітальнею. Вона з дитячим хвилюванням уявляла собі, як здивується Френк, не знайшовши її в постелі, і лукаво дивилася йому вслід. А він вибіг широкими мармуровими сходами і за хвилину повернувся. Серце Королеви легенько стислося, коли вона побачила, що він не виявляє ніякого занепокоєння з приводу її відсутності в спальні. У руці він ніс клапоть тонкого білого картону і, не оглядаючись, пройшов прямо в бібліотеку.

Припавши до замкової щілини, Королева побачила, що він поклав картон перед Джонні Пасмором і сказав:

— Зваж сам. Ось вона.

— Але чому в тебе такий трагічний вигляд? — запитав Джонні Пасмор після ретельного вивчення фотографії.

— Тому що ми зустрілися занадто пізно. Я був змушений побратися з іншою. І я попрощався з нею назавжди за кілька годин до її вінчання з іншим. Їхній шлюб був вирішений до того, як ми познайомилися. Та, з якою я одружився, щоб ти знав, — теж гарна, чудова жінка. Я все життя буду відданий їй. Але, на лихо, вона ніколи не заволодіє моїм серцем.

Ці слова відкрили Королеві всю гірку правду. Їй стало зле і вона схопилася за серце. Хоча розмова в бібліотеці тривала, вона вже не чула ні слова. Величезним зусиллям волі вона опанувала себе. Нарешті, зсутулившись, схожа більше на скорботну тінь тієї вродливої і гордої жінки, якою вона була лише кілька хвилин тому, Королева пройшла через вестибюль і повільно, ніби в страшному сні, піднялася сходами. Опинившись у спальні, вона втратила самовладання. Люто зірвала з пальця Френкову обручку, жбурнула на підлогу й почала топтати її ногами. Зірвала із себе пічний чепчик і черепашачі шпильки і теж заходилася їх топтати. Потім, здригаючись від плачу і бурмочучи щось невиразне, Королева впала в ліжку. Її трусило як у лихоманці, але, коли Френк, ідучи до своєї кімнати, заглянув до неї в спальню, вона доклавши всіх зусиль, вдала, що спить.

Година, поки він заснув, здалася їй вічністю. Вона встала, взяла оздоблений самоцвітами кинджал, привезений із Долини Загублених Душ, і обережно, навшпиньки, пробралася до його кімнати. Там на нічному столику лежав цей шматок картону — велика фотографія Леонсії. Королева нерішуче спинилася, стискаючи до болю у пальцях кинджал. Кого ж ударити: чоловіка чи Леонсію? Вона ступнула до ліжка і

вже занесла руку для удару, та сльози, що ринули з її очей, — ніби пелена туману, сховали від неї чоловіка. Вона зітхнула й опустила руку, яка стискала кинджал.

Тоді вона швидко наблизилася до столика. Її увагу привернули блокнот і олівець. Вона надряпала два слова, вирвала з блокнота аркушик, поклала фотографію Леонсії на блискучу, поліровану поверхню столу, накрила її цим аркушем і завдала удару кинджалом. Вістря поцілило межі очі суперниці і увігналося в дерево. Руків'я захиталося і завмерло.

РОЗДІЛ XXV

Доки в Нью-Йорку Ріган спритно продовжував широкий наступ на всі акції Френка, а Френк і Беском марно намагалися з'ясувати, хто їх так притис, у Панамі теж відбувалися не менш важливі події, що звели Леонсію і сімейство Солано з Торесом та начальником поліції, і аж ніяк не останню роль відігравав у цих подіях відіграв повновидий китаєць І Пин.

Старенький миршавий суддя, призначений начальником поліції, солодко дрімив на засіданні суду в Сан-Антоніо. Ось уже близько двох годин він сопів, час від часу скидаючись головою і щось глибокодумно бурмочучи ві сні, хоча справа, яка розглядалася, була досить серйозною: підсудному загрожувало двадцять років ув'язнення в Сан-Хуан, де навіть найміцніші люди витримували не більше десяти. Але судді не було потреби вслухуватися в те, що розповідали свідки чи в суперечки сторін: він заздалегідь виніс вирок, задовольняючи бажання шефа. Нарешті захисник закінчив свою досить велику промову, секретар суду чхнув, і суддя прокинувся. Він бадьоро озирнувся навколо і прорік:

— Винний.

Ніхто не здивувався, навіть сам підсудний.

— Завтра оголосимо вирок! Наступна справа!

Суддя лагодився вже знову зануритися в сон, як раптом побачив Тореса і начальника поліції, що входили до зали. З того, як блищали очі шефа, суддя відразу зрозумів, що треба робити, і швидко закрити судові засідання.

За п'ять хвилин, коли зала спорожніла, начальник поліції сказав:

— Я був у Родрігеса Фернандеса. Він говорить, що це справжній камінь і що хоча від нього чимало відійде під час шліфування, проте він готовий дати за нього п'ятсот доларів золотом. Покажіть камінчик судді, сеньйоре Торес, а заодно й решту, ті, що побільші.

Тут Торес почав брехати. Він змушений був брехати: не міг же він зізнатися в тім, що Солано і Моргани з ганьбою відібрали в нього самоцвіти, його самого викинули з гасієнди! і так майстерно він брехав, що переконав навіть начальника поліції, а суддя — той узяв на віру все, що вимагав шеф, зберігаючи незалежне судження лише щодо спиртних напоїв. Розповідь Тореса, якщо звільнити її від безлічі квітчастих подробиць, якими той оздобив оповідь, зводилася ось до чого: він, Торес, був певен, що ювелір занизив оцінку каменів, і тому відправив їх своєму агенту в Колон з наказом переслати далі — у Нью-Йорк, фірмі "Тіффані", — для оцінки, а можливо, і для продажу.

Коли вони вийшли з зали суду і почали спускатися сходами між глинобитними колонами, що зберігали сліди куль від революцій, начальник поліції сказав:

— Отже, оскільки нам необхідний захист закону, аби вирушити по ті коштовності, а головне, оскільки ми обидва любимо нашого доброго друга — суддю, ми виділимо йому скромну частку з того, що знайдемо. Він заступатиме нас на час нашої відсутності в Сан-Антоніо і, якщо буде потреба, захищатиме нас ім'ям закону.

Саме тоді за однією з колон, низько насунувши на очі капелюха, сидів І Пин. Був він тут не випадково, бо давно вже зрозумів, що найцінніші секрети, які турбують серця людей, як правило, пов'язані з судом. Саме тут, досягти апогею, вибухають пристрасті. Ніхто не знає, коли можна натрапити на таємницю чи почути якийсь секрет. І от І Пин, як рибалка, що закинув у море сіть, спостерігав за позивачами і відповідачами, за свідками обох сторін і навіть за завсідниками судових засідань та випадковою публікою.

Цього ранку єдиною людиною, що вселила І Пину неясні надії, був обірваний старий пеон, що виглядав так, ніби все життя безпробудно пив і тепер затне, коли йому негайно не піднесуть скляночку. Очі в нього були мутні, з червоними повіками, але на виснаженому обличчі проглядалася вперта рішучість. Коли зала суду спорожніла, він вийшов і зайняв позицію на сходах під колоною.

"Навіщо, власне, він тут стоїть? — запитував себе І Пин. — Адже в суді залишилося лише троє верховод Сан-Антоніо: шеф, Торес і суддя! Який зв'язок міг існувати між ними або кимсь із них та цим жалюгідним п'яничкою, що під палючими променями полуденного сонця дрижить, ніби на морозі?" Хоча І Пин і не знав нічого, але підсвідомо відчував, що зачекати варто: а раптом, як це не мало ймовірно, щось та й вивідає! Отже, вмовившись за колоною, незважаючи на спопеляюче проміння сонця, І Пин набрав вигляду людини, що любить погрітися на осонні. Старий пеон зробив крок, похитнувся, мало не впав, але зумів привернути увагу Тореса і змусити його відстати від своїх супутників. А ті, трохи пройшовши, зупинилися, чекаючи на нього. Вони переминалися з ноги на ногу і всіляко виявляли нетерплячку, ніби стояли на розпеченій жаровні, хоча й вели між собою жваву розмову.

І Пин тим часом уважно стежив за розмовою гордовитого Тореса і жалюгідного пеона, не випускаючи жодного слова чи жесту.

— Ну, що там ще? — грубо запитав Торес.

— Грошей, трішки грошей! Заради Бога, сеньйоре, трішки грошей! — скиглив старий.

— Ти ж одержав своє, — гаркнув на нього Торес. — Коли я їхав, я дав тобі вдвічі більше того, що тобі потрібно, щоб прожити не два тижні, як звичайно, а цілий місяць. Так що тепер ти в мене ще два тижні не одержиш жодного сентаво.

— Я всім заборгував, — продовжував пхикати старий, весь аж тремтячи від алкогольної спраги.

— Хазяїну пулькерії "У Петра й Павла"? — безпомилково вгадав Торес.

— Хазяїну пулькерії "У Петра й Павла", — відверто зізнався той. — І дошка, на якій він записує мої борги, уже вся заповнена. Мені тепер ні краплі в борг не дадуть. Я бідний, нещасний чоловік: тисяча чортів гризе мене, коли я не вип'ю пульки.

— Брудна свиня, ось хто ти!

Старий раптом випростався з дивною гідністю, немов осінений найбільшою мудрістю, і навіть перестав тремтіти.

— Я стара людина, — урочисто мовив він. — У моїх жилах і в моєму серці холоне кров. Бажання молодості згасли. Моє розбите тіло не дає мені можливості працювати, хоч я і добре знаю, що праця дає полегшення і забуття. А я не можу ні працювати, ні забути. Їжа викликає в мене відразу й біль у шлунку. Жінки для мене — то чума; мені огидно подумати, що я колись жадав їх. Діти? Останнього зі своїх дітей я поховав дванадцять років тому. Релігія лякає мене. Смерть? Я навіть у сій з жахом думаю про неї. Пулька — о боги! — це єдина моя розрада, тільки вона і залишилася в моєму в житті! Ну й що ж, якщо я п'ю занадто багато? Адже це тому, що мені потрібно багато чого забути й у мене

залишилося занадто мало часу, щоб погрітися на осонні, перш ніж пітьма навіки затьмарить мої старечі очі.

Торес зробив нетерплячий рух, ніби збираючись піти: просторікування старого явно дратували його.

— Кілька песо, лише кілька песо! — благав старий пеон.

— Жодного сентаво! — рішуче відрізав Торес.

— Гаразд! — так само рішуче сказав старий.

— Що це означає? — роздратовано запитав Торес, запідозривши недобре.

— Ти що, забув? — відповів старий настільки багатозначно, що І Пин нагострив слух: з якої це причини Торес виплачує старому щось на кшталт пенсії чи допомоги?

— Адже я плачу тобі, як ми й домовилися, за те, щоб ти забув, — сказав Торес.

— Я ніколи не забуду, того, що бачили мої старі очі. А вони бачили, як ти всадив ніж у спину сеньйора Альфаро Солано, — відповів старий.

Хоча І Пин продовжував нерухомо сидіти за колоною, вдаючи людину, що гріється на осонні, внутрішньо він "підхопився на ноги". Солано — люди імениті й багаті. І те, що Торес убив одного з них, — секрет, за який можна одержати чималий куш.

— Тварюка! Брудна свиня! Бидло! — Торес люто стиснув кулаки. — Ти смієш так говорити лише тому, що я занадто добрий до тебе. Тільки бовкни що-небудь — і я миттю вишлю тебе до Сан-Хуана. Ти знаєш, що

це означає. Тебе не тільки уві сні буде переслідувати страх перед смертю, а й наяву. При одному погляді на мишоїдів ти тремтітимеш від жаху — адже ти знатимеш, що вже незабаром вони роздовбають твої кістки. І там немає пульки. Ті, кого я відправляю туди, забувають навіть, який у неї смак. Ну, що ж? Га? Ось так краще. Ти почекаєш ще два тижні, і тоді я знову дам тобі грошей. А не будеш чекати — не бачити тобі ні краплі пульки до самої смерті; я вже постараюся, щоб мишоїди Сан-Хуана зайнялися тобою.

Торес крутнувся на підборах і пішов геть. І Пин дивився вслід йому і двом його супутникам доти, поки всі троє не зникли; тоді він вийшов з-за колони і побачив, як старий, утративши надію похмелитися, упав на землю і, охаючи, стогнучи, завиваючи, тіпався всім тілом в агонії; пальці його безтямно шарпали лахміття разом зі шкірою, немовби він зривав з себе безліч сколопендр. І Пин сів поруч з ним і розіграв спектакль — він був великий вигадник і мастак на такі штуки. Витягши з кишені кілька золотих і срібних монет, він заходився перелічувати їх; цей мелодійний і чистий брязкіт здавався вухові збожеволілого від спраги пеона дзюркотом і бульканням цілих фонтанів пульки.

— Ми з тобою мудрі люди, — сказав йому І Пин у пишномовному іспанському стилі, продовжуючи бавитися монетами, тим часом як п'яниця знову заходився пхикати і клянчити кілька сентаво на скляночку пульки. — Ми з тобою мудрі люди, старий. Посидьмо тут і розповімо один одному, що нам відомо про чоловіків і жінок, про життя і кохання, про гнів і раптову смерть, про лють, що спалює серця, і про холодну сталь, яку встромляють у спину. Коли ти розповіси мені щось цікаве, я дам тобі стільки пульки, що вона в тебе з вух потече і затопить очі. Ти любиш пульку, га? Ти хочеш випити зараз скляночку, зараз, незабаром?

* * *

Ця ніч, коли начальник поліції і Торес споряджали під покровом ночі свою експедицію, знаменна була і для родини в гасієнді Солано. Події розгорталися досить швидко. По обіді на широкій веранді гасієнди усі

чоловіки Солано, включаючи Генрі, який увійшов тепер до родини через Леонсію, пили каву і палили сигарети. Раптом на сходах, осяяних місяцем, з'явилася якась дивна постать.

— Неначе якась мара! — сказав Альварадо Солано.

— Але мара досить товста, — додав його брат-близнюк Мартінес.

— Зовсім це не мара, а звичайний китаєць, такого не проткнеш пальцем! — розсміявся Рікардо.

— Та це ж той самий, котрий завадив нам із Леонсією побратися, — зауважив Генрі Морган, упізнавши гостя.

— Продавець секретів! — зі сміхом докинула Леонсія. — І я вельми шкодуватиму, якщо він не приніс нічого новенького.

— Чого тобі треба, китайцю? — різко запитав Алесандро.

— Симпатичний новий секрет, надто симпатичний новий секрет. Може, купите? — радісно заговорив І Пин.

— Твої секрети занадто дорогі, — збив його запал Енріко.

— Так, і цей новий симпатичний секрет вельми дорогий, — смиренно ствердив китаєць.

— Забирайся геть! — наказав старий Енріко. — Я сподіваюся ще довго прожити, але до самої своєї смерті більше не слухатиму твоїх секретів.

Проте І Пин, незважаючи на смиренний тон, тримався досить упевнено.

— У вас був гарний брат, — сказав він. — І цей ваш гарний брат, сеньйор Альфаро Солано, якось помер від удару ножем у спину. Чи не цікавий секрет, га?

Але Енріко, весь тремтячи, уже схопився на рівні із нетерпінням закричав:

— Ти щось про це знаєш?

— Скільки дасте? — запитав І Пин.

— Усе, що в мене є! — крикнув Енріко і, повернувшись до Александро, додав: — Ти домовся з ним, синку. Добре заплати йому, якщо він може підтвердити свої слова свідченням очевидця.

— Атож, — сказав з гідністю І Пин, — свідок є. Він бачив усе на власні очі. Він бачив, хто застромив у темряві ніж у спину, сеньйора Альфаро. Його ім'я...

— Ну, ну? — задихався Енріко.

— Тисячу доларів за його ім'я, — сказав І Пин, обмірковуючи, в якій валюті зажадати цю суму. — Тисячу доларів золотом, — нарешті проговорив він.

Енріко забув, що всі грошові переговори він доручив вести старшому сину.

— Де твій свідок? — заволав він.

І Пин тихенько покликав когось, і з кущів біля веранди виліз старий п'яниця. Він, як справжня мара, повільно наблизився до сходів і, похитуючись, почав підніматися.

* * *

Саме цієї пори на околиці міста двадцять вершників, — серед яких були й жандарми Рафаель, Ігнасіо, Августіно і Вісенте, — охороняли караван із двадцяти мулів, очікуючи наказу шефа вирушати в Кордильєри в якусь таємничу експедицію.

Вони знали тільки те, що на спині в найбільшого мула, якого тримали осторонь від інших тварин, навантажено двісті п'ятдесят фунтів динаміту. Ще вони знали, що затримка відбувається через сеньйора Тореса, який поїхав кудись узбережжям зі страшним убивцею з племені кару — Хосе Манчено, котрий з ласки Божої та їхнього шефа ось уже скільки років уникає шибениці, яка вже давно за ним плаче.

Тим часом Торес, тримаючи на повіді коня Хосе Манчено і ще одного, запасного, чекав на березі, а сам Хосе рушив звивистою дорогою до вершини пагорба, де стояла гасієнда Солано. Торес навіть не підозрював, що лише за двадцять футів від нього, в заростях, біля самого берега, мирно спав п'яний старий пеон, а біля нього навіть не дрімав зовсім тверезий китаєць, у поясі якого була захована недавно отримана ним тисяча доларів. І Пин ледве встиг відтягнути пеона з дороги й заховатися, коли Торес з'явився на піщаному березі й зупинився майже поруч із ним.

А нагорі, в гасієнді, усі члени сімейства Солано збиралися вже спати. Леонсія тільки почала було розчісувати косу, як почувла стукіт камінчиків у шибку і підійшла до вікна. Попередивши її пошепки, щоб вона не здіймала галасу й нікого не кликала, Хосе Манчено простягнув дівчині зім'ятий папірець — записку Тореса — і таємниче сказав:

— Це від китайця, що чекає на вас тут унизу, за кущами.

І Леонсія прочитала записку, написану жахливою іспанською мовою:

"Перший раз я сказав вам секрет про Генрі Моргана. Цього разу в мене є секрет про Френка. Вийдіть до мене для розмови".

Серце Леонсії забилося, коли вона прочитала ім'я Френка, і, накинувши на себе мантилью, вона пішла за кару, не сумніваючись, що на неї чекає І Пин.

І Пин, що сидів на березі і спостерігав за Торесом, теж не мав сумніву щодо того, що відбувається, коли убивця Хосе Мапчено з'явився на дорозі, несучи на плечі, ніби мішок борошна, зв'язану сеньйориту Солано. Не сумнівався І Пин і щодо того, що буде далі: він бачив, як Хосе і Торес прив'язали Леонсію до сідла запасного коня і галопом помчали берегом. Залишивши п'яного пеона спати в кущах, товстун китаєць вийшов на дорогу і побіг угору з усією спритністю, на яку тільки був здатний. Добігши до гасієнди, він, ледве зводячи дух, почав бити в двері руками і ногами, благаючи всіх китайських богів, щоб якийсь із цих шалених Солано не пристрелив його, перш ніж він устигне пояснити причину такого поспіху.

— Ах, Боже мій, та забирайся ти до біса! — сказав йому Александро, коли, відкривши двері, при свічці розгледів обличчя настирливого гостя:

— У мене великий секрет! — задихаючись, випалив І Пин. — Надто великий і зовсім новий.

— Приходь завтра, коли люди прокинуться, — гаркнув Александро, наміряючись дати китайцю стусана.

— Я не продаю цей секрет, — белькотав І Пин. — Я його вам дарую. Слухайте: сеньйорита, ваша сестра... Її украли! Прив'язали до сідла і швидко помчали берегом.

Але Александро, що усього яких-небудь півгодини тому побажав Леонсії на добраніч, голосно розсміявся, не вірячи жодному слову

китайця, і знову зібрався було стусаном виштовхнути за двері торговця секретами. І Пин впав у відчай. Він витяг мішечок із грішми і, всунувши його в руки Александро, сказав:

— Підіть скоріше і подивіться. Якщо сеньйорита зараз вдома, можете залишити цю тисячу собі. Якщо сеньйорита немає, повернете гроші мені...

Це переконало Александро. За хвилину він уже збудив усіх. А ще за п'ять хвилин конюхи і неони, насилу продерши очі, уже сідли коней і в'ючили мулів, а Солано похапливо одягалися й озброювалися.

* * *

Загін Солано розсипався узбережжям по всіх стежках, що ведуть у Кордильєри, шукаючи в темряві сліди викрадачів. За тридцять годин Генрі пощастило натрапити на слід і нагнати зграю в тій самій улоговині, яку старий жрець майя називав Стопою Бога і звідки він уперше побачив очі богині Чіа. Там Генрі і знайшов усю банду, а також викрадену Леонсію.

Викрадачі щойно приготували собі сніданок і сіли до нього. Генрі мав типовий англосакський склад розуму: йому й на думку не спало виступити самому проти двадцятьох. Зате він звернув увагу на стриноженого навантаженого динамітом мула, що пасся окремо від інших сорока мулів і через легковажність був залишений пеонами зі своїм небезпечним вантажем на спині. Замість того, щоб спробувати зробити неможливе і визволити Леонсію, Генрі розважливо вирішив, що в такій великій компанії ніщо не загрожує жіночій честі, і викрав мула з динамітом.

Відвів він його, проте, недалеко. У низькорослому лісочку Генрі розкрив тюк і напхав до кишень динамітних шашок, потім прихопив детонатори і ґноти. З жалем поглянувши на решту динаміту, який він із

задоволенням підірвав би, але не посмів знищити, Генрі заходився готувати шлях, яким доведеться відступати, коли вдасться викрасти Леонсію. Як колись Френк на Юкатані засівав дорогу срібними доларами, так тепер Генрі засівав шлях свого відступу динамітними шашками. Він закладав шашки невеликими пачками, стежачи за тим, щоб шпури були не довгими від детонаторів і щоб останні були міцно прикріплені до кінця кожного з них.

Три години вештався Генрі навколо табору, розбитого в Стопі Бога, поки пощастило дати знати Леонсії про свою присутність; і ще дві дорогоцінні години було згаяно, перш ніж вона знайшла можливість пробратися до нього. Та це було б не так важливо, коли б учасники експедиції Тореса негайно не виявили їхньої втечі. Усі миттю кинулися до коней і швидко наздогнали втікачів.

Генрі з Леонсією залізли під навислу скелю; коли він зарядив рушницю, Леонсія запротестувала:

— У нас немає жодного шансу, Генрі! Їх занадто багато. Почнеться перестрілка і тебе уб'ють. А тоді що станеться зі мною? Краще втікай і приведи сюди допомогу, а поки нехай мене знову візьмуть у полон. Так буде краще — твоя смерть усе одно не врятує мене!

Але він похитав головою:

— Вони не візьмуть нас у полон, сестричко. Довірся мені і дивися. Ось вони їдуть. Дивися!

Почувся цокіт копит, і на дорозі з'явилися Торес, начальник поліції і жандарми — хто на конях, а хто на мулах, — видно було, що вони спохвату кинулися в погоню. Генрі прицілився, але не в них, а в найближчу грудку, поруч із якою він заклав свою першу шашку динаміту. Він натиснув курок — і все навколо огорнуло густою хмарою диму і пилу. Коли ця хмара повільно розійшлася, Генрі і Леонсія побачили, що

половина людей і тварин лежить на землі, решта стоять, вражені і приголомшені вибухом.

Генрі схопив Леонсію за руку, ривком звів на йоги, і вони побігли. Обминувши те місце, де Генрі зарив другу в'язку динаміту, утікачі спинилися перевести дух.

— Цього разу вони не будуть квапитися! — весело сказав Генрі. — І чим довше вони будуть нас переслідувати, тим повільніше будуть просуватися.

І дійсно, коли переслідувачі знову з'явилися, Генрі і сестра зауважили, що ті просуваються надто повільно і обережно.

— Слід було б їх усіх повбивати, — сказав Генрі. — Але їм пощастило: мені це не до душі. Зате перцю я їм всиплю.

Він знову вистрілив у закладений динаміт і, скориставшись сум'яттям ворога, побіг разом з Леонсією до того місця, де було закладено третю в'язку динаміту.

Підірвавши третій заряд, утікачі майнули до стриноженого коня. Генрі посадив дівчину в сідло, а сам побіг поруч, тримаючись за стремено.

РОЗДІЛ XXVI

Френк наказав Паркерові розбудити його о восьмій ранку, і коли Паркер, обережно ступаючи, зайшов до спальні, той ще міцно спав. Напустивши води у ванну і приготувавши все для гоління, камердинер знову зайшов до Френка. Продовжуючи нечутно рухатися по кімнаті, аби дати змогу своєму хазяїну поспати ще кілька хвилин, Паркер раптом побачив кинджал, що стирчав у полірованій кришці столика. Вістря його проткнуло записку і фотографію. Паркер зачудовано дивився якусь мить,

потім, не вагаючись, відчинив двері до спальні місіс Морган і, зазирнувши туди, швидко повернувся до Френка і почав торсати його за плече.

Френк розплющив очі й хвильку дивився поперед себе, нічого не розуміючи, як це буває, коли людина зненацька пробуджується від міцного сну, але швидко згадав про відданий напередодні наказ.

— Час уставати, сер, — тихим голосом сказав камердинер.

— Це завжди для мене найгірший час, — з посмішкою сказав Френк і, позіхнувши, знову стулив повіки. — Дай мені ще полежати хвильку, Паркере. Якщо я задрімаю, ти мене трусони.

Але Паркер відразу ж трусонув його:

— Уставайте скоріше, сер. Мені здається, з місіс Морган щось трапилось: її немає в спальні, а тут я знайшов якусь дивну записку і ніж. Можливо, це вам щось пояснить. Я, їй-право, не знаю, сер.

Френк схопився з постелі; якусь мить він не відриваючись дивився на кинджал, потім витяг його з дерева, кілька разів перечитав записку, немов ніяк не міг збагнути зміст двох простих слів: "Прощавай назавжди".

Але ще більше, ніж записка, вразив його кинджал, застромлений між Леонсіїних очей; дивлячись на фото, Френк раптом згадав, що вже бачив це колись, — і відразу в його пам'яті виник дім Королеви на березі озера: ось вони усі стоять біля золотого казана, дивляться в нього і кожен бачить своє. А йому тоді привиділася Леонсія, між очей якої стирчав ніж. Френк навіть знову застромив кинджал у фотографію і ще раз подивився на неї.

Усе було зрозуміло. Королева із самого початку ревнувала його до Леонсії і тут, у Нью-Йорку, побачивши її фотографію на столику, зробила

настільки ж точний висновок, наскільки точний був і удар сталевого клинка в мертво зображення. Але де вона сама? Куди вона поділася? Чужа в буквальному значенні слова всім і усьому в цьому величезному місті, наївна, недосвідчена душа, яка вважає телефон чаруванням, Уолл-стріт — храмом, а бізнес — нью-йоркським богом, вона, вочевидь, почуває себе тут так само, як мешканка Марса, що звалилася раптом на землю. Де і як провела вона ніч? Де вона зараз? Та й чи жива взагалі?

Френку виразно уявився морг із рядами непізнаних трупів, потім — берег океану, на який прилив викидає тіла потопельників... Повернувшись до дійсності Паркер.

— Чи можу я бути чимось корисний, сер? Можливо, зателефонувати в пошукове агентство? Ваш батько завжди...

— Так, так, — поспішно перебив його Френк. — Був один чоловік, послугами якого він користувався особливо охоче, — молодий такий, він працював у Пінкертона... Ти не пам'ятаєш, як його прізвище?

— Берчмен, сер, — швидко відповів Паркер, прямуючи до дверей. — Я зараз же пошлю по нього.

Так Френк у пошуках своєї дружини зазнав нових пригод, що відкрили йому, вродженому нью-йоркцеві, такі куточки життя величезного міста, про які він досі не мав ані найменшого уявлення. Королеву шукав не тільки Берчмен — з ним працювали ще близько десяти сищиків, котрі прочесали все місто вздовж і поперек, а в Чикаго і Бостоні працювали під його керівництвом інші сищики.

Життя Френка в цей період ніяк не можна було б назвати одноманітним: на Уолл-стріт він вів боротьбу з невідомим супротивником, а вдома відповідав на нескінченні виклики сищиків, котрі вимагали, аби він летів туди чи сюди для впізнання якогось щойно знайденого жіночого трупа. Френк забув, що таке нормальний сон, і звик до того, що його

можуть відірвати будь-коли від столу чи підняти з постелі і погнати невідомо куди для впізнання все нових і нових трупів. Жодна жінка, що залишала Нью-Йорк потягом чи пароплавом, не відповідала описам Королеви, тому Берчмен продовжував старанно обшукувати місто, переконаний, що вона все ще тут.

Френк побував і в Метенвені, і в Блеквелі, і у в'язниці, іменованій "Гробниця", і в нічному поліцейському суді. Не уник він і незліченних викликів у лікарні й морги. Одного разу йому показали затриману крамничну злодійку, на яку в поліції не було картки й чию особистість ніяк не могли установити. Не раз він знайомився з невідомими жінками, яких підручні Берчмена виявляли в задніх кімнатах підозрілих готелів, а на одній з п'ятдесяти вулиць Вест-Сайду він наткнувся на дві порівняно безневинні любовні сценки, засоромив обидві пари та й сам збентежився.

Але, мабуть, найцікавішим і найтрагічнішим був випадок в особняку Філіпа Дженуері, вугільного короля, якому цей палац коштував десять мільйонів доларів. Якась невідома красуня, висока й струнка, з'явилася в будинку Дженуері тиждень тому, і Френка викликали подивитися на неї. При Френку вона несамовито ламаючи руки й обливаючись сльозами, жагуче шепотіла:

— Отто, ти помиляєшся. Навколішках запевняю тебе, що ти помиляєшся. Отто, я кохаю тебе і тільки тебе. Для мене нікого, окрім тебе, Отто, не існує. І нікого ніколи не було, крім тебе. Усе це жахлива помилка. Повір мені, Отто, повір, інакше я помру...'

І весь цей час на Уолл-стріт тривала боротьба проти так і не виявленого могутнього супротивника, який почав, на думку Френка і Бескома, рішуче наступати на молодого магната, наступати з метою знищити Френка.

— Тільки б нам протриматися, не пускаючи в хід "Темпіко петролеум"! — благав Беском.

— У мене вся надія на "Темпіко петролеум", — відповідав Френк. — Після того як будуть поглинені всі цінні папери, що я можу викинути на ринок, я поведу в бій "Темпіко петролеум". Це буде рівнозначно вступу свіжої армії на поле майже програного бою.

— А уявіть собі, що невідомий нам ворог досить сильний, щоб проковтнути і цей останній чудовий куш і навіть попросити ще? — запитав Беском.

Френк знизав плечима:

— Що ж, тоді я буду розорений. Але батько мій розорився разів із п'ять, перш ніж міцно став на ноги, він і народився в розореній родині, так що мені вже можна про таку дурницю не турбуватися.

* * *

Якийсь час на гасієнді Солано події розвивалися досить повільно. Взагалі ж, після того як Генрі за допомогою динаміту врятував Леонсію, ніяких подій більше і не відбувалося. Навіть І Пин жодного разу не з'являвся з якимось свіжим, абсолютно новим секретом для продажу. Здавалося, нічого не змінилося, якщо не брати до уваги того, що Леонсія ходила млява і засмучена. Ні Енріко, ні брат її Генрі, ні інші шість її братів, які уже, по суті, не були її братами, не могли її розвеселити.

А поки Леонсія нудила світом, Генрі і рідним синам Енріко все не давала спокою думка про скарб Долини Загублених Душ, куди Торес на цей час динамітом прокладав собі шлях. Їм було відомо лише одне, а саме: експедиція Тореса відправила Августіно і Вісенте в Сан-Антоніо ще по два мули з динамітом.

Поговоривши з Енріко й одержавши його дозвіл, Генрі відкрив свої плани Леонсії.

— Люба сестричко, — почав він, — ми хочемо з'їздити в гори і подивитися, що поробляє там цей мерзотник Торес зі своєю зграєю. Завдяки тобі нам тепер відома їхня мета. Вони хочуть підірвати динамітом частину гори і проникнути в долину. Ми знаємо, де Та, Що Мріє заховала самоцвіти, коли зайнявся будинок, а Торес не знає. От ми і вирішили, коли вони осушать печери майя, проникнути слідом за ними в долину і спробувати знайти скриню зі скарбом. Я гадаю, що в нас буде більше шансів, ніж у них. Кажу я все це до того, що ми хочемо взяти тебе із собою. Мені здається, що, коли нам пощастить добути скарб, ти не будеш заперечувати проти того, аби повторити нашу подорож підземною річкою.

Але Леонсія зажурено похитала головою.

— Ні, — сказала вона на його вмовляння. — Мені не хочеться не тільки бачити Долину Загублених Душ, а й чути про неї. Адже там я втратила Френка, віддавши його цій жінці.

— Вийшла помилка, сестричко. Але хто тоді міг це знати? Я не знав, ти не знала, і Френк теж не знав. Він повівся чесно і шляхетно, як личить чоловікові. Він і не підозрював, що ми з тобою брат і сестра, вважав, що ми з тобою заручені — але ж так воно тоді й було, — не захотів відбивати тебе в мене і, щоб не піддатися спокусі і врятувати усіх пас, побрався з Королевою.

— Я все згадую ту пісню, що ви з Френком тоді співали: "Станем спинами до щогли...", — сумтно і якось не до речі промовила Леонсія. На очах у неї заблищали сльози і закапали з вій.

Вона повернулася, зійшла з веранди, перетнула лужок і безцільно почала спускатися з пагорба. Уже, напевно, вдвадцяте відтоді, як Френк поїхав, йшла дівчина цим шляхом, де все нагадувало їй про нього. Тут вона вперше побачила його, коли він під'їздив до берега в шлюпці з "Анжеліки". Сюди, ось у ці кущі, вона потягнула його, аби врятувати від

розгніваних братів і батька, а потім, загрожуючи йому револьвером, змусила поцілувати себе, повернутися в шлюпку і відпливти. Це була їхня перша зустріч.

Потім Леонсія почала перебирати в пам'яті подробиці, пов'язані з його другим приїздом, — з тієї хвилини, коли, вийшовши з-за скелі після купання в лагуні, вона побачила, як він під скелею писав їй свою першу записку. Події того пам'ятного дня постали перед нею: вона з переляку кинулася в джунглі, де її вкусила лабарі (яку вона прийняла тоді за отруйну змію), і, втікаючи від неї, зіткнулася з Френком. Потім, знепритомнівши, упала на пісок.

Леонсія розкрила парасольку і сіла. Їй пригадалося, як вона, опритомнівши, побачила, що Френк збирається висмоктувати отруту з надрізаного коліна.

Тепер вона розуміла, що саме через біль від цього надрізу вона

й прийшла тоді до тями.

Леонсія поринула в солодкі спогади: як вона заліпила Френку ляпаса, коли його губи наблизилися до її коліна, як вона спалахнула і затулила обличчя руками, як потім сміялася, відчувши, що в неї набрякла нога від його надмірних зусиль тугіше накласти пов'язку; згадала, як страшенно розсердилася на нього, коли він дорікнув їй за те, що вона вважає його убивцею свого дядька Альфаро, і як, нарешті, відкинула його пропозицію розв'язати хусточку. Усе це було немов учора — і разом з тим немов відтоді минуло піввіку. А скільки за цей час випало на її долю надзвичайних пригод, хвилюючих подій, ліричних сцен!

Леонсію настільки захопили ці приємні спогади, що вона навіть не помітила екіпажу на дорозі із Сан-Антоніо. Не помітила вона і того, що якась дама, схожа на картинку з нью-йоркського журналу мод, вийшла з екіпажу і попростувала до неї. Це була не хто інша, як Королева,

дружина Френка. Вона йшла теж під парасолькою, ховаючись від тропічного сонця.

Зупинившись за спиною Леонсії, Королева, звичайно, і не підозрювала, що дівчина в цю мить зрікається найдорожчого. Вона бачила тільки, що Леонсія тримає в руці маленьку фотографію, вийняту з-за корсажа. Зазирнувши через її плече, Королева впізнала на фотографії обличчя Френка, і сліпі ревності спалахнули в ній з новою силою. Вона вихопила кинджал і занесла було руку, але яким не швидким був цей рух, Леонсія відчула його і, нахиливши трохи вперед парасольку, озирнулася, аби дізнатися, хто стоїть за її спиною. Збайдужіла настільки, що навіть утратила здатність дивуватися, Леонсія привіталася з дружиною Френка Моргана так, ніби вони розлучилися годину тому. Навіть кинджал не викликав у ній ні страху, ні цікавості. Можливо, коли б вона виявила одне з цих почуттів, суперниця і встромила б у неї сталевий клинок. Так чи інакше, Королева лише вигукнула:.

— Ти погана жінка! Погана, погана!

Леонсія на це тільки знизала плечима і сказала:

— Раджу вам тримати парасольку так, аби вона захищала вас від сонця.

Королева стала прямо перед Леонсією, дивлячись на свою суперницю зверху вниз. Гнів і ревності душили її, і вона не могла вимовити ні слова.

— Але чому ж я погана? — згодом запитала Леонсія.

— Тому що ти злодійка! — скипіла Королева. — Тому що ти крадеш чоловіків, коли в тебе є власний. Тому що ти не вірна своєму чоловікові, принаймні в думках: на більше в тебе не було ще можливості.

— У мене немає чоловіка, — спокійно заперечила Леонсія.

— Ну, є наречений... Адже ви, по-моєму, мали одружитися наступного дня після нашого від'їзду.

— У мене немає і нареченого, — продовжувала Леонсія так само спокійно.

Королева напружилася, а обличчя набрало такого виразу, що Леонсія мимоволі порівняла її з тигрицею.

— А Генрі Морган? — закричала Королева.

— Він мій брат.

— Це слово, Леонсіє Солано, може значити надто багато. Я довідалася, що в Нью-Йорку є люди, що поклоняються якимсь незрозумілим божествам і називають усіх чоловіків братами, а всіх жінок — сестрами.

— Батько Генрі був моїм батьком, — терпляче пояснила їй Леонсія. — Його мати була моєю матір'ю. Ми рідні брат і сестра.

— А Френк? — запитала Королева раптом зацікавившись. — Йому ти теж сестра?

Леонсія похитала головою.

— Виходить, ти кохаєш Френка? — вигукнула Королева в пориві гіркого розчарування.

— Але ж він належить вам, — сказала Леонсія.

— Ні, ти відібрала його в мене.

Леонсія повільно і сумно похитала головою і так само сумно подивилася вдалину — туди, де слалася, виблискуючи на сонці, лагуна Чирикви.

Після довгого мовчання вона стомлено промовила:

— Якщо хочете, вірте цьому. Вірте усьому, що вам завгодно.

— Я відразу розгадала тебе! — вигукнула Королева. — Ти маєш дивну владу над чоловіками. Я жінка, і теж вродлива: тут, у великому світі, на мене дивляться чоловіки, я помітила це. Я знаю, що можу бути бажаною. Навіть у поглядах жалюгідних чоловіків моєї Долини Загублених Душ, що вічно опускали очі, я читала про їхнє кохання. Один з них насмівся сказати мені про це — і помер заради мене або, вірніше, через мене: він був кинутий у вир. Але ти своїми чарами настільки підкорила собі Френка, що навіть у моїх обіймах він думає про тебе. Я знаю це. Я знаю, що і тоді він думає про тебе!

Ці останні слова були криком ураженого пристрастю наболілого серця. Наступної миті, нітрохи не здивувавши цим Леонсію, яка у безпросвітній апатії нічому вже не дивувалася, Королева випустила кинджал, сіла на пісок і, затуливши обличчя руками, істерично розридалася. Зовсім машинально Леонсія обійняла її за плечі і стала вішати. Минув якийсь час, поки Королева заспокоїлася.

— Я залишила Френка відразу, як тільки довідалася, що він кохає тебе, — сказала вона рішучим тоном. — Я простромила кинджалом твій портрет, який стояв у нього на столику в спальні, — і приїхала сюди, щоб простромити й тебе саму. Але я помилилася. Адже ти не винна і Френк також. Одна я винна, що не зуміла завоювати його кохання. І це не ти, а я маю померти. Але спочатку мені треба повернутися в Долину і забрати свої самоцвіти. Френк нині у великій тривозі, тому що бог, храм якого

називається Уолл-стріт, розгнівався на нього. Він хоче відняти у Френка його багатство, і Френку потрібно інше багатство, щоб врятувати своє. У мене воно є. Не можна втрачати часу. Чи можеш ти допомогти мені — ти і твої рідні? Адже це заради Френка!

РОЗДІЛ XXVII

Сталося так, що в Долину Загублених Душ одночасно з двох боків пробиралися крізь гори дві партії шукачів скарбу. З одного боку — і досить швидко — просувалися Королева, Леонсія, Генрі Морган і вся родина Солано. Куди повільніше, хоча виступили в похід набагато раніше, просувалися Торес і начальник поліції. Діставшись гори, Торес зрозумів, що проникнути в неї буде нелегко. Щоб розчистити вхід до печери, потрібно було більше динаміту, ніж він припускав: скеля виявилася значно міцнішою. Коли вони нарешті підірвали частину скелі й у ній утворився пролом, виявилось, що він усе одно не може служити стоком, бо знаходиться вище від печери. Довелося підривати скелю ще раз. І ще один вибух знадобився, коли вони вже потрапили в печеру, де плавали у воді мумії конкістадорів, а потім вузьким проходом добралися і до зали, де стояли бог і богиня. Але перш ніж рушити далі, у серце гори, Торес викрав рубінові очі Чіа і смарагдові очі Хцатля. Тим часом Королева та її супутники майже без затримок просувалися в долину через гору, що огорожувала її з протилежного боку. Вони йшли зараз трохи іншим шляхом, ніж тоді, коли вибиралися з долини. Королева, яка довгі роки дивилася в Свічадо Світу, знала кожний дюйм шляху. Там, де підземна ріка вливалася в отвір під скелею і потім впадала в річку Гвалаку, довелося кинути човни. Чоловіки разом із Королевою обстежували все навколо і знайшли в стрімкій скелі вузький вхід до печери, схований у заростях чагарнику; потрапити до нього міг лише той, хто знав, де він знаходиться. Обв'язавши човни канатами, мандрівники втягли їх у печеру, потім пронесли на плечах звивистим проходом і спустили на воду там, де підземна річка спокійно текла між порівняно широкими берегами, так що без зусиль можна було гребти проти течії. В інших місцях, де течія ставала занадто швидкою, вони виходили на берег і тягли човна линвою. А там, де ріка поринала в надра гори, Королева

показувала своїм супутникам проходи, безумовно прорубані рукою людини, очевидно, ще в давні часи. По цих проходах вони без зусиль пронесли свої легкі човни.

— Тут ми їх залишимо, — сказала нарешті Королева, і чоловіки при блимливому світлі смолоскипів поприв'язували їх до брил, нагромаджених на березі. — Нам залишилося пройти зовсім небагато. Цей останній прохід виведе нас до невеликого отвору в скелі, схованому диким виноградом і папороттю. Звідти ми побачимо те місце, де колись стояв мій будинок над озером. Потім ми на мотузках спустимося зі скелі — це невисоко, футів з п'ятдесят, не більше.

Генрі з електричним ліхтариком йшов попереду, поруч з ним — Королева, а старий Енріко з Леонсією замикали хід, пильно стежачи за тим, щоб якийсь легкодухий пеон чи індіанець-човняр не здумав утекти. Але коли вони дійшли до того місця, де мав бути отвір, його не виявилось. Вихід був завалений камінням різної величини — від звичайних кругляків до величезних брил, завбільшки з хатину тубільця.

— Хто міг це зробити? — обурилася Королева.

Але Генрі, швидко озирнувшись, заспокоїв її.

— Це просто обвал, — сказав він. — Обсипалося каміння, що складає верхній покрив гори. Ми швидко усунемо цю перешкоду за допомогою динаміту. Добре, що ми його прихопили із собою.

Проте часу на це пішло чимало. Довелося працювати решту дня і всю ніч. Вибухівку закладали невеликими зарядами, бо Генрі остерігався великого обвалу. О восьмій ранку вони підірвали чергову шашку, у скелі утворилася щілина, і вони побачили перед собою денне світло. Тоді вони почали діяти ще обережніше. Нарешті залишилася тільки одна десятитонна брила, що загороджувала прохід. З обох боків брили були щілини, у них вільно можна було просунути руку і навіть відчутти, як

припікає сонце, але вилізти назовні було неможливо. Усі спроби підняти брилу не приводили ні до чого — вона лише хиталася, але не посувалася з місця. Тоді Генрі вирішив ще раз закласти динаміт, сподіваючись, що вибухова хвиля скине брилу в долину.

— Загублені Душі, звичайно, здогадалися, що до них ідуть гості: адже ми вже п'ятнадцять годин стукаємо до них з чорного ходу, — розсміявся він, готуючись запалити ґніт.

* * *

Усе населення Долини Загублених Душ, що зібралось перед віттарем Бога Сонця біля Великого Дому, і справді не без жаху здогадувалося про наближення непрошених гостей. Настільки тяжка була їхня остання зустріч з чужоземцями, коли згорів будинок на озері й загинула їхня Королева, що тепер вони благали Бога Сонця не посилати їм більше гостей. Але в той же час, підбурювані палкими закличками жерця, вони ухвалили рішення убивати всіх, хто з'явиться до них у долину.

— Навіть якщо це буде сам да Васко! — вигукнув жрець.

— Навіть сам да Васко! — вторили йому Загублені Душі.

Усі вони були озброєні списами, бойовими кийками, луками і стрілами й, очікуючи на прибульців, молилися перед віттарем. Майже щохвилини з озера прибігали гінці і повідомляли те саме: гора гуркоче, але ніхто з неї не показується.

Маленька дівчинка з Великого Дому, що приймала минулого разу Леонсію, першою побачила чужоземців. А вийшло так тому, що вся увага племені була зосереджена на горі над озером, і ніхто не очікував вторгнення чужоземців із протилежного боку.

— Да Васко! — закричала дівчинка. — Да Васко!

Усі озирнулися на її крик і побачили Тореса, начальника поліції і всю їхню зграю за п'ятдесят ярдів від вівтаря. На голові Тореса знову був шолом, украдений з голови свого висохлого предка в печері мумій. Гостей радо привітали градом стріл, які миттю вразили двох. Загублені Душі — чоловіки і жінки — рушили в наступ. Але тут заговорили рушниці поліцейських і Тореса. Загарбники найменше очікували такої атаки, та ще з настільки близької відстані, і хоча багато Загублених Душ упали, скошені кулями, більшість усе-таки добігли до своїх ворогів — і тут почалася запекла рукопашна сутичка. За цих умов переваги вогнепальної зброї були зведені до мінімуму і списи Загублених Душ простромили чимало жандармів та інших учасників експедиції, а кийки трощили черепи ворогів.

Зрештою, Загублені Душі були все-таки відкинуті, — адже з револьвера можна стріляти і в купі людей, — а живим довелося втікати. Але й прибульці теж втратили половину. Жінки племені подбали про те, щоб вороги не довго мучилися. Начальник поліції ревів від болю і люті, намагаючись витягти стрілу, що пронизала його руку. Проте зусилля його були марні, і Вісенте довелося відрізати оперений кінець стріли і тільки після цього витягти її. Торес, якщо не вважати того, що в нього нила рука від удару дрюком, загалом відбувся легким переляком; він вельми зрадів, побачивши старого жерця, що помирав, поклавши голову на коліна дочки.

Бачачи, що їх поранені вже не мають потреби в медичній допомозі, Торес і начальник поліції повели залишки загону до озера і берегом дісталися до руїн житла Королеви. Лише обгорілі палі, що виступали з води, показували те місце, де колись був будинок. Побачивши це, Торес розгубився, а начальник поліції розлютився.

— Але тут, у цьому будинку, і стояла скриня зі скарбом! — заїкаючись, пробурмотів Торес.

— Шукай голку в сні! — заревів начальник поліції. — Сеньйоре Торес, я завжди підозрював, що ви йолоп!

— Звідки ж я міг знати, що цей будинок згорів?

— Мали б знати! Адже ви хвалитеся, що все знаєте! — кепкував начальник поліції. — Тільки мене вам не обдурити. Я давно вже стежу за вами. Я бачив, як ви украли смарагди і рубіни з очей ідолів. Нумо ділитися зі мною, і негайно!

— Зачекайте, будь ласка! Трішки терпіння! — заблагав Торес. — Треба добре роздивитися. Звичайно, я поділюся з вами, та що вони варті в порівнянні з цілою скринєю! Будинок був легкий, німічний. Скриня могла провалитися у воду, коли звалився дах. А смарагди від води не псуються.

Шеф велів своїм людям обстежити дно навколо обвуглених паль, і вони — хто убрид, хто уплав — обшукували мілкі місця, ретельно уникаючи виру. Знайшов розшукувану річ мовчазний Августіно майже біля самого берега, де вода доходила йому ледве до колін.

— Я стою на чомусь твердому, — заявив він.

Торес нахилився й обмацав предмет, на якому стояв Августіно.

— Це скриня, я певен, — сказав він. — Гей, усі сюди! Усі! Тягніть її на берег, подивимося, що там у ній.

Але коли скриню витягли і Торес уже зібрався підняти віко, начальник поліції зупинив його.

— Ану, всі у воду! — наказав він своїм людям. — Там ще багато таких скринь, їх треба знайти, інакше наша експедиція буде марною тратою. Хіба одна якась скриня може окупити всі наші витрати?!

І тільки коли усі залізли у воду і заходилися пірнати й обшукувати дію, Торес підняв віко. Начальник поліції стояв, немов уражений громом. Він лише дивився і бурмотів щось невиразно.

— Ну що, повірили мені нарешті? — запитав Торес. — Адже цьому скарбу ціни немає! Ми з вами тепер найбагатші люди в Панамі, у Південній Америці і в усьому світі! Це і є скарб племені майя. Ми чули про нього, ще коли були дітьми. Про нього мріяли наші батьки і діди. Конкістадорам не поталанило його знайти. А тепер скарб наш! Наш!

Поки вони, зачаровані, стояли і дивилися на своє багатство, жандарми один за одним вилізли з води і мовчки вишикувалися півколом за їх спинами, теж уп'явшись у скриню. Ні начальник поліції, ні Торес цього не підозрювали, як не підозрювали, у свою чергу, і жандарми, що до них нечутно підкрадаються Загублені Душі. І коли господарі накинулися на прибульців, ті, ніби заморожені, усе ще дивилися на скарб.

Стріла, випущена з лука з десяти ярдів, завжди смертельна, особливо якщо в стрільця є час націлитися. Дві третини шукачів скарбу впали відразу. У Вісенте, який, на щастя для Тореса, стояв за ним, влучило відразу щонайменше два списи і п'ять стріл. Жменька живих жандармів ледве встигла схопитися за гвинтівки й обернутися до нападників, як ті вже кинулися на них з кийками.

Рафаелю й Ігнасіо — двом жандармам, котрі брали участь ще в подіях на юкатанському нафтовому полі, — відразу розтрощили голову. А жінки з племені Загублених Душ, як і раніше, подбали, аби поранені не довго мучилися.

Торесу і начальнику поліції надходив кінець, коли оглушливий вибух у скелі над озером і гуркіт обвалу відвернули увагу нападників. Зверху на бойовище скотився величезний камінь. Становище відразу змінилося. Кілька уцілілих Загублених Душ, уражені жахом, кинулися у куці. Залишилися тільки начальник поліції і Торес. Вони глянули вгору на

скелю, звідки усе ще валував дим, і побачили, як з пролому вилазять Генрі Морган і Королева.

— Ви цільтеся в даму, — заревів начальник поліції, — а я прикінчу цього грінго Моргана, нехай навіть це буде мій останній постріл у житті!

Обидва підвели гвинтівки і вистрілили. Торес, який ніколи не був особливо гарним стрільцем, як не дивно, влучив просто в серце Королеви. Але начальник поліції, відмінний стрілець, котрий мав кілька медалей за стрільбу, цього разу схибив. Наступної миті куля з рушниці Генрі прострелила йому праву кисть і вийшла з ліктя. І коли гвинтівка шефа зі стукотом упала на землю, він зрозумів, що більше ніколи не триматиме зброю в руках.

Але Генрі цього разу виявився поганим стрільцем. Після доби перебування в пійтмі печери очі його не могли відразу освоїтися з яскравим сонячним світлом. Його перший постріл був точним. Проте скільки він потім не стріляв у начальника поліції і Тореса, жодна куля їх не зачепила. Вони повернулися і, як несамовиті, майнули в кущі.

* * *

За десять хвилин Торес побачив, як із-за дерева вискочила жінка з племені Загублених Душ і, кинувши величезний камінь, розтрощила голову пораненому начальнику поліції, який ішов попереду. Торес пристрілив її, потім з жахом перехрестився і, спотикаючись, побіг далі. Здала долинули голоси Генрі й братів Солано, що переслідували його, — і тут йому згадалося те, що він бачив у Свічаді Світу, але не додивився до кінця. Невже йому і справді призначено так загинути? Проте ці дерева, цей колючий чагарник, ці джунглі зовсім не нагадували того місця, яке він бачив у Свічаді. Там не було ніякої рослинності — лише суворі, голі скелі, сліпуче сонце та кістки тварин. У душі Тореса знову зажеврила надія. Можливо, його кінець ще не сьогодні, можливо, навіть не цього року? Хто знає, можливо, йому визначено ще жити років із двадцять!

Вибравшись з лісу, Торес побачив перед собою голий простір, покритий ніби застиглою лавою. Тут принаймні не залишиться слідів, і Торес, обережно пройшовши це місце, знову пірнув у зарості — він уже вважав себе врятованим. Поволі в нього визрів план втечі: він відшукає затишну місцинку, де можна сховатися до настання сутінок, а потім повернеться до озера — туди, де вир. Там уже ніхто і ніщо не зможе зупинити його. Стрибне у воду, і він врятований! Подорож підземною річкою тепер уже не лякала його. В його уяві знову постала приємна картина: річка Гвалака, виграючи під сонцем, котить свої води до моря. У нього тепер є два величезні смарагди і два такі ж рубіни з очей Чіа і Хцатля! Це вже цілий скарб, і чималий. Ну нехай йому не пощастило захопити скарб майя і стати найбагатшою людиною у світі — досить з нього й цих чотирьох каменів. Тепер Торес мріяв, аби скоріше стемніло, — тоді він востаннє кине́ться у вир, пропливе під землею і вирине в Гвалаці, яка плине до моря.

Торес так виразно уявив цю картину, що не помітив, куди ступає, і несподівано покотився вниз. Але не у вируючі води, а слизьким схилом. Стрімко летячи униз, він зумів перевернутися і ковзаючи лицем до скелі, робив неймовірні спроби зачепитися хоча б за щось руками чи ногами. Проте зусилля його біли марні; щоправда, падав він уже не настільки стрімко, але затриматися не зумів.

Досягши дна ущелини, Торес кілька хвилин лежав приголомшений, майже без подиху. Коли отямився, то насамперед відчув, що рука його стискає якусь дивну річ. Він міг би заприсягтися, що це зуби. Нарешті, набравшись духу, він розплющив очі і наважився подивитися. І полегшено зітхнув: це й справді були зуби свині у вибіленій сонцем і вітром свинячій щелепі. Навколо нього і під ним лежали купи кісток; роздивившись, він зрозумів, що це кістки свщїей та інших дрібних тварин.

Де бачив він стільки кісток? Торес напружив пам'ять і згадав великий золотий казан Королеви. Він зосередився. Мати Божа! Це ж те саме місце! Він відразу впізнав цю вирву, тільки-но звів голову. До верхнього

краю не менше двохсот футів! і всі ці двісті футів — стрімка гола скеля! Торес зрозумів, що жодному смертному ніколи не вибратися на цю кручу.

Видіння, що сплигло в пам'яті Тореса, змусило його звестися на рівні й поспішно озирнутися навколо. Ця пастка, у яку він так зненацька потрапив, нагадала йому ямки, які вириває в піску павук, терпляче чекаючи в пій на свою жертву. Тільки ця була у мільйон разів більша. Розпаленіла уява підказувала йому, що тут теж може ховатися якийсь хижий павук, відповідного до цієї прірви розміру. Йому стало моторошно. Але страхи його виявилися даремними. Дно колодязя, зовсім кругле, мало десять футів у діаметрі і було суцільно вкрите товстим шаром кісток якихось дрібних тварин. "Цікаво, навіщо це давні майя вирили такий глибокий колодязь?" — подумав Торес. Він був цілком певен, що пастка, у яку він потрапив, зроблена людськими руками.

До настання сутінок Торес зробив щонайменше десять спроб вибратися нагору — і переконався, що це неможливо. Після кожної спроби він зіщулювався, аби сховатися від сонця, що, на щастя, хилилося на захід, і відпочивав, важко дихаючи, облизуючи сухі, потріскані від спеки і спраги губи. Тут було жарко, ніби в пеклі, — він відчував, як крізь пори разом з потом виходять останні його життєві соки. Уночі він кілька разів прокидався, марно сушачи собі голову над тим, як врятуватися. Вибратися звідси можна було, тільки вибравшись нагору, але як це зробити? і він з жахом думав про наближення дня, бо знав, що жодна людина не зможе прожити десять годин у такій спекоті. Перш ніж настане нова піч, остання крапля вологи випарується з його тіла і сонце висушить його на зморщену мумію.

Новий день посилив його жах, але й підказав йому надзвичайно простий спосіб уникнути смерті. Якщо він не може видряпатися нагору і не може пройти крізь стіни, виходить, єдиний можливий шлях — це вниз. От йолоп! Адже він міг би працювати в прохолодні нічні години, а тепер доведеться робити це під пекучим сонцем. І він заходився розривати крихкі кістки. Ну звичайно, тут є хід униз! інакше куди б поділася звідси

дощова вода? Вона заповнила б колодязь, аби тут не було стоку. Йолоп! Тричі йолоп!

Торес копав біля однієї стіни, викидаючи кістки до другої. Він працював з таким розпачем і так поспішав, що обламав собі нігті й до крові пошкодив пальці. Але потяг до життя був надто сильний. Він знав, що в цьому змаганні із сонцем на карту поставлене його життя. У міру того як він копав, шар кісток ставав усе щільнішим. Йому доводилося спершу розбивати його рушницею, а потім викидати подрібнені кістки пригорщами.

До полудня, коли в голові в нього вже почало паморочитися від спеки, він раптом зробив відкриття. На оголеній ним частині скелі появилися якісь літери, вочевидь, надряпані ножем. З новою надією Торес по самі плечі засунув голову у вириту ним яму і заходився, як собака, розривати і відкидати крихкі кістки назад. Частина їх відлітала геть, а частина — значно більша — падала назад на Тореса. Але він навіть не зважав на марність своїх зусиль.

Нарешті він розчистив увесь напис і прочитав:

"Пітер Мак-Тіл із Глазго. 12 березня 1829 року. Я вибрався з Чортового колодязя через цей прохід, який я знайшов і розкопав".

Прохід! Отже, під цим написом має бути прохід! Торес з люттю відновив роботу. Він так забруднився, що скидався на гігантського крота. Пилюка раз у раз потрапляла йому в очі, в ніздрі й горло — тоді він висував голову з ями і починав чхати і кашляти. Двічі він непритомнів. Але сонце, яке стояло просто в нього над головою, змушувало його знову братися до роботи.

Нарешті Торес знайшов верхній край проходу. Він облишив копати. Отвір виявився досить широким, аби він міг протиснути в нього своє схудле тіло. Він зігнувся і заліз туди, прагнучи скоріше сховатися від

пекучих променів сонця. У темряві і прохолоді він дещо отямився, але з радощів його серце заколотило так, що

він утретє знепритомнів.

Прийшовши до тями, він чорними розпухлими губами прошепотів якусь молитву і поліз далі. Він змушений був повзти, тому що прохід був настільки низький, що навіть карлик не міг би випростатися в ньому. Це був справжній склеп. Під ногами Тореса хрумтіли і кришилися кістки, і він почував, як їхні гострі уламки роздирають йому шкіру. Проповзши футів із сто, він побачив перший проблиск денного світла. Але чим ближче був порятунок, тим повільніше посувався вперед Торес. Він почував виснаження не від втоми, не від голоду, а головним чином — від спраги. Води! Кілька ковтків води — і сили знову повернулися б до нього. Проте води не було.

Тим часом світло яскравішало. Торес усе ближче підповзав до нього. Незабаром він помітив, що прохід став спускатися вниз під кутом тридцять градусів. Тепер рухатися було легше. Сила тяжіння тягла його тіло до джерела світла. Біля самого отвору кісток побільшало. Але це не стривожило Тореса — він уже звик до них, та й занадто був стомлений, аби думати про це.

Хоч перед очима в нього усе крутилося і пальці майже втратили чутливість, він звернув увагу на те, що прохід звужується. Торес продовжував спускатися вниз усе під тим же кутом, і раптом йому спало на думку, що прохід цей вельми схожий на пастку для пацюків, а сам він — на пацюка, що ковзає головою вперед невідомо куди. Не діставшись до виходу назовні, крізь який проникало яскраве денне світло, він подумав, що отвір занадто вузький для його тіла. І побоювання його справдилося. Не задумуючись, він переліз через людський кістяк і, обдираючи вуха, спромігся просунути тільки голову крізь вузьку щілину. Сонце нестерпно пекло йому обличчя, але він не зважав на це. Торес жадібно впивався очима в простори, що пролягли перед ним, куди неблаганна скеля не бажала його пустити.

Можна було збожеволіти від мелодійного дзюркотіння струмка, що за якихось сто ярдів пробивався до річки, береги якої поросли травою. А край берега, в тіні дерев, стояли по коліно у воді сонні корови тієї карликової породи, яких він бачив у Долині Загублених Душ. Час від часу вони ліниво махали хвостами, відганяючи мух, і переступали з ноги на ногу. Торес з ненавистю дивився на них: ось вони можуть пити скільки хочуть, але, очевидно, не відчують ніякої спраги. Дурні створіння! Як можна не пити, коли навколо стільки води!

Раптом корови занепокоїлися і повернули голову: з лісової хащі вийшов великий олень. Корови понаставляли роги і заходилися бити копитами по воді так, що до Тореса донісся плескіт, але олень, не звертаючи уваги на їхнє невдоволення, нахилив голову і припав губами до води. Це було вже занадто. З грудей Тореса вирвався несамопитий крик, — і коли б він цієї миті був при здоровому глузді, то нізащо не впізнав би свого голосу.

Олень відскочив, а корови обернулися на той страшний лемент голови і потім знову задрімали, заплющивши очі, час від часу відганяючи мух. Надлюдським зусиллям, мало не відірвавши собі вуха, Торес утяг назад голову і зомлівши упав на кістяк.

Години через дві, — хоч він і не знав, скільки минуло часу, — Торес опритомнів і побачив, що лежить щочкою на чийомусь черепі. Призахідне сонце кидало промені у вузьку щілину, і перед Торесом раптом блиснуло лезо зіржавілого ножа. Вістря його було пощерблене і зламане. Торес відразу зрозумів чому. Це був той самий ніж, яким видряпано напис на скелі, біля входу в підземний коридор, а кістяк, на якому він зараз лежав, належав людині, що зробила той напис. І тут Альварес Торес остаточно збожеволів.

— Ага, Пітере Мак-Гіле, то це ти мій ворог? — бурмотів він. — Пітере Мак-Гіл із Глазго, підлий зраднику! Ти навмисне змусив мене добиратися цим проходом до кінця! На ж тобі! На! На!

З цими словами він устроїв важкий ніж у крихке чоло черепа. Порох із черепа, який колись оберігав мозок Пітера Мак-Гіла, потрапив Торесу в ніздрі, що викликало ще більшу лють. Він напав на кістяк, трощив його на частини, розкидав довкола. Це було схоже на бій, у якому він нищив те, що залишилося від людини, яка колись була мешканцем міста Глазго.

Торес ще раз протиснув голову у вузьку щілину, аби подивитися на вечірній світ. Неначе пацюк, пійманий за горло пасткою давніх майя, він дивився, як дивний світ занурюється в пільму, а разом зі згасаючим днем поринала у вічну пільму і його свідомість.

А корови продовжували стояти у воді, сонно відмахуючись від мух; потім знову з'явився олень і, не звертаючи уваги на череду, нахилився і почав пити воду.

РОЗДІЛ XXVIII

Недарма колеги називали Рігана Вовком Уолл-стріт! Як правило, він надто обережно грав на біржі, — щоправда, з великим розмахом, — але час від часу, ніби запійний п'яниця, раптом пускався берега і брався за найсмільвіші і найнеймовірніші операції. Принаймні п'ять радів за своєю довгу кар'єру він викликав паніку на біржі і незмінно клав до своєї кишені мільйони. Проте Ріган лише зрідка так шаленів і ніколи не бруднив рук якимись дрібницями.

Кілька років він тримався спокійно, щоб приспати супротивників і переконати їх, ніби Вовк нарешті постарів і упокорився. І раптом вдаряв, як блискавиця, на тих, кого замислив розтрити. Але хоча вдаряв як грим серед ясного неба, він ніколи не бував несподіваним. Довгі місяці, а іноді й роки Ріган день за днем ретельно готувався до цього удару, терпляче виношуючи плани майбутнього генерального бою.

Так само було розроблено і підготовлено неминуче Ватерлоо для Френка Моргана. В основі тут лежала помста, але помста небіжчику: не

проти Френка, а проти батька Френка був задуманий цей удар, спрямований у мертвого через його живого сина. > Вісім років Ріган чекав і шукав випадку для удару, поки старий Р. Г. М. — Річард Генрі Морган — був ще живий. Але така нагода не випадала. Хоч Ріган і був Вовком Уолл-стріт, але йому так і не пощастило жодного разу напасти на лева — до самої його смерті.

І ось, прикриваючись маскою доброзичливості, Ріган переніс свою ненависть з батька на сина. Проте виникла ця ненависть із деякого непорозуміння. Років за вісім до смерті Р. Г. М. Ріган намагався пошити його в дурні, але безуспішно. Рігану не спало й на думку, що Р. Г. М. розгадав його наміри, і не тільки розгадав, а й упевнився в правильності свого здогаду, і тоді швидко і спритно підставив ніжку своєму віроломному колезі. Якби Ріган підозрював, що Р. Г. М. відомі його віроломні задуми, він, імовірно, проковтнув би цю гірку пігулку і не думав про помсту. Але, будучи певним, що Р. Г. М. така ж безчесна людина, як і він сам, і такий же негідник, Ріган сприйняв це як чергову, нічим не виправдану і не обґрунтовану підлість і вирішив порахуватися з зухвалим: знищити якщо не його, то його сина.

І Ріган почав терпляче чекати. Спочатку Френк не втручався в біржову гру, задовольняючись доходами від солідних підприємств, у які були вкладені гроші його батька. І тільки коли Френк став одним із керівників компанії "Темпіко петролеум", коли він вклав у це підприємство, що обіцяло мільйонні прибутки, кілька мільйонів, Ріган побачив можливість знищити молодого Моргана. Він не став гаяти часу, хоча йому і треба було ще чимало місяців, аби підготуватися до атаки. Перш ніж її розпочати, Ріган докладно вивчив акції, що належали Френку.

Ріган затратив понад два роки, щоби підготуватися. У кількох корпораціях, де у Френка були вкладені значні суми, Ріган був одним з директорів і мав чималий вплив: у "Фріско консолідейтед" він головував; у компанії "Нью-Йорк, Вермонт енд Коннектикут" був віце-головою; у "Норс-Вестерн електрик", де спочатку йому вдалося прибрати до рук лише одного з директорів, він поступово, за допомогою закулісних

інтриг, перетягнув на свій бік дві третини голосів. І так скрізь — прямо чи побічно: через корпорації та банківські філії — він зосередив у своїх руках усі таємні пружини і важелі фінансів та комерції, від яких залежало багатство Френка. Проте усі ці підприємства були дрібні порівняно із найбільшим — "Темпіко петролеум". Тут, якщо не вважати якихось жалюгідних двадцяти тисяч акцій, куплених на біржі, Ріган не мав ніякої опори і нічого не контролював, а тим часом наближалася пора гігантських фінансових маніпуляцій. "Темпіко петролеум" належав самому Френку. Крім нього, у цій компанії були зацікавлені дехто з його друзів, у тому числі і місіс Керазес. Ця неспокійна особа без кінця смикала Френка і навіть, не соромлячись, набридала йому телефонними дзвінками. Були ще й такі — на кшталт Джонні Пасмора, — які ніколи не турбували його і під час зустрічей лише мимохіть, та й тоді оптимістично говорили про стан біржі і про фінанси взагалі. Але для Френка це було набагато гірше, ніж знервованість місіс Керазес.

Унаслідок махінацій Рігана акції "Норс-Вестерн електрик" упали на тридцять пунктів. Люди, котрі вважали себе компетентними, дійшли висновку, що це підприємство ненадійне. Далі настала черга маленької, старої, стійкої, як Гібралтар, компанії "Фріско консолідейтед". Про неї ширилися найприкріші чутки, говорили навіть про банкрутство. "Монтана Лоуд" усе ще не могла стати на ноги після двозначного, не зовсім втішного відгуку Малені про стан її справ, і навіть Вестои, великий фахівець у цій галузі, відряджений англійськими вкладниками, не міг сказати про неї нічого втішного. "Імперіел тангстен", що вже півроку не давав прибутку, тепер зазнавав величезних збитків унаслідок великого страйку, якому не видно було кінця. І ніхто, крім кількох підкуплених профспілкових діячів, не підозрював, що в основі всього цього лежить золото Рігана.

Таємничість і смертельність цього наступу на Френка паралізували енергію Бескома. Здавалося, ніби це повільно сповзає з гори льодовик і тягне за собою в прірву всі підприємства, в які Френк уклав хоч якісь гроші. Нічого особливого зовні не помічалось — це було просто

неухильне падіння, унаслідок якого багатство Френка тануло з кожним днем. Падали не лише його власні акції, а й ті, що належали банкам.

Тим часом поповзли чутки про війну. Послам поспішно вручали паспорти. Складалося враження, що мобілізується половина населення земної кулі. Саме тоді, коли становище на біржі захиталося, коли очікувалася паніка, а великі держави барилися з оголошенням мораторію, Ріган вирішив завдати остаточного удару. Це був слушний момент, аби провести гру на зниження, тим паче, що його підтримував десяток інших великих "ведмедів", котрі мовчки визнали зверхність Рігана. Але навіть вони не знали, у чому полягають його плани, і не здогадувалися про їхнє підґрунтя. Вони брали участь у грі заради наживи і гадали, що й він теж. Їм і на думку не спадало, що головна мішень — Френк Морган, або, точніше, привид його батька, проти якого, власне, і спрямований цей могутній удар.

Фабрика чуток під керівництвом Рігана запрацювала на повну силу. З найбільшою швидкістю і найнижче падали акції підприємств Френка, що і без того, перш ніж "ведмеді" почали збивати ціни, уже котировалися досить низько. Проте Ріган уникав тиснути на "Темпіко петролеум". Серед загального краху і сум'яття акції цієї компанії утрималися на високому рівні. Ріган з нетерпінням чекав того моменту, коли Френк у розпачі викине їх на ринок, аби врятуватися від інших збитків.

* * *

— Боже мій! Боже мій!

Беском підпер лице рукою, і зморщився, ніби в нього страшенно болять зуби.

— Боже мій! Боже мій! — повторив він. — Ринок не витримав. І разом з ним "Темпіко петролеум"! Хто б міг подумати!

Френк сидів у кабінеті Бескома, завзято намагаючись затягтися сигаретою, не помічаючи, що вона не запалена.

— Усі продають і продають, просто наввипередки, — промовив він.

— Ми протримаємося якнайбільше до завтрашнього ранку, а потім вас пустять з молотка, і мене разом з вами, — сказав маклер, кинувши погляд на годинник.

Френк теж машинально глянув на циферблат: стрілки показували дванадцятку.

— Викидайте на ринок залишки "Темпіко", — втомлено сказав він. — Це дасть нам змогу протриматися до завтра.

— А що буде завтра? — запитав маклер. — Адже ґрунт вибитий у нас з-під ніг і всі аж до молодших клерків прагнуть збути скоріше свої акції.

Френк знизав плечима:

— Ви ж знаєте, я заклав свій будинок, і Дрімворлд, і дачу в Адирондакських горах, і то за найвищу ціну.

— У вас є друзі?

— У такий час! — гірко зауважив Френк.

— Саме в такий час! — підтвердив Беском. — Слухайте, Моргане. Я знаю, з ким ви були дружні в коледжі. Узяти, приміром, Джонні Пасмора...

— Ін теж застряг у цьому по вуха. Коли я прогорю, прогорить і він. І Дейву Доналдсону доведеться незабаром жити на сто шістдесят доларів

на місяць. А Крісу Вестгаузу випаде працювати в кіно. Він завжди був гарним актором, і, кажуть, у нього ідеальне для екрану обличчя.

— Але у вас є ще один друг — Чарлі Тіпері, — нагадав Беском, хоча видно було, що сам він не покладав на нього особливих надій.

— Атож, — безнадійно погодився Френк. — Одне лихо: його батько ще живий.

— Старий пес жодного разу в житті не ризикнув і доларом, — додав Беском. — Зате в нього завжди напихваті кілька мільйонів. Та, на лихо, він справді ще не помер.

— Чарлі міг би умовити його і зробив би це для мене, якби не одне маленьке "але".

— У вас не залишилося цінних паперів під заставу? — жваво запитав маклер.

Френк кивнув.

— А спробуйте вивудити в старого хоча б долар без застави!

* * *

За кілька хвилин потому Френк, сподіваючись застати Чарлі Тіпері в його конторі, уже передавав секретарю свою візитну картку. Фірма Тіпері була найсоліднішою ювелірною фірмою в Нью-Йорку, а може, й у світі. У старого Тіпері було вкладено в діаманти значно більше, ніж підозрювали навіть ті, хто добре знав його справи.

Як і передбачав Френк, розмова з Чарлі не привела ні до чого. Старий міцно тримав у власних руках віжки правління, і син майже не сподівався, що йому вдасться заручитися його допомогою.

— Я добре знаю батька, — сказав він Френку. — Я спробую вмовити його, але не сподівайся, що з цього щось вийде. Скінчиться тим, що ми з ним посваримося. Найприкріше те, що в нього ж є готівка, не говорячи вже про безліч усяких цінних паперів і державних облігацій. Але, бачиш, мій дід у молодості, коли тільки зводився на ноги і засновував справу, позичив одному своєму другу тисячу доларів. Він так і не одержав боргу і до самої смерті не міг цього забути. Не може забути цього і мій батько. Цей сумний досвід запам'ятався їм обом на все життя. Батько не дасть ні пенні, навіть на Північний полюс, якщо не одержить заставну на всі ці льоди, та до того ж він пошле туди експертів, аби оцінили їх. А в тебе ж немає ніякого забезпечення. Та я ось що тобі скажу. Я поговорю зі старим сьогодні по обіді — тоді він буває у доброму гуморі. Потім я подивлюся, що я маю сам і що можу для тебе зробити. О, я розумію, що кілька тисяч тебе не вдовольнять, але я намагатимуся, щоб дістати побільше. Як би там не було, завтра о дев'ятій я буду в тебе...

— Гм, завтра і в мене клопітливий день, — зауважив Френк і потис руку приятелю. — Мене вже о восьмій не буде вдома.

— У такому разі я приїду до восьмої, — сказав Чарлі Тіпері і ще раз щиро потис йому руку. — А поки займемося справою. У мене вже є деякі ідеї...

Того ж дня у Френка було ще одне ділове побачення. Коли він повернувся до контори свого маклера Бескома, той повідомив йому, що телефонував Ріган і хотів зустрітися з ним. Ріган просив передати, що в нього є для Френка цікаві новини.

— Я негайно поїду до нього, — сказав Френк, беручись за капелюха; обличчя його оживила надія. — Він давній друг мого батька, і якщо хтось ще може врятувати мене, то це, мабуть, він.

— Я в цьому не певен, — кивнув головою Беском і трішечки помовчав, не наважуючись сказати. — Я телефонував йому перед вашим поверненням з Панами. Я був з ним відвертим. Я сказав, що ви у від'їзді і що становище ваше досить скрутне, і... навпростець запитав: чи можу я розраховувати на його допомогу у разі потреби? А він почав викручуватися. Ви знаєте, як люди вміють викручуватися, коли їх просять про послугу. Так було і з ним. Але мені здалося, що тут криється ще дещо... Ні, я не зважився б сказати, що це ворожість, а тільки в мене склалося враження... Ну, загалом, мені здалося, що він якийсь надто байдужий і холодний.

— Яка дурниця! — розсміявся Френк. — він був надто близьким із моїм батьком.

— А ви колись чули про злиття "Космополітен рейлвейз"? — багатозначно запитав Беском.

Френк кивнув.

— Проте мене тоді ще не було на світі, — дещо згодом сказав він. — Я тільки знаю з чуток. То розкажіть, у чому там річ? Чому ви раптом про це згадали?

— Занадто довго розповідати, але послухайте моєї поради: коли побачите Рігана, не викладайте йому усіх своїх карт. Нехай він зіграє першим. І якщо він може вам щось запропонувати, хай зробить це без усякого прохання з вашого боку. Звичайно, можливо, я й помиляюся, та вам не зашкодило б спочатку подивитися його карти.

За півгодини Френк уже сидів у кабінеті Рігана. Він цілком усвідомлював, що йому загрожує, але стримувався, аби не зізнатися в цьому відверто; проте, пам'ятаючи пораду Бескома, намагався байдуже говорити про стан своїх справ і навіть жартував.

— По вуха загруз, га? — почав Ріган.

— Та ні, голова в мене ще на поверхні, — жартівливо відгукнувся Френк, — і ще можу дихати.

Ріган відповів не відразу. Якусь мить він вивчав останні дані на стрічці біржового телеграфу.

— І все ж ти викинув на ринок досить багато акцій "Темпіко петролеум".

— Зате їх прямо вихоплюють з рук, — сказав Френк і вперше з подивом подумав, що, можливо, Беском і мав рацію. — Нічого, я змушу своїх супротивників проковтнути стільки акцій, що їм стане нудно.

— І все-таки акції "Темпіко" починають падати, хоч їх активно й купують. От що надто дивно! — сказав Ріган.

— Коли на біржі йде гра на зниження, трапляються дивні речі, — спокійно і мудро заперечив Френк. — Але коли мої вороги напхають собі черево тим, від чого я з радістю готовий позбутися, їх ухоплять кольки. І тоді декому доведеться дорого заплатити за те, щоб позбутися наслідків своєї обжерливості. Я гадаю, що вони вивернуть кишені ще до того, як я розправлюся з ними.

— Але ти вже дійшов межі, мій хлопчику. Я стежив за цією битвою на біржі, коли тебе ще тут не було. "Темпіко петролеум" — твоя єдина й остання опора.

Френк похитав головою.

— Це не зовсім так, — збрехав він. — У мене є капіталовкладення, про які мої вороги навіть не здогадуються. Я їх заманюю в пастку — навмисно заманюю. Звичайно, Рігане, це між нами. Адже ви були другом мого батька. Я викручуся з цієї ситуації. Тож послухайте моєї поради і купуйте мої акції, поки ціни на ринку такі низькі. Можете не сумніватися, що потім матимете з цього зиск.

— Які ж в тебе ще є капіталовкладення?

Френк знизав плечима:

— Мої супротивники дізнаються про це, коли вволю наїдяться.

— Замилюєш очі! — захоплено вигукнув Ріган. — Але тримаєшся ти стійко, зовсім як колись старий Р. Г. М. Тільки, аби я повірив, тобі доведеться довести, що це не порожні слова.

Ріган чекав на відповідь, і тут Френка ніби осяяло.

— Що там доводити, ви вгадали, — пробурмотав він. — Я справді вихвалявся. Я тону; вода вже дійшла мені до вух. Але я випливу, якщо ви мені допоможете. В ім'я мого батька протягніть дружню руку. Якщо ви підтримаєте мене, їм усім буде кепсько...

І тут Вовк Уолл-стріт показав свої зуби. Він тикнув пальцем у портрет Річарда Генрі Моргана.

— Як ти гадаєш, чому я тримаю його в себе на стіні стільки років? — запитав він.

Френк кивнув: зрозуміло, мовляв, ви ж були щирими приятелями.

— Ні, не вгадав, — похмуро мовив Ріган. Френк здивовано знизав плечима.

— Для того, щоб завжди пам'ятати про нього! — продовжував Вовк. — І я не забуваю його ні на мить. Пам'ятаєш історію зі злиттям "Космополітен рейлвейз"? Твій батько обкрутив мене круг пальця. І добряче обкрутив! Але він був занадто хитрий, щоб я міг з ним поквитатися. От чому я повісив тут його портрет і терпляче чекав. І дочекався!

— Ви хочете сказати?.. — спокійно запитав Френк.

— Саме так! — рывкнув Ріган. — Я чекав і готував наступ. І нарешті настав мій день. Принаймні його щеня у мене в руках. — Він з єхидною усмішкою глянув на портрет. — І якщо це не змусить старого шкарбуна перевернутися в труні, тоді...

Френк звівся з крісла і довго з цікавістю дивився на свого супротивника.

— Ні, — сказав він, ніби сам до себе. — Ні, не варто.

— Що не варто? — підозріло запитав Ріган.

— Відлупцювати вас, — була спокійна відповідь. — Я міг би за п'ять хвилин задушити вас власноруч. Ніякий ви не вовк, ви просто зачуханий пес, смердючий тхір. Мені говорили, що від вас можна всього сподіватися, але я не повірив і прийшов сюди, щоб самому переконатися. Мої друзі мали рацію. Ви справді такий, як вони й казали. Треба швидше йти звідси. Тут смердить, як у лисячій норі!

Уже біля дверей він озирнувся. Йому не пощастило вивести Рігана із рівноваги.

— То що ж ти збираєшся робити? — глузував той.

— Якщо дозволите мені зателефонувати моєму маклеру, тоді, може, дізнаєтеся, — відповів Френк.

— Прошу, мій хлопчику, — люб'язно відгукнувся Ріган, але відразу, запідозривши підступ, додав: — Я сам з'єднаю тебе з ним.

І, тільки переконавшись, що біля телефону справді Беском, він передав слухавку Френку.

— Ви мали рацію, — сказав Френк Бескому. — Ріган заслуговує всіх тих прізвиськ, якими ви його нагороджували, і навіть більше. Дотримуйтеся нашого плану. Ми можемо притиснути його, коли нам заманеться, хоча старий лис не вірить цьому. Він вважає, що йому вдасться обібрати мене до нитки. — Френк помовчав, обмірковуючи, як би найліпше обдурити супротивника, потім продовжував: — Я скажу вам щось, чого ви не знаєте. Це він від самого початку атакував нас. Отже, тепер нам відомо, кого доведеться ховати.

Сказавши ще кілька подібних фраз, він повісив слухавку.

— Бачите, — пояснив він від порога, — ви так спритно замітали сліди, що ми ніяк не могли здогадатися, чия це робота. Дідько б узяв, Рігане, адже ми лаштувалися бити невідомого супротивника, якого вважали значно сильнішим за вас. Тепер, коли все з'ясувалося, буде куди простіше. Ми готувалися до важких боїв, а все зводиться до легкої перемоги. Завтра о цій порі, отут, у вашому кабінеті, відбудеться панахида, і вас не буде серед плакальників. Ви будете небіжчиком, справжнім фінансовим трупом, після того як ми покінчимо з вами.

— Точна копія Р. Г. М., — з усмішкою зауважив старий Вовк. — Боже мій, як він умів замилювати очі!

— Шкода, що він не поховав вас і не позбавив мене цього клопоту! — кинув йому на прощання Френк.

— І всіх витрат, пов'язаних з цим! — крикнув йому навздогін Ріган. — Вам це дорогоувато коштуватиме, юначе, а панахиди в цьому кабінеті не буде.

* * *

— Завтра вирішальний день, — заявив Френк Бескому, прощаючись цього вечора. — Завтра о такій порі я буду вже оскальпований і препарований за всіма правилами: такий собі висушений на сонці і прокопчений екземпляр для приватної колекції Рігана. Але хто б міг повірити, що цей старий негідник має проти мене зуб! Адже я ніколи не робив йому нічого поганого. Навпаки, я завжди вважав його кращим приятелем батька. Якби хоч Чарлі Тіпері пощастило видурити щось із грошей у свого батька...

— Або Сполучені Штати оголосили мораторій, — додав Беском, не сподіваючись ні на що..

Ріган у цю мить говорив своїм агентам і майстрам із розповсюдження чуток:

— Продавайте! Продавайте! Продавайте усе, що у вас є, і то якнайшвидше. Я не бачу кінця цьому зниженню!

А Френк купив по дорозі додому останній випуск вечірньої газети і, пробігши її очима, побачив заголовок, набраний величезними літерами:

"Я НЕ БАЧУ КІНЦЯ ЗНИЖЕННЮ", —

ЗАЯВЛЯЄ ТОМАС РІГАН.

* * *

Наступного ранку, о восьмій, коли Чарлі Тіпері прибув до Френка, його вже не було вдома. Цієї ночі ніхто у Вашингтоні не спав і нічні телеграми сповістили, що Сполучені Штати хоча й не вступили у війну, проте оголошено мораторій і платежі припиняються. О сьомій годині, коли Френк ще був у постелі, до нього з'явився сам Беском з цією звісткою, і Френк відразу ж поїхав з ним на Уолл-стріт. Те, що уряд оголосив мораторій, викликало в них надію, і їм належало багато чого зробити.

Чарльз Тіпері, проте, був не першим, хто приїхав того ранку до палацу на Ріверсайд-драйві. Близько восьмої біля парадного подзвонили засмагли й запилені Генрі та Леонсія. Відштовхнувши вбік молодшого камердинера, котрий відчинив їм двері, вони попрямували, на велике сум'яття Паркера, що вибіг їм назустріч, в кімнати.

— Дарма поспішаєте, — сказав їм Паркер. — Містера Моргана немає вдома.

— Де ж він? — запитав Генрі, перекладаючи валізу з руки в руку. — Нам потрібно побачити його pronto. А pronto, хай буде вам відомо, означає негайно. Хто ви такий, дідько б вас узяв?

— Я камердинер містера Моргана, — урочисто відповів Паркер. — А ви хто будете?

— Моє прізвище Морган, — відрізав Генрі й оглянувся навколо, немов шукаючи чогось; потім він відчинив двері в бібліотеку і побачив там телефони. — Де Френк? За яким номером я можу його викликати?

— Містер Морган спеціально наказав, аби ніхто не турбував його телефоном, хіба що у надзвичайно важливій справі.

— У мене саме така справа. Давайте номер.

— Містер Морган вельми зайнятий сьогодні, — уперто повторив Паркер.

— Його добряче притисли, га? — запитав Генрі.

Обличчя камердинера залишалося незворушне.

— Схоже, що його сьогодні роздягнуть до нитки, га?

Лице Паркера немов задерев'яніло, здавалося, він не розуміє, що йому кажуть.

— Повторюю вам ще раз: містер Морган надзвичайно зайнятий... — почав він.

— Дідько б вас узяв! — розсердився Генрі. — Адже це ні для кого не секрет, що його схопили на біржі за горло. Це усім відомо. Усі ранкові газети кричать про це. Ну ж бо, пане камердинере, говоріть номер. У мене до нього невідкладна справа.

Але Паркер був невблаганний.

— Як прізвище його адвоката? Або прізвище його маклера? Або когось із його представників?

Паркер похитав головою.

— Якщо ви скажете мені, яка у вас до нього справа... — почав камердинер.

Генрі поставив валізу на підлогу і, здавалося, готовий був кинутися на Паркера і витрусити з нього відповідь, але тут утрутилася Леонсія.

— Скажи йому! — порадила вона.

— Сказати йому?! Навіщо ж: я краще покажу йому. Гей ви, ходіть сюди! — Генрі зайшов до бібліотеки, поклав валізу на письмовий стіл і почав її відмикати. — Слухайте, пане камердинере, у нас сьогодні щонайважливіша справа до містера Моргана. Ми приїхали врятувати його від лиха. Ми привезли йому мільйони — ось, у цій валізі...

Паркер, що досі слухав з холодним, осудливим виглядом, при останніх словах злякано позадкував. Ці дивні гості або божевільні, або хитрі зловмисники. Адже в ці хвилини, поки вони утримують його тут своїми байками про мільйони, їхні співучасники, можливо, грабують другий поверх. Що ж до валізи, то, можливо, у ній динаміт — хто його знає!

— Стій!

І перш ніж Паркер устиг вискочити з кімнати, Генрі схопив його за комір і повернув обличчям до столу. Другою рукою Генрі розкрив валізу, і показав Паркеру купу нешліфованих самоцвітів.

Паркер стояв, приголомшений, але Генрі неправильно витлумачив причину його хвилювання.

— Сподіваюся, я переконав вас? — триумфально запитав Генрі. — А тепер, будьте ласкаві, дайте мені номер телефону.

— Сідайте, будь ласка, сер... І ви, пані, — пробурмотів Паркер, шанобливо вклонившись і опанувавши себе. — Прошу, сідайте. Я залишив номер телефону містера Моргана в його спальні; він записав

мені його сьогодні ранком, коли я допомагав йому вдягатися. Я зараз вам його принесу. А ви посидьте, будь ласка.

Вийшовши з бібліотеки, Паркер знову став надзвичайно діловитим і розпорядливим. Поставивши молодшого швейцара біля парадного входу, а старшого біля дверей у бібліотеку, він розіслав інших слуг обстежити кімнати верхнього поверху — подивитися, чи не ховаються там спільники цих злочинців. Сам же по телефону з буфетної викликав найближчу поліцейську дільницю.

— Так, сер, — повторив він у відповідь на питання чергового сержанта. — Це або двоє божевільних, або двоє злочинців. Будь ласка, сер, надішліть негайно поліцейську карету з охороною. Я ще не знаю, які страшні злочини, можливо, зараз відбуваються під цим дахом.

Тим часом швейцар, вийшовши на дзвоник до парадних дверей, з почуттям полегкості впустив Чарлі Тіпері, одягненого у фрак, незважаючи на ранкову годину, — швейцар знав, що це давній і вірний друг хазяїна. Так само зрадив йому і старший швейцар, що, підморгуючи і всіляко застерігаючи Чарлі Тіпері, розчинив перед ним двері бібліотеки.

Очікуючи побачити там Бог знає що або Бог знає кого, Чарлі Тіпері зайшов до кімнати, де сиділи незнайомі чоловік і жінка. Їхні засмагли і втомлені після дороги обличчя не викликали в нього, як у Паркера, ніяких підозр, а скоріше спонукали поставитися до них з більшою увагою, ніж звичайно властиво жителю Нью-Йорка до пересічних приїжджих. Врода Леонсії вразила його, і він одразу зрозумів, що перед ним справжня леді. Бронзове обличчя Генрі, так схоже на Френка і Р. Г. М., сподобалося йому і викликало повагу.

— Доброго ранку, — привітав він Генрі, вклоняючись обом. — Ви друзі Френка?

— О, сер! — вигукнула Леонсія. — Більше ніж друзі! Ми приїхали, щоб врятувати його. Я читала ранкові газети. Якби не глупота слуг...

У Тіпері зникли останні сумніви. Він простягнув руку Генрі.

— Чарльз Тіпері, — відрекомендувався він.

— Морган, Генрі Морган, — у свою чергу назвав себе Генрі, хапаючись за його руку, ніби потопельник за рятувальний пояс. — А це міс Солано. Сеньйорита Солано — містер Тіпері. Власне кажучи, міс Солано — моя сестра.

— Я прийшов сюди у тій же справі, що й ви, — заявив Чарлі Тіпері після того, як познайомилися. — Врятувати Френка, наскільки я розумію, може лише дзвінка монета або такі цінності, які можна перевести на гроші. Я приніс усе, що мені вдалося нашкрябати за ніч, хоча я й переконаний, що надзвичайно мало...

— Скільки ви принесли? — навпростець запитав Генрі.

— Мільйон вісімсот тисяч. А ви?

— Та так, дрібниці, — сказав Генрі, вказуючи на розкриту валізу і не підозрюючи, що він говорить із представником третього покоління ювелірів — експертів із коштовного каміння.

Чарлі Тіпері взяв навмання кілька самоцвітів і швидко оглянув їх, а ще швидше визначив на око, скільки їх тут; обличчя його спаленіло — так він був вражений.

— Та тут на мільйони й мільйони доларів! — вигукнув він. — Що ви думаєте з ними робити?

— Продати їх, аби врятувати Френка, — відповів Генрі. — їх приймуть як забезпечення під будь-яку суму, чи не так?

— Закрийте валізу! — наказав Чарлі Тіпері. — Я зараз зателефоную. Я хочу застати батька, поки він ще вдома, — кинув він через плече, уже стоячи біля телефону і чекаючи, коли його з'єднають з батьком. — Звідси до нас лише п'ять хвилин ходу.

Він саме закінчував коротку розмову з батьком, коли до кімнати зайшов Паркер у супроводі лейтенанта поліції і двох полісменів.

— Ось вона, уся згряя, лейтенанте, заарештуйте їх, — сказав Паркер. — Ах, прошу пробачення, містере Тіпері! Не вас, звичайно! Тільки ось цих двох, лейтенанте. Хай суд вирішує, хто вони. Божевільні чи ще щось гірше.

— Здрастуйте, містере Тіпері, — сказав лейтенант, упізнавши молодика.

— Нікого не треба заарештовувати, лейтенанте Берні, — посміхнувшись, зауважив Чарлі. — Можете відіслати свою карету. Я поясню потім усе інспектору. Але вам доведеться проводити мене і цих підозрілих людей з їх валізою до мене додому. Ви будете нас охороняти. О, не мене, а цю валізу: в ній мільйони — холодні, сліпучі, прекрасні. Коли я відкрию цю валізу перед моїм батьком, ви побачите таке, що мало кому доводилося колись бачити. А тепер ходімо! Ми тільки гаємо час.

Він разом з Генрі схопився за ручку валізи. Помітивши це, лейтенант Берні негайно підскочив до них.

— Поки ми ще не домовилися, я, мабуть, сам понесу її, — сказав Генрі.

— Звичайно, звичайно, — погодився Чарлі Тіпері. — Тільки не будемо марнувати дорогоцінного часу. Адже нам ще треба домовитися. Ходімо ж! Швидше!

РОЗДІЛ XXIX

Мораторій, оголошений урядом США, допоміг стабілізувати становище, акції на біржі перестали падати, а деякі навіть піднялися в ціні. Така картина спостерігалася стосовно акцій майже всіх підприємств, за винятком тих, у які були вкладені капітали Френка і на які нападав Ріган. Він продовжував грати на зниження, викликаючи неухильне падіння цін, і з радістю відзначив, що на рийку з'явилися великі пакети акцій "Темпіко петролеум", котрі, мабуть, викидав не хто інший, як Френк.

— Тепер настав наш час, — повідомив Ріган своїх спільників. — Продавайте і купуйте. В обох випадках ви виграєте. І увесь час пам'ятайте про список підприємств, що я вам дав. Продавайте тільки ці акції, та так, аби їх швидше вручити покупцю. Вони будуть падати і падати. А все інше купуйте, і купуйте негайно; і вручайте покупцю все, що продасте... Зрозумійте, ця справа безпрограшна, а продовжуючи збувати акції, зазначені в списку, ви уб'єте відразу двох зайців.

— А ви самі що будете робити? — запитав один з "ведмедів".

— Я? Мені купувати нічого, — була відповідь. — Нехай це служить вам доказом, що я даю вам чесну пораду і що в мене немає сумнівів у правильності цієї тактики. Я не продав жодної акції, окрім тих, котрі зазначені в списку, так що я нічого не винен. Я відразу розраховуюся з ними і тримаюся списку, і тільки. У цьому і полягає моя гра, і ви можете взяти в ній участь: треба тільки продавати і відразу розраховуватися з покупцем.

* * *

— Ось і ви нарешті! — у розпачі вигукнув Беском, коли Френк о пів на одинадцять зайшов до його кабінету. — На біржі ціпи на все пішли вгору, крім акцій ваших підприємств. Ріган хоче пустити вам кров. Ніколи б не подумав, що він може виявити таку силу! Ми не здатні витримати цей натиск, нам кінець. Ми роздавлені — і ви, і я, і всі ми...

Ніколи ще Френк не був таким спокійним, як зараз. "Якщо все втрачено, чого ж хвилюватися?" — міркував він. Не будучи великим фахівцем у біржовій грі, він усе-таки раптом побачив просвіток, якого не помітив великодосвідчений Беском.

— Не переймайтеся так, — порадив Френк, обмірковуючи план, який з кожною секундою набрав дедалі чіткіших обрисів. — Закурімо і обговорімо становище.

Беском нетерпляче махнув рукою.

— Та почекайте ж, — заблагав Френк. — Слухайте! Ви кажете, що мені кінець?

Маклер кивнув.

— І вам теж? Той знову кивнув.

— Виходить, ми з вами розорені, розорені вщент, — продовжував Френк розвивати дозрілий у нього в голові плай. — А для вас і для мене зовсім ясно, що не може бути нічого гірше повного, абсолютного, стовідсоткового, остаточного руйнування.

— Ми гаємо дорогоцінний час, — запротестував Беском, кивком голови все-таки даючи зрозуміти, що він згодний з цим висновком.

— Що ж нам залишилося втрачати, якщо ми з вами розорені, як ми щойно визнали? — с посмішкою вимовив Френк. — Якщо людина

розорена вщент, то яке їй діло до часу, до купівлі, до продажу акцій. Усе це марно. Усі цінності перестали тепер для нас існувати. Чи зрозуміло це вам?

— Ну і що ви пропонуєте? — запитав Беском з відчайдушним спокоєм.
— Мене розорили, я вилетів у трубу, та ще й з тріском!

— Ось тепер ви мене зрозуміли! — зрадів Френк. — Ви — член біржі. Так хто ж вам заважає брати участь у грі? Продавайте або купуйте. Робіть усе, що вам заманеться. І мені теж. Нам нічого втрачати. Скільки б ви не віднімали від нуля, все одно буде нуль. Ми програли все, що мали. А тепер нумо програвати те, чого в нас немає.

Беском ще намагався якось протестувати, але Френк подолав його опір.

— Пам'ятайте: скільки б ви не віднімали від нуля, все одно буде нуль.

І ось Беском, на пораду Френка, але діючи вже не як його маклер, а на власний страх і ризик, вдався до найшаленішої фінансової авантюри.

— Ну, ось і все, — зі сміхом сказав Френк о пів на дванадцяту, — тепер ми можемо вийти з гри. Пам'ятайте: наше становище зараз аж ніяк не гірше, ніж воно було годину тому. Тоді ми були на нулі. І зараз на нулі. Тепер можна оголосити про розпродаж майна.

Беском важко опустився в крісло й узявся за слухавку, аби віддати розпорядження припинити боротьбу й оголосити беззастережну капітуляцію, як раптом двері розчинилися і почувся приспів давньої піратської пісні. При перших її звуках Френк вирвав слухавку з рук маклера і кинув її на важіль.

— Зачекайте! — закричав Френк. — Слухайте!

І вони почули:

Станем спинами до щогли,

Проти тисячі удвох!

А далі з'явився і сам Генрі з величезною валізою, але вже не з тією, що була в нього ранком. Побачивши його, Френк підхопив приспів.

— Що трапилось? — запитав Беском у Чарлі Тіпері.

Друг Френка був як і раніше у фраці, але мав якесь сіре й натовлене після безсонної ночі і численних хвилювань обличчя.

Тіпері вийняв із внутрішньої кишені і вручив Бескому три чеки на мільйон вісімсот тисяч доларів. Беском зажурено похитав головою.

— Занадто пізно, — сказав він. — Це лише крапля в морі. Покладіть їх назад до кишені. Навіщо кидати гроші на вітер?

— Заждіть-но! — вигукнув Чарлі Тіпері, вихопив валізу з рук Генрі, що продовжував співати, і відкрив її. — А це вам допоможе?

"Це" складалося з величезного стосу акуратно складених папок облігацій і цінних паперів із золотими краями.

— Скільки тут? — схвильовано запитав Беском, і в очах його сяйнули іскринки сміливості.

А Френк, уражений несподіваною підмогою, перестав співати і завмер з розкритим ротом. Та коли Генрі витяг із внутрішньої кишені ще дванадцять індосируваних чеків, Френк і Беском зацікавилися і вирячили очі, бо кожен чек був на мільйон доларів.

— І ми можемо дістати ще скільки завгодно там, де роздобули це, — недбало кинув Генрі. — Досить твого, Френку, слова, і ми зітремо цю банду "ведмедів" на порох. А тепер до діла! Усі тільки й говорять, що ти вщент розбитий. Покажи-но їм, де раки зимують! Розори всіх до одного, хто поліз на тебе! Витруси з них усе золото аж до золотих годинників і коронок на зубах.

— Отже, ви все-таки знайшли скарб старого сера Генрі? — зраділо запитав Френк.

— Ні, — похитав головою Генрі. — Це частина скарбу майя. Тут приблизно одна третина, друга третина скарбу — в Енріко Солано, а третя віддана на збереження "Національному банку ювелірів і торговців". Знаєш, у мене для тебе чимало новин. Я розповім тобі їх, коли ти будеш вільний.

Але Френк уже готовий був їх слухати. Беском краще за нього знав, що треба робити, і вже віддавав по телефону розпорядження своїм помічникам купувати акції такими величезними партіями, що всього статку Рігана не могло вистачити на те, щоб вручити покупцям усе, що він продав із зобов'язанням доставити в найкоротший термін.

— Торес помер, — повідомив Генрі.

— Урра! — зрадів Френк, почувши цю новину.

— І помер, ніби пацюк у пастці. Я бачив його голову, що стирчала з щілини в скелі. Видовище було не з приємних. І начальник поліції теж помер. І ще дехто загинув...

— Невже Леонсія? — вигукнув Френк. Генрі покачав головою.

— Хтось із Солано? Старий Енріко?

— Ні, твоя дружина, місіс Морган. Її застрелив Торес. Я був поруч з нею, коли вона впала. А тепер тримайся: у мене є для тебе ще новини. Леонсія тут поруч, у сусідній кімнаті, і чекає на тебе. Стій, куди ти? Зачекай! Вислухай до кінця! Є ще новини, які я маю повідомити тобі, перш ніж ти її побачиш. Дідько б тебе взяв! Аби на моєму місці був один знайомий китаєць, він би здер із тебе мільйончик за секрет, який я віддам тобі задарма.

— Ну то віддавай. Що там ще? — нетерпляче запитав Френк.

— Новина, безумовно, приємна, і навіть найприємніша з тих, які ти коли-небудь, чув. Я... тільки, будь ласка, не смійся і не здумай відрубати мені голову... Отож: в мене з'явилася сестра.

— Ну і що? — грубо перебив Френк. — Я завжди знав, що в тебе є сестри в Англії.

— Але ти мене не розумієш, — продовжував інтригувати його Генрі. — У мене з'явилася зовсім нова сестра, цілком доросла, і така вродлива, що гарнішої на світі не знайти.

— Ну і що ж? — пробурчав Френк. — Для тебе це, напевно, вельми приємна новина. Але я тут до чого?

— Ну от, ми й дійшли до найголовнішого, — посміхнувся Генрі. — Ти одружишся з нею. Даю тобі на це згоду...

— Навіть якби вона була десять разів твоя сестра і сто разів красуня, я б усе одно з нею не одружився, — перебив його Френк. — Такої жінки, з якою я міг би одружитися, немає на світі.

— І все-таки, Френку, мій хлопчику, з цією жінкою ти поберешся. Я знаю. Я цілком певен. Хочеш закластися?

— Ставлю тисячу, що не одружуся.

— Ні, не будь скнарою, постав більше, щоб це був справжній заклад,
— сказав Генрі.

— Можу поставити скільки хочеш.

— Гаразд. Тоді — тисячу п'ятдесят доларів. А тепер іди в сусідню кімнату і подивися на наречену.

— Вона там з Леонсією?

— Нічого подібного. Вона сама.

— Здається, що ти сказав: там Леонсія.

— Авжеж, сказав. Я це сказав. І Леонсія справді там. Г з нею немає жодної живої душі, вона чекає, щоб поговорити з тобою.

Тут уже Френк почав сердитися:

— Ти мене геть затуркав. Верзеш казна-що. То в тебе там твоя нова сестра, то твоя дружина...

— Хто сказав, що я маю дружину? — у свою чергу розлютився Генрі.

— Здаюся! — вигукнув Френк. — Піду до Леонсії. А з тобою поговорю пізніше, коли ти будеш у доброму гуморі.

Він ступив було до дверей, але Генрі зупинив його.

— Ще хвилинку, Френку, та й підеш, — сказав він. — Можливо, ти хоч тепер збагнеш. Я не одружений. У тій кімнаті на тебе чекає одна дівчина. Ця дівчина — моя сестра. І вона ж — Леонсія.

Минуло аж півхвилини, доки Френк збагнув його слова. А коли збагнув, то прожогом кинувся до дверей. Проте Генрі знову затримав його:

— То я виграв?

Але Френк, відштовхнув його, блискавично розчинив двері і грюкнув ними за собою.